Taal- en Letterkunde

Faculteit der Geesteswetenschappen, Universiteit Leiden

Bachelor- en masteropleidingen

Rapport over de bacheloropleidingen:

Taalwetenschap
Duitse taal encultuur
Engelse taal en cultuur
Franse taal en cultuur
Italiaanse taal en cultuur
Nederlandse taal en cultuur
Nederlandkunde

Rapport over de masteropleidingen:

Literary Studies
Linguistics
Neerlandistiek

Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)
Catharijnesingel 56
Postbus 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: 030 230 3100
Fax: 030 230 3129
E-mail: info@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0317

© 2013 QANU
Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUD

Rapport over de bacheloropleidingen Taalwetenschap, Duitse taal en cultuur, Engelse taal en cultuur, Franse taal en cultuur, Italiaanse taal en cultuur, Nederlandse taal en cultuur, Nederlandkunde/Dutch Studies en de masteropleiding Literary Studies, Linguistics en Neerlandistiek van de Universiteit Leiden 5

Administratieve gegevens van de opleidingen 5
Administratieve gegevens van de instelling 8
Kwantitatieve gegevens over de opleidingen 8
Samenstelling van de commissie 8
Werkwijze van de commissie 9

I: Bacheloropleiding Taalwetenschap 13

Samenvattend oordeel van de commissie 15
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling 18

II: Bacheloropleiding Duitse taal en cultuur 31

Samenvattend oordeel van de commissie 33
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling 36

III: Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur 53

Samenvattend oordeel van de commissie 55
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling 58

IV: Bacheloropleiding Franse taal en cultuur 73

Samenvattend oordeel van de commissie 75
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling 78

V: Bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur 93

Samenvattend oordeel van de commissie 95
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling 98

VI: Masteropleiding Literary Studies 115

Samenvattend oordeel van de commissie 119
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling 122

VII: Masteropleiding Linguistics 135

Samenvattend oordeel van de commissie 139
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling 142

VIII: Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur, Bacheloropleiding Nederlandkunde/Dutch Studies en Masteropleiding Neerlandistiek.....155

Samenvattend oordeel van de commissie.....157
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....165

BIJLAGEN.....189

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie.....191
Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader.....193
Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties.....205
Bijlage 4: Overzicht van de programma's.....227
Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen.....259
Bijlage 6: Bezoekprogramma.....293
Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten.....299
Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen.....305

Dit rapport is vastgesteld op **6 januari 2014**.

Rapport over de bacheloropleidingen Taalwetenschap, Duitse taal en cultuur, Engelse taal en cultuur, Franse taal en cultuur, Italiaanse taal en cultuur, Nederlandse taal en cultuur, Nederlandkunde/Dutch Studies en de masteropleidingen Literary Studies, Linguistics en Neerlandistiek van de Universiteit Leiden

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO.

Administratieve gegevens van de opleidingen

Bacheloropleiding Taalwetenschap

Naam van de opleiding:	Taalwetenschap
CROHO-nummer:	56803
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	Taal en Cognitie; Taal en Communicatie, Taalbeschrijving; Vergelijkende Indo-Europese Taalwetenschap.
Locatie(s):	Leiden
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Bacheloropleiding Duitse taal en cultuur

Naam van de opleiding:	Duitse taal en cultuur
CROHO-nummer:	56805
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie(s):	Leiden
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur

Naam van de opleiding:	Engelse taal en cultuur
CROHO-nummer:	56806
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie(s):	Leiden
Variant(en):	voltijd, deeltijd

Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Bacheloropleiding Franse taal en cultuur

Naam van de opleiding:	Franse taal en cultuur
CROHO-nummer:	56808
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie(s):	Leiden
Variant(en):	voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur

Naam van de opleiding:	Italiaanse taal en cultuur
CROHO-nummer:	56809
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie(s):	Leiden
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur

Naam van de opleiding:	Nederlandse taal en cultuur
CROHO-nummer:	56804
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	Oudere Nederlandse Letterkunde; Moderne Nederlandse Letterkunde; Nederlandse Taalkunde; Taalbeheersing van het Nederlands.
Locatie(s):	Leiden
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Bacheloropleiding Nederlandkunde/Dutch Studies

Naam van de opleiding:	Nederlandkunde/Dutch Studies
CROHO-nummer:	56055
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	Letterkunde; Taalkunde; Geschiedenis;

	Kunstgeschiedenis.
Locatie(s):	Leiden
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Masteropleiding Literary Studies

Naam van de opleiding:	Letterkunde
CROHO-nummer:	60813
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	English Literature and Culture; French Literature and Culture; German Literature and Culture; Italian Literature and Culture.
Locatie(s):	Leiden
Variant(en):	voltijd, deeltijd (niet alle specialisaties)
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Masteropleiding Linguistics

Naam van de opleiding:	Taalwetenschappen
CROHO-nummer:	60815
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Comparative Indo-European Linguistics; English Language and Linguistics; French Language and Linguistics; German Language and Linguistics; Italian Language and Linguistics; Language and Communication; Language Diversity of Africa, Asia and Native America; Theoretical Linguistics and Cognition; Translation in Theory and Practice (Dutch/English).
Locatie(s):	Leiden
Variant(en):	voltijd, deeltijd(niet alle specialisaties)
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Masteropleiding Neerlandistiek

Naam van de opleiding:	Neerlandistiek
CROHO-nummer:	60849
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Moderne Nederlandse Letterkunde; Oudere Nederlandse Letterkunde; Nederlandse Taalkunde; Taalbeheersing van het Nederlands;

	Nederlandkunde
Locatie(s):	Leiden
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Het bezoek van de visitatiecommissie Taal- en Letterkunde aan de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Universiteit Leiden vond plaats op 10-12 juni 2013.

Administratieve gegevens van de instelling

Naam van de instelling:	Universiteit Leiden
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	voorwaardelijk positief

Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

De vereiste kwantitatieve gegevens over de opleidingen zijn opgenomen in Bijlage 5.

Samenstelling van de commissie

De beperkte opleidingsbeoordeling van de bacheloropleidingen Taalwetenschap, Duitse taal en cultuur, Engelse taal en cultuur, Franse taal en cultuur en Italiaanse taal en cultuur, Nederlandse taal en cultuur en Nederlandkunde en van de masteropleidingen Linguistics, Literary Studies en Neerlandistiek van de Universiteit Leiden maakt deel uit van de clusterbeoordeling Taal- en Letterkunde, waarvoor door de commissie tevens een bezoek bracht aan de opleidingen Taal- en Letterkunde van de Universiteit Utrecht, de Universiteit van Amsterdam, de Vrije Universiteit Amsterdam, de Rijksuniversiteit Groningen en de Radboud Universiteit Nijmegen.

De commissie voor de clusterbeoordeling Taal- en Letterkunde bestaat uit in totaal elf commissieleden:

- Prof. dr. Theo D'haen, hoogleraar in de Engelse, Amerikaanse en Vergelijkende Literatuurwetenschap aan de Faculteit der Letteren van de Katholieke Universiteit Leuven (2002 - heden);
- Prof. dr. Geert Booij, (emeritus) hoogleraar algemene taalwetenschap en Nederlands aan de Universiteit Leiden (2005-2012);
- Dr. Elisabeth van der Linden, universitair hoofddocent Frans en Roemeens aan de Universiteit van Amsterdam (1979-2009);
- Prof. dr. Achim Hermann Hölter, hoogleraar Vergelijkende Literatuurwetenschappen aan de Universiteit van Wenen (2009 – heden);
- Prof. dr. Hub Hermans, hoogleraar moderne Romaanse Letterkunde en cultuurkunde aan de Rijksuniversiteit Groningen (1990 – heden);
- Prof. dr. Nadia Lie, hoogleraar Literatuurwetenschap aan de Faculteit der Letteren van de Katholieke Universiteit Leuven (1997 - heden);

- Prof. dr. Co Vet, (emeritus) hoogleraar Romaanse taalkunde aan de Rijksuniversiteit Groningen (1989-2004);
- Prof. dr. Peter Jan Schellens, (emeritus) hoogleraar Taalbeheersing aan de Radboud Universiteit Nijmegen (2004-2013);
- Lily Kruiger BA, masterstudent Scandinavische Talen en Culturen aan de Rijksuniversiteit Groningen (2012 – heden);
- Yara Kaas BA, masterstudent Comparative Literature aan de Universiteit Utrecht (2011– heden);
- Mirte Keulen BA, masterstudent Literatuurstudies aan de Radboud Universiteit Nijmegen (2012 – heden).

Voor ieder bezoek werd op basis van eventuele belangenconflicten, expertise en beschikbaarheid een (sub)commissie samengesteld, bestaande uit zes commissieleden. De commissie die de bacheloropleidingen Taalwetenschap, Duitse taal en cultuur, Engelse taal en cultuur, Franse taal en cultuur en Italiaanse taal en cultuur, Nederlandse taal en cultuur en Nederlandkunde en de masteropleidingen Linguistics, Literary Studies en Neerlandistiek van de Universiteit Leiden beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. Theo D'haen;
- Dr. Elisabeth van der Linden;
- Prof. dr. Achim Hermann Hölter;
- Prof. dr. Hub Hermans;
- Prof. dr. Peter Jan Schellens;
- Yara Kaas BA.

De commissie werd ondersteund door dr. Marianne van der Weiden en Terry Verseput MSc die optraden als secretaris. Adrienne Wieldraaijer-Huijzer was daarnaast projectleider van de clustervisitatie. Per opleidingsdeel wordt er aangegeven welke secretaris de rapportage heeft opgetekend.

Het College van Bestuur van de Universiteit Leiden en de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) hebben ingestemd met de samenstelling van de commissie voor de beoordeling van de genoemde opleidingen. De curricula vitae van de leden van de commissie zijn opgenomen in Bijlage 1.

Werkwijze van de commissie

Voorbereiding
Op 12 oktober 2012 hield de commissie haar formele startvergadering. Tijdens de startvergadering werd de commissie geïnstrueerd, werd de taakstelling en werkwijze van de commissie besproken en werd kennis genomen van het Domeinspecifiek referentiekader Taal- en Letterkunde. Dit Domeinspecifiek referentiekader is opgenomen in Bijlage 2 van dit rapport.

Bij ontvangst van de kritische reflecties van een universiteit werden deze door de projectleider gecontroleerd op kwaliteit en compleetheid van informatie. Nadat de zelfstudies in orde waren bevonden, zijn deze doorgestuurd aan de commissieleden. De commissieleden namen de zelfstudies door en formuleerden vragen die voorafgaand aan het bezoek aan de projectleider werden toegestuurd. De projectleider compileerde de vragen per onderwerp

en/of gespreksgremium. Eventuele additionele vragen van de commissieleden werden aan de opleiding toegestuurd met verzoek om een reactie.

Op basis van de kritische reflecties selecteerde de commissie voor iedere opleiding een representatieve set van documenten die door de opleidingen tijdens het bezoek ter inzage werden gelegd. Hierbij volgde de commissie de NVAO richtlijn voor het bestuderen en beoordelen van documentatie (d.d. 23 november 2012). Daarnaast werd er algemene documentatie opgevraagd, waaronder commissieverslagen, evaluatieresultaten en managementinformatie.

Voorafgaand aan het visitatiebezoek beoordeelde de commissie uit iedere opleiding een representatieve steekproef van scripties. De selectie van scripties werd in overleg met de voorzitter van de commissie door de projectleider van QANU gekozen uit een lijst van afstudeerwerken van de laatste twee afgeronde studiejaren. Hierbij is bewust gekozen voor scripties uit verschillende beoordelingscategorieën (voldoende; ruim voldoende; goed) en verschillende jaren. Ook is bij de selectie rekening gehouden met de verschillende afstudeerrichtingen. Bij de scripties voegde QANU een lijst met beoordelingsrichtlijnen, om ervoor te zorgen dat de commissieleden de scripties op vergelijkbare wijze zouden beoordelen. Een overzicht van de selectie en de bestudeerde scripties is opgenomen in Bijlage 7.

De commissie besteedde voorafgaand aan het visitatiebezoek zorgvuldig aandacht aan het beoordelen van het wetenschappelijk niveau van de scripties, de eisen die door de opleiding aan de scripties worden gesteld en de zorgvuldigheid van de inhoudelijke beoordeling daarvan door de staf. In de scriptie dient de student immers aan te tonen over de vereiste kwalificaties te beschikken. Nog voor het locatiebezoek hadden de commissieleden per e-mail contact over de beoordeling van een aantal scripties. Scripties die door een commissielid als 'onvoldoende' werden beoordeeld werden door een tweede commissielid geëvalueerd.

Bezoek algemeen
Tijdens de startvergadering heeft de commissie op grond van inhoudelijke expertise afspraken gemaakt over de taakverdeling. Vervolgens werd de visitatie tijdens de voorbereidende vergadering van ieder bezoek concreet voorbereid. De commissie sprak tijdens deze vergadering onder andere over de gelezen scripties en de geformuleerde vragen en opmerkingen.

Voorafgaand aan ieder bezoek maakte de projectleider een conceptprogramma voor de (dag)indeling van het bezoek. Dit concept werd in samenspraak tussen de voorzitter, de projectleider en de coördinator van de betreffende universiteit aangepast aan de specifieke situatie van de opleidingen. Tijdens de bezoeken is vervolgens gesproken met een (representatieve) vertegenwoordiging van het faculteitsbestuur, de opleidingsbesturen, studenten, docenten, opleidingscommissies, en examencommissies. Op verzoek van de commissie heeft de opleiding gesprekspartners geselecteerd binnen de door de commissie aangegeven kaders. De commissie heeft met studenten uit alle studiejaren gesproken en met kerndocenten en begeleiders uit de diverse disciplines binnen de te visiteren opleiding(en). Voorafgaande aan het bezoek heeft de commissie een overzicht ontvangen van de gesprekspartners en ingestemd met de door de opleiding gemaakte selectie. Een overzicht van het programma met alle gesprekspartners is opgenomen als Bijlage 6 bij dit rapport.

Tijdens ieder bezoek bestudeerde de commissie het ter inzage gevraagde materiaal en gaf zij gelegenheid tot een spreekuur ten behoeve van studenten en docenten die zich voorafgaand aan het bezoek hadden aangemeld.

De commissie heeft een deel van de laatste dag van ieder bezoek gebruikt voor de voorbereiding van de mondelinge rapportage en een discussie over de beoordeling van de opleidingen. Aan het einde van de bezoeken heeft de voorzitter in een mondelinge rapportage de eerste algemene bevindingen van de commissie gepresenteerd.

Rapportage
De secretarissen hebben op basis van de bevindingen van de commissie conceptrapporten opgesteld. Deze rapporten zijn in eerste instantie voorgelegd aan de voorzitter van de commissie en daarna ook aan de andere commissieleden. Na vaststelling is het conceptrapport vervolgens naar de instelling gestuurd voor een controle op feitelijke onjuistheden. De opmerkingen van de opleiding zijn besproken met de commissie, waarna de secretarissen het definitieve rapport opmaakten. Ten slotte werd het rapport ter vaststelling aan de commissie rondgestuurd.

Bijzonderheden van het bezoek aan de Universiteit Leiden
QANU ontving de kritische reflecties van de opleidingen Taal- en Letterkunde van de Universiteit Leiden op 3 mei 2013. Het bezoek aan de Faculteit der Geesteswetenschappen van Universiteit Leiden vond plaats op 10, 11 en 12 juni 2013. Het programma van het bezoek is te vinden in Bijlage 6 van dit rapport. Van het spreekuur is geen gebruik gemaakt.

Voor de beoordeling van het gerealiseerde eindniveau van de opleidingen heeft de commissie scripties geëvalueerd. In samenspraak met de voorzitter van de commissie werd er voor de opleidingen in dit rapport een steekproef van 70 scripties geselecteerd; vier bachelorscripties voor de bacheloropleidingen Duitse taal en cultuur, Italiaanse taal en cultuur en Taalwetenschap; vijf voor de bacheloropleiding Franse taal en cultuur; zes voor de bacheloropleiding Nederlandkunde; zeven voor de bacheloropleiding Engelse taal en cultuur en de masteropleiding Literary studies; acht voor de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur; elf voor de masteropleiding Neerlandistiek; en veertien voor de masteropleiding Linguistics.

De gemaakte keuzes voor het aantal geselecteerde scripties per opleiding komen voort uit het aantal specialisatierichtingen binnen de opleiding. Daarnaast werden er bij taalspecifieke opleidingen altijd zowel taalkundige als letterkundige scripties gelezen. Bij het verdelen van de scripties is rekening gehouden met de inhoudelijke expertise en taalvaardigheid van de commissieleden.

Op basis van de eerste steekproef beoordeelden de commissieleden het gerealiseerd eindniveau van de opleidingen Duitse taal en cultuur, Franse taal en cultuur, Nederlandse taal en cultuur, Nederlandkunde, Taalwetenschap, Neerlandistiek, Literary Studies en Linguistics als voldoende. Over het gerealiseerde eindniveau van de opleidingen Engelse taal en cultuur en Italiaanse taal en cultuur ontstonden op basis van de eerste steekproef twijfels. Voor deze opleidingen werd de steekproef in overleg met de commissie uitgebreid met zes scripties voor elke opleiding. De inhoudelijke uitkomsten van de steekproeven bij de opleiding Engelse taal en cultuur zijn expliciet doorgesproken met de opleidingsvoorzitter en voorzitter van de examencommissie. Bij de opleiding Italiaanse taal en cultuur zijn de bevindingen van de commissie ten aanzien van de scripties in algemene zin besproken in het gesprek met de docenten.

Beslisregels
In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. 22 november 2011) heeft de commissie de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit
De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende
De opleiding voldoet niet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen.

Voldoende
De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.

Goed
De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte uit boven de gangbare basiskwaliteit.

Excellent
De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte ver uit boven de gangbare basiskwaliteit en geldt als een (inter)nationaal voorbeeld.

I: Bacheloropleiding Taalwetenschap

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit samenvattend oordeel geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Taal- en Letterkunde 2013 over de bacheloropleiding Taalwetenschap aan de Universiteit Leiden (UL). De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de kritische reflectie, aanvullende informatie naar aanleiding van vooraf geformuleerde vragen van de commissie, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde eindwerkstukken en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft voor de opleiding zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat de opleiding voldoet aan de eisen voor basiskwaliteit die de voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

Standaard 1: Beoogde eindtermen
De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader. De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en geconcludeerd dat dit een goede basis is voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

De bacheloropleiding Taalwetenschap is vernieuwd en bestaat per 1 september 2011 uit vier afstudeerrichtingen: Taal en Cognitie, Taal en Communicatie, Taalbeschrijving en Vergelijkende Indo-Europese Taalwetenschap. De afstudeerrichting Taal en Cognitie richt zich onder andere op experimentele fonetiek, psycho- en neurolinguïstiek, klankstructuur en taal- en spraaktechnologie. De richting Taal en communicatie biedt verdieping op het gebied van de principes van het Nederlandse taalgebruik en zakelijke schriftelijke teksten in het Nederlands. De afstudeerrichting Vergelijkende Indo-Europese Taalwetenschap houdt zich bezig met de historie, grammatica en cultuur van de belangrijkste Indo-Europese talen. De richting Taalbeschrijving richt zich op fonetiek, fonologie, morfologie, syntaxis van diverse talen en vaardigheden op het gebied van niet-Indo-Europese talen.

De opleiding wil alle studenten kennis laten maken met taalwetenschap in brede zin door studenten in het eerste jaar van alle afstudeerrichtingen elementaire kennis op te laten doen in de grondslagen van de taalwetenschap. Daarnaast wil zij studenten specialistisch opleiden door ze vanaf het tweede jaar verdieping te bieden binnen de gekozen afstudeerrichting. Afgestudeerden zijn in staat om onder begeleiding een beperkt taalkundig onderzoek op te zetten en uit te voeren. Tevens kunnen zij binnen het specialisatiedomein gegevens verzamelen, interpreteren en zich hier een wetenschappelijk oordeel over vormen.

De commissie is van mening dat de eindtermen van de bacheloropleiding Taalwetenschap voldoende geconcretiseerd zijn en aansluiten bij de Dublin-descriptoren. Hoewel de commissie heeft bevonden dat de afstudeerrichtingen op zichzelf een duidelijke oriëntatie hebben, zou zij de bacheloropleiding graag als een meer geïntegreerd geheel willen zien. De commissie raadt aan om door het programma heen verbanden te blijven leggen tussen de vier afstudeerrichtingen. De commissie heeft vastgesteld dat het niveau van de afgestudeerden voldoet aan het verwachte niveau van een bachelorstudent. De afgestudeerden zijn klaar voor instroming in een masteropleiding of het betreden van de arbeidsmarkt, hoewel de mate van voorbereiding hierop verschilt per afstudeerrichting. De commissie adviseert de opleiding hier uniformiteit in aan te brengen.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving
Het programma van het eerste jaar van de bacheloropleiding Taalwetenschap bestaat uit 45 EC aan verplichte algemene inleidende vakken en 15 EC aan oriëntatievakken binnen de

verschillende afstudeerrichtingen. Studenten die dat willen kunnen tijdens de oriëntatievakken al starten met hun specialisatie. In het tweede en derde jaar gaan de studenten verder met één van de vier afstudeerrichtingen. Het programma van het tweede jaar bestaat, afhankelijk van de afstudeerrichting, uit 30-50 EC aan verplichte studieonderdelen en 10-30 EC aan keuzevakken binnen de gekozen afstudeerrichting. Het derde jaar is voor 20 EC gevuld met verplichte studieonderdelen binnen de afstudeerrichting en voor 30 EC met vrije keuzeruimte/minor. In het derde jaar schrijven studenten ook het bacheloreindwerkstuk van 10 EC. De commissie is van mening dat de eindkwalificaties zichtbaar terugkomen in de vakken van de opleiding Taalwetenschap.

De commissie merkt op dat het principe van een brede opleiding met een specialistische insteek een tegenspraak oproept. Doordat studenten in het tweede jaar een specifieke afstudeerrichting kiezen, hebben ze niet veel tijd om zich breed te ontwikkelen. De commissie is te spreken over de samenhang van het specialistische programma binnen elke afstudeerrichting. Zij vraagt zich echter af of de 45 EC aan inleidende gemeenschappelijke vakken in het eerste jaar genoeg is om van de opleiding een breed en samenhangend geheel te maken. De commissie zou graag een vak in het tweede- of derde jaar zien waarin de studenten de confrontatie met de verschillende deelgebieden aangaan en zo een breed zicht krijgen op de verschillen en overeenkomsten van de afstudeerrichtingen.

De commissie is te spreken over de verwevenheid van onderzoek met onderwijs binnen de opleiding Taalwetenschap. Zij ziet dit als een didactisch uitgangspunt dat impliciet aanwezig is. De commissie moedigt de opleiding aan om de staf hiervan bewust te maken en dit didactische uitgangspunt actiever uit te dragen. Het gebruik van onderzoek in het onderwijs maakt dat studenten in aanraking komen met academische onderzoeksvaardigheden en voldoende wetenschappelijk gevormd worden. De kwaliteitszorg is voldoende bevonden. Daarnaast is de commissie enthousiast over de kwaliteit en toegankelijkheid van de elektronische studiegids.

De commissie is van mening dat de studiedruk van studenten hoog genoeg is en voldoet aan de te verwachten norm. De docenten hebben echter te maken met een hoge werkdruk. De commissie raadt aan de onderzoekstijd van docenten zo mogelijk te verruimen en ze meer ondersteuning te bieden in hun bestuurlijke rollen. De studenten ontvangen voldoende persoonlijke begeleiding van hun docenten. De commissie is van mening dat (buitenlandse) stages, uitwisselingsprojecten en voorbereiding op de arbeidsmarkt meer expliciet en opleidingsbreed gestimuleerd moeten worden.

De opleidingscommissie bestaat sinds 2011 in haar huidige vorm. Ze is van plan om vanaf volgend jaar twaalf keer per jaar samen te komen om vakevaluaties te bespreken. Hoewel de oc recentelijk is opgericht, heeft zij een duidelijk beeld van haar takenpakket en de commissie heeft vertrouwen dat de oc haar taken in de toekomst actief op zal pakken.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindtermen
De examencommissie van de opleiding Taalwetenschap heeft er vanaf het studiejaar 2011-2012 voor gezorgd dat er altijd een tweede beoordelaar van de eindwerkstukken is. Ook is de examencommissie begonnen met het steekproefsgewijs controleren van eindwerkstukken en toetsen. De commissie heeft bemerkt dat de examencommissie een duidelijk beeld heeft van haar takenpakket. Zij raadt de examencommissie aan om de uitgewerkte intenties zo snel mogelijk door te voeren.

De commissie heeft vier eindwerkstukken van de opleiding Taalwetenschap beoordeeld en het eindniveau van de afgestudeerden in Taalwetenschap voldoende bevonden. Er was één eindwerkstuk dat aan het eindniveau voldeed maar enkel uit een literatuurstudie bestond. Op grond daarvan wil de commissie de opleiding adviseren om de opgedane onderzoeksvaardigheden van de studenten zonder uitzondering terug te laten komen in de eindwerkstukken.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Taalwetenschap:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 6 januari 2014

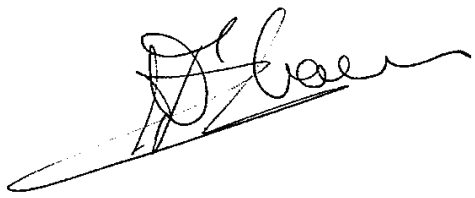

Prof. dr. Th. D'haen
(voorzitter)

T.G. Verseput MSc
(secretaris)

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties
De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:
De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Domeinspecifiek referentiekader
De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader (zie bijlage 2). Dit domeinspecifieke referentiekader heeft betrekking op een breed scala van opleidingen: vreemde-talenopleidingen, opleidingen op het gebied van de Nederlandse taal en opleidingen die vooral aandacht geven aan taal- en literatuurtheoretische en taaloverstijgende aspecten. Het kader moet dan ook recht doen aan die uiteenlopende opleidingen.

De opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde moeten volgens dit gemeenschappelijke kader allereerst kennis en inzicht bieden in het vakgebied van de opleiding, met inbegrip van de onderwezen taal en cultuur en de daarbij horende analytische en filologische vaardigheden. Als het gaat om een vreemde-talenopleiding moet de opleiding de student een goede beheersing van de bestudeerde taal bijbrengen. Het te bereiken niveau van taalbeheersing verschilt per taal: voor schooltalen gelden hogere niveaus dan voor niet-schooltalen. Daarnaast moet de student academisch gevormd worden met voldoende aandacht voor theorie en methodologie. Studenten leren volgens het domeinspeficiek referentiekader voorts het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier toe te passen.

In het domeinspecifieke referentiekader zijn de bovenstaande algemene eisen geoperationaliseerd in een serie eisen aan de eindtermen voor de bachelor- en de masteropleidingen. Deze eisen zijn ondergebracht in de rubrieken, namelijk: 1. kennis, 2. vaardigheden/wetenschappelijke vorming, 3. academische vaardigheden en attitude en 4. afstemming op het afnemend veld. Daarnaast stelt het domeinspecifieke referentiekader een aantal kaders voor de inhoud en het programma van de opleidingen.

De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en is van mening dat het een goed kader biedt voor de opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde. Het is specifiek genoeg om richtlijnen aan te ontlenen voor de inrichting van de opleidingen in kwestie, maar tevens algemeen genoeg om de opleidingen in staat te stellen hun eigen accenten te leggen. Daarmee vormt het domeinspecifieke referentiekader een goede basis voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

Domeinspecifieke eisen en eindtermen
De bacheloropleiding Taalwetenschap is vernieuwd en bestaat per 1 september 2011 uit vier afstudeerrichtingen: Taal en Cognitie, Taal en Communicatie, Taalbeschrijving en Vergelijkende Indo-Europese Taalwetenschap. De afstudeerrichting Taal en Cognitie richt zich onder andere op experimentele fonetiek, psycho- en neurolinguistiek, klankstructuur en

taal- en spraaktechnologie. Taal en communicatie biedt verdieping op het gebied van de principes van het Nederlandse taalgebruik en zakelijke schriftelijke teksten in het Nederlands. De afstudeerrichting Vergelijkende Indo-Europese Taalwetenschap houdt zich bezig met de historie, grammatica en cultuur van de belangrijkste Indo-Europese talen. De richting Taalbeschrijving richt zich op fonetiek, fonologie, morfologie, syntaxis en vaardigheden op het gebied van diverse niet-Indo-Europese talen.

In de kritische reflectie wordt beschreven dat de opleiding bachelorstudenten kennis wil laten maken met taalwetenschap in de brede zin. Hiermee wil de Universiteit Leiden zich onderscheiden van andere opleidingen Taalwetenschap. Studenten doen kennis en inzicht op van de grondslagen en verschillende deelgebieden van de taalwetenschap. Daarnaast vergaren ze specifieke verdiepende kennis en vaardigheden binnen de afstudeerrichting van hun keuze. Afgestudeerden zijn in staat om de kennis, inzichten en vaardigheden die ze in hun specialisatie opdoen, te plaatsen binnen de taalwetenschap als geheel en kunnen benaderingswijzen en onderzoeksmethoden van verschillende specialisatiedomeinen met elkaar vergelijken.

De kritische reflectie beschrijft, naast de specifieke eindtermen voor elk afstudeertraject, een aantal algemene eindkwalificaties voor bachelorstudenten Taalwetenschap. De eindkwalificaties zijn gericht op het vergaren van kennis en inzicht in de grondslagen van de taalwetenschap; het uitvoeren van fonologische, morforlogische, syntactische, semantische, pragmatische en historische analyses; het opdoen van onderzoeksvaardigheden en het mondeling en schriftelijk communiceren van studenten.

Volgens de kritische reflectie zijn de eindtermen van de opleiding vergelijkbaar met de internationale standaarden die aan een opleiding Taalwetenschap worden gesteld. De benchmark statements van de QAA (Quality Assurance Agency for Higher Education) sluiten aan bij het brede profiel van de opleiding. De kritische reflectie geeft aan dat de opleiding breed te noemen is dankzij het feit dat de studenten het eerste jaar ervaring opdoen in alle vier de afstudeerrichtingen. Vanaf het tweede jaar gaan studenten zich specialiseren in de gekozen afstudeerrichting. Ook besteedt de opleiding aandacht aan de studie van afzonderlijke talen en hun gebruik. De trajecten Taal en Communicatie en Taalbeschrijving moedigen studenten aan om in hun keuzeruimte in aanraking te komen met niet-westerse talen.

De commissie is van mening dat de eindtermen van de bacheloropleiding Taalwetenschap voldoende geconcretiseerd zijn en aansluiten bij de Dublin-descriptoren. De commissie heeft bemerkt dat veel studenten voor de bacheloropleiding in Leiden kiezen omwille van het brede profiel waarbij studenten in het eerste jaar vakken uit vier verschillende afstudeerrichtingen kunnen kiezen. De commissie vindt het wenselijk dat de oude bacheloropleidingen samen zijn gebracht binnen de overkoepelende bacheloropleiding Taalwetenschap. Zij mist echter een sterker geïntegreerd deel binnen de opleiding en raadt aan om door het programma heen verbanden te blijven leggen tussen de vier afstudeerrichtingen.

Niveau en oriëntatie
Volgens de opleiding Taalwetenschap hebben afgestudeerden vanuit alle afstudeertrajecten basiskennis opgebouwd van de grondslagen van de taalwetenschap. Binnen de afstudeertrajecten is er naast elementaire kennis ruimte voor verdieping. De wetenschappelijke oriëntatie van de opleiding wordt duidelijk uit de opleidingsbrede eindtermen en de specifieke eindtermen. De student kan, volgens deze eindtermen, onder begeleiding een taalkundig onderzoek van beperkte omvang opzetten en uitvoeren. Eveneens

is de student in staat taalkundige gegevens binnen het specialisatiedomein te verzamelen, te interpreteren en zich hierover een wetenschappelijk oordeel te vormen.

Op het moment van afstuderen heeft de student, volgens de kritische reflectie, inzicht in de maatschappelijke-culturele betekenis van Taalwetenschap. Afgestudeerden komen terecht in onderzoek en onderwijs, wetenschappelijke bibliotheken, het bedrijfsleven, de gezondheidszorg, de journalistiek en communicatie, beleidsfuncties en bij uitgevers. Met nieuwe trajecten zoals Taalbeschrijving en Taal en Communicatie kunnen afgestudeerden terecht komen bij taalbeleid en advies, voorlichting en als tekstschrijvers. Uit het gesprek met de docenten is gebleken dat de afstudeerrichting Taal en Communicatie studenten voorbereidt op banen met een meer toegepast en praktisch karakter in vergelijking met de andere afstudeerrichtingen.

De commissie is van mening dat het niveau van de opleiding Taalwetenschap aansluit op wat men kan verwachten van een bachelorstudent. De commissie heeft dat vastgesteld aan de hand van het niveau van de eindwerkstukken (zie standaard drie) en de mate waarin wetenschappelijk inzicht in onderzoek gestimuleerd wordt. De afgestudeerde student is voldoende opgeleid voor instroming in een masteropleiding of het betreden van de arbeidsmarkt. De commissie raadt aan opleidingsbrede richtlijnen op te stellen, zodat er binnen alle vier de afstudeerrichtingen een balans is tussen de wetenschappelijke en maatschappelijke/professionele oriëntatie op de arbeidsmarkt.

Overwegingen

De commissie heeft kennis genomen van de eindtermen van de opleiding en heeft ze helder en concreet geformuleerd bevonden. Hoewel de commissie van mening is dat de afstudeerrichtingen op zichzelf een duidelijke oriëntatie hebben, zou zij de bacheloropleiding graag als een meer samenhangend geheel willen zien. De commissie raadt aan om door het programma heen verbanden te blijven leggen tussen de vier afstudeerrichtingen. Ook raadt de commissie de opleiding aan om te zorgen dat er in alle vier de afstudeerrichtingen een goede balans is tussen voorbereiding op een wetenschappelijke carrière en een loopbaan binnen het werkveld. Het verwachte eindniveau van de bachelorstudenten is voldoende bevonden.

Conclusie

Bacheloropleiding Taalwetenschap: de commissie beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving
Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:
De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Opbouw en samenhang van de programma's
Het programma van het eerste jaar van de bacheloropleiding Taalwetenschap bestaat voor 45 EC aan verplichte algemene inleidende vakken. De kritische reflectie geeft aan dat studenten aan de hand van deze negen verplichte vakken basiskennis over de gehele breedte van de linguïstische discipline vergaren. Eén van de negen vakken, Talen van de wereld, is een kernvak van de Faculteit Geesteswetenschap en wordt dus op facultair niveau aangeboden. Het vak geeft een indruk van verschillende vormen van taalwetenschappelijk onderzoek en de samenhangende methodische benaderingen. In het eerste jaar gebruikt de student 15 EC om zich te oriënteren op de verschillende afstudeerrichtingen. Studenten die dat willen kunnen tijdens de oriëntatievakken al starten met hun specialisatie.

In het tweede en derde jaar gaan de studenten verder met één van de vier afstudeerrichtingen. Volgens de kritische reflectie gelden eerstejaarsvakken als startpunt voor de specifieke vakken van de afstudeerrichting in het tweede jaar, hoewel er ook ruimte is om in het tweede jaar oriëntatiecolleges in te halen. Het programma van het tweede jaar bestaat, afhankelijk van de afstudeerrichting, uit 30-50 EC aan verplichte studieonderdelen en 10-30 EC aan keuzevakken binnen de gekozen afstudeerrichting. Het derde jaar is voor 20 EC gevuld met verplichte studieonderdelen binnen de afstudeerrichting en voor 30 EC met vrije keuzeruimte/minor. Daarbij schrijven derdejaarsstudenten het bacheloreindwerkstuk van 10 EC.

Het programma van elke afstudeerrichting bestaat uit vakken en colleges die de studenten voorzien van kennis op het gekozen gebied. Studenten uit alle vier de afstudeerrichtingen volgen in het eerste semester van het tweede jaar het vak Wetenschapsfilosofie.

In de afstudeerrichting Taal en Cognitie krijgen studenten les in experimentele methodes in de fonetiek en psycho- en neurolinguïstiek. Hiermee kunnen ze een klein onderzoek opzetten en uitvoeren. Hiertoe dienen bijvoorbeeld de tweedejaarsvakken Taalverwerving, Neurolinguïstiek en Analyse en Synthese van spraak.

Binnen de Vergelijkende Indo-Europese Taalwetenschap verdiepen studenten zich in methodes van vergelijkende en historische taalkunde. Verder verwerven ze kennis van grammatica in het Gotisch, Grieks, Hettitisch, Litouws en Sanskrit. Vervolgens leren studenten hoe ze de opgedane kennis toe kunnen passen in het reconstrueren van grammatica. De tweedejaarsvakken Indo-Europees I en II, Hettitisch en Grieks zijn hier onderdeel van.

In de afstudeerrichting Taalbeschrijving leren studenten methodes en technieken om een minder beschreven taal te kunnen analyseren op basis van zelf verzameld materiaal. Studenten beoefenen analytische vaardigheden op het terrein van fonologie, morfologie en syntaxis.

Ook leren ze de benadering van typologie en vergroten hun inzicht in taalverscheidenheid. Daarnaast vergaren studenten inzicht in de samenhang tussen taal en cultuur en samenleving. De tweedejaarsvakken Beschrijvende Taalkunde I en II en Antropologische Taalkunde dragen hieraan bij.

Binnen de afstudeerrichting Taal en Communicatie doen de studenten analytische vaardigheden op met betrekking tot onder andere argumentatie. De studenten werken met betogende en informatieve teksten. Verder ontwikkelen ze productieve vaardigheden, mede op het gebied van argumentatie in de vorm van een academische, betogende tekst. De tweedejaarsvakken Tekstgenre en Taalkunde en Retorica en het derdejaarsvak Betogende Teksten zijn onderdeel van deze afstudeerrichting. Studenten binnen de afstudeerrichtingen Taalbeschrijving en Taal en Communicatie worden tevens aangemoedigd een niet-westerse taal te bestuderen maar kunnen ook vakken uit andere afstudeerrichtingen volgen.

Alle cursussen hebben een omvang van 5 EC of een veelvoud daarvan. Qua niveau zijn alle vakken ingedeeld op een schaal van 100 tot 600. Vakken op niveau 100 zijn inleidend, vakken op niveau 600 zijn zeer gespecialiseerd. In de bacheloropleidingen zijn eerstejaarsvakken op niveau 100 of 200, in het tweede jaar 200 of 300 (met een uitzondering van één vak van 100 en één vak van 400) en in het derde jaar 300 of 400. In de minor of vrije keuzeruimte moet ten minste één cursus op niveau 300 opgenomen zijn. Het bacheloreindwerkstuk is op niveau 400. Op deze manier bereikt het programma een oplopend niveau van diepgang. Deze oplopende moeilijkheidsgraad is terug te vinden in elk van de vier afstudeerrichtingen van de opleiding.

De studenten hebben in het gesprek met de commissie aangegeven dat ze erop voorbereid zijn dat ze vrij snel een specialisatie moeten kiezen. Ze vinden het prettig om in het eerste jaar vakken van meerdere afstudeerrichtingen te volgen en daar hun keuze voor de specialisatie op te baseren. Tevens vinden de studenten het interessant om vanuit een andere invalshoek te leren denken. Tijdens het gesprek met de commissie bleek dat studenten het tweedejaarsvak 'Wetenschapsfilosofie' zien als een inleidend en overkoepelend vak dat goed tot zijn recht komt in het tweede jaar.

Het derde jaar van de bacheloropleiding Taalwetenschap wordt afgesloten met het bacheloreindwerkstuk van 10 EC. Als richtlijn voor de omvang geldt een lengte van maximaal 10.000 woorden. Studenten ontvangen hierbij persoonlijke begeleiding en kunnen op vrijwillige basis deelnemen aan een eindwerkstukwerkgroep. Het bacheloreindwerkstuk behandelt meestal één bepaald wetenschappelijk taalfenomeen. Op het beoordelingsformulier wordt weergegeven welke eindtermen van de opleiding in het bachelorwerkstuk terugkomen en hoe de overige eindtermen gewaarborgd zijn binnen andere toetsvormen. De commissie wil, op basis van het bestuderen van de eindwerkstukken, benadrukken dat de studenten in de eindwerkstukken een duidelijke onderzoeksopzet moeten laten zien en bij voorkeur zelf de data voor het onderzoek moeten verzamelen.

De commissie is te spreken over de samenhang van het programma binnen elke afstudeerrichting. Zij vraagt zich echter af of de 45 EC aan inleidende gemeenschappelijke vakken in het eerste jaar genoeg is om van de opleiding een samenhangend geheel te maken. De commissie zou graag, naast het vak Wetenschapsfilosofie, nog een vak in het tweede- of derde jaar zien waarin de studenten de confrontatie met de verschillende deelgebieden aangaan en zo een breed zicht krijgen op de verschillen en overeenkomsten van de afstudeerrichtingen. De commissie zou de opleiding willen aanraden de eindwerkstukwerkgroep als verplicht vak in het programma op te nemen.

Didactische uitgangspunten
Het facultaire deel van de kritische reflectie geeft aan dat er binnen de bacheloropleidingen van de Faculteit der Geesteswetenschappen in Leiden nadrukkelijk aandacht is voor historische diepte. De kritische reflectie beschrijft dat de bacheloropleiding Taalwetenschap breed is, waarbij verschillende facetten van taal aan bod komen. Ook is er aandacht voor de studie van afzonderlijke talen en hun gebruik. De opleiding biedt studenten de mogelijkheid om zich breed te ontwikkelen door in het eerste jaar vakken van alle vier de afstudeerrichtingen te volgen en zich tegelijkertijd specialistisch te ontwikkelen door vanaf het tweede jaar een afstudeerrichting te kiezen. De commissie merkt op dat het concept van een brede opleiding met een specialistische insteek een tegenspraak oproept. Zij onderstreept het belang van het duidelijk integreren van deze twee tegenstrijdige concepten binnen de opleiding. Dit zou de opleiding kunnen bereiken door in het tweede en derde jaar vakken te introduceren die de vier afstudeerrichtingen met elkaar in verband brengen.

De commissie is van mening dat het overkoepelende concept van historische diepte niet altijd zichtbaar is binnen de opleiding. In de gesprekken van de commissie met docenten en het management kwam naar voren dat er binnen de opleiding weinig oog is voor het didactisch concept van de opleiding en dat dit in ieder geval niet actief wordt uitgedragen door de opleiding.

Een impliciet didactisch concept ziet de commissie terug in de sterke verwevenheid van onderzoek met onderwijs. De commissie waardeert het dat deze verwevenheid binnen elke afstudeerrichting aanwezig is. De studenten hebben in het gesprek laten weten dat docenten van de bacheloropleiding Taalwetenschap op de hoogte zijn van de meest recente ontwikkelingen op het gebied van onderzoek. In de hoorcolleges en werkgroepen gebruiken docenten hun eigen onderzoek maar ook onderzoek van anderen als uitgangspunt voor de lessen.

Waarborging van doelstellingen en eindtermen in de programma's
In de kritische reflectie staat in een schema de relatie tussen cursussen van de opleiding Taalwetenschap en de Dublin-descriptoren weergegeven. De kritische reflectie heeft in de bijlagen eveneens een overzicht opgenomen van de gegeven vakken per afstudeerrichting. Per vak staan de te behalen eindtermen weergegeven. De commissie heeft op basis van de kritische reflectie en de ingekeken documentatie tijdens de visitatie geconstateerd dat de eindkwalificaties zichtbaar terugkomen in de vakken van de opleiding Taalwetenschap.

De eindtermen van de bacheloropleiding Taalwetenschap zijn erop gericht om afgestudeerden toe te rusten voor een masteropleiding. In de kritische reflectie wordt vermeld dat een meerderheid van de studenten doorstroomt naar een master binnen de Universiteit Leiden. Daarnaast is de bacheloropleiding een afgeronde opleiding waarmee studenten in staat zijn om de arbeidsmarkt te betreden. Volgens de kritische reflectie leidt de bacheloropleiding Taalwetenschap niet op tot een specifiek beroep, maar geeft ze de student maatschappelijk-culturele kennis mee waarmee ze in allerlei taalwetenschappelijke functies terecht kunnen.

Studenten die in de keuzeruimte een stage willen lopen of een periode aan een buitenlandse universiteit willen studeren kunnen een beroep doen op het facultaire loopbaancentrum. De commissie heeft van de studenten vernomen dat dit centrum voorlichtingsbijeenkomsten organiseert en goede informatie verschaft. De staf moedigt studenten aan een periode in het buitenland te studeren en gebruik te maken van de uitwisselingsafspraken van de universiteit. De commissie is van mening dat een stage de student beter voorbereidt op het betreden van

de arbeidsmarkt. Er wordt hier verder op in gegaan onder het kopje 'Studielast en studeerbaarheid'.

Wetenschappelijke vorming
De kritische reflectie geeft aan dat studenten van elke afstudeerafstudeerrichting in de opleiding gedurende het tweede en het derde jaar onderwijs in elementaire onderzoeks-, samenwerkings- en leervaardigheden krijgen. Door studenten aan te moedigen in groepjes te presenteren, tracht de opleiding mondelinge presentatievaardigheden en samenwerkingsvaardigheden te stimuleren.

In de tweede- en derdejaarswerkgroepen en in het bacheloreindwerkstuk komen onderzoek en onderwijs aan de orde. Volgens de kritische reflectie staat in colleges het stellen van kritische vragen bij bestaande kennis en bronnen centraal. De docenten zijn allen actief betrokken in onderzoek en verzorgen colleges die nauw aansluiten bij hun onderzoeksinteresses. Ook refereren zij aan recente onderzoeksresultaten van henzelf en anderen. Studenten krijgen gastcolleges en werkgroepen van postdocs en promovendi en zien daarmee de onderzoeksmogelijkheden na de studie. De studievereniging TWIST organiseert jaarlijks een congres van en voor studenten, hetgeen de commissie ziet als een positief element in de opleiding.

De kritische reflectie geeft het Taalportaal-project als voorbeeld van het betrekken van studenten bij onderzoek. Dit NWO-project, met als doelstelling het maken van een uitgebreide descriptieve grammatica van het Nederlands, is gebaseerd op de taalkundige literatuur van de afgelopen decennia. Meerdere bachelorstudenten hebben bijgedragen aan het fonologisch deel van dit project.

De Faculteit Geesteswetenschappen heeft het vak Wetenschapsfilosofie voor alle bacheloropleidingen verplicht gesteld. De commissie vindt dit een belangrijk onderdeel van een academische opleiding.. De commissie heeft van de studenten geen signalen ontvangen dat ze moeite hebben de verbinding te leggen tussen deze cursus en hun andere vakken.

De commissie is onder de indruk van de mate waarin onderzoek gebruikt wordt bij het onderwijzen van studenten. Zij stelt vast dat er binnen de opleiding voldoende aandacht is voor onderzoeksvaardigheden. Ook ziet ze voldoende academische vorming terug in het programma, hoewel de ruimte daarvoor afhankelijk is van de specifieke afstudeerrichting.

Studielast en studeerbaarheid
De jaarlijkse instroom in de bacheloropleiding Taalwetenschap bestaat uit ongeveer 38 studenten. Het aantal contacturen tijdens het propedeusejaar is volgens de kritische reflectie gemiddeld 15,6 uur per week. De contacturen worden tijdens de onderwijsweken (13-14 weken per semester) gegeven in de vorm van hoorcolleges, werkcolleges en eerstejaarsmentoraat. De overige studieweken zijn gereserveerd voor het maken van werkstukken en tentamens. Studenten krijgen een gemiddelde van 12 contacturen in het tweede jaar. In het derde jaar krijgen studenten in het eerste semester 12 contacturen per week en in het tweede semester 10-12 contacturen per week, inclusief de vrije keuzeruimte en eindwerkstukbegeleiding.

Volgens de kritische reflectie geeft de opleiding studenten een bindend studieadvies (BSA) in het eerste studiejaar. Voor een positief advies moet een voltijdstudent 40 EC behaald hebben. In 2013-2014 wordt de eis verhoogd naar 45 EC en voert de universiteit ook een BSA in voor het tweede studiejaar. Dan moeten voltijdstudenten na twee jaar 90 EC hebben behaald.

Omdat ook vereist is dat de propedeuse in twee jaar wordt behaald, betekent dit dat studenten 30 EC van het tweede studiejaar moeten hebben behaald. De commissie meent dat dit een realistische eis is.

De commissie heeft uit het gesprek met de studenten begrepen dat de studenten de studielast als doenbaar ervaren en dat deze beantwoordt aan de te verwachten norm. Het viel de commissie in de kritische reflectie op dat het aantal studenten dat binnen het eerste bachelorjaar 60 EC heeft behaald is gedaald van 56% (jaar 2010-2011) naar 25% (jaar 2011-2012). De opleiding heeft aangegeven dat de oorzaak hiervoor mogelijk kan zijn dat studenten geen goed beeld hadden van de opleiding en vervolgens in het eerste jaar zijn overgestapt naar een andere opleiding. Zij hebben dit probleem aangepakt door de inhoudelijke voorlichting voorafgaand aan de opleiding te verbeteren en hopen zo de uitval in het eerste bachelorjaar te verminderen.

Binnen de opleiding zijn er mogelijkheden tot het volgen van buitenlandse stages en uitwisselingsprojecten. In de afgelopen twee jaar is er in totaal één student naar het buitenland gegaan om daar aan een universiteit te studeren. Tijdens de gesprekken is vastgesteld dat studenten wel de optie krijgen om stage te lopen, maar dit vaak afslaan of uitstellen tot de masterfase omdat zij bang zijn om studievertraging op te lopen. De vrije keuzeruimte kan te beperkt zijn om een stage te lopen en tegelijkertijd alle studiepunten te halen. Ook is het afhankelijk van de docent in hoeverre een stage gestimuleerd wordt. De commissie zou graag zien dat buitenlandse stages en uitwisselingsprojecten meer expliciet onder de aandacht van studenten gebracht worden. Dat zou een versterking van het internationale component van de opleiding teweeg kunnen brengen. De commissie raadt aan stages (in het buitenland) en uitwisselingsprojecten opleidingsbreed te stimuleren.

De studenten hebben tijdens de gesprekken met de commissie laten weten dat de opleiding studenten de keuze geeft zich voor te bereiden op de arbeidsmarkt door middel van workshops of facultair loopbaanbeleid. Deze opties zijn echter niet geïntegreerd in het onderwijsprogramma. De commissie is van mening dat het interessant zou zijn voor studenten als de voorbereiding op de arbeidsmarkt explicieter in het onderwijs zou worden opgenomen.

Onderwijsgevend personeel en staf-studentratio

Voor een deel van de opleiding kunnen studenten terecht bij andere bacheloropleidingen. De docenten genoemd in de kritische reflectie onderwijzen alleen vakken die binnen de bacheloropleiding Taalwetenschap aangeboden worden. Bijna alle docenten verantwoordelijk voor de colleges in het programma zijn gepromoveerd. In enkele gevallen verzorgen niet-gepromoveerden de colleges, practica en werkcolleges. Promovendi of assistenten met een masterdiploma verzorgen voor een deel de werkcolleges in het eerste jaar.

Uit de personeelsoverzichten vanaf 1 februari 2012 blijkt dat 93.8 % van de docenten een PhD heeft behaald en 12.5% van de docenten een Basiskwalificatie Onderwijs heeft. De studenten hebben in hun gesprek aangegeven tevreden te zijn over de didactische vaardigheden van docenten. De commissie heeft begrepen dat senior docenten, die binnen deze master het onderwijs verzorgen, volgens de facultaire richtlijnen in de eerste instantie geen BKO hoefden te behalen. Er is prioriteit gegeven aan een kwalificatie voor nieuwe docenten. De faculteit heeft zich ten doel gesteld om in het studiejaar 2013-2014 senior docenten een SKO-traject (Senior Kwalificatie Onderwijs) te laten doorlopen. De commissie adviseert de opleiding met klem deze plannen voortvarend uit te voeren en raadt de opleiding

aan erop te letten dat voor de begeleiding en beoordeling van eindwerkstukken altijd gepromoveerde stafleden worden aangewezen.

De staf-studentratio is in 2012-2013 1:21, gebaseerd op de 106 bij de opleiding ingeschreven studenten en de voor het bachelorprogramma beschikbare 5.2 fte. De commissie vindt de staf-studentratio acceptabel. Desondanks werd in de gesprekken met de docenten duidelijk dat zij over het geheel genomen een hoge werkdruk ervaren. Zij gaven daarbij aan dat de faculteit voor de onderwijsinzet een norm hanteert van 75% van de aanstellingsomvang. Omdat voor bestuurlijke taken zoals het lidmaatschap van een opleidings- of examencommissie niet of nauwelijks uren worden toegekend, wordt de tijd voor onderzoek dan beperkt.

De commissie heeft na het bezoek van de faculteit vernomen dat de 75% besteding aan onderwijs weliswaar wordt gehanteerd als maximum, niet als na te streven norm, maar vindt 75% een te hoog percentage. De commissie adviseert om, net als bij de masteropleidingen in Leiden, een ambtelijk secretaris aan te nemen als ondersteuning van de examencommissie en wellicht de opleidingscommissie, zodat de betrokken docenten meer tijd hebben voor onderzoek.

Studiebegeleiding
De studiebegeleiding is voor de hele faculteit uniform ingericht. Tijdens het gesprek van de commissie met studenten van verschillende opleidingen is verteld dat zij in het eerste jaar geïntroduceerd worden door een studentenmentor. In het eerste semester zijn er regelmatig bijeenkomsten, in het tweede semester wordt dat minder. Daarnaast spelen de studiecoördinatoren voor alle studenten een belangrijke rol. Deze functionarissen zijn aangesteld bij de facultaire dienst Onderwijs- en studentenzaken en worden toegewezen aan een of meer opleidingen. Hun taken zijn een combinatie van onderwijsorganisatie (opstellen van studiegids en roosters, advisering van opleidingscommissie en examencommissie) en studieadvisering aan individuele studenten. De studiecoördinatoren hebben diepgaande kennis van de onderwijsprogramma's, zijn toegankelijk voor studenten en hebben korte lijnen met de opleidingscommissie en de examencommissie. De commissie heeft tijdens het bezoek kunnen vaststellen dat de studiecoördinatoren een cruciale en positieve rol vervullen in de dagelijkse gang van zaken in de opleiding.

Bij de opleiding Taalwetenschap bestaan de hoorcolleges en de werkgroepen van iedere afstudeerrichting uit een kleine groep studenten. Hierdoor hebben studenten naar eigen zeggen het idee dat docenten zeer benaderbaar zijn. De commissie is van mening dat studenten door de opleiding heen voldoende begeleiding ontvangen en weten waar ze terecht kunnen met vragen en/of opmerkingen.

De bacheloropleiding Taalwetenschap wordt afgesloten met het bacheloreindwerkstuk. De kritische reflectie geeft aan dat de studiecoördinator samen met de student een afstudeerplan maakt en waar nodig zorg draagt voor het in contact brengen met een eindwerkstukbegeleider. In de meeste gevallen benaderen studenten zelf de docent die zij als begeleider willen. Het uitgangspunt is dat studenten intensief begeleid worden in het proces van onderzoek en data-analyse. Tevens kunnen studenten vrijwillig deelnemen aan een eindwerkstukwerkgroep. Hier kunnen ze hun vorderingen aan medestudenten presenteren en eventuele problemen bespreken.

Tijdens het gesprek met de studenten heeft de commissie bemerkt dat studenten het prettig vinden dat ze de optie hebben om mee te lopen met een eindwerkstukwerkgroep. De

studenten becommentariëren in deze werkgroep elke twee weken elkaars werk (peer review). Zij gaven tijdens het visitatiebezoek aan dat de werkgroep fungeert als een stok achter de deur. Uit het gesprek met de docenten werd duidelijk dat sommige studenten niet kunnen deelnemen aan de eindwerkstukwerkgroep omdat ze op dat moment colleges hebben. Ook zou de eindwerkstukwerkgroep een meer inhoudelijk karakter kunnen hebben. De opleiding is dan ook van plan om vanaf volgend jaar de werkgroepen in te delen per afstudeerrichting. De commissie vindt de eindwerkstukwerkgroep een goed initiatief en beveelt de opleiding aan om de eindwerkstukwerkgroep zodanig binnen het programma te plaatsen dat alle studenten de werkgroep kunnen volgen.

Opleidingsspecifieke voorzieningen en kwaliteitszorg
De studenten hebben in het gesprek met de commissie opgemerkt dat de bibliotheek goed voorzien is. Verder bieden de studiezalen voldoende ruimte voor de studenten en zijn er meerdere taallaboratoria beschikbaar. De commissie heeft vastgesteld dat de faciliteiten ter ondersteuning van de opleiding goed zijn. Tevens is er een elektronische leeromgeving (Blackboard) waar de studenten alle benodigde informatie per cursus kunnen vinden. De commissie is, op basis van de toegankelijkheid en overzichtelijkheid, enthousiast over de kwaliteit van de elektronische studiegids.

De kritische reflectie beschrijft dat er na elk semester vakevaluaties worden uitgevoerd door de opleidingscommissie (oc) van de bacheloropleiding Taalwetenschap. Daarnaast komt de oc regelmatig samen om potentiële bottlenecks in het programma te bespreken en het opleidingsbestuur hierover te adviseren. Een voorbeeld hiervan was keuzestress van studenten tussen verschillende afstudeerrichtingen. In de kritische reflectie staat dat er in 2012-2013 samen met de studiecoördinator voorlichting over de afstudeerrichtingen is georganiseerd. De studenten geven nu aan beter voorbereid te zijn op het keuzemoment.

Per jaar wordt het onderwijs van alle docenten geëvalueerd. Voor de evaluatie zijn goede formulieren beschikbaar die door het ICLON (Interfacultair Centrum voor Lerarenopleiding, Onderwijsontwikkeling en Nascholing) zijn ontwikkeld. Bij een groepsgrootte vanaf tien studenten worden de formulieren digitaal door het ICLON verwerkt. Bij kleinere aantallen gebruikt de oc dezelfde formulieren en verwerkt ze de resultaten zelf.

Uit het gesprek met de commissie bleek dat de oc van de gefuseerde bacheloropleiding pas recentelijk in het leven geroepen is. De zes leden van de oc willen elk jaar twaalf keer samenkomen om vakevaluaties te bespreken en de opleiding aandachtig te monitoren. Naast vakevaluaties wil de oc voor gedeelde vakken plenaire evaluaties organiseren. De commissie heeft gezien dat de oc een duidelijk beeld heeft van haar takenpakket en raadt deze dan ook aan om de intenties door te zetten.

De studenten hebben in het gesprek met de commissie verteld dat zij het idee hebben dat ze altijd ergens terecht kunnen met problemen en klachten. Studenten kunnen dit persoonlijk aankaarten bij docenten of de afstudeervoorzitter. Ook worden er evaluaties afgenomen en de studenten ontvangen hier een terugkoppeling over. De studenten hebben het gevoel dat ze serieus genomen worden en dat er actief gehandeld wordt op basis van klachten. De commissie maakt hieruit op dat de kwaliteitszorg voldoende is en dat de oc adequaat functioneert.

Overwegingen

De commissie heeft vastgesteld dat de vakken binnen elke afstudeerrichting de student in staat stellen om de beoogde eindtermen te behalen. De commissie is te spreken over de samenhang van het programma binnen elke afstudeerrichting. Een punt van zorg vindt zij het samenhangend geheel tussen de vier afstudeerrichtingen. De commissie raadt de opleiding aan om een tweede- of derdejaars vak te implementeren, waarin er verbanden worden gelegd en confrontaties worden aangegaan tussen de vier verschillende afstudeerrichtingen.

De commissie oordeelt positief over de grote verwevenheid van onderzoek en onderwijs en ziet dit als een impliciet didactisch uitgangspunt van de opleiding. De commissie zou graag willen zien dat de staf binnen de opleiding zich meer bewust is van dit didactisch concept. Verder is de commissie het erover eens dat er voldoende ruimte is voor academische vorming in het programma van alle afstudeerrichtingen, hoewel de aandacht hiervoor per afstudeerrichting verschilt. Ook heeft de commissie vastgesteld dat de studielast die studenten ervaren voldoet aan de te verwachten norm.

De commissie wil de opleiding meegeven dat (buitenlandse) stages, uitwisselingsprojecten en voorbereiding op de arbeidsmarkt opleidingsbreed gestimuleerd zouden moeten worden. Van de docenten heeft 93.8% een PhD behaald en 12.5% heeft een BKO. De commissie dringt er bij de opleiding op aan om meer docenten het BKO-traject te laten doorlopen. De commissie is erover te spreken dat hoewel de docenten een hoge werkdruk ervaren, er sprake is van een goede persoonlijke begeleiding van de studenten. De staf-student ratio is acceptabel met 1:21, maar de commissie zou graag zien dat docenten meer ondersteuning krijgen in hun bestuurlijke rollen.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding de studenten voldoende faciliteiten biedt. Hoewel de oc recentelijk is opgericht, heeft zij een duidelijk beeld van haar takenpakket en de commissie heeft vertrouwen dat de oc haar taken in de toekomst actief op zal pakken. Er is een dekkend en goed functionerend systeem van cursusevaluatie. De studenten weten de oc te vinden wanneer ze tegen een probleem aanlopen.

Conclusie

Bacheloropleiding Taalwetenschap: de commissie beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties
De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:
Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Systeem van toetsing
Studenten worden, afhankelijk van de leerdoelen, getoetst door middel van een tentamen of werkstuk. De meeste vakken sluiten studenten af met een schriftelijk tentamen met multiple choice vragen of open vragen. Ook wordt er gebruik gemaakt van mondelinge tentamens, presentaties, thuisopdrachten en werkstukken.

Uit het gesprek met de examencommissie heeft de commissie vernomen dat tot dit jaar de examencommissie zich niet actief bezig heeft gehouden met de inhoud van toetsen. Zij is op dat gebied alleen in actie gekomen in geval van klachten. De examencommissie is vanaf dit jaar begonnen met het actief uitvoeren van al haar wettelijke taken, door steekproefsgewijs toetsen en werkstukken op kwaliteit te beoordelen. Ook toetst de examencommissie de behaalde eindtermen binnen de vakken en controleert ze steekproefsgewijs eindwerkstukken op de gegeven beoordeling. De examencommissie is daarnaast van plan een voorlichtingsdag te organiseren om docenten in te lichten over een vier-ogen-beleid voor het opstellen van tentamens. Vanaf volgend jaar wil de examencommissie het vier-ogen-beleid invoeren bij de vakken uit het eerste jaar.

De examencommissie heeft de toewijzing van een tweede beoordelaar voor de eindwerkstukken en het gebruik van een beoordelingsformulier geagendeerd. Vanaf het studiejaar 2011-2012 is er altijd een tweede lezer van de eindwerkstukken geweest en is daarbij een opleidingsspecifiek beoordelingsformulier ingevuld. Een student moet aan alle eindtermen voldoen voor het afsluiten van de bacheloropleiding Taalwetenschap. Op het beoordelingsformulier staat aangegeven welke eindtermen in het bacheloreindwerkstuk terugkomen en hoe de resterende eindtermen in andere toetsvormen gewaarborgd zijn. In het gesprek heeft de examencommissie aan de commissie laten weten dat ze het belangrijk vindt dat het beoordelingsformulier compleet wordt ingevuld, voor de kwaliteitsborging van de eindwerkstukken en voor de studenten zelf. De commissie is positief gestemd over het feit dat de examencommissie steekproeven heeft genomen uit werkstukken en toetsen. Zij dringt er echter op aan dat de examencommissie volledige invulling geeft aan al haar wettelijke taken en zal werken aan een gedegen facultair toetsbeleid.

Gerealiseerd eindniveau
De commissie heeft vier eindwerkstukken van de opleiding Taalwetenschap beoordeeld. Zij heeft vastgesteld dat het opleidingscijfer van de eindwerkstukken overeenkomt met het cijfer dat de commissie ervoor zou geven. Het niveau van de eindwerkstukken is voldoende: alle studenten zijn terecht afgestudeerd. Eén eindwerkstuk bestond uit een vergelijkend literatuuronderzoek van ruim voldoende niveau. De commissie beoordeelt dit eindwerkstuk als voldoende omdat het hier om een heldere probleemstelling met een goed onderbouwde conclusie gaat, maar het eindwerkstuk mist een eigen dataverzameling. In het gesprek met de docenten bleek dat studenten kunnen afstuderen met een literatuurstudie, mits zij een originele conclusie trekken. Hoewel de commissie hier begrip voor heeft en heeft vastgesteld

dat het desbetreffende eindwerkstuk een originele insteek had, ziet zij liever een onderzoeksopzet en eigen onderzoek in de eindwerkstukken terug. De commissie raadt aan om scherp te blijven letten op de eisen die aan een bacheloreindwerkstuk gesteld worden.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat de examencommissie van goede wil is en een duidelijk beeld heeft van haar takenpakket. Zij raadt de examencommissie aan om de uitgewerkte intenties zo snel mogelijk door te voeren. Het eindniveau van de afgestudeerden in Taalwetenschap is door de commissie voldoende bevonden. De commissie wil de opleiding adviseren om de opgedane onderzoeksvaardigheden van de studenten zonder uitzondering terug te laten komen in de eindwerkstukken. Tevens is de commissie van mening dat normen en beoordelingscriteria van eindwerkstukken door de opleidingen op elkaar afgestemd moeten worden om uitdrukking te geve naan een gezamelijke visie op het gewenste eindniveau.

Conclusie

Bacheloropleiding Taalwetenschap: de commissie beoordeelt Standaard 3 als voldoende.

Algemeen eindoordeel

De commissie komt op basis van het bestudeerde materiaal en de gevoerde gesprekken tijdens het visitatiebezoek tot het oordeel dat de bacheloropleiding Taalwetenschap op alle drie de standaarden voldoende presteert. De eindtermen per afstudeerrichting voldoen aan de doelstellingen van de opleiding. Een verbeterpunt is het integreren van de vier afstudeerrichtingen door de opleiding heen.

Hoewel het als didactisch concept beter uitgedragen zou kunnen worden, laat de opleiding een mooie integratie van onderzoek en onderwijs zien. De studenten zouden opleidingsbreed meer gestimuleerd kunnen worden in het volgen van een stage of uitwisselingsproject. De persoonlijke begeleiding is goed en het eindniveau voldoet aan het niveau van een bachelorstudent.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Taalwetenschap* als voldoende.

II: Bacheloropleiding Duitse taal en cultuur

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit samenvattend oordeel geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Taal- en Letterkunde 2013 over de bacheloropleiding Duitse taal en cultuur aan de Universiteit Leiden. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de kritische reflectie, aanvullende informatie verkregen naar aanleiding van vooraf door de commissie geformuleerde vragen, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde (eind)werkstukken en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft voor de opleiding zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat de opleiding voldoet aan de eisen voor basiskwaliteit die de voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

Standaard 1: Beoogde eindtermen
De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader. De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en concludeert dat dit een goede basis is voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

De bacheloropleiding Duitse taal en cultuur beoogt studenten tot een zodanig niveau op te leiden dat ze zich verder kunnen specialiseren in een masteropleiding of een functie op de arbeidsmarkt kunnen vervullen waar hun kennis van het Duits nuttig of nodig is. De eindtermen geven weer welke kennis van de Duitse taal-, letter- en cultuurkunde en welke algemene academische vaardigheden de afgestudeerde dient te beheersen. Aan het eind van de opleiding beheerst de afgestudeerde het Duits op het niveau van een *near native speaker*. Er is niet alleen aandacht voor de talige aspecten maar ook voor het leren begrijpen van de culturele processen voor zover deze in taal zijn gerepresenteerd. De commissie stelt vast dat de doelstellingen aan internationale maatstaven voor het niveau van een academische bacheloropleiding voldoen en de relevante deelgebieden van de discipline omvatten.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving
De bacheloropleiding Duitse taal en cultuur omvat drie studiejaren van elk 60 EC. Het programma is opgebouwd aan de hand van drie leerlijnen: taalbeheersing, taalkunde en een literatuur- en cultuurwetenschappelijke leerlijn. In de eerste twee jaar zijn alle vakken verplicht, met uitzondering van de 30 EC keuzeruimte in het tweede jaar. Aan het begin van het derde jaar gaan alle studenten een semester naar een Duitstalige universiteit waar ze hun taalvaardigheid vergroten en vakken volgen die passen bij hun specialisatie. Het eindwerkstuk (10 EC) wordt geschreven over een onderwerp binnen de gekozen specialisatie.

Alle studenten volgen inleidende vakken in de taalwetenschap, literatuurwetenschap en historische wetenschap en Wetenschapsfilosofie. Dit zijn vakken van elk 5 EC uit het facultaire kerncurriculum. Hiermee leren zij het Duits in een bredere context te plaatsen. Door de invulling van de 30 EC keuzeruimte met een minor kunnen studenten zich voorbereiden op een bepaalde masteropleiding of positie op de arbeidsmarkt. De commissie vindt dat het programma helder opgebouwd is. Studenten krijgen door de 130 EC vakspecifieke invulling een gedegen opleiding in de Duitse taal en cultuur. De commissie vindt het verplichte buitenlandverblijf van 30 EC een sterk punt. Dit biedt de studenten extra specialisatiemogelijkheden die de eigen, kleine staf niet kan bieden.

Studenten leren in de loop van de opleiding steeds zelfstandiger te werken. De schrijfopdrachten worden geleidelijk groter en complexer. Dit geldt ook voor de mondelinge

presentaties. Doordat de studenten voor de opdrachten hun eigen materiaal moeten verzamelen werken ze toe naar de onderzoeksvaardigheden en de zelfstandigheid die voor het eindwerkstuk worden verwacht.

De commissie heeft vastgesteld dat de staf eigenlijk te klein is voor de opleiding Duitse taal en cultuur, maar dat de opleiding de beperkingen van de kleine bezetting creatief heeft weten op te lossen door gebruik te maken van mogelijkheden van samenwerking binnen Leiden en met de buitenlandse partnerinstellingen en van nul-aanstellingen. Overigens is de commissie van oordeel dat nul-aanstellingen slechts een tijdelijke oplossing zijn en geen permanente optie mogen zijn. De onderwijsbelasting van docenten is in de ogen van de commissie hoog. De studenten gaven in het gesprek aan dat ze zich goed begeleid voelen en dat de docenten deskundig en goed benaderbaar zijn. De commissie waardeert de inzet van de staf.

De opleiding kent de laatste jaren een redelijk stabiele instroom van ruim tien studenten per jaar. Van de herinschrijvers haalt minder dan 40% na vier jaar het bachelordiploma. Dit zeer lage rendement wordt volgens de studenten niet veroorzaakt door struikelvakken in het programma. De opleiding verwacht dat een nieuw toetsschema verbetering zal brengen. De commissie adviseert dit te monitoren en zo nodig aanvullende maatregelen te treffen.

In het eerste jaar is er een studentmentoraat, georganiseerd door de studievereniging. Bij de studiebegeleiding en –advisering speelt vooral de studiecoördinator een belangrijke rol doordat deze het eerste aanspreekpunt is voor de studenten. De studenten zijn te spreken over de faciliteiten (elektronische leeromgeving en studieplekken), maar de bibliotheekvoorzieningen staan onder druk door een nieuw budgettoewijzingsmodel dat voor een kleine opleiding als Duitse taal en cultuur relatief slecht uitvalt.

De commissie stelt vast dat de opleidingscommissie (oc) naar behoren functioneert. De oc houdt zich vooral bezig met de cursus- en programma-evaluaties. De evaluaties worden uitgevoerd door de studentleden van de oc. Voor feedback aan de docent tijdens een cursus zijn er klassevertegenwoordigers. De commissie vindt dit een positief initiatief. De aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie zijn voldoende opgepakt.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindtermen
De commissie heeft vastgesteld dat de toetsen van de opleiding Duitse taal en cultuur aan de toetstechnische eisen voldoen en valide en betrouwbaar zijn. De regelingen rondom de toetsen zijn helder. Alle werkstukken worden gecheckt op plagiaat via SafeAssign.

De examencommissie van de opleiding Duitse taal en cultuur heeft haar rol voor het borgen van de kwaliteit van examens en tentamens voortvarend opgepakt en werkt systematisch aan de kwaliteit van de toetsing. Het vier-ogenprincipe wordt consequent toegepast en de examencommissie controleert de toetsen en de gegeven beoordelingen achteraf. Er zijn beoordelingsformulieren uitgewerkt voor werkstukken, presentaties en het bacheloreindwerkstuk. Deze voldoen aan de eisen van de commissie.

Op basis van de beoordeelde eindwerkstukken concludeert de commissie dat de studenten Duitse taal en cultuur het beoogde niveau van een academische bachelor behalen. De eindwerkstukken voldoen aan de eisen van een wetenschappelijke rapportage en zijn in voldoende tot goed Duits geschreven. Het beoogde taalniveau van de *near native speaker* wordt daarbij gerealiseerd. De beoordelingen van de commissie komen overeen met die van de docenten.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Duitse taal en cultuur:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 6 januari 2014

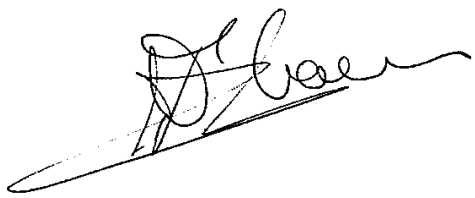

Prof. dr. Th. D'haen
Voorzitter

Dr. M.J.H. van der Weiden
Secretaris

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties
De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:
De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Domeinspecifiek referentiekader
De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader (zie bijlage 2). Dit kader heeft betrekking op een breed scala van opleidingen: vreemde-talenopleidingen, opleidingen op het gebied van de Nederlandse taal en opleidingen die vooral aandacht geven aan taal- en literatuurtheoretische en taaloverstijgende aspecten. Het kader moet dan ook recht doen aan die uiteenlopende opleidingen.

De opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde moeten volgens het gemeenschappelijke referentiekader allereerst kennis en inzicht bieden in het vakgebied van de opleiding, met inbegrip van de onderwezen taal en cultuur en de daarbij horende analytische en filologische vaardigheden. Als het gaat om een vreemde-talenopleiding moet de opleiding de student een goede beheersing van de bestudeerde taal bijbrengen. Het te bereiken niveau van taalbeheersing verschilt per taal: voor schooltalen gelden hogere niveaus dan voor niet-schooltalen. Daarnaast moet de student academisch gevormd worden met voldoende aandacht voor theorie en methodologie. Studenten leren volgens het referentiekader het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier toe te passen.

In het domeinspecifieke referentiekader zijn de bovenstaande algemene eisen geoperationaliseerd in een serie eisen aan de eindtermen voor de bachelor- en de masteropleidingen. Deze eisen zijn ondergebracht in verschillende rubrieken, namelijk: 1. kennis, 2. vaardigheden/wetenschappelijke vorming, 3. academische vaardigheden en attitude en 4. afstemming op het afnemend veld. Daarnaast stelt het domeinspecifieke referentiekader een aantal kaders voor de inhoud en het programma van de opleidingen.

De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en is van mening dat het een goed kader biedt voor de opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde. Het is specifiek genoeg om richtlijnen aan te ontlenen voor de inrichting van de opleidingen in kwestie, maar tevens algemeen genoeg om de opleidingen in staat te stellen hun eigen accenten te leggen. Daarmee vormt het domeinspecifieke referentiekader een goede basis voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

Domeinspecifieke eisen en eindtermen
De kritische reflectie beschrijft dat de opleiding Duitse taal en cultuur een tweeledig doel heeft. Ten eerste dat studenten de kennis, vaardigheden en attitude verwerven die nodig zijn om met succes betrekkingen te vervullen waarvoor een wetenschappelijke opleiding op het gebied van de Duitse taal en cultuur nuttig of nodig is. Ten tweede dat zij een zeer goede

basis hebben om zich op masterniveau verder te specialiseren en zo een opstap hebben naar een eventuele wetenschappelijke loopbaan en het leraarschap.

De beoogde eindtermen van de opleiding zijn in de kritische reflectie omschreven. Er zijn eindtermen met betrekking tot algemene academische vaardigheden geformuleerd die voor alle opleidingen van de faculteit dezelfde zijn. In aanvulling daarop zijn er specifieke eindtermen voor Duitse taal en cultuur opgesteld. Bij het formuleren van de eindtermen heeft de opleiding de indeling van de Dublin-descriptoren gebruikt.

Aan het eind van hun opleiding hebben studenten blijkens de eindtermen kennis van en inzicht in de taal en cultuur van het Duits vanaf de Middeleeuwen tot nu. Ze kunnen Duitstalige teksten (inclusief films) en culturele processen in de ontstaanscontext en in de originele taal begrijpen, contextualiseren en analyseren. De opleiding beoogt dat afgestudeerden de Duitse taal zowel actief als passief op niveau C1 beheersen zodat ze de verworven kennis en opgedane inzichten voor een algemeen en/of wetenschappelijk publiek in het Duits op *near native* niveau kunnen weergeven.

Wat betreft de algemene academische vaardigheden wordt beoogd dat afgestudeerden vakwetenschappelijke literatuur kunnen verzamelen, selecteren en analyseren. Op basis daarvan kunnen ze een probleemstelling formuleren, een onderzoek uitvoeren en tot conclusies komen. Afgestudeerden hebben geleerd hun resultaten schriftelijk en mondeling te presenteren. Tot slot hebben ze samenwerkings- en leervaardigheden verworven waarmee ze zich verder kunnen ontwikkelen. De commissie stelt vast dat aan alle Dublin-descriptoren recht wordt gedaan en dat de eindtermen op het juiste niveau zijn geformuleerd. Zie bijlage 3 voor een overzicht van de doelstellingen.

In vergelijking met de vorige visitatie (2006) zijn twee aspecten aan de eindtermen toegevoegd: de interculturele competentie en de methodische en interdisciplinaire competentie. Het eerste houdt in dat studenten culturele processen vanuit een vergelijkende Nederlands-Duitse optiek kunnen begrijpen en analyseren, voor zover deze in taal gerepresenteerd zijn. Dit past bij het cultuurwetenschappelijke profiel en de aandacht voor cultuurkunde waarvoor de opleiding volgens de kritische reflectie heeft gekozen. Deze profilering is volgens de commissie niet ongebruikelijk in Nederland, maar ze is het met de beschrijving in de kritische reflectie eens dat het internationaal gezien wel onderscheidend is. Het tweede aspect komt onder andere tot uiting in het inmiddels verplicht gestelde vak Wetenschapsfilosofie. Daarnaast zijn wetenschapstheoretische doelstellingen toegevoegd aan de cursus Taal, denken, werkelijkheid in het tweede jaar, de cursus Leeslijst in het eerste jaar en aan enkele keuzecolleges in het derde jaar. Bovendien is er meer gestructureerde aandacht voor methodische vraagstukken in vrijwel alle onderdelen. De commissie vindt beide competenties belangrijke onderdelen voor een academische opleiding vanwege hun analytische en vergelijkende karakter en is tevreden met deze versterkte aandacht.

Niveau en oriëntatie
De geformuleerde eindtermen leggen een sterke nadruk op het wetenschappelijke karakter van de opleiding en het verwerven van academische vaardigheden. Aan het eind van de opleiding wordt van studenten verwacht dat zij op de hoogte zijn van de theorievorming en benaderingen die samenhangen met de studie van Duitse taal- en cultuuruitingen. Daarnaast zijn ze in staat om met behulp van een taalwetenschappelijk instrumentarium te reflecteren op het fenomeen taal. Voor de meer algemene reflectie op kennis en wetenschappelijke paradigmata volgen de studenten het kerncurriculumvak Wetenschapsfilosofie.

De kritische reflectie stelt dat de opleiding Duitse taal en cultuur geen beroepsopleiding is, maar wel kennis en competenties onderwijst die in beroepen onontbeerlijk zijn. Daarbij gaat het in de eerste plaats om het beroep van docent in het voortgezet onderwijs, maar ook in het bedrijfsleven en andere maatschappelijke domeinen komen alumni aan het werk. Studenten kunnen zich op de verschillende mogelijkheden voorbereiden door de invulling van hun minor. De educatieve minor geeft een tweedegraads onderwijsbevoegdheid. Andere minoren zijn bij voorbeeld Journalistiek en media, Boekwetenschap of Managementstudies. Studenten kunnen ook kiezen voor een onderzoeksstage. Volgens de kritische reflectie hebben excellente studenten gemakkelijk toegang tot aansluitende master- en promotietrajecten en vindt een aantal studenten na de bachelorstudie een niet-academische werkkring. De commissie is van oordeel dat de opleiding op een juiste wijze inspeelt op de verschillende toekomstperspectieven van de studenten.

Overwegingen

De commissie heeft kennisgenomen van de eindtermen die in de kritische reflectie zijn geformuleerd voor de bacheloropleiding Duitse taal en cultuur. Zij vindt dat de eindtermen aansluiten bij de Dublin-descriptoren voor een academische bacheloropleiding door de aandacht voor de algemene academische vaardigheden en de theoretische kennis van de Duitse taal-, letter- en cultuurkunde. Het nagestreefde niveau van deze kennis en vaardigheden, alsmede van de taalbeheersing, sluit aan bij wat van een wetenschappelijke opleiding op dit terrein verwacht mag worden. Het overzicht van de eindtermen is een bruikbaar instrument voor de vormgeving van de opleiding.

De opleiding heeft naar het oordeel van de commissie gekozen voor een breed profiel waarbij taal-, letter- en cultuurkunde en taalvaardigheid in een juiste balans aan de orde komen. In vergelijking met opleidingen in Engeland en Vlaanderen is dit een onderscheidend profiel, omdat daar de aandacht voor taalvaardigheid respectievelijk cultuurkunde geringer is. Het brede profiel en met name de aandacht voor cultuur heeft de commissie ook bij andere opleidingen taal- en letterkunde binnen Nederland aangetroffen. Om de taal op een juiste manier te kunnen hanteren in de Duitstalige landen en voor een goed begrip van de ontwikkelingen in taal en literatuur vindt de commissie dat ook noodzakelijk. De commissie is van oordeel dat de opleiding oog heeft voor de ontwikkelingen die voor het vakgebied en de afgestudeerden van belang zijn. De toevoeging van de interculturele competentie en de aandacht voor de beroepsvoorbereiding zijn hier goede voorbeelden van.

Conclusie

Bacheloropleiding Duitse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving
Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:
De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Opbouw en samenhang van het programma
Het programma van de opleiding Duitse taal en cultuur omvat drie studiejaren met in totaal 180 EC. De propedeuse biedt een algemeen en oriënterend overzicht van de drie vakgebieden van de opleiding (literatuur- en cultuurwetenschap, taalkunde, taalvaardigheid). In het tweede jaar wordt de stof verdiept. Behalve de 30 EC keuzeruimte in het tweede jaar zijn alle vakken in het eerste en tweede jaar verplicht. Aan het begin van het derde jaar is er een verplicht buitenlandverblijf van 30 EC. In het derde jaar leggen de studenten een accent op een specialisatiegebied (taalkunde of letterkunde), wat tot uiting komt in de cursussen die ze tijdens hun buitenlandverblijf volgen en in het bacheloreindwerkstuk. Naast de specialisatie (30 EC buitenlandse cursussen en 10 EC eindwerkstuk) besteden studenten in het derde jaar altijd ten minste 20 EC aan de andere discipline, omdat een brede opleiding noodzakelijk is voor een eventuele educatieve master. Voor een schematisch overzicht van het studieprogramma zie bijlage 4.

Alle cursussen hebben een omvang van 5 EC of een veelvoud daarvan. Qua niveau zijn alle vakken ingedeeld op een schaal van 100 tot 600. De niveaus 500 en 600 betreffen de masteropleidingen. Vakken op niveau 100 zijn inleidend, vakken op niveau 600 zijn zeer gespecialiseerd. In de bacheloropleidingen zijn eerstejaarsvakken op niveau 100 of 200, in het tweede jaar 200 of 300 en in het derde jaar 300 of 400. In de minor of vrije keuzeruimte moet ten minste één cursus op niveau 300 opgenomen zijn. Het bacheloreindwerkstuk is op niveau 400. Op deze manier bereikt het programma een oplopend niveau. Deze oplopende moeilijkheidsgraad is terug te vinden in alle deelgebieden van de opleiding zoals blijkt uit het programmaoverzicht in de kritische reflectie.

De kritische reflectie stelt dat de opleiding Duitse taal en cultuur kiest voor een stringent profiel dat sterk cultuurwetenschappelijk van aard is, gekoppeld aan de beide klassieke disciplines in de Germanistiek: taalwetenschap en literatuurwetenschap. Deze profielkeuze houdt in dat veel aandacht besteed wordt aan de historische, maatschappelijke en culturele ontwikkelingen in Duitsland en de wisselwerking ervan met ontwikkelingen in taal, literatuur en andere media. Dit profiel past volgens de kritische reflectie bij internationale ontwikkelingen in de Germanistiek, het profiel van de leerstoelhouder en de vraag van de arbeidsmarkt. Een keuze is ook nodig, zo stelt de kritische reflectie, omdat de omvang van de staf beperkt is en de middelbare schoolkennis van het Duits en Duitsland bij de studenten gering is.

De kern van de literatuur- en cultuurwetenschappelijke leerlijn bestaat uit het college Duitstalige literatuur in context dat in vier delen in de eerste vier semesters wordt aangeboden. Deze colleges bieden een geïntegreerde aanpak van Duitslands culturele en sociale geschiedenis en de literatuurgeschiedenis. De colleges beginnen bij het hedendaagse Duitsland en werken terug naar de Middeleeuwen in het vierde deel. Literaire teksten, films,

interviews en andere *Textsorten* worden in de colleges behandeld. Studenten moeten primaire literatuur bestuderen, de Leeslijst, waarbij ze gebruik moeten maken van de inzichten uit het vak Inleiding Literatuurwetenschap. In het eerste jaar volgen studenten het college Duitsland cultuurwetenschappelijk waarin wordt ingegaan op verschillende aspecten van het huidige Duitsland (publieke discussies, instituties, verschillen tussen Oost- en West-Duitsland, et cetera). Het accent ligt op de Duitse literatuur en cultuur, maar de studenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat ook aandacht wordt besteed aan Oostenrijkse en Zwitserse auteurs. De samenhang met de algemene geschiedenis wordt onderstreept doordat studenten in het eerste jaar het kerncurriculumvak Inleiding Historische wetenschap volgen. In het derde jaar kiezen de studenten hun specialisatie. Een specialisatie in de Middeleeuwse taal- en letterkunde of in bepaalde onderdelen van de moderne literatuur is door personeelsgebrek niet in Leiden mogelijk, maar kan tijdens het buitenlandverblijf worden gerealiseerd. In dergelijke gevallen is de tweede lezer van het bacheloreindwerkstuk een docent van de buitenlandse instelling.

De leerlijn taalkunde bestaat uit het kerncurriculumvak Inleiding Taalwetenschap in het eerste semester van het eerste jaar. Dit behandelt taal als verschijnsel en gaat in op de verschillende vormen van taalwetenschappelijk onderzoek. In het tweede semester volgen de studenten een college over de ontwikkeling van de Duitse taal. Dit gaat in op de taalverandering en behandelt hierbij ook de relatie tussen het Duits en het Nederlands. In het tweede jaar volgt het meer fundamenteel-theoretische college Taal, denken, werkelijkheid. In het derde jaar kunnen studenten kiezen voor een taalwetenschappelijke specialisatie. Gezien de expertise van de leerstoelhouder en de geringe omvang van de staf krijgt de taalwetenschappelijke specialisatie vooral vorm gedurende het buitenlandverblijf. Voor de begeleiding van het eindwerkstuk is volgens de opleiding wel voldoende expertise in Leiden aanwezig.

De leerlijn taalvaardigheid begint in het eerste jaar met Fundament I en II en wordt gevolgd door Verdieping I en II in het tweede jaar. Vanaf het begin van de opleiding worden alle colleges in het Duits gegeven. De opleiding combineert het taalvaardigheidsonderwijs met taalkundige theorieën om het leren van de taal zo bewust en daardoor zo efficiënt mogelijk te laten plaatsvinden. In het tweede jaar verschuift de focus bij de oefeningen naar meer wetenschappelijke thema's en moeten studenten aan het eind van het jaar een samenvatting en een wetenschappelijk essay schrijven. Aan het begin van het derde jaar brengen alle studenten een semester door aan een Duitstalige universiteit. Het vakkenpakket dat een student daar gaat volgen moet voor vertrek door de examencommissie zijn goedgekeurd. Het buitenlandverblijf draagt sterk bij aan het vergroten van de taalvaardigheid. In de taalvaardigheidscolleges leren de studenten het hoog-Duits. Tijdens hun buitenlandverblijf kunnen ze eventueel kennismaken met regionale verschillen in de taal.

Met het bacheloreindwerkstuk (10 EC) ronden de studenten de opleiding af. Studenten moeten hierin laten zien dat ze relatief zelfstandig een probleemstelling kunnen onderzoeken, daarvoor zelf het materiaal kunnen zoeken, kritisch op de uitkomsten kunnen reflecteren en daarover schriftelijk kunnen rapporteren.

De kritische reflectie beschrijft hoe de verschillende academische vaardigheden zijn verweven in de verschillende vakken. Studenten oefenen hun schrijfvaardigheid door vanaf een kleine schrijfopdracht via grotere essays toe te werken naar het bacheloreindwerkstuk. De mondelinge vaardigheden worden op een soortgelijke manier opgebouwd. Gaandeweg oefenen studenten ook hun onderzoeksvaardigheden doordat ze voor de schrijfopdrachten hun eigen materiaal moeten zoeken en daarop kritisch moeten reflecteren. De studenten uitten tegenover de commissie hun tevredenheid over de consistentie van de opleiding. Ze

zien een duidelijke opbouw en waarderen het dat de docenten systematisch teruggrijpen op de kennis die de studenten eerder hebben opgedaan. Ze zijn ook zeer te spreken over het grote aanbod aan keuzecursussen dat hun door het buitenlandverblijf ter beschikking staat. De commissie is van oordeel dat het programma duidelijke keuzes heeft gemaakt, goed doordacht is en toewerkt naar de geformuleerde eindtermen.

Didactische uitgangspunten
De commissie begreep van de docenten dat de opleiding als didactisch uitgangspunt voor het programma heeft gekozen voor een combinatie van breed onderwijs in algemene vaardigheden en specifiek onderwijs gericht op de Duitse taal en cultuur. De kritische reflectie geeft aan dat de opleiding voor de onderdelen Inleiding Taalwetenschap, Inleiding Literatuurwetenschap en Inleiding Historische wetenschap een beroep doet op het facultair aangeboden kerncurriculum. Op die manier leren de studenten het Duits te bezien in een breder perspectief.

Docenten beginnen volgens de kritische reflectie bij de cultuur- en literatuurwetenschappelijke leerlijn met opzet bij de meest recente Duitstalige literatuur en cultuur, omdat de opleiding meent dat die voor jonge studenten het meest toegankelijk is. Bovendien worden studenten zich er zo van bewust dat de bestudering van het verleden voor een belangrijk deel bepaald wordt door de kennis van het heden. De opleiding vindt dit een belangrijk inzicht voor wetenschappers (in spe).

In het begin van de opleiding krijgen de studenten een combinatie van hoor- en werkcolleges. Gedurende een semester maken de studenten regelmatig opdrachten en toetsen zodat ze een goed idee krijgen van de aard van de studie en hun geschiktheid ervoor. Zo nodig kunnen ze dan tijdig maatregelen nemen. De opdrachten worden in de loop van de studie steeds omvangrijker en complexer. Bij de taalvaardigheid zet de opleiding een breed scala aan werkvormen in: colleges, tutorials, talenlaboratorium, diverse spreekoefeningen, woordenschatoefeningen en vertaaloefeningen met zelfevaluatie en –correctie. Van de studenten wordt een actieve bijdrage in de colleges verwacht in de vorm van spreekbeurten of responsie. De studenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat ze tevreden zijn over de kleinschaligheid van de colleges (5 à 15 studenten) en het intensieve contact dat daardoor mogelijk is.

De commissie stelt op grond van bovenstaande vast dat de werkvormen gevarieerd zijn en passen bij de verschillende fasen van de opleiding en de leerdoelen van de vakken.

Waarborging van doelstellingen en eindtermen in het programma
De kritische reflectie bevat een schema waarin de opleidingsspecifieke eindtermen zijn gerelateerd aan de leerdoelen van de programmaonderdelen. In bijlage 3 wordt daarnaast per cursus aangegeven welke algemene academische vaardigheden erin aan de orde komen. De beschrijving van de inhoudelijke leerlijnen in de kritische reflectie geeft inzicht in de opbouw van kennis en vaardigheden op de verschillende deelgebieden (de geïntegreerde literatuur-cultuurwetenschappelijke leerlijn en de leerlijnen taalkunde en taalvaardigheid). Daarbij wordt ook beschreven hoe de leerlijnen met elkaar samenhangen en hoe docenten studenten stimuleren de verbanden te zien tussen wat ze in de verschillende vakken leren. De commissie stelt vast dat alle eindtermen evenwichtig in het programma aan bod komen. In de elektronische studiegids van de opleiding zijn per cursus de leerdoelen in detail weergegeven en is vermeld hoe de cursus is georganiseerd. De te bestuderen literatuur en de toetsvorm zijn eveneens aangegeven. Tijdens het bezoek heeft de commissie het cursusmateriaal van een

representatieve selectie van de vakken bestudeerd. Op grond daarvan stelt de commissie vast dat het materiaal van een passend niveau is.

Zoals bij standaard 1 aangegeven heeft de bacheloropleiding Duitse taal en cultuur een tweeledig doel: voorbereiding op verdere studie op masterniveau (en in het verlengde daarvan een wetenschappelijke loopbaan of het leraarschap) en voorbereiding op een functie op de arbeidsmarkt op bachelorniveau. Uit de gesprekken tijdens het bezoek bleek dat het merendeel van de afgestudeerden doorgaat met een masteropleiding, waarvoor de bacheloropleiding een gedegen voorbereiding biedt (zie hieronder bij Wetenschappelijke vorming). Er is echter ook toenemende aandacht voor de mogelijkheden op de arbeidsmarkt. De vorige visitatiecommissie vond dat dit aspect verbetering behoefde. In het gesprek met de commissie gaven de docenten aan dat politici recent het belang van het Duits voor de Nederlandse economie hebben benadrukt en dat dit heeft geleid tot meer vooraanmeldingen. Naar hun mening zijn studenten ook meer gemotiveerd voor de studie omdat ze goede kansen op de arbeidsmarkt zien. In het voortgezet onderwijs is Duits een tekortvak waardoor er veel vraag is naar afgestudeerden, maar ook daarbuiten nemen de mogelijkheden toe. De opleiding bereidt de studenten hierop voor door veel zorg te besteden aan de algemene academische vaardigheden, een hoog taalvaardigheidsniveau en bijvoorbeeld journalistiek en Duitse media. De commissie vindt dit een juiste aanpak.

De commissie hecht grote waarde aan een buitenlandverblijf voor alle studenten omdat het de horizon verbreedt en studenten in aanraking brengt met andere perspectieven op hun vakgebied. Voor studenten die een talenopleiding volgen is een buitenlandverblijf daarnaast cruciaal voor het verhogen van het taalvaardigheidsniveau. Bij de bacheloropleiding Duitse taal en cultuur volgen alle studenten, zoals gezegd, een semester aan een Duitstalige universiteit. De opleiding heeft vaste uitwisselingsafspraken met universiteiten in Duitsland, Zwitserland en Oostenrijk. Hier kunnen studenten hun kennis verdiepen, zich verder specialiseren en hun taalvaardigheid verbeteren. Vooraf overleggen de studenten met hun docenten over het studiepakket dat ze gaan volgen. Het studiepakket moet worden goedgekeurd door de examencommissie. Op die manier kunnen de in het buitenland behaalde studiepunten deel uitmaken van de Leidse opleiding. De commissie vindt het verplichte buitenlandverblijf een sterk punt van de opleiding. Het draagt niet alleen bij aan een hoog taalvaardigheidsniveau, maar verbreedt ook de specialisatiemogelijkheden doordat de expertise van de buitenlandse partnerinstellingen ter beschikking staat voor de Leidse studenten.

Wetenschappelijke vorming
Volgens de kritische reflectie bouwen studenten in de opleiding Duitse taal en cultuur hun inhoudelijke kennis en inzichten op en leren ze daarnaast om zowel mondeling als schriftelijk in het Duits hun oordeel te geven over de verkregen kennis. Wat betreft de inhoudelijke kennis maken de studenten kennis met de actuele stand van zaken in de wetenschap doordat de colleges, vooral in het derde jaar, vaak gerelateerd zijn aan het onderzoek van de betreffende docent. De kritische reflectie geeft voorbeelden van opdrachten die studenten bij verschillende vakken krijgen en die hun duidelijk maken dat interpretaties of systematiseringsconcepten tot op zekere hoogte willekeurig zijn en bepaald worden door contrasterende (wetenschappelijke) visies.

Wat betreft de algemene academische vaardigheden beginnen studenten met kleine schrijfopdrachten die in een portfolio worden verzameld, waarna ze grotere werkstukken maken en zich zo voorbereiden op het eindwerkstuk. Werkstukken van inhoudelijke vakken worden niet alleen beoordeeld op inhoud, maar ook op structuur, presentatie, grammatica,

stijl en semantiek. Bij de beoordeling wordt rekening gehouden met wat studenten in het taalvaardigheidsonderwijs al hebben geleerd. Op een vergelijkbare wijze bouwen de studenten hun mondelinge vaardigheden op. Bij verschillende vakken nemen studenten deel aan discussies in werkgroepen en houden ze een referaat of een kleine presentatie. Bij alle mondelinge presentaties worden studenten geacht aan het eind een aantal discussievragen te formuleren waarmee de discussie tijdens de rest van de werkgroepbijeenkomst wordt gestimuleerd en gestuurd. De docent evalueert na afloop van de werkgroep de gehouden presentatie.

Gaandeweg de studie wordt de nadruk op onderzoeksvaardigheden explicieter en worden de opdrachten complexer. Vanaf het begin moeten studenten zelf het materiaal voor hun schrijfopdrachten zoeken en wordt er kritische reflectie op verwacht. Daarbij neemt de nadruk op de (wetenschappelijke en/of maatschappelijke) relevantie van het beoogde onderzoek toe. Door de inleidingen in de taal- en literatuurwetenschap en de historische wetenschap en door het vak Wetenschapsfilosofie doen de studenten wetenschaps- en taalfilosofische kennis op waardoor ze leren reflecteren op de positie van de Duitse taal en cultuur. De vorige visitatiecommissie had het vak Wetenschapsfilosofie gemist in het programma. Inmiddels is dit vak door de faculteit Geesteswetenschappen voor alle opleidingen verplicht gesteld. De commissie vindt dit een belangrijk onderdeel van een academische opleiding en vindt het terecht dat het al in het tweede jaar is geprogrammeerd. De commissie heeft van de studenten geen signalen ontvangen dat ze moeite hebben de verbinding te leggen tussen deze cursus en hun andere vakken. Samenvattend concludeert de commissie dat de opleiding voldoende aandacht besteed aan de verschillende academische vaardigheden.

Studielast en studeerbaarheid
Per semester worden volgens de kritische reflectie dertien onderwijsweken geprogrammeerd. In de propedeuse heeft een student in een onderwijsweek gemiddeld veertien uur contacttijd per week. De overige tijd is gereserveerd voor het lezen van de literatuurlijst primaire literatuur en voor het maken van werkstukken en voorbereiden van de tentamens. In het tweede jaar hebben studenten gemiddeld twaalf uur contacttijd per onderwijsweek. Het aantal contacturen tijdens het buitenlandverblijf is volgens de kritische reflectie gemiddeld tachtig uur per semester. In het laatste semester ligt het aantal contacturen lager omdat de studenten dan aan hun eindwerkstuk werken. In die periode volgen ze een uur per week een verplicht werkstukbegeleidend college en hebben ze individuele begeleidingsgesprekken. De commissie is van oordeel dat het aantal contacturen aan de vereisten voldoet waardoor studenten voldoende binding met de opleiding kunnen opbouwen.

In de loop van een vak maken studenten meestal opdrachten die gelden als deeltoetsen. Dit stimuleert volgens de kritische reflectie de studenten het vak gedurende het semester bij te houden en hun studie-inspanning te spreiden, wat naar het oordeel van de commissie een goede zaak is. De studenten voelen zich voldoende begeleid en hebben geen struikelblokken genoemd die hun studievoortgang zouden belemmeren.

Volgens de kritische reflectie geeft de opleiding studenten een bindend studieadvies (BSA) in het eerste studiejaar. Voor een positief advies moet een voltijdstudent 40 EC behaald hebben. In 2013-2014 wordt de eis verhoogd naar 45 EC en voert de universiteit ook een BSA in voor het tweede studiejaar. Dan moeten voltijdstudenten na twee jaar 90 EC hebben behaald. Omdat ook vereist is dat de propedeuse in twee jaar wordt behaald, betekent dat dat de studenten 30 EC van het tweede studiejaar moeten hebben behaald. De commissie meent dat dit een reële eis is.

De commissie heeft van de studenten vernomen dat de studielast realistisch ingeschat is en dat de opleiding uitdagend is. Desondanks vonden ze de studie wel te combineren met een tweede studie of een baan(tje). De commissie vindt dit moeilijk met elkaar te rijmen en is van oordeel dat een opleiding een voltijdse inzet moet vereisen. Zeer getalenteerde studenten zullen uiteraard de mogelijkheid moeten hebben een tweede studie te volgen, maar naar het oordeel van de commissie zouden dit de uitzonderingen moeten zijn. Ze raadt de opleiding aan de studielast goed te blijven monitoren en zo nodig te verzwaren.

De instroom voor de opleiding Duitse taal en cultuur is redelijk stabiel en lag de laatste jaren iets boven de tien studenten per jaar. In 2010-2011 was sprake van een scherpe daling naar vier studenten, maar daarna heeft zich dit hersteld. Het afgelopen jaar is de instroom lager geweest dan gehoopt doordat het er in de eerste helft van 2012 op leek dat de Leidse talenopleidingen niet meer als zelfstandige opleidingen zouden worden aangeboden. Uiteindelijk zijn deze plannen niet doorgezet, maar kennelijk heeft het een aantal potentiële studenten afgeschrikt. De opleiding doet mee aan het universitaire programma LAPP-Top voor getalenteerde scholieren om op die manier scholieren te interesseren voor de opleiding Duitse taal en cultuur.

Een derde van de studenten valt uit in het eerste jaar. Van de herinschrijvers haalt minder dan veertig procent na vier jaar het bachelordiploma. De opleiding verklaart dit zeer lage rendement voor een deel doordat studenten tijdens hun bacheloropleiding al les geven in het voortgezet onderwijs. Ze verwacht dat het nieuwe toetsschema, ingevoerd in het kader van het facultaire plan Studiesucces, zal leiden tot een hoger rendement. Het nieuwe toetsschema houdt in dat per 2011-2012 meer stelselmatig tussentijdse toetsmomenten zijn ingevoerd, vooral in de propedeuse, zodat studenten door middel van *midterm* opdrachten en toetsen bijtijds inzicht krijgen in wat de studie vereist. De commissie adviseert de opleiding de effecten van de nieuwe maatregelen goed te monitoren en zo nodig aanvullende maatregelen te treffen.

Onderwijsgevend personeel en staf-studentratio
Voor de uitvoering van het bachelorprogramma Duitse taal en cultuur is volgens de kritische reflectie 1,9 fte beschikbaar. De totale formatie (inclusief onderzoekstijd) bestaat uit 2,5 fte, verdeeld over vier stafleden (een hoogleraar, twee universitair docenten en een docent), en twee zogenoemde nulaanstellingen. De commissie stelt vast dat de omvang van de vaste staf en daardoor de aanwezige expertise beperkt is. Het reguliere programma kan met de vaste staf worden gegeven. De nul-aanstellingen bieden de mogelijkheid om een extra keuzevak aan te bieden en mee te doen aan programma's als LAPP-Top en gastlessen voor scholieren. De commissie is van oordeel dat nulaanstellingen hier op een correcte manier worden ingezet en niet als vervanging van het vaste personeel worden beschouwd en adviseert de opleiding zich niet afhankelijk te maken van nulaanstellingen. In de opleiding wordt relatief weinig aandacht besteed aan taalkunde en middeleeuwen bij gebrek aan staf, maar dit wordt gecompenseerd door de samenwerking met buitenlandse universiteiten waar studenten in hun buitenlandverblijf de gelegenheid krijgen zich hier desgewenst in te verdiepen.

De staf-studentratio van 1:15 is gunstig. De commissie begreep tijdens het bezoek dat de faculteit voor de onderwijsinzet een norm hanteert van 75 procent van de aanstellingsomvang. Omdat voor bestuurlijke taken zoals het lidmaatschap van een opleidings- of examencommissie niet of nauwelijks uren worden toegekend, wordt de tijd voor onderzoek dan wel erg gering. De commissie heeft na het bezoek van de faculteit vernomen dat de 75 procent besteding aan onderwijs weliswaar wordt gehanteerd als maximum, niet als na te streven norm, maar vindt 75 procent te hoog. De commissie

adviseert om, net als bij de masteropleidingen in Leiden, een ambtelijk secretaris aan te nemen als ondersteuning van de examencommissie en wellicht de opleidingscommissie, zodat de docenten meer tijd hebben voor onderzoek.

Met uitzondering van de docent taalvaardigheid zijn alle stafleden gepromoveerd en aangesloten bij een onderzoekschool. Volgens facultaire cijfers heeft 20% van de docenten de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) behaald. Dit is naar het oordeel van de commissie een laag percentage. De commissie heeft begrepen dat senior docenten, die in deze opleiding het onderwijs verzorgen, volgens facultaire richtlijnen in eerste instantie geen BKO hoefden te behalen. Er is prioriteit gegeven aan een kwalificatie voor nieuwe docenten. De faculteit heeft zich ten doel gesteld om in het studiejaar 2013-2014 ook senior docenten een verkort KBO-traject te laten doorlopen. De commissie adviseert de opleiding met klem deze plannen voortvarend uit te voeren. De studenten gaven tijdens het gesprek met de commissie aan dat er intensief contact met de docenten is en dat ze zich goed begeleid voelen. Ze vinden dat er genoeg expertise is onder de stafleden en noemen daarbij expliciet de meerwaarde van de nul-aanstellingen. De commissie is van oordeel dat de staf van de opleiding kwetsbaar is door de geringe omvang, maar inhoudelijk deskundig is en creatieve oplossingen heeft weten te vinden om tot een stevig programma te komen.

De faculteit heeft een matrixorganisatie waarbij het personeelsbeleid in handen ligt van onderzoeksinstituten. Deze leveren het personeel om de onderwijsprogramma's van de opleidingen uit te voeren. De stafleden van de bacheloropleiding Duitse taal en cultuur zijn aangesloten bij LUCAS (*The Leiden University Centre for the Arts in Society*) of LUCL (*The Leiden University Centre for Linguistics*). De commissie heeft zich afgevraagd of deze organisatievorm de inzet van de juiste docenten voor het onderwijs bemoeilijkt, maar de docenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat dit in de dagelijkse samenwerking geen rol speelt. De opleidingsvoorzitter moet met twee instituten bespreken door welke stafleden het onderwijs verzorgd gaat worden, maar in de praktijk levert dit geen problemen op. De docenten vinden het integendeel positief dat onderwijs en onderzoek door deze organisatievorm sterker met elkaar verbonden zijn.

Studiebegeleiding
Er is een faculteitsbrede aanpak van studiebegeleiding waarvan de invulling per opleiding kan verschillen. Bij de bacheloropleiding Duitse taal en cultuur bleek uit het gesprek met de opleidingscommissie dat de studievereniging een actieve rol speelt bij de opvang en begeleiding van eerstejaarsstudenten. Na het eerste jaar worden op dit vlak geen activiteiten ondernomen. Uit het feit dat de studenten hier geen opmerkingen over hebben gemaakt, maakt de commissie op dat de studiebegeleiding in de praktijk kennelijk voldoende is.

Voor de inhoudelijke studieadvisering is de studiecoördinator belangrijk. Studiecoördinatoren zijn aangesteld bij de facultaire dienst Onderwijs- en studentenzaken en worden toegewezen aan een of meer opleidingen. Hun taken zijn een combinatie van onderwijsorganisatie (opstellen van studiegids en roosters, advisering van opleidingscommissie en examencommissie) en studieadvisering aan individuele studenten. De studiecoördinatoren hebben diepgaande kennis van de onderwijsprogramma's, zijn toegankelijk voor studenten en hebben korte lijnen met de opleidingscommissie en de examencommissie. De commissie heeft tijdens het bezoek kunnen vaststellen dat zij hierdoor een cruciale en positieve rol vervullen in de dagelijkse gang van zaken in de opleiding.

Opleidingsspecifieke voorzieningen en kwaliteitszorg
De commissie heeft vastgesteld dat de faciliteiten ter ondersteuning van de opleiding in het algemeen voldoende zijn. De studiezalen bieden voldoende ruimte voor de studenten. Voor de taalverwerving kan de opleiding gebruik maken van het talenlaboratorium. Er is een elektronische leeromgeving Blackboard waar de studenten alle benodigde informatie per cursus kunnen vinden. De commissie is enthousiast over de kwaliteit en toegankelijkheid van de elektronische studiegids. Over de bibliotheekvoorzieningen is de commissie minder positief omdat ze heeft begrepen dat de opleiding Duitse taal en cultuur door nieuwe berekeningsmodellen voor de toewijzing van budgetten te maken heeft met een korting van 60% op het aanschafbudget. Volgens de docenten is dit vooral problematisch bij de aanschaf van recente standaardwerken. Er moet scherp gekozen worden op wat nodig is. De studenten meldden bij de commissie dat ze de teruggang deels opvangen door toegang tot digitale tijdschriften en door gebruik te maken van het Interbibliothecair leenverkeer. Dit laatste kost echter meer tijd en geld. Voor het schrijven van de eindwerkstukken lenen docenten soms hun eigen boeken uit aan de studenten.

De opleidingscommissie (oc) van de bacheloropleiding Duitse taal en cultuur bestaat uit twee docentleden en twee studentleden en komt twee maal per semester bijeen. Kleinere punten worden ook wel buiten de vergadering om geregeld. Bij een kleine opleiding als Duitse taal en cultuur zijn de lijnen kort.

Het belangrijkste agendapunt van de oc-vergaderingen is de planning van de cursusevaluaties en de bespreking van de resultaten daarvan. Adviezen aan het faculteitsbestuur komen in het algemeen tot stand in overleg tussen de oc en het opleidingsbestuur. In het gesprek met de commissie bleek dat men geen problemen ondervindt bij het vinden van nieuwe studentleden.

Per jaar worden alle cursussen van een bachelorjaar geëvalueerd, zodat in drie jaar elke cursus is beoordeeld. In aanvulling daarop worden cursussen geëvalueerd die door een nieuwe docent worden gegeven en cursussen waarover in een vorig jaar klachten waren. De evaluatie wordt door de studentleden van de oc verzorgd. Er zijn goede formulieren beschikbaar die door het ICLON (Interfacultair Centrum voor Lerarenopleiding, Onderwijsontwikkeling en Nascholing) zijn ontwikkeld. Recent is men met een proef gestart om bij de laatste bijeenkomst van een cursus een mondelinge evaluatie uit te voeren, buiten aanwezigheid van de docent. Met een zekere regelmaat wordt een programmaevaluatie uitgevoerd.

Op adviezen van de oc op basis van evaluaties wordt snel gereageerd. Zo is op advies van de oc een betere volgorde tot stand gekomen tussen de vakken Wetenschapsfilosofie en Taal, denken, werkelijkheid. Wetenschapsfilosofie is in het programma nu vóór Taal, denken, werkelijkheid geplaatst. Toch kan volgens de oc de communicatie tussen docenten en studenten nog verbeterd worden en zou het effectiever zijn als de docent de problemen of suggesties al eerder in de cursus vernam. Omdat de drempel voor individuele studenten hiervoor kennelijk nogal hoog is heeft men nu een klassevertegenwoordiging per cursus georganiseerd. De commissie vindt dit een goed initiatief.

Op grond van de verschafte informatie constateert de commissie dat de oc naar tevredenheid functioneert.

De vorige visitatiecommissie heeft de opleiding op verschillende punten advies gegeven. In de kritische reflectie heeft de opleiding beschreven dat deze feedback de afgelopen jaren nuttig is gebleken. De opmerkingen betroffen de noodzaak om meer aandacht te besteden aan wetenschapsfilosofie en methodologische principes en de oproep om een meer expliciete

oriëntatie op het beroepenveld te bieden. Deze punten zijn nu in het programma opgenomen. De vorige visitatiecommissie vond de kwantiteit van het personeel onvoldoende voor een onderwijsprogramma met voldoende variatie in specialismen. De opleiding heeft deze situatie weten te verbeteren door gebruik te maken van de mogelijkheden die het kerncurriculum en het buitenlandverblijf bieden. De hoge werkdruk die de vorige commissie signaleerde is nog steeds aan de orde, maar valt volgens de huidige commissie buiten de competentie van de opleiding. Dat laat onverlet dat de commissie vindt dat de werkdruk en met name de onderwijsbelasting erg hoog zijn, waardoor de balans tussen onderwijs, onderzoek en bestuurlijke taken verstoord dreigt te raken. De commissie is van oordeel dat de opleiding gebruik heeft gemaakt van de adviezen en dat de maatregelen tot verbetering van de opleiding hebben geleid.

Overwegingen

De commissie heeft onderzocht of de onderwijsleeromgeving zo is ingericht dat studenten de beoogde eindtermen kunnen behalen. Op basis van informatie uit de kritische reflectie en uit de gesprekken die tijdens het bezoek hebben plaatsgevonden, stelt de commissie vast dat het onderwijsprogramma een heldere opbouw heeft met duidelijke geïntegreerde leerlijnen. Het programma is doordacht en bevat de noodzakelijke onderdelen voor het vakgebied. Het programma biedt 130 EC aan taalspecifieke onderdelen, waardoor de studenten diepgaand met alle deelgebieden in aanraking komen. Alle studenten volgen een semester aan een Duitstalige universiteit. Het programma bevat daarnaast 30 EC keuzeruimte en vier cursussen van elk 5 EC uit het kerncurriculum (inleidingen in de taalwetenschap, literatuurwetenschap en historische wetenschap en de cursus Wetenschapsfilosofie). De commissie vindt deze onderdelen belangrijk omdat de studenten hierdoor ook buiten de grenzen van hun eigen opleiding kijken. Door de vrije ruimte en de mogelijkheid om een specialisatie te kiezen is er voldoende ruimte voor studenten om in het programma keuzes te maken die passen bij hun interesse en beroepsperspectief.

Studenten raken vanaf het begin van de opleiding vertrouwd met de wetenschappelijke werkwijze en met academische vaardigheden. Ze schrijven regelmatig werkstukken waarbij de complexiteit en eisen geleidelijk toenemen. De commissie is van oordeel dat de studenten op die manier een goede onderzoekstraining krijgen en adequaat worden voorbereid op het schrijven van het eindwerkstuk.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het programma van de bacheloropleiding Duitse taal en cultuur wordt uitgevoerd door docenten die zowel in onderwijs als onderzoek actief zijn. De staf is klein en daardoor kwetsbaar, maar is creatief omgegaan met de beperkingen van een kleine staf en biedt een gedegen programma aan. De studenten zijn tevreden over hun docenten en vinden dat ze goed begeleid worden.

De studiebegeleiding is niet heel intensief maar werkt in de praktijk voldoende, waarschijnlijk mede door de kleinschaligheid van de opleiding. De studiecoördinator speelt een belangrijke rol als 'vliegende keep'. Het programma bevat geen struikelblokken en de studielast is evenwichtig gespreid over de semesters. De studenten vinden het een uitdagend maar studeerbaar programma.

De opleiding biedt de studenten in het algemeen goede faciliteiten, maar de aanschafbudgetten voor de bibliotheek staan onder druk. De commissie vindt dat de aanschaf van standaardwerken die nodig zijn voor actueel onderwijs en onderzoek mogelijk moeten blijven en adviseert de effecten van de nieuwe toewijzingsmodellen de komende tijd te

monitoren. De oc draagt zorg voor de kwaliteitsbewaking van het programma. Er is een dekkend en goed functionerend systeem van cursusevaluatie waarbij de studentleden van de oc een grote rol spelen.

Concluderend stelt de commissie vast dat het programma, de begeleiding en de faciliteiten de studenten in staat stellen het beoogde eindniveau te behalen.

Conclusie

Bacheloropleiding Duitse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties
De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:
Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Systeem van toetsing
De examencommissie van de bacheloropleiding Duitse taal en cultuur is verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking van de toetsing. Er is op dit moment nog geen ambtelijk secretaris voor de examencommissie. Veel voorbereidend werk wordt uitgevoerd door de studiecoördinator. De faculteit heeft aangegeven op korte termijn te gaan voorzien in een ambtelijk secretariaat voor alle examencommissies. De voorzitter en leden van de examencommissie krijgen geen uren voor hun taak.

De examencommissie Duitse taal en cultuur werkt al een aantal jaren met het vier-ogenprincipe en geëxpliciteerde beoordelingscriteria voor de bacheloreindwerkstukken, presentaties en schriftelijke werkstukken. Het systematisch gebruik ervan kan volgens de kritische reflectie bij de mondelinge presentaties nog verbeterd worden. Vooraf beoordelen collega's elkaars tentamens (*peer review)* en sinds 2011-2012 controleert de examencommissie achteraf een steekproef ervan op deugdelijkheid (vragen, antwoorden, beoordelingen). De examencommissie zal de beoordelingsformulieren en –criteria voor presentaties, werkstukken en bacheloreindwerkstuk per 2013-2014 via Blackboard aan de studenten verstrekken zodat duidelijk is waarop studenten worden beoordeeld. Het eindwerkstukbeoordelingsformulier dat door de opleiding Duits was ontwikkeld, heeft in 2011 als startpunt gediend voor het facultaire formulier dat als suggestie aan de opleidingen wordt geleverd.

De commissie heeft tijdens het bezoek een aantal toetsen ingezien en vastgesteld dat ze aan de algemeen gangbare kwaliteitscriteria voldoen. Er worden verschillende toetsvormen gehanteerd, afgestemd op de leerdoelen van de cursus: schriftelijke en mondelinge tentamens, werkstukken, kleine schrijfopdrachten, portfolio's en presentaties. De schriftelijke toetsen die de commissie heeft gezien, zijn goed geconstrueerd en van het vereiste niveau. Voor het eindwerkstuk kunnen de studenten beschikken over een handleiding. De commissie is van oordeel dat een bacheloreindwerkstuk zich onderscheidt van de masterscriptie doordat van de masterstudenten meer zelfstandigheid bij de opzet en uitvoering van het onderzoek wordt verwacht. Ze ziet dit onderscheid voldoende terug in de eisen aan het eindwerkstuk. Studenten leveren vooraf bij de examencommissie een eindwerkstukplan in, vergezeld van een begeleidingsplan dat ze met hun begeleider hebben opgesteld. Sinds het studiejaar 2012-2013 krijgen de studenten een begeleidende cursus met wekelijkse bijeenkomsten over de opzet en algemene aspecten van het eindwerkstuk. De docenten zijn alert op vormen van fraude. Alle werkstukken worden standaard met SafeAssign gecontroleerd op plagiaat.

De commissie stelt vast dat de wettelijke taken van de examencommissie voor het borgen van de kwaliteit van examens en tentamens voortvarend zijn opgepakt. De commissie beveelt aan dat de verschillende examencommissies van de talenopleidingen contact met elkaar onderhouden om *best practices* uit te wisselen en dubbel werk te voorkomen. De commissie is van mening dat normen en beoordelingscriteria van eindwerkstukken door de opleidingen op elkaar afgestemd moeten worden om uitdrukking te geven aan een gezamenlijke visie op het

gewenste eindniveau. Daarbij is de commissie van oordeel dat een student ook bij een bacheloreindwerkstuk alle fasen van het onderzoek moet doorlopen en dat niet volstaan kan worden met een literatuurverslag. Volgens de opleiding wordt bij Duitse taal en cultuur nooit louter een literatuurverslag als bacheloreindwerkstuk ingediend.

Gerealiseerd eindniveau
De commissie heeft een steekproef van vier eindwerkstukken gelezen om te beoordelen of het eindniveau gerealiseerd wordt. De oordelen van de commissie kwamen overeen met die van de docenten van de opleiding. De studenten hadden geleerd een probleemstelling te formuleren en deze relatief zelfstandig te onderzoeken. In het algemeen is de bestudeerde literatuur adequaat geselecteerd en benut. De conclusies zijn helder weergegeven. Alle eindwerkstukken die de commissie heeft gezien, zijn in voldoende tot goed Duits geschreven. Het beoogde taalniveau van de *near native speaker* wordt daarbij gerealiseerd. De commissie heeft enkele voldoende en enkele (zeer) goede eindwerkstukken gezien. De gegeven cijfers weerspiegelen het niveau van het werk en de verschillen daartussen.

De kritische reflectie vermeldt dat excellente studenten Duits bij sollicitatie gemakkelijk in onderzoeksmaster- en promotietrajecten terechtkomen. Een aantal studenten zoekt en vindt na de bachelorstudie een niet-academische werkkring. De commissie heeft tijdens het bezoek gesproken met een aantal alumni, waaronder één van de bacheloropleiding Duitse taal en cultuur. Vrijwel iedereen van deze groep alumni had na de bachelor een masteropleiding voltooid. Hierdoor hadden de opmerkingen die in het gesprek gemaakt werden, een beperkte waarde voor de bacheloropleidingen. De alumni met wie de commissie heeft gesproken hadden overigens allemaal een baan en waren enthousiast over hun opleiding en wat ze geleerd hadden.

Overwegingen

De commissie heeft het toetsbeleid en de kwaliteitsbewaking van de toetsen beoordeeld. Ze is van oordeel dat de toetsen aan de eisen van validiteit, betrouwbaarheid en transparantie voldoen. De examencommissie vult haar wettelijke rol voor het borgen van de kwaliteit van examens en tentamens actief in en bewaakt de kwaliteit van de toetsing systematisch.

De eindwerkstukken die de commissie gelezen heeft tonen aan dat de studenten de beoogde eindtermen realiseren. Hun bacheloreindwerkstukken zijn van het vereiste niveau van een academische bachelor en de gegeven cijfers weerspiegelen het behaalde niveau op correcte wijze.

Voor zover de commissie kan overzien komen de bachelorgediplomeerden goed terecht.

Conclusie

Bacheloropleiding Duitse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Algemeen eindoordeel

De commissie komt op basis van het bestudeerde materiaal en de gevoerde gesprekken tijdens het visitatiebezoek tot het oordeel dat de bacheloropleiding Duitse taal en cultuur op de drie standaarden aan de eisen voldoet. De doelstellingen van de opleiding, zoals geformuleerd in de beoogde eindtermen, zijn van het vereiste niveau en passend voor het wetenschapsgebied. De opzet en organisatie van het onderwijsprogramma zijn doordacht en de bijbehorende begeleiding en voorzieningen stellen de studenten in staat de beoogde eindtermen te realiseren. De wettelijke taken van de examencommissie voor het borgen van de kwaliteit van examens en tentamens zijn voortvarend opgepakt. De bacheloreindwerkstukken laten zien dat het vereiste academische niveau wordt behaald.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Duitse taal en cultuur* als 'voldoende'.

III: Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit samenvattend oordeel geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Taal- en Letterkunde 2013 over de bacheloropleiding Engelse taal en cultuur aan de Universiteit Leiden. De oordelen van de commissie gelden voor zowel de voltijd- als de deeltijdvariant, tenzij expliciet anders vermeld. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de kritische reflectie, aanvullende informatie verkregen naar aanleiding van vooraf door de commissie geformuleerde vragen, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde (eind)werkstukken en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft voor de opleiding zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat de opleiding niet voldoet aan de eisen voor basiskwaliteit die de voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

Standaard 1: Beoogde eindtermen
De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader. De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en concludeert dat dit een goede basis is voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

De bacheloropleiding Engelse taal en cultuur beoogt studenten tot een zodanig niveau op te leiden dat ze zich verder kunnen specialiseren in een masteropleiding of een functie op de arbeidsmarkt kunnen vervullen waar hun kennis van het Engels nuttig of nodig is. Aan het eind van de opleiding beheerst de afgestudeerde het Engels op het niveau van een *educated near native speaker*. De eindtermen geven weer welke kennis van de Engelse taal- en letterkunde en welke algemene academische vaardigheden de afgestudeerde dient te beheersen. Specifiek voor de opleiding aan de Universiteit Leiden is de aandacht voor de filologie, het kunnen lezen en interpreteren van oudere Engelse teksten. De commissie stelt vast dat de doelstellingen aan internationale maatstaven voor een academische bacheloropleiding voldoen.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving
De bacheloropleiding Engelse taal en cultuur omvat drie studiejaren van elk 60 EC. Het programma is opgebouwd aan de hand van vier leerlijnen: taalbeheersing, taalkunde, letterkunde en filologie. In het eerste jaar zijn alle vakken verplicht, vanaf het tweede jaar is er keuzevrijheid tussen Britse en Amerikaanse literatuur en in het derde jaar kunnen studenten zich specialiseren in moderne taal- of letterkunde of filologie. De taalvaardigheidcursussen (30 EC in totaal) zijn gespreid over alle studiejaren. Het eindwerkstuk (10 EC) wordt geschreven over een onderwerp binnen de gekozen specialisatie. In totaal krijgen de studenten met deze vakken 140 EC vakspecifiek onderwijs gericht op de Engelse taal en cultuur.

Alle studenten volgen daarnaast Wetenschapsfilosofie en een algemeen literatuurwetenschappelijk vak van elk 5 EC. Door de invulling van de 30 EC keuzeruimte met een minor, stage en/of buitenlandverblijf kunnen studenten zich voorbereiden op een bepaalde masteropleiding of positie op de arbeidsmarkt. De commissie vindt dat het programma helder opgebouwd is. Studenten krijgen door de 140 EC vakspecifieke invulling een gedegen opleiding in de Engelse taal en cultuur.

Studenten leren in de loop van de opleiding steeds zelfstandiger te werken. De schrijfopdrachten worden geleidelijk groter en complexer. Dit geldt ook voor de mondelinge presentaties. Doordat de studenten voor de opdrachten hun eigen materiaal moeten

verzamelen werken ze toe naar de onderzoeksvaardigheden en de zelfstandigheid die voor het eindwerkstuk worden verwacht. Een ander didactisch uitgangspunt is de historische diepgang die bij alle vakken wordt nagestreefd.

Weinig studenten maken gebruik van de mogelijkheid een periode in het buitenland te studeren ook al wordt dit door de opleiding wel gestimuleerd en is er volgens de opleiding sprake van verbetering ten opzichte van de vorige visitatie. De commissie adviseert de opleiding het belang hiervan te blijven benadrukken.

De commissie heeft vastgesteld dat er voldoende docenten zijn voor de opleiding Engelse taal en cultuur. De onderwijsbelasting is in de ogen van de commissie erg hoog. Het aandeel niet-gepromoveerde stafleden is relatief groot. De commissie beveelt aan dat voor de begeleiding en beoordeling van eindwerkstukken niet gewerkt wordt met vaste koppels en dat ten minste een van hen gepromoveerd is. De studenten gaven in het gesprek aan dat ze zich goed begeleid voelen en dat docenten goed benaderbaar zijn.

De opleiding kent de laatste jaren een stabiele instroom van ongeveer honderd voltijd- en twintig deeltijdstudenten. Van de herinschrijvers haalt ongeveer 70% na vier jaar het bachelordiploma. Er zijn geen struikelvakken in het programma. De commissie adviseert de studielast te intensiveren omdat tijdens het bezoek bleek dat vrijwel geen enkele student veertig uur aan de studie besteedt.

In het eerste jaar is er een studentmentoraat; dit wordt door de opleiding georganiseerd onder verantwoordelijkheid van de studiecoördinator. Bij de studiebegeleiding speelt vooral de studiecoördinator een belangrijke rol. De studenten zijn te spreken over de faciliteiten (elektronische leeromgeving, bibliotheek en studieplekken).

De commissie stelt vast dat de opleidingscommissie (oc) naar behoren functioneert. De oc houdt zich vooral bezig met de cursus- en programma-evaluaties. De evaluaties worden uitgevoerd door de studentleden van de oc. De aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie zijn opgepakt.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindtermen
De commissie heeft vastgesteld dat de toetsen van de opleiding Engelse taal en cultuur aan de toetstechnische eisen voldoen en valide en betrouwbaar zijn. De regelingen rondom de toetsen zijn helder. Alle werkstukken worden gecheckt op plagiaat via SafeAssign.

De opleiding, waaronder de examencommissie, houdt zich al langere tijd bezig met de kwaliteit van de toetsing. Het vier-ogenprincipe wordt bij het opstellen van toetsen en bij het beoordelen van de eindwerkstukken consequent toegepast. Een systematischer toezicht op de toetskwaliteit door de examencommissie is onlangs ter hand genomen. De commissie beveelt aan voort te gaan met het verder invoeren van deze kwaliteitsborging.

Op basis van de beoordeelde eindwerkstukken concludeert de commissie dat de opleiding niet voldoende bewaakt dat alle studenten worden opgeleid tot het beoogde niveau van een academische bacheloropleiding. Een aantal eindwerkstukken voldeed niet aan de gangbare eisen doordat een heldere probleemstelling ontbrak of de literatuurstudie te beperkt was. De commissie adviseert de opleiding te zorgen voor begeleiding door wetenschappelijk gekwalificeerde docenten, voor een onafhankelijke tweede beoordelaar en steekproefsgewijze controle van eindwerkstukken.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	onvoldoende
Algemeen eindoordeel	onvoldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 6 januari 2014

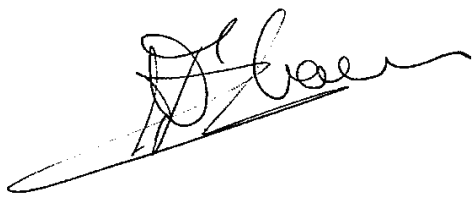

Prof. dr. Th. D'haen
Voorzitter

Dr. M.J.H. van der Weiden
Secretaris

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties
De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:
De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Domeinspecifiek referentiekader
De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader (zie bijlage 2). Dit kader heeft betrekking op een breed scala van opleidingen: vreemde-talenopleidingen, opleidingen op het gebied van de Nederlandse taal en opleidingen die vooral aandacht geven aan taal- en literatuurtheoretische en taaloverstijgende aspecten. Het kader moet dan ook recht doen aan die uiteenlopende opleidingen.

De opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde moeten volgens het gemeenschappelijke referentiekader allereerst kennis en inzicht bieden in het vakgebied van de opleiding, met inbegrip van de onderwezen taal en cultuur en de daarbij horende analytische en filologische vaardigheden. Als het gaat om een vreemde-talenopleiding moet de opleiding de student een goede beheersing van de bestudeerde taal bijbrengen. Het te bereiken niveau van taalbeheersing verschilt per taal: voor schooltalen gelden hogere niveaus dan voor niet-schooltalen. Daarnaast moet de student academisch gevormd worden met voldoende aandacht voor theorie en methodologie. Studenten leren volgens het referentiekader het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier toe te passen.

In het domeinspecifieke referentiekader zijn de bovenstaande algemene eisen geoperationaliseerd in een serie eisen aan de eindtermen voor de bachelor- en de masteropleidingen. Deze eisen zijn ondergebracht in verschillende rubrieken, namelijk: 1. kennis, 2. vaardigheden/wetenschappelijke vorming, 3. academische vaardigheden en attitude en 4. afstemming op het afnemend veld. Daarnaast stelt het domeinspecifieke referentiekader een aantal kaders voor de inhoud en het programma van de opleidingen.

De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en is van mening dat het een goed kader biedt voor de opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde. Het is specifiek genoeg om richtlijnen aan te ontlenen voor de inrichting van de opleidingen in kwestie, maar tevens algemeen genoeg om de opleidingen in staat te stellen hun eigen accenten te leggen. Daarmee vormt het domeinspecifieke referentiekader een goede basis voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

Domeinspecifieke eisen en eindtermen
De kritische reflectie beschrijft dat de opleiding Engelse taal en cultuur een tweeledig doel heeft. Ten eerste dat studenten de kennis, vaardigheden en academische attitude verwerven die nodig zijn om met succes betrekkingen te vervullen waarvoor een wetenschappelijke opleiding op het gebied van de Engelse taal en cultuur nuttig of nodig is. Ten tweede dat zij

een zeer goede basis hebben om zich op masterniveau verder te specialiseren en zo een opstap hebben naar een eventuele wetenschappelijke loopbaan.

De beoogde eindtermen van de opleiding zijn in de kritische reflectie omschreven. Er zijn eindtermen met betrekking tot algemene academische vaardigheden geformuleerd die voor alle opleidingen van de faculteit dezelfde zijn. In aanvulling daarop zijn er specifieke eindtermen voor Engelse taal en cultuur opgesteld. Bij het formuleren van de eindtermen heeft de opleiding de indeling van de Dublin-descriptoren gebruikt.

Aan het eind van de opleiding beheersen afgestudeerden het Engels op CEF-niveau C1 (*near native)* voor spreken, schrijven en luisteren en op niveau C2 voor lezen. Studenten kunnen kiezen voor Brits of Amerikaans Engels. Ze hebben kennis van het Engels op taalkundig en letterkundig gebied, kunnen op die terreinen een kleine onderzoeksopdracht uitvoeren en daarvan op heldere wijze in het Engels verslag doen. Wat betreft de algemene academische vaardigheden wordt beoogd dat afgestudeerden vakwetenschappelijke literatuur kunnen verzamelen, selecteren en analyseren. Op basis daarvan kunnen ze een probleemstelling formuleren, een onderzoek uitvoeren en tot conclusies komen. Afgestudeerden hebben geleerd hun resultaten schriftelijk en mondeling te presenteren. Tot slot hebben ze samenwerkings- en leervaardigheden verworven waarmee ze zich verder kunnen ontwikkelen. De commissie stelt vast dat aan alle Dublin-descriptoren recht wordt gedaan en dat de eindtermen op het juiste niveau zijn geformuleerd. Zie bijlage 3 voor een overzicht van de doelstellingen.

Bij de formulering van de doelstellingen sluit de opleiding aan bij het domeinspecifieke referentiekader. Daarnaast legt de opleiding een aantal eigen accenten. Naast taalvaardigheid, taalkunde en letterkunde komt in de Leidse opleiding de filologie aan bod. Hierin leren studenten teksten uit het Oud- en Middelengels en het Vroeg- en Laatmodern Engels in het origineel te lezen en in hun cultuurhistorische context te plaatsen. In het letterkundeonderwijs kiest de opleiding voor een chronologische aanpak in plaats van een thematische of genreaanpak. In de taalkunde is een belangrijke rol weggelegd voor de historische taalkunde, naast aandacht voor fonetiek, fonologie, syntaxis en sociolinguïstiek. De opleiding beoogt in het programma de samenhang tussen de vier deelgebieden taalkunde, letterkunde, filologie en taalvaardigheid zichtbaar te maken. In de gesprekken met de commissie benadrukten zowel een aantal studenten als de docenten dat de breedte van de opleiding voor hen een belangrijk pluspunt van de opleiding is. Soms beginnen studenten aan de opleiding omdat ze geïnteresseerd zijn in de Engelse literatuur of omdat ze het Engels goed willen leren spreken, maar gaandeweg wekt de opleiding bij hen een bredere interesse in de Anglistiek.

Niveau en oriëntatie
De geformuleerde eindtermen leggen een sterke nadruk op het wetenschappelijke karakter van de opleiding en het bereiken van de academische vaardigheden. Aan het eind van de opleiding wordt van studenten verwacht dat zij op de hoogte zijn van de theorievorming en benaderingen op de verschillende deelgebieden en dat zij op een algemeen en abstract niveau kunnen reflecteren op het fenomeen taal met behulp van een taalwetenschappelijk instrumentarium. Ze hebben kennis van wetenschapsfilosofische ontwikkelingen op het vakgebied. Veel nadruk wordt gelegd op het correct, beargumenteerd en kritisch presenteren van bevindingen. Daarnaast zouden de eindtermen, vooral op het terrein van de letterkunde, naar het oordeel van de commissie meer moeten benadrukken dat van de studenten zelfstandige reflectie wordt verwacht. Het formuleren van een eigen probleemstelling komt in de eindtermen niet sterk naar voren, waardoor de indruk ontstaat dat de student bij het

afstudeerwerkstuk kan volstaan met een exposé over de bestaande literatuur over een bepaald thema.

De opleiding stelt gediplomeerden in staat door te stromen naar verschillende masteropleidingen. De kritische reflectie vermeldt dat het overgrote deel van de afgestudeerden doorstroomt naar een masteropleiding in de geesteswetenschappen in Leiden (85%) of aan een andere universiteit in Nederland (7%) of in het buitenland (4%). Slechts 4% stroomt uit naar de arbeidsmarkt. De docenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat de aard van de opleiding studenten veel mogelijkheden biedt. Naar hun oordeel gaat de academische gerichtheid goed samen met de oriëntatie op een bepaalde loopbaan. Voorbeelden hiervan zijn het onderwijs en vertalen. De commissie deelt deze analyse.

Overwegingen

De commissie heeft kennisgenomen van de eindtermen die in de kritische reflectie zijn geformuleerd voor de bacheloropleiding Engelse taal en cultuur. Zij vindt dat de eindtermen aansluiten bij de Dublin-descriptoren voor een academische bacheloropleiding door hun accent op de algemene academische vaardigheden en de theoretische kennis van de Engelse filologie, taalkunde en letterkunde. Het nagestreefde niveau van taalbeheersing is hoog en sluit aan bij wat van een wetenschappelijke opleiding op dit terrein verwacht mag worden. Ook de formulering van de nagestreefde onderzoeks- en communicatievaardigheden is naar het oordeel van de commissie gepast, hoewel de formulering meer ambitie zou mogen vertonen wat betreft de vereiste kritische reflectie van de studenten. Het overzicht van de eindtermen is een bruikbaar instrument voor de vormgeving van de opleiding.

De commissie is van oordeel dat de opleiding door de speciale aandacht voor de historische aanpak bij taalkunde en letterkunde en voor de filologie een onderscheidend profiel heeft gekozen. De commissie vindt het positief dat de opleiding de samenhang tussen de verschillende deelgebieden benadrukt.

Conclusie

Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving
Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:
De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

De voltijd- en deeltijdopleiding Engelse taal en cultuur hebben dezelfde omvang, doelstellingen en eindtermen. De inhoud van het programma is identiek, maar de vormgeving wijkt af. De deeltijdopleiding heeft een langere studieduur (4,5 jaar). Het onderwijs wordt op dinsdag- en donderdagavonden gegeven, met uitzondering van kerncurriculumvakken die soms op een ander tijdstip moeten worden gevolgd. Alle opmerkingen van de commissie gelden voor zowel de voltijd- als de deeltijdvariant, tenzij expliciet anders vermeld.

Opbouw en samenhang van het programma
Het programma van de opleiding Engelse taal en cultuur omvat drie studiejaren met in totaal 180 EC. De propedeuse biedt een algemeen en oriënterend overzicht van de vier hoofdgebieden (taalvaardigheid, taalkunde, letterkunde, filologie). Alle vakken zijn in dit eerste jaar verplicht. In het tweede jaar kiezen studenten per semester tussen Britse of Amerikaanse literatuur en is er in elk semester 15 EC vrije keuzeruimte. De vakken in filologie, taalkunde en taalvaardigheid zijn verplicht. In het derde jaar zijn Taalvaardigheid 5 en 6 (elk 5 EC) verplicht en kan de student binnen de drie hoofdvakgebieden (taalkunde, letterkunde, filologie) eigen keuzes maken. De student kan een accent leggen op een hoofdvakgebied maar blijft in aanraking komen met aspecten van andere hoofdvakgebieden. In het tweede en het derde jaar volgen de studenten twee vakken van elk 5 EC uit het zogenoemde kerncurriculum, vakken die op facultair niveau worden aangeboden: Wetenschapsfilosofie en Inleiding in de literatuurwetenschap. Aan het eind van het derde jaar schrijft de student een eindwerkstuk (10 EC). Voor een schematisch overzicht van het studieprogramma zie bijlage 4.

Alle cursussen hebben een omvang van 5 EC of een veelvoud daarvan. Qua niveau zijn alle vakken ingedeeld op een schaal van 100 tot 600. De niveaus 500 en 600 betreffen de masteropleidingen. Vakken op niveau 100 zijn inleidend, vakken op niveau 600 zijn zeer gespecialiseerd. In de bacheloropleidingen zijn eerstejaarsvakken op niveau 100 of 200, in het tweede jaar 200 of 300 en in het derde jaar 300 of 400. In de minor of vrije keuzeruimte moet ten minste één cursus op niveau 300 opgenomen zijn. Het bacheloreindwerkstuk is op niveau 400. Op deze manier bereikt het programma een oplopend niveau van diepgang. Deze oplopende moeilijkheidsgraad is terug te vinden in elk van de vier deelgebieden van de opleiding.

De vrije keuzeruimte kan worden benut voor vakken die leiden tot verdieping of verbreding of om te voldoen aan specifieke ingangseisen voor een bepaald masterprogramma. De student kan ook kiezen een deel van de 30 EC te benutten voor een stage of een buitenlandverblijf. De examencommissie beoordeelt vooraf of de invulling van de keuzeruimte van voldoende niveau is. De universiteit heeft ongeveer vijftig minoren vastgesteld. Sommige daarvan zijn expliciet gericht op de beroepspraktijk, zoals de educatieve minor (waarmee de student een tweedegraads lesbevoegdheid verwerft) of minoren op het

terrein van de journalistiek, musea, uitgeverij, *international business and culture* en de Europese Unie.

De bacheloropleiding Engelse taal en cultuur is opgebouwd uit leerlijnen. De leerlijn filologie bestaat uit een onderbouw van de vakken Filologie 1, 2 en 3. In Filologie 3 wordt niet alleen de diachrone ontwikkeling van het Engels geschetst, maar leren studenten ook te werken met digitale hulpmiddelen, databases, onderzoekstechnieken en programma's. In het derde jaar worden in elk semester drie vakken *Philology* aangeboden, waarvan de studenten er twee in totaal moeten kiezen. Deze bieden een verdieping op de onderbouwvakken.

In de leerlijn letterkunde volgen studenten in het eerste jaar de drie verplichte vakken Literatuur 1A, 1B en 2. Daarin leren ze poëzie, proza en drama te analyseren, waarbij zowel de technische aspecten als de culturele en historische context aan bod komen. In het tweede jaar kunnen de studenten zowel in het eerste als het tweede semester kiezen voor vakken over Amerikaanse of Britse literatuur. De keuze kan per semester verschillen, zodat een student zich kan verdiepen in een van de twee of beide kan combineren. Studenten die kiezen voor de specialisatie Literatuur moeten in het derde jaar één cursus van 10 EC uit het aanbod *Literature* 5 en 6 kiezen en hun eindwerkstuk op dit terrein schrijven.

De leerlijn taalvaardigheid is in zijn geheel voor alle studenten verplicht. Per semester wordt één vaardigheid aangeboden, met de voor die vaardigheid relevante taalwetenschappelijke theorieën. In het eerste jaar gaat het om schrijf- en uitspraakvaardigheden. Voor de uitspraak kunnen studenten kiezen voor het Britse of Amerikaanse talenlaboratorium. In het tweede jaar ligt het accent op mondelinge presentaties en in het derde jaar leren studenten academische teksten te schrijven op niveau C1. Daarnaast is in het derde jaar aandacht voor theorieën over sociolinguïstiek, tweedetaalverwerving en stilistiek.

De leerlijn taalkunde bestaat uit twee verplichte vakken in de propedeuse over fonetiek (5 EC) en syntaxis (10 EC) en een verplicht vak in het tweede jaar over de fonologie van het moderne Engels. In het derde jaar kiezen studenten per semester twee van de drie taalkundecursussen van elk 5 EC die voortbouwen op de eerdere vakken. Deze cursussen hebben betrekking op syntaxis, fonetiek, fonologie, morfologie en semantiek.

Met het bacheloreindwerkstuk (10 EC) ronden de studenten de opleiding af. Zij schrijven het werkstuk binnen de door hen gekozen specialisatie (taalkunde, letterkunde, filologie of taalvaardigheid). Als richtlijn voor de omvang geldt een lengte van maximaal 10.000 woorden. Studenten moeten hierin laten zien dat ze relatief zelfstandig een probleemstelling kunnen onderzoeken, daarvoor zelf het materiaal kunnen zoeken, kritisch op de uitkomsten kunnen reflecteren en daarover schriftelijk kunnen rapporteren.

De kritische reflectie beschrijft hoe de verschillende academische vaardigheden zijn verweven in de verschillende vakken. Studenten oefenen hun schrijfvaardigheid door vanaf een kleine schrijfopdracht via grotere essays toe te werken naar het bacheloreindwerkstuk. De mondelinge vaardigheden worden op een soortgelijke manier opgebouwd. Gaandeweg oefenen studenten ook hun onderzoeksvaardigheden doordat ze voor de schrijfopdrachten hun eigen materiaal moeten zoeken en daarop kritisch moeten reflecteren. De studenten uitten tegenover de commissie hun tevredenheid over de consistentie van de opleiding. Ze zien een duidelijke opbouw en waarderen de breedte die het programma biedt. De commissie is van oordeel dat het programma goed doordacht is en toewerkt naar de geformuleerde eindtermen.

Didactische uitgangspunten
Als didactisch uitgangspunt voor het programma heeft de opleiding gekozen voor een consequente historische benadering van de stof, die door de docenten in het gesprek met de commissie werd beschreven als een specifiek Leidse opbouw in vergelijking met de meer thematische en genrespecifieke opbouw in andere universiteiten. Men streeft ernaar de studenten bewust te maken van de onderlinge verbanden tussen de vier deelgebieden taalvaardigheid, taalkunde, letterkunde en filologie en expliciteert die door in de verschillende vakken te verwijzen naar de kennis die in andere vakken is opgedaan.

De studenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat ze vinden dat er een goede balans is tussen hoor- en werkcolleges. Ze zijn tevreden met de maximumomvang van vijftien studenten per werkcollege omdat op die manier de stof beter verwerkt kan worden. In de latere fasen van de studie verschuift het accent van hoorcolleges naar werkcolleges en werkgroepen. De studenten merkten op dat ze voldoende individuele aandacht van de docenten kregen.

Het didactisch concept is beschreven in het facultaire deel van de kritische reflectie: de opbouw van basis naar meer specialistisch niveau en de inrichting van leerlijnen in de opleidingen. Tijdens de gesprekken herkende de commissie dat: er is gekozen voor een opzet van het programma die steeds specialistischer wordt en van de studenten meer zelfstandigheid verwacht en keuzevrijheid biedt. De werkvormen passen bij de verschillende fasen van de opleiding. De commissie kan zich hierin vinden.

Waarborging van doelstellingen en eindtermen in het programma
De kritische reflectie bevat een tabel waarin de opleidingsspecifieke eindtermen zijn gerelateerd aan de verschillende vakken. Het zou goed geweest zijn als ook de algemene academische eindtermen in de tabel waren opgenomen, zodat de twee vakken van het kerncurriculum een meer geïntegreerde positie hadden gekregen. Die lijken op grond van de tabel nu geen enkele bijdrage te leveren. Ook in bijlage 3, waarin het programmaoverzicht wordt weergegeven, staat bij het vak Wetenschapsfilosofie geen enkele eindterm vermeld. Ze staan wel vermeld in het facultaire deel van de kritische reflectie. De commissie beveelt de opleiding aan deze algemene vakken meer als integrale onderdelen van het programma te behandelen.

De beschrijving van de inhoudelijke leerlijnen in de kritische reflectie geeft inzicht in de opbouw van kennis en vaardigheden op de verschillende deelgebieden (filologie, letterkunde, taalvaardigheid en taalkunde). Daarbij wordt ook beschreven hoe de leerlijnen met elkaar samenhangen en hoe docenten studenten stimuleren de verbanden te zien tussen wat ze in de verschillende vakken leren. De commissie stelt vast dat alle eindtermen evenwichtig in het programma aan bod komen. In de elektronische studiegids van de opleiding zijn per cursus de leerdoelen in detail weergegeven en is vermeld hoe de cursus is georganiseerd. De te bestuderen literatuur en de toetsvorm zijn eveneens aangegeven. Tijdens het bezoek heeft de commissie het cursusmateriaal van een representatieve selectie van de vakken bestudeerd. Op grond daarvan stelt de commissie vast dat het materiaal van een passend niveau is.

Studenten worden vooral voorbereid op een vervolgstudie op masterniveau. In het gesprek met de commissie gaven de docenten, zoals eerder vermeld, aan dat naar hun oordeel een gedegen academische opleiding ook een goede basis is voor verschillende maatschappelijke posities. Ze laten de keuze over aan de studenten zelf, maar proberen studenten die hoge cijfers halen wel te interesseren voor een masteropleiding en een aansluitend promotietraject. De commissie vindt dit een juiste aanpak.

Studenten die in de keuzeruimte een stage willen lopen of een periode aan een buitenlandse universiteit willen studeren kunnen een beroep doen op het facultaire loopbaancentrum. De commissie hoorde van de studenten dat dit centrum voorlichtingsbijeenkomsten organiseert en goede informatie verschaft. De staf moedigt studenten aan een periode in het buitenland te studeren en gebruik te maken van de uitwisselingsafspraken van de universiteit of een *summer school* te volgen. Er is jaarlijks een aantal Erasmus- en Harting-beurzen beschikbaar waarmee studenten (vooral) naar Engelse universiteiten kunnen gaan en daarnaast kunnen ze via het *Study Abroad Programme* naar universiteiten in de VS, Canada en Australië. Toch is het aantal beurzen voor de studentenpopulatie van de bacheloropleiding Engelse taal en cultuur niet voldoende. Andere mogelijkheden vallen vaak duurder uit. Dit werd, naast persoonlijke omstandigheden, tijdens het bezoek door de studenten als verklaring gegeven voor het vrij geringe aantal studenten (zeventien per jaar in de afgelopen twee studiejaren) dat naar het buitenland gaat. De commissie heeft in de kritische reflectie gezien dat er sprake is van een verbetering ten opzichte van de vorige visitatie en adviseert de opleiding haar inspanningen voort te zetten en een buitenlandverblijf nadrukkelijk te blijven stimuleren.

Wetenschappelijke vorming
Volgens de kritische reflectie komen de studenten vanaf het begin van de opleiding in aanraking met actuele onderzoekslijnen en –resultaten doordat de docenten in hun colleges verwijzen naar hun eigen onderzoek. In de vakken van de leerlijn filologie leren studenten onderzoeksmethoden en hulpmiddelen te hanteren om zelf onderzoek te doen. Als voorbeeld noemt de kritische reflectie het digitale programma *Wordsmith Tools* en de recente database *Shakespeare's Words* waarmee de studenten eigen onderzoek moeten uitvoeren. Studenten(groepen) werken ook mee aan lopende kleine onderzoeksprojecten van stafleden. De commissie waardeert deze initiatieven en is van oordeel dat de studenten op deze manier geleidelijk thuis raken in het wetenschappelijke onderzoek. Het is van belang daarbij te blijven benadrukken dat studenten leren zelf een probleemstelling te formuleren.

In het derde studiejaar staat het vak Wetenschapsfilosofie geprogrammeerd. De vorige visitatiecommissie had dit gemist in het programma. Inmiddels is dit vak door de faculteit Geesteswetenschappen voor alle opleidingen verplicht gesteld. De commissie vindt het belangrijk dat studenten kennis maken met een dergelijk algemeen theoretisch vak en zou het beter vinden als dit vak al in het tweede jaar werd geprogrammeerd. De commissie heeft van de studenten geen signalen ontvangen dat ze moeite hebben de verbinding te leggen tussen deze cursus en hun andere vakken.

Studielast en studeerbaarheid
Per semester worden volgens de kritische reflectie veertien onderwijsweken geprogrammeerd. In de propedeuse heeft een student in een onderwijsweek gemiddeld twaalf uur geprogrammeerde contacttijd. De overige tijd is gereserveerd voor de voorbereiding op het onderwijs, het maken van werkstukken en voorbereiden van de tentamens. Ook in het tweede jaar en het eerste semester van het derde jaar hebben studenten gemiddeld twaalf uur contacttijd per onderwijsweek. In het laatste semester ligt dit aantal lager omdat de studenten dan aan hun eindwerkstuk werken en in die periode individuele begeleidingsgesprekken hebben.

In de loop van een vak maken studenten meestal opdrachten die gelden als deeltoetsen. Dit stimuleert de studenten het vak gedurende het semester bij te houden en hun studie-inspanning te spreiden, wat naar het oordeel van de commissie een goede zaak is. De studenten voelen zich voldoende begeleid en hebben geen struikelblokken genoemd die hun studievoortgang zouden belemmeren.

Volgens de kritische reflectie geeft de opleiding studenten een bindend studieadvies (BSA) in het eerste studiejaar. Voor een positief advies moet een voltijdstudent 40 EC behaald hebben. In 2013-2014 wordt de eis verhoogd naar 45 EC en voert de universiteit ook een BSA in voor het tweede studiejaar. Dan moeten voltijdstudenten na twee jaar 90 EC hebben behaald. Omdat ook vereist is dat de propedeuse in twee jaar wordt behaald, betekent dat dat de studenten 30 EC van het tweede studiejaar moeten hebben behaald. De commissie meent dat dit een reële eis is.

De commissie heeft van de studenten vernomen dat de studielast aan de lichte kant is. Vrijwel iedereen gaf aan voldoende tijd te hebben voor nevenactiviteiten zoals een baan. In de loop van een vak verschilt de studie-inzet en aan het eind besteedt iedereen er meer uren aan dan in het begin, maar niemand besteedt gemiddeld de geprogrammeerde veertig uur per week aan de studie. De deeltijdstudent vond de vereiste studie-inzet wel aan de pittige kant. De commissie raadt de opleiding aan te bezien hoe het programma geïntensiveerd kan worden zodat het een voltijdse inzet vereist van de voltijdstudenten zonder de deeltijdstudenten te zwaar te belasten.

De instroom voor de opleiding Engelse taal en cultuur is redelijk stabiel en schommelt de laatste jaren rond honderd voltijdstudenten en twintig deeltijdstudenten. Een derde valt uit in het eerste jaar. Van de herinschrijvers haalt ongeveer zeventig procent na vier jaar het bachelordiploma. De opleiding verwacht dat het nieuwe toetsschema, ingevoerd in het kader van het facultaire plan Studiesucces, zal leiden tot een hoger rendement. Het nieuwe toetsschema houdt in dat per 2011-2012 meer stelselmatig tussentijdse toetsmomenten zijn ingevoerd, vooral in de propedeuse, zodat studenten door middel van midterm opdrachten en toetsen bijtijds inzicht krijgen in wat de studie vereist. De commissie adviseert de opleiding de effecten van de nieuwe maatregelen goed te monitoren en zo nodig aanvullende maatregelen te treffen.

Onderwijsgevend personeel en staf-studentratio
Voor de uitvoering van het bachelorprogramma Engelse taal en cultuur is volgens de kritische reflectie 8,1 fte beschikbaar. De totale formatie voor onderzoek en onderwijs op het gebied van de Engelse taal en cultuur bestaat uit 16,66 fte, verdeeld over 24 stafleden. De staf bestaat uit vier hoogleraren (van wie één met een nulaanstelling wiens onderwijs wordt waargenomen door een tijdelijke docent), één universitair hoofddocent, elf universitair docenten, zes docenten en twee docentpromovendi. Zestien stafleden zijn gepromoveerd. Er zijn niet-gepromoveerde stafleden bij alle deelgebieden (letterkunde, taalkunde, filologie en taalvaardigheid). Vooral de niet-gepromoveerde docenten die het taalvaardigheidonderwijs verzorgen hebben volgens de kritische reflectie geen financiële middelen of tijd om naast hun aanstelling te werken aan een dissertatie. De kritische reflectie geeft aan dat de opleiding er streng op toeziet dat alle docenten met een aanstelling van 0,5 fte voor ten minste één jaar de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) behalen. Op dit moment heeft echter slechts 27% van de stafleden deze didactische kwalificatie behaald. De commissie vindt dit een laag percentage, maar heeft begrepen dat dit verklaard kan worden doordat senior docenten volgens facultaire richtlijnen in eerste instantie geen BKO hoefden te behalen. Er is prioriteit gegeven aan een kwalificatie voor nieuwe docenten. De faculteit heeft zich ten doel gesteld om in het studiejaar 2013-2014 ook senior docenten een verkort KBO-traject te laten doorlopen. De commissie adviseert de opleiding met klem deze plannen voortvarend uit te voeren.

De commissie is van oordeel dat de staf van de opleiding inhoudelijk voldoende toegerust is voor zijn taken, al is het aantal niet-gepromoveerde stafleden vrij hoog. De commissie adviseert de opleiding met klem voor een specifieke onderzoeksgerelateerde taak als de

begeleiding en beoordeling van eindwerkstukken gepromoveerde stafleden aan te wijzen en te voorkomen dat zowel de eerste als de tweede beoordelaar niet-gepromoveerd zijn.

De studenten gaven tijdens het gesprek met de commissie aan dat de docenten gemakkelijk benaderbaar zijn. Studenten voelen zich goed begeleid. De commissie vindt dit prijzenswaardig, te meer gezien de ongunstige staf-studentratio van 1:44 en het vereiste, zo begreep de commissie van de docenten tijdens het bezoek, dat een staflid 75 procent van zijn/haar tijd besteedt aan onderwijs. Omdat voor bestuurlijke taken zoals het lidmaatschap van een opleidings- of examencommissie niet of nauwelijks uren worden toegekend, wordt de tijd voor onderzoek dan wel erg gering. De commissie heeft na het bezoek van de faculteit vernomen dat de 75 procent besteding aan onderwijs weliswaar wordt gehanteerd als maximum, niet als na te streven norm, maar vindt 75 procent te hoog. De commissie adviseert om, net als bij de masteropleidingen in Leiden, een ambtelijk secretaris aan te nemen als ondersteuning van de examencommissie en wellicht de opleidingscommissie, zodat de docenten meer tijd hebben voor onderzoek.

De faculteit heeft een matrixorganisatie waarbij het personeelsbeleid in handen ligt van onderzoeksinstituten. Deze leveren het personeel om de onderwijsprogramma's van de opleidingen uit te voeren. De stafleden van de bacheloropleiding Engelse taal en cultuur zijn aangesloten bij LUCAS (*The Leiden University Centre for the Arts in Society*) of LUCL (*The Leiden University Centre for Linguistics*). De commissie heeft zich afgevraagd of deze organisatievorm de inzet van de juiste docenten voor het onderwijs bemoeilijkt, maar de docenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat dit op docentniveau geen rol speelt. De opleidingsvoorzitter moet met twee instituten bespreken door welke stafleden het onderwijs verzorgd gaat worden, maar in de praktijk levert dit geen problemen op.

Studiebegeleiding
Eerstejaarsstudenten worden in kleine groepen begeleid door twee studentmentoren en een docent. In het eerste semester zijn er regelmatig bijeenkomsten, in het tweede semester wordt dat minder. Ouderejaarsstudenten organiseren in tentamentijd stoomcursussen voor jongerejaars. De studievereniging speelt hierbij een actieve rol.

Daarnaast speelt de studiecoördinator een belangrijke rol. Studiecoördinatoren zijn aangesteld bij de facultaire dienst Onderwijs- en studentenzaken en worden toegewezen aan een of meer opleidingen. Hun taken zijn een combinatie van onderwijsorganisatie (opstellen van studiegids en roosters, advisering van opleidingscommissie en examencommissie) en studieadvisering aan individuele studenten. De studiecoördinatoren hebben diepgaande kennis van de onderwijsprogramma's, zijn toegankelijk voor studenten en hebben korte lijnen met de opleidingscommissie en de examencommissie De commissie heeft tijdens het bezoek kunnen vaststellen dat zij hierdoor een cruciale en positieve rol vervullen in de dagelijkse gang van zaken in de opleiding.

Opleidingsspecifieke voorzieningen en kwaliteitszorg
De commissie heeft vastgesteld dat de faciliteiten ter ondersteuning van de opleiding goed zijn. De bibliotheek heeft een uitgebreide collectie en er kan voldoende nieuw materiaal worden aangeschaft. De studiezalen bieden voldoende ruimte voor de studenten. Voor de taalverwerving kan de opleiding gebruik maken van het talenlaboratorium. Er is een elektronische leeromgeving Blackboard waar de studenten alle benodigde informatie per cursus kunnen vinden. De commissie is enthousiast over de kwaliteit en toegankelijkheid van de elektronische studiegids.

De opleidingscommissie (oc) van de bacheloropleiding Engelse taal en cultuur bestaat uit vijf docentleden en vijf studentleden en komt ten minste twee maal per semester bijeen. In verband met de visitatie is de frequentie het afgelopen jaar wat hoger geweest.

Het belangrijkste agendapunt van de oc-vergaderingen is de planning van de cursusevaluaties en de bespreking van de resultaten daarvan. Adviezen aan het faculteitsbestuur verlopen in het algemeen via het opleidingsbestuur. In het gesprek met de commissie bleek dat men geen problemen ondervindt bij het vinden van nieuwe studentleden. Vacatures worden aan alle studenten bekend gemaakt per mail en in een artikel in het blad van de studievereniging. Daarnaast worden mogelijke kandidaten actief benaderd. Docentleden hebben een zittingstermijn van twee jaar. Bij de docentleden zijn alle disciplines vertegenwoordigd.

Per jaar worden alle cursussen van een bachelorjaar geëvalueerd, zodat in drie jaar elke cursus is beoordeeld. In aanvulling daarop worden cursussen geëvalueerd die door een nieuwe docent worden gegeven en cursussen waarover in een vorig jaar klachten waren. De evaluatie wordt door de studentleden van de oc verzorgd. Zij gebruiken hiervoor formulieren van het ICLON (Interfacultair Centrum voor Lerarenopleiding, Onderwijsontwikkeling en Nascholing). Het ICLON verwerkt de resultaten elektronisch als het om ten minste vijftien formulieren gaat. Bij kleinere aantallen wordt meestal hetzelfde formulier gebruikt, maar verwerkt de oc de resultaten zelf. De evaluatie wordt bij het laatste college afgenomen.

Met een zekere regelmaat wordt er door de oc een programmaevaluatie uitgevoerd. Dit onderwerp komt ook aan de orde bij de cursusevaluaties doordat daarbij wordt gevraagd naar de samenhang met andere cursussen. Eenmaal per semester heeft de opleiding een stafvergadering waarop het programma als geheel wordt besproken.

Op grond van de verschafte informatie constateert de commissie dat de oc naar tevredenheid functioneert.

De vorige visitatiecommissie heeft de opleiding op verschillende punten advies gegeven. In de kritische reflectie heeft de opleiding beschreven dat deze feedback de afgelopen jaren nuttig is gebleken. De opmerkingen betroffen de inhoud van de opleiding en een aantal vakken, de noodzaak om meer aandacht te besteden aan theoretische aspecten (bij taalvaardigheid, door een cursus Wetenschapsfilosofie en door uitbreiding van het aantal studiepunten voor het eindwerkstuk) en de gewenste toename van het aantal studenten dat een periode in het buitenland gaat studeren. Er is gedetailleerd uiteengezet welke maatregelen zijn getroffen in reactie op elk van de aanbevelingen. De commissie is van oordeel dat de opleiding goed gebruik heeft gemaakt van de adviezen en dat de maatregelen tot verbetering van de opleiding hebben geleid.

Overwegingen

De commissie heeft onderzocht of de onderwijsleeromgeving zo is ingericht dat studenten de beoogde eindtermen kunnen behalen. Op basis van informatie uit de kritische reflectie en uit de gesprekken die tijdens het bezoek hebben plaatsgevonden, stelt de commissie vast dat het onderwijsprogramma een heldere opbouw heeft met duidelijke leerlijnen. Het programma is doordacht en bevat de noodzakelijke onderdelen voor het vakgebied. Het programma biedt 140 EC aan taalspecifieke onderdelen, waardoor de studenten diepgaand met alle deelgebieden in aanraking komen. Het programma bevat daarnaast 30 EC keuzeruimte, een cursus Wetenschapsfilosofie en een tweede kerncurriculumvak. De commissie vindt deze onderdelen belangrijk omdat de studenten hierdoor ook buiten de grenzen van hun eigen

opleiding kijken. Er is voldoende ruimte voor studenten om in het programma keuzes te maken die passen bij hun interesse en beroepsperspectief. De invulling van de vrije ruimte en de mogelijkheid om daarin bepaalde minoren te kiezen maken dit mogelijk. De commissie adviseert de opleiding het buitenlands studieverblijf te blijven stimuleren omdat op dit moment de deelname beperkt blijft.

Studenten raken vanaf het begin van de opleiding vertrouwd met de wetenschappelijke werkwijze en met academische vaardigheden. Ze schrijven regelmatig werkstukken waarbij de complexiteit en eisen geleidelijk toenemen. De commissie is van oordeel dat de studenten op die manier in principe een goede onderzoekstraining krijgen en adequaat worden voorbereid op het schrijven van het eindwerkstuk. De commissie benadrukt dat studenten bij het eindwerkstuk een eigen probleemstelling moeten leren formuleren om tot een echte onderzoekshouding te komen. De commissie vindt dat een bacheloreindwerkstuk zich onderscheidt van een masterscriptie doordat van de masterstudenten meer zelfstandigheid wordt vereist bij de opzet en uitvoering van het onderzoek. Ze is echter van oordeel dat een student ook bij een bacheloreindwerkstuk alle fasen van het onderzoek moet doorlopen en dat niet volstaan kan worden met een literatuurverslag.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het programma van de bacheloropleiding Engelse taal en cultuur wordt uitgevoerd door docenten die zowel in onderwijs als onderzoek actief zijn. De onderwijsbelasting is in de ogen van de commissie erg hoog. De studenten zijn tevreden over hun docenten en vinden dat ze goed begeleid worden. Het aantal niet-gepromoveerde stafleden is relatief groot. De commissie adviseert met klem rekening te houden met de academische kwalificaties van de stafleden bij de toewijzing van taken, zoals het begeleiden en beoordelen van eindwerkstukken.

De studiebegeleiding is niet heel intensief maar werkt in de praktijk voldoende. De studiecoördinator speelt een belangrijke rol als 'vliegende keep'. Het programma bevat geen struikelblokken en de studielast is evenwichtig gespreid over de semesters. De commissie adviseert erop toe te zien dat een voltijdse inzet van de studenten wordt vereist.

De opleiding biedt de studenten goede faciliteiten. De oc draagt zorg voor de kwaliteitsbewaking van het programma. Er is een dekkend en adequaat functionerend systeem van cursusevaluatie waarbij de studentleden van de oc een grote rol spelen.

Concluderend stelt de commissie vast dat het programma, de begeleiding en de faciliteiten de studenten in staat stellen het beoogde eindniveau te behalen.

Conclusie

Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties
De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:
Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Systeem van toetsing
De examencommissie van de bacheloropleiding Engelse taal en cultuur is verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking van de toetsing. Per 2012-2013 is het aantal examencommissies teruggebracht van ongeveer 35 naar 25 en hebben de examencommissies volgens de kritische reflectie de eerste stappen gezet om hun verantwoordelijkheid voor de kwaliteitsborging van de toetsing in te vullen. Dat geldt ook voor de examencommissie Engelse taal en cultuur. Er is op dit moment geen ambtelijk secretaris voor de examencommissie. Veel voorbereidend werk wordt uitgevoerd door de studiecoördinator. De faculteit heeft aangegeven op korte termijn te gaan voorzien in een ambtelijk secretariaat voor alle examencommissies. De voorzitter van de examencommissie krijgt een aantal uren voor zijn taak.

De examencommissie heeft per 2012-2013 ingevoerd dat alle tentamenopgaven en essayopdrachten vooraf door twee docenten worden gezien en dat ze allemaal, inclusief de antwoordmodellen, aan de examencommissie worden gestuurd. Achteraf controleert de examencommissie steekproefsgewijs de deugdelijkheid van de toetsing. Om dit adequaat te kunnen doen hebben de leden van de examencommissie een workshop gevolgd bij het ICLON. Vanaf 2011-2012 was al ingevoerd dat de eindwerkstukken door een tweede lezer beoordeeld worden. Per 2012-2013 is daaraan toegevoegd dat de twee beoordelaars het beoordelingsformulier onafhankelijk van elkaar invullen en dat de examencommissie een steekproef van de eindwerkstukken bekijkt. Voor het komende studiejaar is de examencommissie van plan de controle op de eindwerkstukken aan te scherpen. Het beoordelingsformulier zal worden herzien om tot een helderder normering te komen. Er zullen ook beoordelingsformulieren komen voor essays en schrijfopdrachten in het tweede en derde studiejaar en voor presentaties. De opleiding is van plan om een aantal wijzigingen in het programma aan te brengen zodat er in 2015-2016 ruimte ontstaat voor een scriptieseminar ter ondersteuning van de studenten.

De commissie heeft tijdens het bezoek een aantal toetsen ingezien en vastgesteld dat ze aan de algemeen gangbare kwaliteitscriteria voldoen. Ze passen bij de leerdoelen van de cursussen, zijn goed geconstrueerd en van het vereiste niveau. Voor de studenten is een handleiding beschikbaar voor het eindwerkstuk. De commissie vindt dat een bacheloreindwerkstuk zich onderscheidt van een masterscriptie doordat van de masterstudenten meer zelfstandigheid wordt vereist bij de opzet en uitvoering van het onderzoek. Ze ziet dit onderscheid voldoende terug in de eisen aan het eindwerkstuk. Studenten leveren vooraf bij de examencommissie een scriptieplan in, vergezeld van een begeleidingsplan dat ze met hun begeleider hebben opgesteld. Voor het indienen van voorstellen, conceptversies en definitieve eindwerkstukken zijn data vastgesteld die voor alle studenten gelden. De docenten zijn alert op vormen van fraude. Alle werkstukken worden standaard met SafeAssign gecontroleerd op plagiaat.

De commissie stelt vast dat de examencommissie een systematischer toezicht op de toetskwaliteit onlangs ter hand heeft genomen. Ze adviseert de opleiding de voorgenomen stappen voortvarend uit te voeren. De commissie beveelt aan dat de verschillende examencommissies van de talenopleidingen contact met elkaar onderhouden om *best practices* uit te wisselen en dubbel werk te voorkomen. De commissie is van mening dat normen en beoordelingscriteria van eindwerkstukken door de opleidingen op elkaar afgestemd moeten worden om uitdrukking te geven aan een gezamenlijke visie op het gewenste eindniveau. Ze is daarbij van oordeel dat een student ook bij een bacheloreindwerkstuk alle fasen van het onderzoek moet doorlopen en dat niet volstaan kan worden met een literatuurverslag.

Gerealiseerd eindniveau
De commissie heeft in eerste instantie zeven eindwerkstukken gelezen om te beoordelen of het eindniveau gerealiseerd wordt. De oordelen van de commissie lagen in vrijwel alle gevallen (behoorlijk) lager dan die van de docenten van de opleiding, in één geval vond de commissie het werkstuk onvoldoende en in twee gevallen was het niveau marginaal voldoende. Vervolgens heeft de commissie nog zes werkstukken geselecteerd en beoordeeld. In deze selectie trof de commissie twee werkstukken aan die in haar ogen onvoldoende waren en een grensgeval. In de onvoldoende en zwakke scripties ontbrak het aan een probleemstelling, een goede argumentatie, een adequate literatuurstudie, onderbouwde conclusies of een combinatie hiervan. Het viel de commissie op dat een eindwerkstuk bij de specialisatie Letterkunde mag bestaan uit een overzicht van bestaande literatuur over een bepaald thema zonder dat er een duidelijke probleemstelling is geformuleerd of conclusies worden getrokken. De commissie heeft ook een aantal werkstukken gelezen die voldoende tot goed waren en die het vereiste niveau lieten zien.

De commissie heeft over haar zorgen gesproken met de voorzitter van de opleiding en de voorzitter van de examencommissie. In dat gesprek gaven beiden aan dat er tot voor kort geen eenduidige visie bestond op de eisen die aan het eindwerkstuk gesteld moeten worden. De opleiding noemt dit eindwerkstuk ook nadrukkelijk geen bachelorscriptie. Daarbij komt dat pas per 2011-2012 wordt gewerkt met twee beoordelaars en een beoordelingsformulier. De examencommissie heeft zich voorgenomen het niveau van de eindwerkstukken te gaan controleren, zoals hierboven al is vermeld. De commissie is van oordeel dat ook bij eindwerkstukken die meer de vorm van een essay dan van een scriptie hebben, sprake hoort te zijn van een duidelijke en scherpe vraagstelling. Bovendien dient de student in dit afsluitende werkstuk te laten zien dat hij/zij de onderzoeksvaardigheden beheerst die toekenning van het bachelordiploma rechtvaardigen. De commissie adviseert de opleiding met klem hierop toe te zien aan de hand van eenduidige beoordelingscriteria en een aangescherpt beoordelingsformulier. De reeds ingezette maatregelen (onafhankelijke tweede beoordelaar, steekproefsgewijze controle van eindwerkstukken) zijn een goede stap vooruit.
In aanvulling daarop adviseert de commissie, zoals bij standaard 2 reeds vermeld, voor de begeleiding en beoordeling van eindwerkstukken gepromoveerde stafleden aan te wijzen en te voorkomen dat zowel de eerste als de tweede beoordelaar niet-gepromoveerd zijn. Ook dient te worden voorkomen dat er vaste duo's ontstaan van eerste en tweede beoordelaar.

De commissie heeft tijdens het bezoek gesproken met een aantal alumni, waaronder één van de bacheloropleiding Engelse taal en cultuur. Vrijwel iedereen had na de bacheloropleiding een masteropleiding voltooid, zoals ook in de kritische reflectie was vermeld (zie boven bij standaard 1). Hierdoor hadden de opmerkingen die in het gesprek gemaakt werden, een beperkte waarde voor de bacheloropleidingen. De alumni met wie de commissie heeft gesproken hadden allemaal een baan en waren enthousiast over hun opleiding en wat ze

geleerd hadden. De commissie heeft geen nadere informatie over het studiesucces van bachelorgediplomeerden in aansluitende masteropleidingen.

Overwegingen

De commissie heeft het toetsbeleid en de kwaliteitsbewaking van de toetsen beoordeeld. Ze is van oordeel dat de toetsen aan de eisen van validiteit, betrouwbaarheid en transparantie voldoen. Het vier-ogenprincipe wordt bij het opstellen van toetsen en bij het beoordelen van de eindwerkstukken consequent toegepast. De examencommissie is recent gestart met een systematischer toezicht op de toetskwaliteit. De commissie adviseert de opleiding met klem voort te gaan met het verder invoeren van de kwaliteitsborging.

De eindwerkstukken die de commissie gelezen heeft tonen aan dat de bewaking van het beoogde eindniveau op dit moment tekortschiet. De commissie adviseert dringend de beoordelingscriteria te expliciteren en te baseren op de complete set van te realiseren eindtermen. Ook adviseert ze bij de toewijzing van eerste en tweede beoordelaars zorgvuldig te letten op de vereiste deskundigheid en te zorgen dat ten minste een van hen gepromoveerd is, waarbij de vorming van vaste duo's dient te worden voorkomen. De controlerende rol die de examencommissie van plan is op zich te nemen dient serieus opgepakt te worden.

De commissie had graag informatie over het succes van alumni in masteropleidingen en op de arbeidsmarkt willen betrekken bij haar oordeel over de effectiviteit van de opleiding, maar deze informatie was niet beschikbaar.

Conclusie

Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 3 als 'onvoldoende'.

Algemeen eindoordeel

De commissie komt op basis van het bestudeerde materiaal en de gevoerde gesprekken tijdens het visitatiebezoek tot het oordeel dat de bacheloropleiding Engelse taal en cultuur op twee van de drie standaarden aan de eisen voldoet, maar op standaard drie tekortschiet. De doelstellingen van de opleiding, zoals geformuleerd in de beoogde eindtermen, zijn van het vereiste niveau en passend voor het wetenschapsgebied. De opzet en organisatie van het onderwijsprogramma zijn doordacht en de bijbehorende begeleiding en voorzieningen stellen de studenten in staat de beoogde eindtermen te realiseren. De wettelijke taken van de examencommissie voor het borgen van de kwaliteit van examens en tentamens zijn met vertraging opgepakt en dienen bij de kwaliteitsbewaking van de eindwerkstukken aangescherpt te worden. Op dit moment stelt de commissie vast dat niet alle eindwerkstukken laten zien dat er een academisch niveau wordt behaald.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Engelse taal en cultuur* als 'onvoldoende'.

IV: Bacheloropleiding Franse taal en cultuur

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit samenvattend oordeel geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Taal- en Letterkunde 2013 over de bacheloropleiding Franse taal en cultuur aan de Universiteit Leiden. De oordelen van de commissie gelden voor zowel de voltijd- als de deeltijdvariant, tenzij expliciet anders vermeld. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de kritische reflectie, aanvullende informatie verkregen naar aanleiding van vooraf door de commissie geformuleerde vragen, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde (eind)werkstukken en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft voor de opleiding zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat de opleiding voldoet aan de eisen voor basiskwaliteit die de voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

Standaard 1: Beoogde eindtermen
De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader. De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en concludeert dat dit een goede basis is voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

De bacheloropleiding Franse taal en cultuur beoogt studenten tot een zodanig niveau op te leiden dat ze zich verder kunnen specialiseren in een masteropleiding of een functie op de arbeidsmarkt kunnen vervullen waar hun kennis van het Frans nuttig of nodig is. Het nagestreefde niveau van taalbeheersing voor de actieve vaardigheden (spreken en schrijven) is hoger dan elders en de opleiding weet zich hiermee positief te onderscheiden. Ook de eindtermen op het gebied van de taal-, letter- en cultuurkunde zijn ambitieus: ze bestrijken een zeer breed terrein in historisch opzicht bij de letterkunde (inclusief de francofonie) en in regionaal opzicht bij de cultuurkunde (inclusief het Midden-Oosten en de Maghreb). De commissie waardeert de aandacht voor economisch en juridisch Frans, die als keuzevakken worden aangeboden. De commissie is van oordeel dat de beoogde eindtermen uitstijgen boven wat als basis van een wetenschappelijke opleiding op dit terrein verwacht mag worden en boven die aan andere Nederlandse universiteiten.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving
De bacheloropleiding Franse taal en cultuur omvat drie studiejaren van elk 60 EC. De deeltijdopleiding heeft de vorm van aanschuifonderwijs bij het voltijdse programma en betreft vooral pre-masterstudenten. In overleg met de studieadviseur wordt elk jaar een individueel jaarprogramma opgesteld. Het voltijdse programma is opgebouwd aan de hand van vijf leerlijnen: taalbeheersing, taalkunde, letterkunde, cultuurkunde en schriftelijke taalvaardigheid. In het eerste jaar zijn alle vakken verplicht, in het tweede jaar kunnen studenten bij de twee *séminaires* kiezen uit meer dan drie mogelijkheden en in het derde jaar heeft de student 30 EC keuzeruimte. Twee vakken taalkunde (De erfenis van Trajanus en Romaanse taalkunde) in het eerste jaar worden gezamenlijk met studenten van andere Romaanse talen gevolgd. Het eindwerkstuk (10 EC) wordt geschreven over een onderwerp binnen de gekozen specialisatie. In totaal krijgen de studenten met deze vakken 140 EC vakspecifiek onderwijs gericht op de Franse taal en cultuur.

Alle studenten volgen de Inleiding in de literatuurwetenschap en het vak Wetenschapsfilosofie (elk 5 EC) uit het facultaire kerncurriculum. Door de invulling van de 30 EC keuzeruimte met een minor kunnen studenten zich voorbereiden op een bepaalde masteropleiding of positie op de arbeidsmarkt. De commissie maakt uit de kritische reflectie

en de gesprekken tijdens het bezoek op dat de opleiding slechts beperkt aandacht besteedt aan de beroepsoriëntatie en dat weinig studenten gebruik maken van de mogelijkheid om een periode in het buitenland te studeren. De commissie vindt dat het programma helder opgebouwd is, maar adviseert meer structureel aandacht te besteden aan de bredere context van de opleiding, inclusief de voorbereiding op de arbeidsmarkt, en het buitenlandverblijf meer te stimuleren.

Studenten leren in de loop van de opleiding steeds zelfstandiger te werken. De schrijfopdrachten worden geleidelijk groter en complexer. Door de leerlijn schriftelijke taalvaardigheid leren studenten vanaf het begin een wetenschappelijk betoog op te zetten. In de colleges raken de studenten bekend met actuele ontwikkelingen in het vakgebied doordat docenten hun onderzoeksresultaten inbrengen.

De commissie heeft vastgesteld dat er voldoende en deskundige docenten zijn voor de opleiding Franse taal en cultuur. De onderwijsbelasting is in de ogen van de commissie hoog. De studenten geven hun docenten bij de cursusevaluaties positieve beoordelingen.

De opleiding kende een redelijk stabiele instroom van ongeveer 25 voltijdstudenten en vijf deeltijdstudenten, maar liet de laatste jaren een lichte daling zien. Door onzekerheid in 2012 over het zelfstandig voortbestaan van de opleiding is de instroom het afgelopen jaar sterk gedaald. De opleiding hoopt dat dit tijdelijk is. De uitval in de propedeuse is hoog. Van de herinschrijvers haalt ongeveer 50 procent na vier jaar het bachelordiploma. De studenten rapporteren geen struikelvakken in het programma die een verklaring zouden kunnen zijn voor dit relatief lage rendement. De opleiding verwacht dat betere voorlichting, een nieuw toetsschema met meer deeltoetsen en optimalisatie van het programma en van de begeleiding verbetering zullen brengen. De commissie adviseert dit te monitoren en zo nodig aanvullende maatregelen te treffen.

Er ligt een plan om volgend jaar voor de propedeuse een studentmentoraat op te zetten. De commissie adviseert hierbij te waken voor vrijblijvendheid om te voorkomen dat studenten met problemen uit het zicht verdwijnen. De commissie meent dat de studiecoördinator op dit vlak een belangrijke rol moet blijven vervullen. De studenten zijn te spreken over de faciliteiten (bibliotheek, elektronische leeromgeving, talenlaboratorium en studieplekken). De opleiding biedt studenten de gelegenheid mee te doen aan officiële door Frankrijk erkende examens taalvaardigheid (DELF, DALF en de examens van de *Chambre de Commerce et d'Industrie de Paris*).

De commissie stelt vast dat de opleidingscommissie (oc) naar behoren functioneert. De oc houdt zich vooral bezig met de cursus- en programmaevaluaties. De evaluaties worden uitgevoerd door de studentleden van de oc. De aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie zijn opgepakt.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindtermen
De commissie heeft vastgesteld dat de toetsen van de opleiding Franse taal en cultuur aan de toetstechnische eisen voldoen en valide en betrouwbaar zijn. De regelingen rondom de toetsen zijn helder. Alle eindwerkstukken worden gecheckt op plagiaat via SafeAssign.

De examencommissie heeft haar rol bij het borgen van de kwaliteit van examens en tentamens nog nauwelijks opgepakt en werkt nog niet systematisch aan de kwaliteit van de toetsing. Sinds 2012 stimuleert de examencommissie het vier-ogenprincipe bij het opstellen

van toetsen en hanteren alle docenten het uitgewerkte beoordelingsformulier bij de beoordeling van de eindwerkstukken.

Op basis van de beoordeelde eindwerkstukken concludeert de commissie dat de studenten het beoogde niveau van een academische bachelor behalen. De eindwerkstukken voldoen aan de eisen van een wetenschappelijke rapportage en zijn in goed Frans geschreven. Het beoogde hoge niveau van taalvaardigheid wordt daadwerkelijk gerealiseerd. De beoordelingen van de commissie komen overeen met die van de docenten.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Franse taal en cultuur:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	goed
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 6 januari 2014

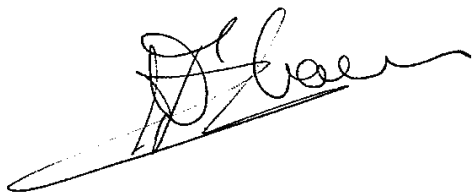

Prof. dr. Th. D'haen
Voorzitter

Dr. M.J.M. van der Weiden
Secretaris

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties
De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:
De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Domeinspecifiek referentiekader
De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader (zie bijlage 2). Dit kader heeft betrekking op een breed scala van opleidingen: vreemde-talenopleidingen, opleidingen op het gebied van de Nederlandse taal en opleidingen die vooral aandacht geven aan taal- en literatuurtheoretische en taaloverstijgende aspecten. Het kader moet dan ook recht doen aan die uiteenlopende opleidingen.

De opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde moeten volgens het gemeenschappelijke referentiekader allereerst kennis en inzicht bieden in het vakgebied van de opleiding, met inbegrip van de onderwezen taal en cultuur en de daarbij horende analytische en filologische vaardigheden. Als het gaat om een vreemde-talenopleiding moet de opleiding de student een goede beheersing van de bestudeerde taal bijbrengen. Het te bereiken niveau van taalbeheersing verschilt per taal: voor schooltalen gelden hogere niveaus dan voor niet-schooltalen. Daarnaast moet de student academisch gevormd worden met voldoende aandacht voor theorie en methodologie. Studenten leren volgens het referentiekader het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier toe te passen.

In het domeinspecifieke referentiekader zijn de bovenstaande algemene eisen geoperationaliseerd in een serie eisen aan de eindtermen voor de bachelor- en de masteropleidingen. Deze eisen zijn ondergebracht in verschillende rubrieken, namelijk: 1. kennis, 2. vaardigheden/wetenschappelijke vorming, 3. academische vaardigheden en attitude en 4. afstemming op het afnemend veld. Daarnaast stelt het domeinspecifieke referentiekader een aantal kaders voor de inhoud en het programma van de opleidingen.

De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en is van mening dat het een goed kader biedt voor de opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde. Het is specifiek genoeg om richtlijnen aan te ontlenen voor de inrichting van de opleidingen in kwestie, maar tevens algemeen genoeg om de opleidingen in staat te stellen hun eigen accenten te leggen. Daarmee vormt het domeinspecifieke referentiekader een goede basis voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

Domeinspecifieke eisen en eindtermen
De kritische reflectie beschrijft dat de opleiding Franse taal en cultuur een tweeledig doel heeft. Ten eerste dat studenten de kennis, vaardigheden en attitude verwerven die nodig zijn om met succes betrekkingen te vervullen waarvoor een wetenschappelijke opleiding op het gebied van de Franse taal en cultuur nuttig of nodig is. Ten tweede dat zij een zeer goede

basis hebben om zich op masterniveau verder te specialiseren en zo een opstap hebben naar een eventuele wetenschappelijke loopbaan.

De beoogde eindtermen van de opleiding zijn in de kritische reflectie omschreven. Er zijn eindtermen met betrekking tot algemene academische vaardigheden geformuleerd die voor alle opleidingen van de faculteit dezelfde zijn. In aanvulling daarop zijn er specifieke eindtermen voor Franse taal en cultuur opgesteld. Bij het formuleren van de eindtermen heeft de opleiding de indeling van de Dublin-descriptoren gebruikt.

Volgens de eindtermen verwerven afgestudeerden van de opleiding een hoog taalvaardigheidsniveau: C1 voor luisteren, lezen en spreken en B2/C1 voor schrijven. De opleiding heeft ook de tussenliggende niveaus per studiejaar gedefinieerd. De taalvaardigheidsonderdelen zijn erop gericht dat studenten aan het eind van de opleiding met succes kunnen deelnemen aan de examens DALF (*Diplôme approfondi de langue française*) die door het Franse Ministerie van Onderwijs worden uitgeschreven. De commissie stelt vast dat het beoogde eindniveau voor de actieve taalvaardigheidsaspecten (spreken en schrijven) hoger ligt dan aan de andere Nederlandse universiteiten. Voor de passieve taalvaardigheidsaspecten (lezen en luisteren) daarentegen zijn de beoogde eindniveaus landelijk identiek (C1 voor luisteren) of elders hoger (C2 voor lezen bij de Universiteit van Amsterdam en de Universiteit Utrecht).

De eindtermen op het gebied van de letterkunde bestrijken de gehele Franse letterkunde, vanaf de middeleeuwen tot het heden en inclusief de francofonie(alle Franstalige gemeenschappen). De opleiding geeft veel gewicht aan de letterkunde omdat men in het moderne Frankrijk de literatuur belangrijk vindt en omdat het lezen ervan maatschappelijk en historisch inzicht geeft en de taalvaardigheid verhoogt. De eindtermen voor de taalkunde bestrijken de traditionele subdisciplines (fonologie, morfologie, syntaxis en semantiek), francofonie en sociolinguïstiek, eerste en tweede taalverwerving en pragmatiek. Op het gebied van de cultuurkunde wil de opleiding zich onderscheiden door de aandacht voor de verspreiding van het Frans, de Franse cultuur en het Franse onderwijs in het Midden-Oosten en de Maghreb, en door de aandacht voor juridisch Frans en economisch Frans. Wat dit laatste betreft richt de opleiding zich op het niveau van de Franse, internationaal erkende examens die jaarlijks worden uitgeschreven door de CCIP (*Chambre de Commerce et d'Industrie de Paris*).

Wat betreft de algemene academische vaardigheden wordt beoogd dat afgestudeerden vakwetenschappelijke literatuur kunnen verzamelen, selecteren en analyseren. Op basis daarvan kunnen ze een probleemstelling formuleren, een onderzoek uitvoeren en tot conclusies komen. Afgestudeerden hebben geleerd hun resultaten schriftelijk en mondeling te presenteren. Tot slot hebben ze samenwerkings- en leervaardigheden verworven waarmee ze zich verder kunnen ontwikkelen. De commissie stelt vast dat de doelstellingen recht doen aan de breedte van het vakgebied en van een academische opleiding. Zie bijlage 3 voor een overzicht van de doelstellingen.

Niveau en oriëntatie
De geformuleerde eindtermen leggen een sterke nadruk op het wetenschappelijke karakter van de opleiding en het bereiken van de academische vaardigheden. Aan het eind van de opleiding wordt van studenten verwacht dat zij de basisbegrippen van de taal- en letterkunde beheersen en kunnen toepassen en de betreffende vakliteratuur op hoofdlijnen kunnen begrijpen. Er wordt van de afgestudeerden verwacht dat ze elementaire analyses kunnen uitvoeren op taal- en letterkundig gebied en daarvan in het Frans verslag kunnen doen. De

commissie stelt vast dat aan alle Dublin-descriptoren recht wordt gedaan en dat de eindtermen op het juiste niveau zijn geformuleerd.

De kritische reflectie stelt dat de meeste afgestudeerden van de bacheloropleiding Franse taal en cultuur doorstromen naar een masteropleiding in Leiden of elders. De uitstroom direct naar de arbeidsmarkt is gering. De opleiding geeft in de kritische reflectie niet aan of en hoe ze studenten voorbereidt op het vervolgtraject na het bachelordiploma. De studenten zeiden in het gesprek met de commissie dat voor hen de reputatie van Leiden als talenstad doorslaggevend is geweest om voor de opleiding aan de Universiteit Leiden te kiezen. De commissie stelt vast dat de opleiding door de nadruk op de hoge actieve taalvaardigheid een specifiek profiel heeft gekozen dat voor aankomende studenten herkenbaar is. Ze adviseert de opleiding meer aandacht te besteden aan de verschillende beroepsmogelijkheden na de bachelor zodat studenten die niet aansluitend een masteropleiding willen volgen, zich daarop kunnen voorbereiden.

Overwegingen

De commissie heeft kennisgenomen van de eindtermen die in de kritische reflectie zijn geformuleerd voor de bacheloropleiding Franse taal en cultuur. Zij vindt dat de eindtermen aansluiten bij de Dublin-descriptoren voor een academische bacheloropleiding door de aandacht voor de algemene academische vaardigheden en de theoretische kennis van de Franse taal-, letter- en cultuurkunde. Het nagestreefde niveau van actieve taalbeheersing is hoger dan bij andere Nederlandse universiteiten en de opleiding weet zich hiermee positief te onderscheiden. De commissie vindt het ook positief dat de opleiding qua eindniveau aansluiting zoekt bij door de Franse overheid erkende examens. Daarbij gaat het niet alleen om het literaire en academische Frans, maar ook om economisch en juridisch Frans. Ook de eindtermen op het gebied van de taal-, letter- en cultuurkunde zijn ambitieus: ze bestrijken een zeer breed terrein in historisch en in regionaal opzicht. Alle periodes en alle Franstalige gebieden worden bestreken. De commissie is van oordeel dat de beoogde eindtermen uitstijgen boven wat als basis van een wetenschappelijke opleiding op dit terrein verwacht mag worden en boven die aan andere Nederlandse universiteiten.

Conclusie

Bacheloropleiding Franse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 1 als 'goed'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving
Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:
De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

De voltijd- en deeltijdopleiding Franse taal en cultuur hebben dezelfde omvang, doelstellingen en eindtermen. De inhoud van het programma is identiek, maar de vormgeving wijkt af. Het deeltijdonderwijs heeft de vorm van aanschuifonderwijs. De meeste deeltijdstudenten zijn pre-masterstudenten die in overleg met de studieadviseur op individuele basis een jaarprogramma opstellen. De commissie heeft tijdens het bezoek niet met deeltijdstudenten gesproken en kan daarom niet vaststellen hoe de studenten deze vorm van deeltijdonderwijs waarderen. Ze gaat ervan uit dat er door het maatwerkkarakter van de deeltijdopleiding weinig tot geen aanleiding tot klachten is, maar heeft dit niet kunnen verifiëren. Alle opmerkingen van de commissie gelden voor zowel de voltijd- als de deeltijdvariant, tenzij expliciet anders vermeld.

Opbouw en samenhang van het programma
Het programma van de opleiding Franse taal en cultuur omvat drie studiejaren met in totaal 180 EC. De propedeuse bestaat geheel uit verplichte onderdelen. Naast de opleidingsspecifieke vakken volgen studenten de Inleiding literatuurwetenschap uit het facultaire kerncurriculum en twee opleidingsoverstijgende onderdelen taalkunde: Romaanse taalkunde en De erfenis van Trajanus. Na het eerste jaar biedt de opleiding in zowel het eerste als het tweede semester twee onderdelen van 5 EC aan met een jaarlijks wisselende inhoud, het zogenoemde alternerende aanbod. Deze onderdelen worden door tweede- en derdejaarsstudenten gezamenlijk gevolgd. De onderdelen zijn qua niveau gericht op de derdejaarsstudenten (300 en 400, zie hieronder). De kritische reflectie vermeldt dat de tweedejaarsstudenten zich optrekken aan het niveau van de derdejaarsstudenten. De commissie zou het terecht vinden als de eisen die bij de toetsing worden gesteld, voor de tweedejaars lager worden gesteld dan voor de derdejaars. In het gesprek met de commissie hebben de studenten hier echter geen klachten over geuit. In het tweede en derde studiejaar krijgen de studenten meer keuzemogelijkheden. In het tweede jaar kunnen ze in beide semesters een *séminaire* kiezen van 5 EC en in het derde jaar is er in elk semester 15 EC keuzeruimte. Voor het bacheloreindwerkstuk (10 EC) kiest de student een eigen onderwerp binnen de gekozen specialisatie. Voor een schematisch overzicht van het studieprogramma zie bijlage 4.

Alle cursussen hebben een omvang van 5 EC of een veelvoud daarvan. Qua niveau zijn alle vakken ingedeeld op een schaal van 100 tot 600. De niveaus 500 en 600 betreffen de masteropleidingen. Vakken op niveau 100 zijn inleidend, vakken op niveau 600 zijn zeer gespecialiseerd. In de bacheloropleidingen zijn eerstejaarsvakken op niveau 100 of 200, in het tweede jaar 200 of 300 en in het derde jaar 300 of 400. In de minor of vrije keuzeruimte moet ten minste één cursus op niveau 300 opgenomen zijn. Het bacheloreindwerkstuk is op niveau 400. Op deze manier bereikt het programma een oplopend niveau van diepgang. Deze oplopende moeilijkheidsgraad is terug te vinden in alle deelgebieden van de opleiding.

Het programma is gebaseerd op vijf leerlijnen die van basiskennis en –vaardigheid toewerken naar verdieping en toepassing: taalvaardigheid, taalkunde, letterkunde, cultuurkunde en schriftelijke taalvaardigheid.

De kritische reflectie beschrijft de taalvaardigheid als de grondslag van de studie Frans. In het eerste en tweede studiejaar volgen de studenten cursussen in mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid (productief en receptief). Vanaf het begin zijn alle colleges in het Frans. Aan het eind van het tweede jaar moeten ze het eindniveau taalvaardigheid bereikt hebben. Dat niveau wordt onderhouden in het derde jaar doordat bij de vakinhoudelijke colleges blijvend aandacht wordt besteed aan de taalvaardigheid in de vorm van discussies, presentaties en werkstukken.

De leerlijn taalkunde begint met een algemene inleiding waarbij de Romaanse talen centraal staan (De erfenis van Trajanus). Dit vak volgen de studenten samen met studenten Latijns-Amerikastudies en Italiaans. In het eerste semester krijgen de studenten ook een vak over specifiek de Franse taalkunde (Taalkunde I, gericht op fonetiek en fonologie). In het tweede semester volgen de studenten samen met studenten Italiaans het vak Romaanse taalkunde. In het tweede jaar wordt Taalkunde II aangeboden, gericht op de Franse syntaxis. Taalkunde III (morfologie, semantiek, sociolinguïstiek) en Taalkunde IV (pragmatiek, eerste en tweede taalverwerving en taalproblemen/afasie) worden door tweede- en derdejaarsstudenten gezamenlijk gevolgd.

Bij de leerlijn letterkunde wordt in het eerste jaar de basis gelegd door een algemeen literair-historisch overzicht en het kerncurriculumvak Inleiding literatuurwetenschap. In het tweede en derde jaar wordt de Franse literatuur behandeld in zes periodes, aan de hand van een aantal representatieve hoogtepunten. Hiermee worden de studenten vertrouwd gemaakt met literaire basisbegrippen en theorieën en leren ze deze toe te passen. Studenten kunnen dit verder uitdiepen in de literaire *séminaires* in het tweede en derde jaar.

Cultuurkunde omvat twee onderdelen die voor alle studenten verplicht zijn: *Civilisation & Histoire* over de periode 1789-1968 en *Civilisation & Société* over het moderne Frankrijk. De *séminaires* Juridisch Frans en Economisch Frans, keuzevakken in het tweede jaar, geven een praktische toepassing en verdieping van dit basisprogramma.

Naast de leerlijn taalvaardigheid is er een aparte leerlijn schriftelijke taalvaardigheid. Deze begint met het college Schriftelijke Taalvaardigheid II (het onderdeel *Ecrit*), gevolgd door de *Dissertation,* de *séminaires* uit het tweede en derde jaar en tot slot het bacheloreindwerkstuk. Hierin wordt de student getraind in de basisaspecten van het wetenschappelijke betoog.

Met het bacheloreindwerkstuk (10 EC) ronden de studenten de opleiding af. Studenten moeten hierin laten zien dat ze relatief zelfstandig een probleemstelling kunnen onderzoeken, daarvoor zelf het materiaal kunnen zoeken, kritisch op de uitkomsten kunnen reflecteren en daarover schriftelijk kunnen rapporteren.

De kritische reflectie beschrijft de recente inhoudelijke wijzigingen in het programma. Bij de leerlijn letterkunde is men in 2010 overgestapt van een genre-gerichte aanpak naar een literair-historisch perspectief. Het onderwijs in de taalvaardigheid is gemoderniseerd en uitgebreid met meer aandacht voor grammatica. Recent is meer accent komen te liggen op de francofonie, niet alleen in de cursussen maar ook door het organiseren van aanvullende activiteiten zoals studiemiddagen en gastcolleges.

In het gesprek met de commissie vertelden de studenten dat ze het programma gevarieerd vinden, met een goede balans tussen de onderdelen. De taalvaardigheid komt in de hele studie aan bod. De studenten vermeldden dat het schrijven van een goed gestructureerd betoog vanaf het eerste jaar geoefend wordt en dat ze al in het tweede jaar leren hoe ze een scriptie moeten opbouwen. De commissie is van oordeel dat het programma duidelijke leerlijnen heeft en daarmee toewerkt naar de geformuleerde eindtermen. Het grote aandeel taalspecifieke onderdelen (140 EC) stelt de studenten in staat een hoog niveau te bereiken in de actieve taalvaardigheidsaspecten.

Didactische uitgangspunten
Het didactische concept is beschreven in het facultaire deel van de kritische reflectie: de opbouw van basis naar meer specialistisch niveau en de inrichting van leerlijnen in de opleidingen. Tijdens de gesprekken herkende de commissie in de opzet van het programma de historische benadering die door docenten van een andere opleiding werd beschreven als de typisch Leidse aanpak. Ook wordt uit de programmabeschrijving duidelijk dat het programma gaandeweg specialistischer wordt en van de studenten meer zelfstandigheid verwacht.

De studenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat de werkgroepen in het eerste jaar meestal ongeveer vijftien studenten hebben. Vakken waaraan ook minor- en bijvakstudenten deelnemen, hebben een omvang van ongeveer twintig studenten. De studenten waarderen het dat ze veel verschillende docenten hebben. De commissie stelt op grond van de informatie van de opleiding vast dat de werkvormen gevarieerd zijn en passen bij de verschillende fasen van de opleiding en de leerdoelen van de vakken.

Waarborging van doelstellingen en eindtermen in het programma
De kritische reflectie bevat een tabel waarin de opleidingsspecifieke eindtermen zijn gerelateerd aan de verschillende vakken. De commissie stelt vast dat alle specifieke eindtermen evenwichtig in het programma aan bod komen. Het zou goed geweest zijn als ook de algemene academische eindtermen in de tabel waren opgenomen, zodat de twee vakken van het kerncurriculum een meer geïntegreerde positie hadden gekregen. Die lijken op grond van de tabel nu niet of nauwelijks een bijdrage te leveren. De commissie heeft de indruk dat dit een weerspiegeling is van de zeer vakgerichte aanpak van de opleiding, met relatief weinig aandacht voor meer algemene aspecten (zoals wetenschapsfilosofie) of arbeidsmarktgerichte oriëntatie. Ze beveelt de opleiding aan deze aspecten meer in de opleiding te integreren.

In de elektronische studiegids van de opleiding zijn per cursus de leerdoelen in detail weergegeven en is vermeld hoe de cursus is georganiseerd. De te bestuderen literatuur en de toetsvorm zijn eveneens aangegeven. Tijdens het bezoek heeft de commissie het cursusmateriaal van een representatieve selectie van de vakken bestudeerd. Op grond daarvan stelt de commissie vast dat het materiaal van een passend niveau is.

In de kritische reflectie heeft de commissie geen informatie aangetroffen over de wijze waarop de opleiding de studenten voorbereidt op de mogelijkheden na de bacheloropleiding. In de gesprekken tijdens het bezoek noemden zowel de docenten als de studenten de keuzevakken Economisch Frans en Juridisch Frans als belangrijke studieonderdelen ter voorbereiding op de arbeidsmarkt. Onderdeel daarvan zijn bedrijfsbezoeken en het bijwonen van rechtszaken. Daarnaast is de studievereniging actief door bijvoorbeeld een avond te organiseren voor studenten waarin mensen die in of voor Frankrijk werken, zich presenteren. Er zijn ook contacten met de alumnivereniging Franse taal en cultuur. Over de rol van stages waren de docenten erg terughoudend. Maximaal 10 EC mag een student hieraan besteden, omdat men meent te weinig grip te hebben op het academische niveau. De commissie is van

oordeel dat de aandacht voor de beroepsvoorbereiding op dit moment te beperkt is. Ook als studenten (eerst) een masteropleiding gaan volgen is het belangrijk dat zij zich een beeld vormen van de arbeidsmarkt. De commissie adviseert de opleiding hier meer structureel aandacht aan te besteden.

Studenten die in de keuzeruimte een periode aan een buitenlandse universiteit willen studeren kunnen een beroep doen op het facultaire loopbaancentrum. De commissie hoorde van studenten van andere opleidingen dat dit centrum voorlichtingsbijeenkomsten organiseert en goede informatie verschaft. De opleiding heeft solide banden met Franse universiteiten. Volgens de docenten is een buitenlandverblijf voor studenten desondanks soms moeilijk te organiseren. In de afgelopen twee studiejaren (2010-2011 en 2011-2012) gingen jaarlijks vijf studenten naar het buitenland. De commissie vindt dit aantal erg laag. Desgevraagd zeiden de studenten dat ze liever tijdens hun masteropleiding naar het buitenland gaan, maar in de gesprekken met masterstudenten bleek dat zij nauwelijks gebruik maken van deze mogelijkheid. De commissie adviseert de opleiding het belang van een buitenlandverblijf nadrukkelijk onder de aandacht van de studenten te brengen en het in de organisatie van de opleiding te faciliteren.

Wetenschappelijke vorming
De kritische reflectie beschrijft hoe de opleiding Frans toewerkt naar de verwezenlijking van de facultaire eindtermen voor academische vaardigheden. De onderzoeksvaardigheden en de schriftelijke presentatievaardigheden worden voor een groot deel aangeleerd in de leerlijn schriftelijke taalvaardigheid, zoals boven omschreven. De mondelinge presentatievaardigheden worden aangeleerd in de onderdelen Mondelinge taalvaardigheid I, II en III. In de verschillende *séminaires* wordt van studenten verwacht dat zij presentaties houden en op elkaar reageren. Door kritiek op elkaar te leveren en die te verwerken breiden de studenten niet alleen hun mondelinge uitdrukkingsvaardigheid uit, maar doen ze tegelijkertijd samenwerkings- en leervaardigheden op. Belangrijke onderdelen van die laatste vaardigheden zijn ook planning en prioritering. Deze komen het meest nadrukkelijk aan de orde als studenten werken aan hun eindwerkstuk.

Tijdens de colleges letterkunde en taalkunde maakt de student volgens de kritische reflectie vanaf het begin van de opleiding kennis met lopend onderzoek en actuele wetenschappelijke ontwikkelingen, doordat de docenten hun eigen onderzoek en resultaten inbrengen. Bij sommige onderdelen, bijvoorbeeld in enkele *séminaires* Cultuurkunde, werken de studenten voor hun werkstuk met door de docent verzameld archiefmateriaal. Zeer goede studenten worden aangemoedigd hun werkstukken of scripties onder begeleiding van een docent om te werken tot een wetenschappelijk artikel.

De Faculteit Geesteswetenschappen heeft het vak Wetenschapsfilosofie voor alle opleidingen verplicht gesteld. De commissie vindt dit een belangrijk onderdeel van een academische opleiding en vindt het terecht dat het al in het tweede jaar is geprogrammeerd. De commissie heeft van de studenten geen signalen ontvangen dat ze moeite hebben de verbinding te leggen tussen deze cursus en hun andere vakken.

Studielast en studeerbaarheid
Per semester zijn volgens de kritische reflectie dertien onderwijsweken geprogrammeerd. In de propedeuse heeft een student in een onderwijsweek gemiddeld zestien uur contacttijd. Dit is inclusief twee wekelijks verplichte uren zelfstudie Logigram, het speciaal voor de opleiding ontworpen computerprogramma als ondersteuning bij het taalvaardigheidonderwijs. In het tweede jaar hebben studenten gemiddeld twaalf uur contacttijd per onderwijsweek, oplopend

tot dertien als ze Juridisch Frans kiezen. In het derde jaar is het aantal contacturen afhankelijk van de vakken die de studenten in hun vrije keuzeruimte hebben gekozen.

Volgens de kritische reflectie geeft de opleiding studenten een bindend studieadvies (BSA) in het eerste studiejaar. Voor een positief advies moet een voltijdstudent 40 EC behaald hebben. In 2013-2014 wordt de eis verhoogd naar 45 EC en voert de universiteit ook een BSA in voor het tweede studiejaar. Dan moeten voltijdstudenten na twee jaar 90 EC hebben behaald. Omdat ook vereist is dat de propedeuse in twee jaar wordt behaald, betekent dat dat de studenten 30 EC van het tweede studiejaar moeten hebben behaald. De commissie meent dat dit een reële eis is.

Volgens de studenten zijn vooral de vakken Taalkunde II en IV voor veel studenten moeilijk. Bij taalvaardigheid blijkt dat de groei van het B2-niveau naar C1 een grote stap is die veel inspanning kost. Uiteindelijk lukt het iedereen dat niveau te halen, zo vertelden ze de commissie. Volgens hen is de studielast sterk afhankelijk van de persoonlijke keuzes die een student maakt, maar wel realistisch ingeschat. De commissie raadt de opleiding aan de studievoortgang en de studielast goed te blijven monitoren.

De instroom voor de opleiding Franse taal en cultuur was redelijk stabiel en lag de laatste jaren rond de 25 voltijdstudenten en vijf deeltijdstudenten. Er was sprake van een lichte teruggang sinds 2010-2011. Het afgelopen jaar is de instroom sterk teruggelopen doordat het er in de eerste helft van 2012 op leek dat de Leidse talenopleidingen niet meer als zelfstandige opleidingen zouden worden aangeboden. Uiteindelijk zijn deze plannen niet doorgezet, maar kennelijk heeft het een aantal potentiële studenten afgeschrikt. De opleiding hoopt dat dit zich zal herstellen. De commissie meent dat dit gezien de reputatie van de opleiding realistisch geacht moet worden en heeft na het bezoek vernomen dat de instroom in 2013-2014 reeds is toegenomen.

Een derde tot de helft van de studenten valt uit in het eerste jaar. Van de herinschrijvers haalt ongeveer de helft na vier jaar het bachelordiploma. De opleiding verklaart dit lage rendement voor een deel doordat studenten met verkeerde verwachtingen aan de opleiding beginnen. Ze verwacht door goede studievoorlichting de studenten bewust te maken van de aard van de studie. De opleiding verwacht ook dat het nieuwe toetsschema, ingevoerd in het kader van het facultaire plan Studiesucces, zal leiden tot een hoger rendement. Het nieuwe toetsschema houdt in dat per 2011-2012 meer stelselmatig tussentijdse toetsmomenten zijn ingevoerd, vooral in de propedeuse, zodat studenten door middel van midterm opdrachten en toetsen bijtijds inzicht krijgen in wat de studie vereist. De instroomniveaus waarmee studenten aan de opleiding beginnen, lopen volgens de opleiding steeds meer uiteen. De opleiding stelt in de kritische reflectie dat ze de niveau-eisen niet wil aanpassen, wat de commissie een juiste opstelling vindt. Liever zoekt de opleiding het in optimalisatie van het programma, verschillende snelheden en opdrachten in de propedeuse en versterking van de begeleiding. De commissie adviseert de opleiding de effecten van de nieuwe maatregelen goed te monitoren en zo nodig aanvullende maatregelen te treffen.

Onderwijsgevend personeel en staf-studentratio
Voor de uitvoering van het bachelorprogramma Franse taal en cultuur is volgens de kritische reflectie 3,6 fte beschikbaar. De staf die bij het onderwijs betrokken is bestaat uit twee hoogleraren, twee universitair hoofddocenten, twee universitair docenten, vier docenten en een promovendus. De staf-studentratio van 1:17 is gunstig. De commissie begreep tijdens het bezoek dat de faculteit voor de onderwijsinzet een norm hanteert van 75 procent van de aanstellingsomvang. Omdat voor bestuurlijke taken zoals het lidmaatschap van een

opleidings- of examencommissie niet of nauwelijks uren worden toegekend, wordt de tijd voor onderzoek dan wel erg gering. De commissie heeft na het bezoek van de faculteit vernomen dat de 75 procent besteding aan onderwijs weliswaar wordt gehanteerd als maximum, niet als na te streven norm, maar vindt 75 procent te hoog. De commissie adviseert om, net als bij de masteropleidingen in Leiden, een ambtelijk secretaris aan te nemen als ondersteuning van de examencommissie en wellicht de opleidingscommissie, zodat de docenten meer tijd hebben voor onderzoek.

Met uitzondering van één docent zijn alle stafleden gepromoveerd en aangesloten bij een onderzoekschool. Volgens de kritische reflectie zullen alle stafleden vanaf 2013 in het bezit zijn van de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO). Op dit moment is dat slechts 19%. Er moeten dus nog flinke stappen worden gezet. De commissie heeft begrepen dat senior docenten volgens facultaire richtlijnen in eerste instantie geen BKO hoefden te behalen. Er is prioriteit gegeven aan een kwalificatie voor nieuwe docenten. De faculteit heeft zich ten doel gesteld om in het studiejaar 2013-2014 ook senior docenten een verkort KBO-traject te laten doorlopen. De commissie adviseert de opleiding met klem deze plannen voortvarend uit te voeren. De waardering van de studenten voor hun docenten is ruim voldoende tot goed, afgemeten aan de scores in de Keuzegids Universiteiten 2013 en de cursusevaluaties van de opleiding, zoals vermeld in de kritische reflectie. De commissie stelt vast dat de inhoudelijke kwalificaties van de staf voldoende zijn en adviseert het BKO-beleid actief voort te zetten.

De faculteit heeft een matrixorganisatie waarbij het personeelsbeleid in handen ligt van onderzoeksinstituten. Deze leveren het personeel om de onderwijsprogramma's van de opleidingen uit te voeren. De stafleden van de bacheloropleiding Franse taal en cultuur zijn aangesloten bij LUCAS (*The Leiden University Centre for the Arts in Society*) of LUCL (*The Leiden University Centre for Linguistics*). De commissie heeft zich afgevraagd of deze organisatievorm de inzet van de juiste docenten voor het onderwijs bemoeilijkt, maar heeft hierover van de docenten geen klachten vernomen.

Studiebegeleiding
Tot voor kort werd de studiebegeleiding door de docenten georganiseerd, maar dit bereikte onvoldoende de studenten met problemen. Daarom hebben de studenten vorig jaar voorgesteld de begeleiding in het eerste jaar niet meer door docenten, maar door ouderejaarsstudenten te laten plaatsvinden. Het plan hiervoor is inmiddels klaar en houdt in dat de studentbegeleiders enkele malen per jaar een bijeenkomst zullen organiseren en contactpersoon zijn voor studenten die problemen ervaren. De studievereniging organiseert kort vóór de tentamens bijeenkomsten waarin ze adviseren wat de beste aanpak is. De commissie adviseert de opleiding deze aanpak goed te volgen, om te voorkomen dat de begeleiding te vrijblijvend wordt en problemen niet tijdig worden gesignaleerd.

Daarnaast is de studiecoördinator belangrijk. Studiecoördinatoren zijn aangesteld bij de facultaire dienst Onderwijs- en studentenzaken en worden toegewezen aan een of meer opleidingen. Hun taken zijn een combinatie van onderwijsorganisatie (opstellen van studiegids en roosters, advisering van opleidingscommissie en examencommissie) en studieadvisering aan individuele studenten. De studiecoördinatoren hebben diepgaande kennis van de onderwijsprogramma's, zijn toegankelijk voor studenten en hebben korte lijnen met de opleidingscommissie en de examencommissie De commissie heeft tijdens het bezoek kunnen vaststellen dat zij hierdoor een cruciale en positieve rol vervullen in de dagelijkse gang van zaken in de opleiding.

Opleidingsspecifieke voorzieningen en kwaliteitszorg
De commissie heeft vastgesteld dat de faciliteiten ter ondersteuning van de opleiding voldoende zijn. De studiezalen bieden voldoende ruimte voor de studenten. Voor de taalverwerving kan de opleiding gebruik maken van het talenlaboratorium en het digitale oefenprogramma Logigram. Er is een elektronische leeromgeving Blackboard waar de studenten alle benodigde informatie per cursus kunnen vinden. De commissie is enthousiast over de kwaliteit en toegankelijkheid van de elektronische studiegids. De opleiding kan niet alleen beschikken over de faciliteiten van de universitaire bibliotheek, maar de kritische reflectie vermeldt ook Centre Doc, een studieruimte met handbibliotheek die in de jaren '90 is opgezet met ondersteuning van de Franse ambassade. De opleiding Frans biedt studenten de mogelijkheid zich in te schrijven voor de DELF- en DALF-examens en de examens van de CCIP (*Chambre de Commerce et d'Industrie de Paris*). De commissie is van oordeel dat dit aantrekkelijke pluspunten zijn voor de studenten.

De opleidingscommissie (oc) van de bacheloropleiding Franse taal en cultuur bestaat uit twee docentleden en twee studentleden en komt twee à drie maal per semester bijeen. In verband met de visitatie is de frequentie het afgelopen jaar wat hoger geweest.

Het belangrijkste agendapunt van de oc-vergaderingen is de planning van de cursusevaluaties en de bespreking van de resultaten daarvan. Adviezen aan het faculteitsbestuur hadden het afgelopen jaar betrekking op de Onderwijs- en Examenregeling en de toetsing. Omdat de opleiding vrij klein is, zijn de lijnen kort, wat de oc als een voordeel beschouwt. In het gesprek met de commissie bleek dat men geen problemen ondervindt bij het vinden van nieuwe studentleden. Vacatures worden gemaild aan de studievereniging, wat in het algemeen een goede respons oplevert.

Per semester worden alle cursussen geëvalueerd. De evaluatie wordt door de studentleden van de oc verzorgd. Bij het laatste college worden formulieren uitgedeeld die door het ICLON (Interfacultair Centrum voor Lerarenopleiding, Onderwijsontwikkeling en Nascholing) zijn ontwikkeld. De resultaten, inclusief de antwoorden op de open vragen, worden in de oc besproken en zo nodig leidt dit tot overleg met de betrokken docent(en). Regelmatig wordt ook het programma als geheel geëvalueerd op basis van de evaluatieformulieren en interviews die door de studentleden worden gehouden. Dit heeft bijvoorbeeld geleid tot een andere indeling en volgorde van vakken en tot wijzigingen in bepaald studiemateriaal.

Op grond van de verschafte informatie constateert de commissie dat de oc naar tevredenheid functioneert.

De vorige visitatiecommissie noemde, evenals de huidige, het lage aantal studenten dat opteerde voor een buitenlandverblijf, omdat het programma daar weinig gelegenheid toe bood. Dit probleem is hardnekkig gebleken. Voor het overige vermeldde de vorige visitatiecommissie geen specifieke aanbevelingen of adviezen.

Overwegingen

De commissie heeft onderzocht of de onderwijsleeromgeving zo is ingericht dat studenten de beoogde eindtermen kunnen behalen. Op basis van informatie uit de kritische reflectie en uit de gesprekken die tijdens het bezoek hebben plaatsgevonden, stelt de commissie vast dat het onderwijsprogramma een heldere opbouw heeft met duidelijke leerlijnen. Het programma is doordacht en bevat de noodzakelijke onderdelen voor het vakgebied. Het programma biedt 140 EC aan taalspecifieke onderdelen, deels met andere Romaanse talen, waardoor de

studenten diepgaand met alle deelgebieden (taalkunde, letterkunde, cultuurkunde, taalvaardigheid) in aanraking komen. Het programma bevat daarnaast 30 EC keuzeruimte en twee cursussen van elk 5 EC uit het kerncurriculum (Inleiding literatuurwetenschap en de cursus Wetenschapsfilosofie). De commissie vindt deze kernonderdelen belangrijk omdat de studenten hierdoor ook buiten de grenzen van hun eigen opleiding leren kijken. Door de vrije ruimte en de mogelijkheid om een specialisatie te kiezen is er ruimte voor studenten om in het programma keuzes te maken die passen bij hun interesse en beroepsperspectief.

De commissie is van oordeel dat de opleiding een gedegen programma aanbiedt, maar daarbij de blik sterk naar binnen gericht houdt. De commissie trof weinig aandacht aan voor onderdelen 'buiten de deur', zoals een stage, buitenlandverblijf of de waarde van de cursus Wetenschapsfilosofie voor de bacheloropleiding Franse taal en cultuur. De commissie acht het, zoals gezegd, van belang voor de studenten om ook buiten de grenzen van het eigen vakgebied te kijken en zich een beeld te vormen van mogelijke beroepsperspectieven buiten de wetenschap, ook al gaan ze wellicht eerst door in een masteropleiding. Het programma biedt hiervoor ruimte, maar de commissie beveelt de opleiding aan deze onderdelen meer als integrale delen van het programma te beschouwen en voor de studenten de relatie met de vakinhoudelijke opleiding duidelijk te presenteren en hen hierin meer te stimuleren.

Studenten raken vanaf het begin van de opleiding vertrouwd met de wetenschappelijke werkwijze en met academische vaardigheden. Ze schrijven regelmatig werkstukken waarbij de complexiteit en eisen geleidelijk toenemen. Er is een aparte leerlijn schriftelijke taalvaardigheid die de studenten de basisaspecten van het wetenschappelijke betoog aanleert. De commissie is van oordeel dat de studenten op die manier een goede onderzoekstraining krijgen en adequaat worden voorbereid op het schrijven van het bacheloreindwerkstuk.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het programma van de bacheloropleiding Franse taal en cultuur wordt uitgevoerd door docenten die zowel voor onderwijs als onderzoek gekwalificeerd zijn. De studenten zijn tevreden over de kwaliteit en toegankelijkheid van hun docenten.

De studiebegeleiding zal vanaf volgend jaar een andere opzet krijgen met een grote rol voor ouderejaarsstudenten. De studiecoördinator speelt een rol als 'vliegende keep'. De commissie vindt dat de rol van de studiecoördinator in de nieuwe opzet extra belangrijk is, omdat de inzet van studenten mogelijk in de praktijk te vrijblijvend is. Het programma bevat een aantal vakken die studenten moeilijk vinden. De studenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat het in het algemeen wel haalbaar is, maar de commissie ziet hier toch een mogelijk verband met de lage rendementscijfers. De commissie adviseert de opleiding dit nader te onderzoeken en zo nodig maatregelen te treffen om de studeerbaarheid te vergroten.

De opleiding biedt de studenten in het algemeen goede faciliteiten, die deels samenhangen met het zware accent op een hoog niveau taalvaardigheid (een speciaal ontwikkeld oefenprogramma, Centre Doc en toegang tot de door Frankrijk erkende examens). De oc draagt zorg voor de kwaliteitsbewaking van het programma. Er is een dekkend en functionerend systeem van cursusevaluatie waarbij de studentleden van de oc een grote rol spelen.

Concluderend stelt de commissie vast dat het programma, de begeleiding en de faciliteiten de studenten in staat stellen het beoogde eindniveau te behalen.

Conclusie

Bacheloropleiding Franse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties
De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:
Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Systeem van toetsing
De examencommissie van de bacheloropleiding Franse taal en cultuur is verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking van de toetsing. Per 2012-2013 is het aantal examencommissies teruggebracht van ongeveer 35 naar 25 en hebben de examencommissies volgens de kritische reflectie de eerste stappen gezet om hun verantwoordelijkheid voor de kwaliteitsborging van de toetsing in te vullen. Dat geldt ook voor de examencommissie Franse taal en cultuur. In het gesprek met de commissie gaf de examencommissie aan dat de vertraging bij het opstarten deels werd veroorzaakt door de onzekerheid in 2012 over het voortbestaan als zelfstandige opleiding. Er is op dit moment geen ambtelijk secretaris voor de examencommissie. Veel voorbereidend werk wordt uitgevoerd door de studiecoördinator. De faculteit heeft aangegeven op korte termijn te gaan voorzien in een ambtelijk secretariaat voor alle examencommissies. De voorzitter en leden van de examencommissie krijgen geen uren voor deze taak.

De opleiding stimuleert volgens eigen zeggen sinds 2012 het vier-ogenprincipe bij het opstellen van toetsen. Als een vak door meer docenten wordt gegeven, zoals Mondelinge taalvaardigheid, wordt het cijfer voor de student gezamenlijk vastgesteld. Voor mondelinge presentaties is een beoordelingsformulier beschikbaar. Ook voor de bacheloreindwerkstukken wordt sinds een jaar met een beoordelingsformulier gewerkt. Dit formulier is bij de studenten bekend zodat ze weten aan de hand van welke criteria ze beoordeeld worden. De examencommissie voert op dit moment geen controle uit op de cijfers voor toetsen en eindwerkstukken. Tot op heden ondernam de examencommissie alleen actie naar aanleiding van klachten of opmerkingen via de oc of van individuele studenten. In het gesprek gaf de examencommissie aan dat gewacht wordt op de uitkomsten van een facultaire pilotcommissie die criteria aanlegt voor de toetsing van toetsen. Daarnaast gaven de examencommissie-leden aan dat er voor dergelijke toetsing achteraf specifieke deskundigheid nodig is en dat ze de betreffende ICLON-cursus nog niet hebben gevolgd. De commissie beveelt de opleiding met klem aan de kwaliteitsborging van de toetsing zowel vooraf als achteraf met meer voortvarendheid ter hand te nemen.

De commissie heeft tijdens het bezoek een aantal toetsen ingezien en vastgesteld dat ze aan de algemeen gangbare kwaliteitscriteria voldoen. Er worden verschillende toetsvormen gehanteerd, afgestemd op de leerdoelen van de cursus: schriftelijke en mondelinge tentamens, luister- en spreekvaardigheidstoetsen, werkstukken en presentaties. Studenten weten in het algemeen wat van hen verwacht wordt door proeftentamens bij letterkunde en doordat ze de beoordelingsformulieren kennen bij mondelinge taalvaardigheid en het eindwerkstuk. Over de andere vakken (taalkunde en cultuurkunde) is op dit punt geen informatie verschaft. De schriftelijke toetsen die de commissie heeft gezien, zijn goed geconstrueerd en van het vereiste niveau.

Voor het eindwerkstuk kunnen de studenten sinds 2011 beschikken over een scriptiehandleiding. Studenten kiezen hun eigen onderwerp en begeleider en leggen dit aan het eind van het eerste semester in het derde jaar vast door een formulier in te leveren bij de studiecoördinator. Sinds 2011 organiseert de opleiding twee algemene bijeenkomsten om dit proces te begeleiden: een algemene inleiding in november en een aan het eind van februari waarin studenten hun onderwerp en opzet presenteren. Tussen maart en juni komen studenten samen in leesgroepjes van twee à drie studenten om elkaars werk te lezen en van commentaar te voorzien. Daarnaast zijn er afspraken met de begeleidende docent.

Het eindwerkstuk heeft een omvang van maximaal 8500 woorden, inclusief noten, bibliografie en bijlagen, en wordt geschreven over een taalkundig, letterkundig of cultuurkundig onderwerp. De commissie is van oordeel dat een bacheloreindwerkstuk zich onderscheidt van de masterscriptie doordat van de masterstudenten meer zelfstandigheid bij de opzet en uitvoering van het onderzoek wordt verwacht. Ze ziet dit onderscheid voldoende terug in de eisen aan het bacheloreindwerkstuk. De beoordeling vindt volgens de kritische reflectie plaats aan de hand van een gedetailleerd beoordelingsformulier op inhoud (50%), opbouw (30%), leerproces (10%), taalgebruik en formele aspecten (10%). Het cijfer komt tot stand in overleg tussen de begeleidende docent en de tweede beoordelaar. De docenten zijn alert op vormen van fraude. Alle werkstukken worden standaard met SafeAssign gecontroleerd op plagiaat. De commissie is van oordeel dat het scriptieproces op dit moment adequaat georganiseerd is, maar ze beveelt aan dat de twee beoordelaars het eindwerkstuk onafhankelijk van elkaar beoordelen.

De commissie stelt vast dat de wettelijke taken van de examencommissie voor het borgen van de kwaliteit van examens en tentamens nog nauwelijks zijn opgepakt. De commissie beveelt aan dat de verschillende examencommissies van de talenopleidingen contact met elkaar onderhouden om *best practices* uit te wisselen en dubbel werk te voorkomen. De commissie is van mening dat normen en beoordelingscriteria van eindwerkstukken door de opleidingen op elkaar afgestemd moeten worden om uitdrukking te geven aan een gezamenlijke visie op het gewenste eindniveau. Daarbij is de commissie van oordeel dat een student ook bij een bacheloreindwerkstuk alle fasen van het onderzoek moet doorlopen en dat niet volstaan kan worden met een literatuurverslag.

Gerealiseerd eindniveau
De commissie heeft een steekproef van vijf eindwerkstukken gelezen om te beoordelen of het eindniveau gerealiseerd wordt. De oordelen van de commissie kwamen overeen met die van de docenten van de opleiding. De studenten hadden geleerd een probleemstelling te formuleren en deze te onderzoeken. In het algemeen is de bestudeerde literatuur adequaat geselecteerd en benut. De conclusies zijn helder weergegeven. Alle eindwerkstukken die de commissie heeft gezien, zijn in goed Frans geschreven. Het beoogde hoge niveau van taalvaardigheid wordt daadwerkelijk gerealiseerd. De commissie heeft enkele voldoende en enkele goede scripties gezien. De gegeven cijfers weerspiegelen het niveau van het werk en de verschillen daartussen.

De kritische reflectie vermeldt dat de meeste afgestudeerde bachelorstudenten Frans doorstromen naar een masteropleiding in Leiden of een andere universiteit in binnen- of buitenland. De uitstroom direct naar de arbeidsmarkt is volgens de opleiding beperkt, maar precieze getallen zijn niet bekend. De commissie heeft tijdens het bezoek gesproken met een aantal alumni, waaronder één van de bacheloropleiding Franse taal en cultuur. Vrijwel iedereen van deze groep alumni had na de bachelor een masteropleiding voltooid. Hierdoor hadden de opmerkingen die in het gesprek gemaakt werden, een beperkte waarde voor de

bacheloropleidingen. De alumni met wie de commissie heeft gesproken hadden allemaal een baan en waren enthousiast over hun opleiding en wat ze geleerd hadden.

Overwegingen

De commissie heeft het toetsbeleid en de kwaliteitsbewaking van de toetsen beoordeeld. Ze is van oordeel dat de toetsen aan de eisen van validiteit, betrouwbaarheid en transparantie voldoen. De examencommissie heeft haar wettelijke rol voor het borgen van de kwaliteit van examens en tentamens nog nauwelijks actief ingevuld en bewaakt de kwaliteit van de toetsing nog niet systematisch. De commissie beveelt de opleiding met klem aan hier verbetering in aan te brengen.

De eindwerkstukken die de commissie gelezen heeft tonen aan dat de studenten de beoogde eindtermen realiseren. Hun bachelorwerkstukken zijn van het vereiste niveau van een academische bachelor en de gegeven cijfers weerspiegelen het behaalde niveau op correcte wijze.

Voor zover de commissie kan overzien komen de bachelorgediplomeerden goed terecht.

Conclusie

Bacheloropleiding Franse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Algemeen eindoordeel

De commissie komt op basis van het bestudeerde materiaal en de gevoerde gesprekken tijdens het visitatiebezoek tot het oordeel dat de bacheloropleiding Franse taal en cultuur op de drie standaarden aan de eisen voldoet en op standaard 1 daar duidelijk bovenuit gaat. De doelstellingen van de opleiding, zoals geformuleerd in de beoogde eindtermen, weerspiegelen de hoge ambities van de opleiding, vooral op het te bereiken niveau van taalvaardigheid. De opzet en organisatie van het onderwijsprogramma zijn doordacht en de bijbehorende begeleiding en voorzieningen stellen de studenten in staat de beoogde eindtermen te realiseren. De wettelijke taken van de examencommissie voor het borgen van de kwaliteit van examens en tentamens zijn nog niet voldoende opgepakt. De bachelorwerkstukken laten zien dat het vereiste academische niveau wordt behaald.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Franse taal en cultuur* als 'voldoende'.

V: Bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit samenvattend oordeel geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Taal- en Letterkunde 2013 over de bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur aan de Universiteit Leiden. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de kritische reflectie, aanvullende informatie verkregen naar aanleiding van vooraf door de commissie geformuleerde vragen, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde (eind)werkstukken en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft voor de opleiding zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat de opleiding voldoet aan de eisen voor basiskwaliteit die de voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

Standaard 1: Beoogde eindtermen
De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader. De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en concludeert dat dit een goede basis is voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

De bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur beoogt studenten tot een zodanig niveau op te leiden dat ze zich verder kunnen specialiseren in een masteropleiding of een functie op de arbeidsmarkt kunnen vervullen waar hun kennis van het Italiaans nuttig of nodig is. De eindtermen sluiten naar het oordeel van de commissie aan bij de Dublin-descriptoren voor een academische bacheloropleiding door de aandacht voor de algemene academische vaardigheden en de theoretische kennis van de Italiaanse taal-, letter- en cultuurkunde. Het nagestreefde niveau van taalbeheersing (C1 voor de passieve en B2 voor de actieve taalvaardigheden) sluit aan bij wat van een wetenschappelijke opleiding op dit terrein verwacht mag worden. De eindtermen op het gebied van de taal-, letter- en cultuurkunde zijn passend voor het wetenschapsgebied. De commissie waardeert de aandacht voor economisch Italiaans en vertalen, die als keuzevakken worden aangeboden. Het overzicht van de eindtermen is een bruikbaar instrument voor de vormgeving van de opleiding.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving
De bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur omvat drie studiejaren van elk 60 EC. Het programma is opgebouwd aan de hand van vier leerlijnen: taalbeheersing, taalkunde, letterkunde en cultuurkunde. In het eerste jaar geven de vakken een algemeen en oriënterend overzicht dat in het tweede en derde jaar wordt uitgebouwd en verdiept. In het derde jaar heeft de student 30 EC vrije keuzeruimte en 10 EC opleidingsgebonden keuzeruimte. Twee vakken taalkunde van elk 5 EC in het eerste jaar worden gezamenlijk met studenten van andere Romaanse talen gevolgd. Het eindwerkstuk (10 EC) wordt geschreven over een onderwerp binnen de gekozen specialisatie.

Alle studenten volgen de Inleiding in de literatuurwetenschap en het vak Wetenschapsfilosofie (elk 5 EC) uit het facultaire kerncurriculum. Door de invulling van de 30 EC keuzeruimte met een minor kunnen studenten zich voorbereiden op een bepaalde masteropleiding of positie op de arbeidsmarkt. De commissie stelt vast dat de studenten in totaal 140 EC vakspecifiek onderwijs krijgen dat gericht is op de Italiaanse taal en cultuur. Een behoorlijk aantal studenten maakt gebruik van de mogelijkheid om een periode in het buitenland te studeren, hoewel dit het laatste jaar lijkt terug te lopen. De commissie vindt dat het programma helder opgebouwd is.

Studenten leren in de loop van de opleiding steeds zelfstandiger te werken. De schrijfopdrachten worden geleidelijk groter en complexer. Studenten worden aangemoedigd een wetenschappelijke werkwijze en attitude te ontwikkelen en ze kunnen voor hun werkstukken gebruik maken van databases uit onderzoeksprojecten van stafleden. In de colleges raken de studenten bekend met actuele ontwikkelingen in het vakgebied doordat docenten hun onderzoeksresultaten inbrengen.

De commissie heeft vastgesteld dat er voldoende en deskundige docenten zijn voor de opleiding Italiaanse taal en cultuur. De onderwijsbelasting van de docenten is in de ogen van de commissie hoog. De studenten geven hun docenten bij de cursusevaluaties positieve beoordelingen.

De opleiding kende tot 2010-2011 een redelijk stabiele instroom van ongeveer vijftien studenten, maar die liet daarna een sterke daling zien. Als verklaring gaf de opleiding dat vooral de dubbele-hoofdvakstudenten zijn afgeschrikt door de van overheidswege aangekondigde (en later ingetrokken) prijsverhoging van een tweede opleiding. Het is onduidelijk of de instroom zich weer zal herstellen. De uitval in de propedeuse is hoog. Een deel van de studenten haalt onvoldoende resultaten voor de schriftelijke taalvaardigheid, maar dit betreft vooral de studenten die Italiaans 'erbij' doen. Daarom wordt dit als een terechte selectie beschouwd, een opvatting die de commissie deelt. Van de herinschrijvers met een vwo-vooropleiding haalt ongeveer 50 procent na vier jaar het bachelordiploma. De studenten rapporteren geen struikelvakken in het programma die een verklaring zouden kunnen zijn voor dit relatief lage rendement. De opleiding overweegt momenteel geen specifieke maatregelen om de uitval tegen te gaan. De commissie adviseert dit thema alsnog te agenderen en bijvoorbeeld de studiebegeleiding te intensiveren die op dit moment bij de studiecoördinator ligt.

De studenten zijn te spreken over de faciliteiten (bibliotheek, elektronische leeromgeving, talenlaboratorium en studieplekken). De commissie stelt vast dat de opleidingscommissie (oc) Italiaanse taal en cultuur naar behoren functioneert. De oc houdt zich vooral bezig met de cursus- en programmaevaluaties. De evaluaties worden uitgevoerd door de studentleden van de oc. De aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie zijn adequaat opgepakt.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindtermen
De commissie heeft vastgesteld dat de toetsen van de opleiding Italiaanse taal en cultuur aan de toetstechnische eisen voldoen en valide en betrouwbaar zijn. De opleiding hanteert diverse toetsvormen die passen bij de leerdoelen van de vakken en getuigen van originaliteit. De regelingen rondom de toetsen zijn helder. Alle werkstukken worden gecheckt op plagiaat via SafeAssign.

De examencommissie Italiaanse taal en cultuur heeft haar rol voor het borgen van de kwaliteit van examens en tentamens nog nauwelijks opgepakt en werkt nog niet systematisch aan de kwaliteit van de toetsing. Ze vertrouwt op de professionaliteit en *peer review* van de docenten onderling. De commissie adviseert de kwaliteitsborging van de toetsing meer systematisch aan te pakken.

De eindwerkstukken die de commissie gelezen heeft, tonen aan dat de studenten de beoogde eindtermen realiseren. De eindwerkstukken zijn in goed Italiaans geschreven. De commissie stelt vast dat het beoogde taalvaardigheidsniveau wordt behaald. Wel vindt de commissie dat de gegeven cijfers in het algemeen aan de hoge kant zijn en dat er te vaak sprake is van marginale voldoendes. Daarom beveelt de commissie aan de criteria en het

beoordelingsformulier aan te scherpen en de beoordeling door eerste en tweede beoordelaar onafhankelijk van elkaar te laten plaatsvinden.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 6 januari 2014

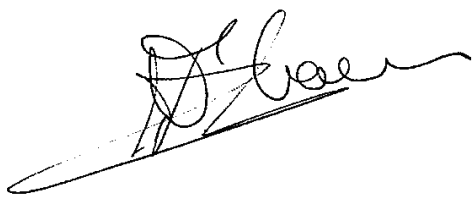

Prof. dr. Th. D'haen
Voorzitter

Dr. M.J.H. van der Weiden
Secretaris

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties
De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:
De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Domeinspecifiek referentiekader
De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader (zie bijlage 2). Dit kader heeft betrekking op een breed scala van opleidingen: vreemde-talenopleidingen, opleidingen op het gebied van de Nederlandse taal en opleidingen die vooral aandacht geven aan taal- en literatuurtheoretische en taaloverstijgende aspecten. Het kader moet dan ook recht doen aan die uiteenlopende opleidingen.

De opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde moeten volgens het gemeenschappelijke referentiekader allereerst kennis en inzicht bieden in het vakgebied van de opleiding, met inbegrip van de onderwezen taal en cultuur en de daarbij horende analytische en filologische vaardigheden. Als het gaat om een vreemde-talenopleiding moet de opleiding de student een goede beheersing van de bestudeerde taal bijbrengen. Het te bereiken niveau van taalbeheersing verschilt per taal: voor schooltalen gelden hogere niveaus dan voor niet-schooltalen. Daarnaast moet de student academisch gevormd worden met voldoende aandacht voor theorie en methodologie. Studenten leren volgens het referentiekader het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier toe te passen.

In het domeinspecifieke referentiekader zijn de bovenstaande algemene eisen geoperationaliseerd in een serie eisen aan de eindtermen voor de bachelor- en de masteropleidingen. Deze eisen zijn ondergebracht in verschillende rubrieken, namelijk: 1. kennis, 2. vaardigheden/wetenschappelijke vorming, 3. academische vaardigheden en attitude en 4. afstemming op het afnemend veld. Daarnaast stelt het domeinspecifieke referentiekader een aantal kaders voor de inhoud en het programma van de opleidingen.

De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en is van mening dat het een goed kader biedt voor de opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde. Het is specifiek genoeg om richtlijnen aan te ontlenen voor de inrichting van de opleidingen in kwestie, maar tevens algemeen genoeg om de opleidingen in staat te stellen hun eigen accenten te leggen. Daarmee vormt het domeinspecifieke referentiekader een goede basis voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

Domeinspecifieke eisen en eindtermen
De kritische reflectie beschrijft dat de opleiding Italiaanse taal en cultuur een tweeledig doel heeft. Ten eerste beoogt ze studenten op te leiden voor maatschappelijke taken waarbij een gedegen en productieve kennis van de Italiaanse taal is vereist. Ten tweede wil ze studenten opleiden die voldoende gekwalificeerd zijn voor de masteropleidingen *Linguistics* (programma

Italian Language and Linguistics) en *Literary Studies* (programma *Italian Literature and Culture*), alsook voor een eventuele verdere onderzoekscarrière.

De beoogde eindtermen van de opleiding zijn opgenomen in bijlage 3. Er zijn eindtermen met betrekking tot algemene academische vaardigheden geformuleerd die voor alle opleidingen van de faculteit dezelfde zijn. In aanvulling daarop zijn er specifieke eindtermen voor Italiaanse taal en cultuur opgesteld. Bij het formuleren van de eindtermen heeft de opleiding de indeling van de Dublin-descriptoren gebruikt.

Centraal in de opleiding staat de Italiaanse taal in heden en verleden. Afgestudeerden van de opleiding hebben als taalvaardigheidsniveau C1 voor luisteren en lezen en B2 voor spreken en schrijven bereikt. Ze kunnen taalregisters en taalvarianten onderscheiden. Door het onderwijs in de taalkunde hebben afgestudeerden gedegen kennis opgedaan van onderdelen van de moderne en de historische taalkunde en de Italiaanse dialecten. Ze zijn vertrouwd geraakt met de theoretische kaders en onderzoeksmethoden op het gebied van de taalkunde en met de specifieke kenmerken die het Italiaans onderscheiden van andere Europese talen. Ook wat betreft de letterkunde hebben studenten kennis opgedaan van de theoretische kaders en onderzoeksmethoden. Ze hebben een solide basiskennis van de ontwikkeling van de Italiaanstalige literatuur sinds de late Middeleeuwen tot heden. Doordat het literatuuronderwijs plaatsvindt op basis van de oorspronkelijke Italiaanse teksten uit heden en verleden leren de studenten nauwkeurig en kritisch te analyseren en interpreteren. Daarnaast besteedt de opleiding aandacht aan cultuurkunde, vooral gericht op het hedendaagse Italië.

Wat betreft de algemene academische vaardigheden wordt beoogd dat afgestudeerden vakwetenschappelijke literatuur kunnen verzamelen, selecteren en analyseren. Op basis daarvan kunnen ze een probleemstelling formuleren, een onderzoek uitvoeren en tot conclusies komen. Afgestudeerden hebben geleerd hun resultaten schriftelijk en mondeling te presenteren. Tot slot hebben ze samenwerkings- en leervaardigheden verworven waarmee ze zich verder kunnen ontwikkelen. De commissie stelt vast dat de doelstellingen recht doen aan de breedte van het vakgebied en van een academische opleiding.

Niveau en oriëntatie
De geformuleerde eindtermen leggen een sterke nadruk op het wetenschappelijke karakter van de opleiding en het bereiken van de academische vaardigheden. Aan het eind van de opleiding wordt van studenten verwacht dat zij de basisbegrippen van de taal- en letterkunde beheersen en kunnen toepassen en de betreffende vakliteratuur op hoofdlijnen kunnen begrijpen. Er wordt van de afgestudeerden verwacht dat ze elementaire analyses kunnen uitvoeren op taal- en letterkundig gebied en daarvan in het Italiaans verslag kunnen doen. Het bachelorniveau blijkt uit het feit dat het – in vergelijking met het masterniveau - gaat om algemene kennis van de taal- en letterkunde en om elementaire taalkundige en letterkundige analyses en dat het onderzoek van beperkte omvang is en onder begeleiding wordt uitgevoerd. De commissie stelt vast dat aan alle Dublin-descriptoren recht wordt gedaan en dat de eindtermen op het juiste niveau zijn geformuleerd.

De kritische reflectie geeft aan dat de opleiding Italiaanse taal en cultuur zich onderscheidt van de andere opleidingen Italiaanse taal en cultuur in Nederland, zoals die aangeboden worden aan de Universiteit van Amsterdam en de Universiteit Utrecht. De onderscheidende kenmerken zijn volgens de informatie van de opleiding het feit dat naast taalvaardigheid, taalkunde, letterkunde en cultuurkunde de aandacht voor taalvariëteiten, taalkundige theorievorming en klassieke Italiaanse letterkunde deel uitmaakt van het opleidingsprofiel. De opleiding geeft aan dat ze zich het meest vergelijkbaar acht met de opleiding Italiaans van de

Universiteit van Cambridge. De commissie acht het een voordeel dat er door de opleidingen, uitgaande van een basis die overal aan de orde komt, verschillende accenten worden gelegd, zodat studenten de opleiding kunnen kiezen die het beste bij hen past.

De kritische reflectie stelt dat de meeste afgestudeerden van de bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur doorstromen naar een masteropleiding in Leiden of elders. Meestal gaat het om de master *Linguistics* (programma *Italian Language and Linguistics*) of *Literary Studies* (programma *Italian Literature and Culture*), maar sommige afgestudeerden stromen door naar de master Journalistiek of Nieuwe Media in Leiden of naar Vertalen of Interculturele communicatie in Utrecht. De uitstroom direct naar de arbeidsmarkt is gering. De opleiding geeft in de kritische reflectie niet aan of en hoe ze studenten voorbereidt op de arbeidsmarkt na het bachelordiploma. De studenten zeiden in het gesprek met de commissie dat voor hen de reputatie van Leiden als talenstad doorslaggevend is geweest om voor de opleiding aan de Universiteit Leiden te kiezen. De docenten gaven aan dat het programma twee keuzevakken biedt die voorbereiden op de arbeidsmarkt, namelijk *Traduzione italiano-olandese* en *L'italiano dell' economia e del commercio*. Daarnaast kunnen studenten de minor gebruiken om zich voor te bereiden op een bepaalde sector van de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld de educatieve minor. De commissie stelt vast dat de oriëntatie van de opleiding wetenschappelijk is, zonder dat daarbij de voorbereiding op een maatschappelijke positie uit het oog wordt verloren.

Overwegingen

De commissie heeft kennisgenomen van de eindtermen die in de kritische reflectie zijn geformuleerd voor de bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur. Zij vindt dat de eindtermen aansluiten bij de Dublin-descriptoren voor een academische bacheloropleiding door de aandacht voor de algemene academische vaardigheden en de theoretische kennis van de Italiaanse taal-, letter- en cultuurkunde. Het nagestreefde niveau van taalbeheersing sluit aan bij wat van een wetenschappelijke opleiding op dit terrein verwacht mag worden. De eindtermen op het gebied van de taal-, letter- en cultuurkunde zijn passend voor het wetenschapsgebied. De commissie waardeert de aandacht voor economisch Italiaans en vertalen, die als keuzevakken worden aangeboden. Het overzicht van de eindtermen is een bruikbaar instrument voor de vormgeving van de opleiding.

Conclusie

Bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving
Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:
De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Opbouw en samenhang van het programma
Het programma van de opleiding Italiaanse taal en cultuur omvat drie studiejaren met in totaal 180 EC. De propedeuse bestaat geheel uit verplichte onderdelen en biedt een algemeen en oriënterend overzicht van de deelgebieden taalvaardigheid, taalkunde, letterkunde en cultuurkunde. Naast de opleidingsspecifieke vakken volgen studenten de Inleiding literatuurwetenschap uit het facultaire kerncurriculum en twee opleidingsoverstijgende onderdelen taalkunde: Romaanse taalkunde en De erfenis van Trajanus. In het eerste jaar krijgt de taalvaardigheid veel aandacht zodat in de jaren daarna alle colleges in het Italiaans gegeven kunnen worden. In het tweede en derde studiejaar worden de deelgebieden (taalvaardigheid, taalkunde, letterkunde en cultuurkunde) verder uitgebouwd in verplichte studieonderdelen (65 EC) en gebonden keuzevakken (15 EC). Verder volgen de studenten in het tweede jaar het vak Wetenschapsfilosofie uit het facultaire kerncurriculum (5 EC). In het derde jaar vullen de studenten de vrije keuzeruimte (30 EC) in met een minor of keuzepakket. Voor het bacheloreindwerkstuk (10 EC) kiest de student een eigen onderwerp binnen de taalkunde of de letterkunde. Voor een schematisch overzicht van het studieprogramma zie bijlage 4.

Alle cursussen hebben een omvang van 5 EC of een veelvoud daarvan. Qua niveau zijn alle vakken ingedeeld op een schaal van 100 tot 600. De niveaus 500 en 600 betreffen de masteropleidingen. Vakken op niveau 100 zijn inleidend, vakken op niveau 600 zijn zeer gespecialiseerd. In de bacheloropleidingen zijn eerstejaarsvakken op niveau 100 of 200, in het tweede jaar 200 of 300 en in het derde jaar 300 of 400. In de minor of vrije keuzeruimte moet ten minste één cursus op niveau 300 opgenomen zijn. Het bacheloreindwerkstuk is op niveau 400. Op deze manier bereikt het programma een oplopend niveau van diepgang. Deze oplopende moeilijkheidsgraad is terug te vinden in alle deelgebieden van de opleiding.

Het programma is gebaseerd op vier leerlijnen die van basiskennis en –vaardigheid toewerken naar verdieping en toepassing: taalvaardigheid, taalkunde, letterkunde en cultuurkunde.

Het taalvaardigheidsonderwijs is in het eerste jaar zeer intensief met zes wekelijkse contacturen en circa tien uur zelfstudie. De vaardigheden (luisteren, lezen, gesproken interactie, gesproken productie en schrijven) worden geïntegreerd aangeboden in vier modules. Er is speciale aandacht voor de grammatica en de woordenschat wordt opgebouwd en uitgebreid. Ook in het tweede jaar krijgen de studenten vier modules, nu uitgebreid met divers bronnenmateriaal en gepresenteerd in vier projecten rond een gezamenlijk thema. In het derde jaar is er geen apart taalvaardigheidsonderwijs, maar verbeteren de studenten hun taalniveau via de mondelinge en schriftelijke opdrachten in de verschillende vakken en in het buitenlandverblijf waarvoor door betrekkelijk veel studenten wordt gekozen. In het college *Interazione orale per scopi accademici/Stesura della tesi* leren de studenten de normen die gelden voor academische verslaglegging, ter voorbereiding op het schrijven van hun

bacheloreindwerkstuk. In deze leerlijn zijn zelfreflectiemomenten ingebouwd waarin studenten leren hun eigen vorderingen en die van hun medestudenten te evalueren in relatie tot de niveaus van het Europese Referentiekader.

De leerlijn taalkunde begint met een algemene inleiding waarbij de Romaanse talen centraal staan (De erfenis van Trajanus). Dit vak volgen de studenten samen met studenten Latijns-Amerikastudies en Frans. In het tweede semester krijgen de studenten een vak over specifiek de Italiaanse taalkunde (Italiaanse Taalkunde I) en daarnaast, samen met studenten Frans, het vak Romaanse taalkunde. In deze vakken maken de studenten kennis met de basisterminologie van de taalkunde en leren ze het Italiaans te plaatsen en te duiden in relatie tot de andere Romaanse talen. In het tweede jaar volgen de studenten colleges theoretische en toegepaste taalkunde (*L'italiano contemporaneo: usi e strutture*) waarin het gaat om het gebruik van de taal, de geschiedenis van de taal, de taalkundige variëteit en de taalkundige theorievorming. Studenten maken kennis met de fonetisch-fonologische instrumenten en de basisbegrippen van de Italiaanse morfologie. Veel aandacht wordt besteed aan de variëteiten en registers van de Italiaanse taal. Dit vak wordt eenmaal per twee jaar gegeven. In de tussenliggende jaren wordt de cursus *Sintassi e dialettologia* gegeven, over de syntaxis en classificatieprincipes van de Italo-Romaanse dialecten. Deze onderdelen worden door tweede- en derdejaarsstudenten gezamenlijk gevolgd. De onderdelen zijn qua niveau gericht op de derdejaarsstudenten (300, zie hieronder). De commissie zou het terecht vinden als de eisen die bij de toetsing worden gesteld, voor de tweedejaars lager worden gesteld dan voor de derdejaars. In het gesprek met de commissie hebben de studenten hier echter geen klachten over geuit. In het tweede jaar volgen de studenten hiernaast een vak over historische taalkunde: *Grammatica storica e storia della lingua italiana.* De kennis van dit vak wordt benut bij de colleges klassieke Italiaanse letterkunde. In het derde jaar tenslotte volgen de studenten de taalkundecursus van het alternerende aanbod die ze nog niet hebben gevolgd.

De kritische reflectie vermeldt dat de leerlijn taalkunde de laatste jaren grondig herzien en gemoderniseerd is. Centrale onderdelen zijn nu de sociolinguïstiek, het gebruik van het Italiaans in de communicatiepraktijk, het moderne Italiaans, de taalvariatie en de dialecten. Doel hierbij is dat de studenten moeiteloos met Italianen moeten kunnen communiceren en dat degenen die een academische carrière willen kiezen op dit vlak, zicht hebben op de verschillende aspecten van de Italiaanse taalkunde.

Bij de leerlijn letterkunde wordt in het eerste jaar de basis gelegd door twee inleidende colleges en het kerncurriculumvak Inleiding literatuurwetenschap. In de Inleiding tot de klassieke Italiaanse letterkunde gaat het om de Italiaanse letterkunde van de Middeleeuwen en de Vroegmoderne tijd waarbij een aantal grote schrijvers (Dante, Petrarca, Boccaccio, Machiavelli) in een bredere historische, artistieke en culturele context worden geplaatst. Het vak Moderne Italiaanse letterkunde behandelt de Italiaanse letterkunde sinds de Eenheid (1860). Op die manier kennen de studenten aan het eind van de propedeuse de belangrijkste schrijvers, genres en technische en kritische begrippen waarop in de volgende jaren wordt voortgebouwd. In het tweede jaar worden vier vakken aangeboden die studenten inzicht geven in de literaire en culturele issues en debatten in verschillende historische perioden en hun relevantie voor de huidige tijd: *Dante poeta del mondo medievale, La tradizione poetica, La tradizione novellistica* en *Novecento: capolavori della letteratura e del cinema.* In deze colleges leren de studenten om te gaan met wetenschappelijke commentaren en literatuurwetenschappelijke begrippen te hanteren, bijvoorbeeld op het gebied van de poëtica, de retorica en de versleer. In het derde jaar kunnen de studenten een keuzevak volgen (*La tradizione epica e cavalleresca*).

De leerlijn cultuurkunde begint met twee onderdelen in de propedeuse. In de cursus Het Italië van pausen, keizers en steden wordt een overzicht gegeven van de Italiaanse geschiedenis van de Middeleeuwen en de Renaissance. In de cursus Het moderne Italië krijgen ze een overzicht van de Italiaanse geschiedenis van de 19e en vooral van de 20e eeuw, van de staatsinrichting en enige aspecten van het sociale en culturele leven. In het tweede jaar wordt in het vak *L'Italia oggi* aandacht besteed aan aspecten van de eigentijdse Italiaanse cultuur (geschiedenis, sociologie, journalistiek, media).

In het derde jaar kunnen de studenten drie (gebonden) keuzevakken volgen uit een aanbod van vier vakken: *Traduzione italiano – olandese, L'italiano in musica: la canzone italiana contemporaneo, La tradizione epica e cavalleresca* en *L'italiano dell'economia e del commercio* (alternerend met *L'italiano per gli insegnanti*). De verdeling in studiepunten per semester kan ertoe leiden dat er niet echt meer sprake is van een keuze. Studenten volgen dan het keuzevak dat wordt aangeboden, omdat dat op dat moment het enige keuzevak is. De commissie vindt dat dit wel enigszins afbreuk doet aan de keuzemogelijkheden van de studenten. Daarnaast kiezen de studenten inhoudelijk verdiepende of verbredende vakken uit het aanbod binnen en buiten de eigen faculteit of universiteit, waarbij ze als leidraad de vergroting van hun arbeidsmarktperspectieven kunnen gebruiken. Naar het oordeel van de commissie biedt de vrije keuzeruimte de studenten ruim voldoende mogelijkheden om hun pakket af te stemmen op hun interesses en toekomstperspectieven.

Met het bacheloreindwerkstuk (10 EC) ronden de studenten de opleiding af. Studenten moeten hierin laten zien dat ze relatief zelfstandig een probleemstelling kunnen onderzoeken, daarvoor zelf het materiaal kunnen zoeken, kritisch op de uitkomsten kunnen reflecteren en daarover schriftelijk kunnen rapporteren. In het eerste semester van het derde jaar krijgen de studenten elke week college ter voorbereiding op het schrijven van de scriptie, bijvoorbeeld over het zoeken van de juiste informatie en het gebruik van noten. De studiegids bevat de richtlijnen en regels die gehanteerd worden en scripties van eerdere afstudeerders kunnen ingezien worden. Volgens de studenten met wie de commissie heeft gesproken, 'wijst het zich vanzelf' welke docent als begeleider kan optreden nadat de student een onderwerp heeft bepaald. De studenten gaven aan dat naar hun mening de collegereeks intensiever zou moeten zijn om als een gedegen voorbereiding te kunnen dienen. De commissie adviseert de opleiding de collegereeks in deze zin aan te passen.

In het gesprek met de commissie vertelden de studenten dat ze tevreden zijn over de opbouw van het programma. Er is volgens hen sprake van een goede samenhang doordat op de inhoud van de verschillende vakken wordt teruggegrepen bij andere vakken. De taalvaardigheid komt in de hele studie aan bod. Vanaf het eerste jaar moeten ze presentaties in het Italiaans geven. Daarbij krijgen ze feedback van de docent en van hun medestudenten op hun taalvaardigheid en op de structuur van hun betoog. In totaal krijgen de studenten 140 EC vakspecifiek onderwijs (inclusief Romaanse taalkunde en De erfenis van Trajanus) gericht op de Italiaanse taal en cultuur. De commissie is van oordeel dat het programma duidelijke leerlijnen heeft en daarmee toewerkt naar de geformuleerde eindtermen.

Didactische uitgangspunten
Het didactische concept is beschreven in het facultaire deel van de kritische reflectie: de opbouw van basis naar meer specialistisch niveau en de inrichting van leerlijnen in de opleidingen. Tijdens de gesprekken herkende de commissie in de opzet van het programma de historische benadering die door docenten van een andere opleiding werd beschreven als de typisch Leidse aanpak. Ook wordt uit de programmabeschrijving duidelijk dat het programma gaandeweg specialistischer wordt en van de studenten meer zelfstandigheid verwacht.

De studenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat de werkgroepen in het begin van de opleiding ongeveer vijftien studenten hadden, maar dat een behoorlijk aantal inmiddels is afgevallen. Er zijn nu nog ongeveer acht à negen studenten over, maar in de periode dat een deel in het buitenland studeert, zijn er vijf studenten die aan de colleges deelnemen. De studenten waarderen het dat ze met een kleine vaste groep van docenten te maken hebben. Ze vinden het prettig dat ze elkaar goed kennen en zijn van mening dat dat hen helpt bij de voorbereiding van de vakken. De commissie stelt op grond van de informatie van de opleiding vast dat de werkvormen gevarieerd zijn en passen bij de verschillende fasen van de opleiding en de leerdoelen van de vakken.

Waarborging van doelstellingen en eindtermen in het programma
De kritische reflectie bevat een tabel waarin de opleidingsspecifieke en algemene eindtermen zijn gerelateerd aan de verschillende vakken. De commissie stelt vast dat alle eindtermen evenwichtig in het programma aan bod komen. Hoewel ook de algemene academische eindtermen in de tabel zijn opgenomen, lijken de vakken uit het kerncurriculum (Inleiding literatuurwetenschap en Wetenschapsfilosofie) op grond van de tabel geen bijdrage aan het realiseren van de eindtermen te leveren. Dat heeft de commissie verbaasd. De commissie beveelt de opleiding aan deze algemene vakken meer als integrale onderdelen van het programma te behandelen.

In de elektronische studiegids van de opleiding zijn per cursus de leerdoelen in detail weergegeven en is vermeld hoe de cursus is georganiseerd. De te bestuderen literatuur en de toetsvorm zijn eveneens aangegeven. Tijdens het bezoek heeft de commissie het cursusmateriaal van een representatieve selectie van de vakken bestudeerd. Op grond daarvan stelt de commissie vast dat het materiaal van een passend niveau is.

In de kritische reflectie staat vermeld dat de studenten hun vrije keuzeruimte kunnen benutten om hun arbeidsmarktperspectieven te vergroten. Er zijn relevante minoren zoals Internationaal cultureel management en het is mogelijk een stage te lopen. Ook de opleidingsgebonden keuzevakken *L'Italiano dell'economia e del commercia/L'Italiano per gli insegnanti* en *Traduzione italiano – olandese* zijn relevant voor wie geen masteropleiding wil volgen maar direct de arbeidsmarkt wil betreden. Deze vakken geven extra voorbereiding om het Italiaans te kunnen hanteren in het economische verkeer respectievelijk het onderwijs of bij het vertalen. Volgens de studenten worden de verschillende beroepsperspectieven in de vakken besproken. Zowel de staf van de opleiding als de studievereniging organiseren regelmatig Italië-gerelateerde activiteiten zoals lezingen, conferenties en films. De commissie is van oordeel dat de opleiding de studenten op dit vlak voldoende ondersteunt.

Studenten die in de keuzeruimte een periode aan een buitenlandse universiteit willen studeren kunnen een beroep doen op het facultaire loopbaancentrum. De commissie hoorde van studenten van andere opleidingen dat dit centrum voorlichtingsbijeenkomsten organiseert en goede informatie verschaft. De opleiding heeft solide banden met verschillende Italiaanse universiteiten. Volgens de studenten wordt een buitenlandverblijf door de docenten gestimuleerd en maken veel studenten gebruik van de geboden mogelijkheden. De docenten bevestigen dat ze een buitenlandverblijf sterk aanbevelen en dat het erkennen van de daar behaalde EC's goed geregeld is. De cijfers die door de faculteit zijn verstrekt, laten zien dat in 2010-2011 vier studenten en in 2011-2012 één student in het buitenland hebben gestudeerd. De daling is opvallend groot. De commissie adviseert de opleiding het belang van een buitenlandverblijf nadrukkelijk onder de aandacht van de studenten te blijven brengen.

Wetenschappelijke vorming
De kritische reflectie beschrijft hoe de opleiding Italiaans toewerkt naar de verwezenlijking van de facultaire eindtermen voor academische vaardigheden. In de loop van de studie komt er steeds meer nadruk te liggen op het verkennen en verwerven van onderzoeksvaardigheden. De studenten moeten zelf het materiaal voor hun opdrachten zoeken, waarbij kritische reflectie en schriftelijke verantwoording worden verwacht. Ze worden aangemoedigd om te denken, spreken en schrijven in taal- of letterkundige vaktermen en om de informatie die ze krijgen te problematiseren en kritisch te benaderen. Ze leren ook kleine corpora samen te stellen waarmee relevante taal- of letterkundige hypotheses getoetst kunnen worden. Excellente derdejaarsstudenten worden aangemoedigd specifieke mastercolleges te volgen om hun academische vaardigheden te vergroten. Studenten kunnen volgens de kritische reflectie profiteren van de regelmatige aanwezigheid van Italiaanse onderzoekers en van conferenties en *meetings* die georganiseerd worden.

Tijdens de colleges Letterkunde en Taalkunde maakt de student volgens de kritische reflectie vanaf het begin van de opleiding kennis met lopend onderzoek en actuele wetenschappelijke ontwikkelingen, doordat de docenten hun eigen onderzoek en resultaten inbrengen. Studenten hebben voor hun taalkundige werkstukken toegang tot de database van oude volkstalige teksten die is opgebouwd in een Marie Curie-project. Sommige studenten kunnen met hun bacheloreindwerkstuk aansluiten bij een VIDI-onderzoek op het gebied van de dialectologie. Op het gebied van de letterkunde profiteren de studenten van de grote collectie uitgaven en studies over het werk van Dante en de becommentarieerde vertalingen van klassieke Italiaanse auteurs die door een van de stafleden zijn gemaakt.

De Faculteit Geesteswetenschappen heeft het vak Wetenschapsfilosofie voor alle opleidingen verplicht gesteld. De commissie vindt dit een belangrijk onderdeel van een academische opleiding en vindt het terecht dat het in het tweede studiejaar is geprogrammeerd. De commissie heeft van de studenten geen signalen ontvangen dat ze moeite hebben de verbinding te leggen tussen deze cursus en hun andere vakken.

Studielast en studeerbaarheid
Per semester zijn volgens de kritische reflectie veertien onderwijsweken geprogrammeerd. In de propedeuse heeft een student in een onderwijsweek gemiddeld twaalf uur contacttijd. In het tweede jaar hebben studenten gemiddeld dertien uur contacttijd per onderwijsweek. In het derde jaar is het aantal contacturen in het eerste semester elf uur en in het tweede semester tien uur, ervan uitgaande dat de studenten zes contacturen per week hebben in hun keuzeruimte.

Volgens de kritische reflectie geeft de opleiding studenten een bindend studieadvies (BSA) in het eerste studiejaar. Voor een positief advies moet een voltijdstudent 40 EC behaald hebben. In 2013-2014 wordt de eis verhoogd naar 45 EC en voert de universiteit ook een BSA in voor het tweede studiejaar. Dan moeten voltijdstudenten na twee jaar 90 EC hebben behaald. Omdat ook vereist is dat de propedeuse in twee jaar wordt behaald, betekent dat dat de studenten 30 EC van het tweede studiejaar moeten hebben behaald. De commissie meent dat dit een reële eis is.

Volgens de studenten is de studielast sterk afhankelijk van de individuele keuzes van de student. De leerlijn taalvaardigheid vereist veel inzet. De schriftelijke taalvaardigheid in Taalvaardigheid I leidt tot een 'natuurlijke selectie' van degenen die de studie 'erbij doen' en degenen die de studie als volledige opleiding volgen. De studenten vinden dit een terecht selectiecriterium. De commissie kan met deze opvatting instemmen op voorwaarde dat

studenten voorafgaand aan de opleiding goed worden geïnformeerd over het vereiste taalniveau en de inzet die hierbij gevraagd wordt. De docenten geven overigens aan dat ze het gemêleerde publiek in het eerste jaar niet zouden willen missen, omdat de studenten met een dubbel hoofdvak en de minorstudenten het weliswaar niet altijd halen maar wel zeer gemotiveerd zijn.

De instroom voor de opleiding Italiaanse taal en cultuur was redelijk stabiel en lag tot en met 2010-2011 rond de vijftien studenten. Volgens de facultaire cijfers is er sindsdien sprake van een flinke teruggang. Dit zou mogelijk veroorzaakt zijn door de terugloop van dubbele-hoofdvakstudenten omdat van overheidswege was aangekondigd dat een tweede studie fors duurder zou worden (wat overigens sindsdien weer is teruggedraaid). Het is onduidelijk of de instroom zich zal herstellen.

Meer dan de helft van de studenten valt uit in het eerste jaar. Van de herinschrijvers met een vwo-vooropleiding haalt ongeveer de helft na vier jaar het bachelordiploma. De opleiding verklaart dit lage rendement voor een deel doordat studenten met verkeerde verwachtingen aan de opleiding beginnen. De docenten gaven tijdens het gesprek met de commissie aan dat ze vooraf naar hun mening een heldere indicatie geven aan potentiële studenten over de te verwachten tijdsinvestering, met name om het vereiste taalvaardigheidsniveau te behalen. De opleiding heeft bij de taalvaardigheidsonderdelen en een aantal tentamens op het gebied van taalkunde deeltoetsen ingevoerd. Sommige andere opleidingen zien in de invoering van deeltoetsen een mogelijkheid om het rendement te verhogen. De opleiding Italiaanse taal en cultuur meent dat dit onvoldoende zou opleveren. De commissie adviseert de opleiding na te denken welke andere mogelijkheden het rendement zouden kunnen verhogen.

Onderwijsgevend personeel en staf-studentratio
Voor de uitvoering van het bachelorprogramma Italiaanse taal en cultuur is volgens de kritische reflectie 2,2 fte beschikbaar. De totale beschikbare onderwijsstaf bestaat uit 3,76 fte. De staf die bij het programma betrokken is bestaat uit een hoogleraar, een universitair hoofddocent, een universitair docent, twee docenten en een gepromoveerd staflid die de hoogleraar gedeeltelijk vervangt in verband met haar VIDI-project. Daarnaast helpen twee aio's bij het taalkundeonderwijs en gaf de emeritus hoogleraar taalkunde in de afgelopen periode een reeks colleges. Er zijn regelmatige gastdocenten en gastonderzoekers die een aantal colleges verzorgen.

De staf-studentratio van 1:12 is gunstig. De commissie begreep tijdens het bezoek dat de faculteit voor de onderwijsinzet een norm hanteert van 75 procent van de aanstellingsomvang. Omdat voor bestuurlijke taken zoals het lidmaatschap van een opleidings- of examencommissie niet of nauwelijks uren worden toegekend, wordt de tijd voor onderzoek dan wel erg gering. De commissie heeft na het bezoek van de faculteit vernomen dat de 75 procent besteding aan onderwijs weliswaar wordt gehanteerd als maximum, niet als na te streven norm, maar vindt 75 procent te hoog. De commissie adviseert om, net als bij de masteropleidingen in Leiden, een ambtelijk secretaris aan te nemen als ondersteuning van de examencommissie en wellicht de opleidingscommissie, zodat de docenten meer tijd hebben voor onderzoek.

Alle stafleden, behalve één docent, zijn gepromoveerd en zijn aangesloten bij een onderzoekschool. Volgens de kritische reflectie zullen alle stafleden vanaf 2013 in het bezit zijn van de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO). Op dit moment is dat slechts 17 procent. Er moeten dus nog flinke stappen worden gezet. De commissie heeft begrepen dat senior docenten volgens facultaire richtlijnen in eerste instantie geen BKO hoefden te behalen. Er is

prioriteit gegeven aan een kwalificatie voor nieuwe docenten. De faculteit heeft zich ten doel gesteld om in het studiejaar 2013-2014 ook senior docenten een verkort KBO-traject te laten doorlopen. De commissie adviseert de opleiding met klem deze plannen voortvarend uit te voeren. De waardering van de studenten voor hun docenten is hoog, getuige de scores in de NSE (Nationale Studentenenquête) zoals vermeld in de kritische reflectie. In het gesprek met de commissie uitten de studenten hun waardering voor het intensieve contact tussen docenten en studenten en voor de specifieke deskundigheid van de docenten in hun vakgebied. De commissie stelt vast dat de staf aan de eisen van inhoudelijke kwaliteit voldoet en adviseert het BKO-beleid actief voort te zetten.

De faculteit heeft een matrixorganisatie waarbij het personeelsbeleid in handen ligt van onderzoeksinstituten. Deze leveren het personeel om de onderwijsprogramma's van de opleidingen uit te voeren. De stafleden van de bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur zijn aangesloten bij LUCAS (*The Leiden University Centre for the Arts in Society*) of LUCL (*The Leiden University Centre for Linguistics*). De commissie heeft zich afgevraagd of deze organisatievorm de inzet van de juiste docenten voor het onderwijs bemoeilijkt, maar heeft hierover van de docenten geen klachten vernomen.

Studiebegeleiding
Er is een faculteitsbrede aanpak van studiebegeleiding waarvan de invulling per opleiding kan verschillen. Uit de gesprekken met de verschillende opleidingen tijdens het bezoek heeft de commissie begrepen dat de studiecoördinator een belangrijke rol speelt bij de studiebegeleiding en -advisering. Studiecoördinatoren zijn aangesteld bij de facultaire dienst Onderwijs- en studentenzaken en worden toegewezen aan een of meer opleidingen. Hun taken zijn een combinatie van onderwijsorganisatie (opstellen van studiegids en roosters, advisering van opleidingscommissie en examencommissie) en studieadvisering aan individuele studenten. De studiecoördinatoren hebben diepgaande kennis van de onderwijsprogramma's, zijn toegankelijk voor studenten en hebben korte lijnen met de opleidingscommissie en de examencommissie. De commissie heeft tijdens het bezoek kunnen vaststellen dat zij hierdoor een cruciale en positieve rol vervullen in de dagelijkse gang van zaken in de opleiding. De kleinschaligheid van de opleiding en de korte lijnen tussen docenten en studenten kunnen ervoor zorgen dat studenten met problemen tijdig gesignaleerd en ondersteund worden. Desalniettemin adviseert de commissie, zeker gezien de hoge uitval en het lage rendement, te bezien of meer structurele aandacht voor studiebegeleiding het rendement kan verhogen.

Opleidingsspecifieke voorzieningen en kwaliteitszorg
De commissie heeft vastgesteld dat de faciliteiten ter ondersteuning van de opleiding prima zijn. De studiezalen bieden voldoende ruimte voor de studenten. Voor de taalverwerving kan de opleiding gebruik maken van collegezalen met opnameapparatuur en van een door de staf zelf ontwikkeld platform voor *blended learning* en *selfaiding learning*. Er is een elektronische leeromgeving Blackboard waar de studenten alle benodigde informatie per cursus kunnen vinden. De commissie is enthousiast over de kwaliteit en toegankelijkheid van de elektronische studiegids. Het bibliotheekbudget staat onder druk maar de docenten zijn van oordeel dat de universiteitsbibliotheek een goede collectie heeft, vooral op het gebied van de klassieke Italiaanse literatuur, en dat er online veel beschikbaar is. Docenten hebben zelf ook veel literatuur. Dit lenen ze zo nodig uit aan studenten die dat nodig hebben voor hun bacheloreindwerkstuk. Er is goed overleg met de vakreferenten. In het uiterste geval worden de college-onderwerpen enigszins aangepast als bepaalde literatuur niet beschikbaar is.

De opleidingscommissie (oc) van de bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur bestaat uit twee docentleden en twee studentleden en komt elke zes weken bijeen. Het belangrijkste

agendapunt van de oc-vergaderingen is de planning van de cursusevaluaties en de bespreking van de resultaten daarvan. De oc voelt zich goed geïnformeerd door het faculteitsbestuur.

Per semester worden alle cursussen geëvalueerd. De evaluatie wordt door de studentleden van de oc verzorgd. Bij het laatste college worden formulieren uitgedeeld die door het ICLON (Interfacultair Centrum voor Lerarenopleiding, Onderwijsontwikkeling en Nascholing) zijn ontwikkeld. De resultaten, inclusief de antwoorden op de open vragen, worden in de oc besproken en zo nodig leidt dit tot overleg met de betrokken docent(en). Jaarlijks wordt ook het programma als geheel geëvalueerd op basis van de evaluatieformulieren en interviews die door de studentleden worden gehouden. De studenten lieten de commissie weten dat ze bij problemen in eerste instantie bij de docent terecht kunnen en dat dit in het algemeen leidt tot oplossingen. Als voorbeelden noemden ze de verbetering van coördinatie tussen drie docenten die bij een (niet nader genoemd) vak betrokken waren, en een betere benutting van Blackboard bij een ander vak.

Op grond van de verschafte informatie constateert de commissie dat de oc naar tevredenheid functioneert.

De vorige visitatiecommissie noemde vooral twee problemen: de vacante positie van de leerstoelhouder en het lage aantal studenten dat opteerde voor een buitenlandverblijf. Inmiddels is sinds 2008 de hoogleraarspositie weer ingevuld en is het aantal studenten dat een periode in het buitenland studeert, toegenomen. Dit laatste vereist wel voortdurende aandacht omdat de aantallen vrij grote schommelingen vertonen en er in 2011-2012 slechts één student van de geboden mogelijkheid gebruik heeft gemaakt. Voor het overige vermeldde de vorige visitatiecommissie geen specifieke aanbevelingen of adviezen.

Overwegingen

De commissie heeft onderzocht of de onderwijsleeromgeving zo is ingericht dat studenten de beoogde eindtermen kunnen behalen. Op basis van informatie uit de kritische reflectie en uit de gesprekken die tijdens het bezoek hebben plaatsgevonden, stelt de commissie vast dat het onderwijsprogramma een heldere opbouw heeft met duidelijke leerlijnen. Het programma is doordacht en bevat de noodzakelijke onderdelen voor het vakgebied. Het programma biedt 140 EC aan taalspecifieke onderdelen, deels met andere Romaanse talen, waardoor de studenten diepgaand met alle deelgebieden (taalkunde, letterkunde, cultuurkunde, taalvaardigheid) in aanraking komen. Het programma bevat daarnaast 30 EC keuzeruimte en twee cursussen van elk 5 EC uit het kerncurriculum (Inleiding literatuurwetenschap en de cursus Wetenschapsfilosofie). De commissie vindt deze onderdelen belangrijk omdat de studenten hierdoor ook buiten de grenzen van hun eigen opleiding leren kijken. Door de vrije ruimte en de mogelijkheid om een specialisatie te kiezen is er ruimte voor studenten om in het programma keuzes te maken die passen bij hun interesse en beroepsperspectief.

Studenten raken vanaf het begin van de opleiding vertrouwd met de wetenschappelijke werkwijze en met academische vaardigheden. Ze schrijven regelmatig werkstukken waarbij de complexiteit en eisen geleidelijk toenemen. De docenten brengen hun recente onderzoeksresultaten in bij de colleges en moedigen studenten aan in het hanteren van een academische werkwijze en attitude. De commissie is van oordeel dat de studenten op die manier een gedegen onderzoekstraining krijgen. In het eerste semester van het derde studiejaar is er een serie colleges die studenten voorbereidt op het schrijven van het bacheloreindwerkstuk. Deze collegereeks zou geïntensiveerd moeten worden om beter aan zijn doel te beantwoorden.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het programma van de bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur wordt uitgevoerd door docenten die zowel voor onderwijs als onderzoek gekwalificeerd zijn. De studenten zijn tevreden over de kwaliteit en toegankelijkheid van hun docenten.

Bij de studiebegeleiding speelt de studiecoördinator een centrale rol als 'vliegende keep'. Er zijn korte lijnen tussen docenten en studenten door de kleinschaligheid van de opleiding. Op die manier kunnen in principe studenten met problemen tijdig gesignaleerd worden. Toch adviseert de commissie meer structureel aandacht te besteden aan de studiebegeleiding, omdat de uitval hoog is en het rendement laag. De gesprekken met de studenten geven aan dat het programma geen struikelvakken bevat voor studenten die de opleiding als hoofdvak volgen. Voor anderen blijkt de schriftelijke taalvaardigheid in het vak Taalvaardigheid I een selectie-instrument. De commissie vindt dit terecht mits dit vooraf voldoende duidelijk gemaakt wordt.

De opleiding biedt de studenten in het algemeen ruim voldoende faciliteiten. De oc draagt zorg voor de kwaliteitsbewaking van het programma. Er is een dekkend en functionerend systeem van cursus- en curriculumevaluatie waarbij de studentleden van de oc een grote rol spelen.

Concluderend stelt de commissie vast dat het programma, de begeleiding en de faciliteiten de studenten in staat stellen het beoogde eindniveau te behalen.

Conclusie

Bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties
De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:
Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Systeem van toetsing
De examencommissie van de bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur is verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking van de toetsing. Per 2012-2013 is het aantal examencommissies teruggebracht van ongeveer 35 naar 25 en hebben de examencommissies volgens de kritische reflectie de eerste stappen gezet om hun verantwoordelijkheid voor de kwaliteitsborging van de toetsing in te vullen. Dat geldt ook voor de examencommissie Italiaanse taal en cultuur. Er is op dit moment geen ambtelijk secretaris voor de examencommissie. Veel voorbereidend werk wordt uitgevoerd door de studiecoördinator en daarover is de examencommissie zeer te spreken. De faculteit heeft aangegeven op korte termijn te gaan voorzien in een ambtelijk secretariaat voor alle examencommissies. De voorzitter en leden van de examencommissie krijgen geen uren voor deze taak.

In het gesprek met de commissie gaf de examencommissie Italiaanse taal en cultuur aan dat ze tot op heden vooral vertrouwt op de *peer review* die door de docenten onderling wordt uitgevoerd bij het opstellen en beoordelen van toetsen. Ze gaf aan dat de examencommissie-leden vorig jaar de betreffende ICLON-cursus over de borging van toetskwaliteit hebben gevolgd en dat de examencommissie zich voordien niet voldoende geëquipeerd voelde deze rol op te pakken. Er zijn op dit moment nog geen verdere stappen gezet en de examencommissie legt de verantwoordelijkheid voor controle ook op dit moment vooral bij de docenten zelf. Wel is men van plan volgend jaar de toetsen inclusief de beantwoording door de studenten steekproefsgewijs te gaan beoordelen. De commissie stelt vast dat de examencommissie op dit moment haar wettelijke rol voor het borgen van de kwaliteit van examens en tentamens niet voldoende vervult en adviseert de opleiding met klem hierin snel verdere stappen te zetten.

De beoordeling van de bacheloreindwerkstukken komt tot stand in overleg tussen de begeleidende docent en de tweede beoordelaar. De commissie adviseert ervoor te zorgen dat beide beoordelingen onafhankelijk van elkaar tot stand komen. Er is een beoordelingsformulier. De examencommissie zal komend jaar het beoordelingsformulier verbeteren en de criteria verhelderen. Ook zal dan een steekproef van de eindwerkstukken en hun beoordeling worden getoetst, wat zo nodig tot overleg met de docent zal leiden. De commissie beveelt de opleiding met klem aan de kwaliteitsborging van de eindwerkstukken met meer voortvarendheid ter hand te nemen.

De commissie heeft tijdens het bezoek een aantal toetsen ingezien en vastgesteld dat ze aan de algemeen gangbare kwaliteitscriteria voldoen. De kritische reflectie vermeldt per vak welke toetsvormen gehanteerd worden. Deze zijn afgestemd op de leerdoelen van de cursus en voldoende gevarieerd. Bij taalvaardigheid maken studenten deeltoetsen en leren ze zichzelf en elkaar te beoordelen. Dit systeem helpt de studenten zich bewust te worden van hun vorderingen en hun tekortkomingen. Bij taalkunde hebben de studenten enige vrijheid om de vragen te beantwoorden die hen het meeste aanspreken. Bij letterkunde wordt soms een vertaling van of een commentaar op een tekstfragment gevraagd, of – als bonusvraag – de

mening van de student over aan de studiestof gerelateerde kwesties. De commissie vindt dat er sprake is van aantrekkelijke en creatieve toetsvormen. De schriftelijke toetsen die de commissie heeft gezien, zijn goed geconstrueerd en van het vereiste niveau.

Voor het eindwerkstuk kiezen de studenten hun eigen onderwerp en begeleider. De precisering van het onderwerp en de probleemstelling komen in onderling overleg tot stand. Studenten worden voorbereid op het schrijven van het eindwerkstuk in de collegereeks *L'interazione orale per scopi accademici / La stesura della tesi* en schrijven het werkstuk onder supervisie van de docent die ingeleverde gedeelten van het werkstuk corrigeert en de student regelmatig van feedback voorziet. In een enkel geval schrijven studenten volgens de kritische reflectie hun eindwerkstuk tijdens hun buitenlandverblijf, onder supervisie van Italiaanse taalkundigen ter plaatse. De commissie adviseert in dergelijke gevallen vooraf toe te lichten aan de buitenlandse collega's wat de beoordelingscriteria en –normen zijn en een docent van de eigen opleiding aan te wijzen als tweede beoordelaar.

Het werkstuk heeft een maximale omvang van 8000 woorden (inclusief noten en dergelijke) en wordt geschreven over een taalkundig, letterkundig of cultuurkundig onderwerp. De commissie is van oordeel dat een bacheloreindwerkstuk zich onderscheidt van de masterscriptie doordat van de masterstudenten meer zelfstandigheid bij de opzet en uitvoering van het onderzoek wordt verwacht. Ze ziet dit onderscheid voldoende terug in de eisen aan het bacheloreindwerkstuk. De beoordeling vindt volgens informatie van de opleiding plaats aan de hand van een beoordelingsformulier. Het werkstuk moet voldoen aan de normen voor wetenschappelijke verslaglegging en verantwoording en moet geschreven zijn in goed of minstens acceptabel Italiaans. Als de student moeite heeft met het Italiaans, helpt de docent dit te corrigeren. Bij de beoordeling wordt ook gelet op de originaliteit en moeilijkheidsgraad van de probleemstelling en de mate van zelfwerkzaamheid. Het cijfer komt tot stand in overleg tussen de begeleidende docent en de tweede beoordelaar. De docenten zijn alert op vormen van fraude. Alle werkstukken worden standaard met SafeAssign gecontroleerd op plagiaat. De commissie is van oordeel dat het scriptieproces op dit moment adequaat georganiseerd is, maar ze beveelt aan dat de twee beoordelaars het eindwerkstuk onafhankelijk van elkaar beoordelen.

De commissie stelt vast dat de wettelijke taken van de examencommissie nog nauwelijks zijn opgepakt. De commissie beveelt aan dat de verschillende examencommissies van de talenopleidingen contact met elkaar onderhouden om *best practices* uit te wisselen en dubbel werk te voorkomen. De commissie is van mening dat normen en beoordelingscriteria van eindwerkstukken door de opleidingen op elkaar afgestemd moeten worden om uitdrukking te geven aan een gezamenlijke visie op het gewenste eindniveau. Daarbij is de commissie van oordeel dat een student ook bij een bacheloreindwerkstuk alle fasen van het onderzoek moet doorlopen en dat niet volstaan kan worden met een literatuurverslag. Volgens de opleiding wordt bij Italiaanse taal en cultuur nooit louter een literatuurverslag als bacheloreindwerkstuk ingediend. De bacheloreindwerkstukken die de commissie heeft bestudeerd, bevestigen dit.

Gerealiseerd eindniveau
De commissie heeft in eerste instantie een steekproef van vier eindwerkstukken gelezen om te beoordelen of het eindniveau gerealiseerd wordt. De steekproef bevatte eindwerkstukken met lage, gemiddelde en hoge cijfers. De oordelen van de commissie waren in drie van de vier gevallen beduidend lager dan de oordelen van de docenten van de opleiding en in twee gevallen vond de commissie het niveau net voldoende. Vervolgens heeft de commissie de steekproef uitgebreid en nog zes eindwerkstukken gelezen. Bij deze zes kwamen de oordelen van de commissie redelijk overeen met die van de opleiding al lagen ze in de meeste gevallen

iets lager. Ook in deze steekproef was sprake van een werkstuk dat de commissie beoordeelde met een 'magere 6'. Het niveau van het Italiaans was vrijwel altijd goed, ook bij de net voldoende eindwerkstukken. De docenten gaven in het gesprek aan dat ze de studenten hierin intensief begeleiden. De tekortkomingen lagen vooral op het vlak van een te beperkte analyse en onvoldoende gebruik van relevante literatuur.

De commissie stelt vast dat de eindwerkstukken laten zien dat het gerealiseerde eindniveau van de opleiding voldoende is, maar dat er naar haar oordeel te vaak sprake is van grensgevallen waarbij het niveau slechts net voldoende is. De commissie adviseert de opleiding de criteria en het beoordelingsformulier op korte termijn te verhelderen en aan te scherpen.

De kritische reflectie vermeldt dat de meeste afgestudeerde bachelorstudenten Italiaans doorstromen naar een masteropleiding in Leiden of een andere universiteit in binnen- of buitenland. De uitstroom direct naar de arbeidsmarkt is volgens de opleiding gering, maar precieze getallen worden niet gegeven. De commissie heeft tijdens het bezoek gesproken met een aantal alumni, waaronder één van de bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur. Vrijwel iedereen van de groep alumni had na de bachelor een masteropleiding voltooid. Hierdoor hadden de opmerkingen die in het gesprek gemaakt werden, een beperkte waarde voor de bacheloropleidingen. De alumni met wie de commissie heeft gesproken hadden allemaal een baan en waren enthousiast over hun opleiding en wat ze geleerd hadden.

Overwegingen

De commissie heeft het toetsbeleid en de kwaliteitsbewaking van de toetsen beoordeeld. Ze is van oordeel dat de toetsen aan de eisen van validiteit, betrouwbaarheid en transparantie voldoen. De gehanteerde toetsvormen getuigen van creativiteit. De examencommissie heeft haar wettelijke rol voor het borgen van de kwaliteit van examens en tentamens nog niet actief ingevuld en bewaakt de kwaliteit van de toetsing nog niet systematisch. De commissie beveelt de opleiding met klem aan hier met spoed verbetering in aan te brengen.

De eindwerkstukken die de commissie gelezen heeft tonen aan dat de studenten de beoogde eindtermen realiseren. Wel vindt de commissie dat de gegeven cijfers in het algemeen te hoog zijn en dat er in een aantal gevallen sprake is van marginale voldoendes. De commissie beveelt aan de beoordelingscriteria te verhelderen en aan te scherpen, een onafhankelijke beoordeling door de tweede lezer in te voeren en een systematische controle te laten uitvoeren door de examencommissie.

De commissie heeft zich afgevraagd of ze standaard 3 als voldoende kan beoordelen omdat naar haar oordeel de kwaliteitsborging van de toetsing nog niet op orde is. De examencommissie moet nog flinke stappen zetten en ook bij de beoordeling van de eindwerkstukken is een stringenter regime aangewezen. Omdat de toetsen die de commissie heeft ingezien, echter wel aan de kwaliteitseisen voldoen en omdat ook de bestudeerde tien eindwerkstukken naar het oordeel van de commissie wel als voldoende gekwalificeerd kunnen worden, is ze van mening dat standaard 3 als totaal als (net) voldoende beoordeeld kan worden.

Voor zover de commissie kan overzien komen de bachelorgediplomeerden terecht in masteropleidingen en op arbeidsmarktposities die passen bij het gerealiseerde bacheloreindniveau.

Conclusie

Bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Algemeen eindoordeel

De commissie komt op basis van het bestudeerde materiaal en de gevoerde gesprekken tijdens het visitatiebezoek tot het oordeel dat de bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur op de drie standaarden aan de eisen voldoet. De doelstellingen van de opleiding, zoals geformuleerd in de beoogde eindtermen, zijn van het vereiste niveau en passend voor het wetenschapsgebied. De opzet en organisatie van het onderwijsprogramma zijn doordacht en de bijbehorende begeleiding en voorzieningen stellen de studenten in staat de beoogde eindtermen te realiseren. De wettelijke taken van de examencommissie voor het borgen van de kwaliteit van examens en tentamens zijn nog niet voldoende opgepakt. De bacheloreindwerkstukken laten zien dat afgestudeerden minimaal het vereiste academische niveau hebben behaald.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur* als 'voldoende'.

VI: Masteropleiding Literary Studies

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit samenvattend oordeel geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Taal- en Letterkunde 2013 over de masteropleiding Literary Studies aan de Universiteit Leiden (UL). Deze bevindingen en overwegingen betreffen zowel de voltijdvarianten van alle programma's als de deeltijdvariant van het programma English literature and culture en het programma French literature and culture. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de kritische reflectie, aanvullende informatie naar aanleiding van vooraf geformuleerde vragen van de commissie, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde scripties en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft voor de opleiding zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat de opleiding voldoet aan de eisen voor basiskwaliteit die de voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

Standaard 1: Beoogde eindtermen
De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader. De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en geconcludeerd dat dit een goede basis is voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

De masteropleiding Literary Studies bestaat sinds 1 september 2012 uit vier afstudeerrichtingen: English literature and culture, French literature and culture, German literature and culture en Italian literature and culture. De overkoepelende wetenschapstaal van de masteropleiding Literary Studies is Engels. Binnen elke afstudeerrichting worden colleges en toetsen in de respectievelijke doeltaal gegeven. De voltijdvariant heeft een studieduur van een jaar. De afstudeerrichtingen English literature and culture en French literature and culture worden daarnaast ook aangeboden in deeltijd. Deeltijdstudenten mogen anderhalf jaar doen over de master. Volgens de kritische reflectie zorgt de opleiding ervoor dat er voor deeltijdstudenten een samenhangend programma is samengesteld waardoor de student in staat is om aan alle eindtermen te voldoen.

Afgestudeerden Literary Studies beschikken volgens de eindtermen over een zodanig inzicht in de resultaten, begrippen en methoden van hun vakgebied dat zij de meest actuele problemen en vraagstellingen van het vakgebied kunnen onderkennen en er een beargumenteerd oordeel over kunnen formuleren. Tevens kunnen afgestudeerden een correct, beargumenteerd en kritisch verslag doen van een eigen onderzoek binnen één of meer deelgebieden van de betrokken letterkundes en daar verantwoorde conclusies uit trekken. Ook kunnen zij de opgedane kennis en vaardigheden binnen de afstudeerrichting toepassen in de uitoefening van maatschappelijke betrekkingen.

De commissie heeft vastgesteld dat de eindtermen van de masteropleiding Literary Studies aansluiten bij de Dublin-descriptoren. Het valt de commissie op dat er met de samenvoeging van de oorspronkelijk vier aparte masters nog weinig integratie tussen de afstudeerrichtingen heeft plaatsgevonden. De commissie raadt de opleiding aan om samenwerking tussen de afstudeerrichtingen te implementeren. Dit kan de opleiding bereiken door zich meer te richten op de ontwikkeling over de taalgrenzen van de afstudeerrichtingen heen. Bijvoorbeeld door het introduceren van een gemeenschappelijk theoretisch en methodologisch deel voor alle masterstudenten. De masteropleiding Literary Studies heeft volgens de commissie zichtbaar een wetenschappelijk masterniveau en de eindtermen sluiten aan op de eisen van het vakgebied.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving
Alle masterstudenten Literary Studies besteden in totaal 60 EC aan de opleiding. Daarvan bestaat 40 EC uit cursorisch onderwijs en de masterscriptie beslaat 20 EC. Studenten French literature and culture en Italian literature and culture volgen het eerste semester verplicht drie vakken en maken in het tweede semester een keuze uit een aantal optionele vakken uit de Franse respectievelijk Italiaanse letterkunde. De afstudeerrichting German literature and culture heeft één verplicht vak in het eerste semester, daarnaast kiezen studenten in het eerste en tweede semester een aantal vakken binnen de Duitse letterkunde. Binnen de afstudeerrichting English literature and culture zijn er geen verplichte vakken en maken studenten in het eerste en tweede semester een vrije keuze uit vakken op het gebied van Engelse letterkunde. Er zijn twee instroommomenten: september en februari. Februari-instromers beginnen met het volgen van vakken en kunnen vanaf september aan de scriptie beginnen.

De commissie is van mening dat de vakken binnen elke afstudeerrichting de studenten in staat stellen om te voldoen aan de eindtermen van de masteropleiding Literary Studies. De werkdruk van de studenten is hoog, maar de commissie heeft vastgesteld dat deze haalbaar is. In de gesprekken van de commissie met de docenten werd echter duidelijk dat docenten over het geheel genomen een hoge werkdruk ervaren. De commissie benadrukt dat zij de 75% aan onderwijslast te hoog vindt, temeer dat ongetwijfeld ten koste gaat van de onderzoekstijd van de docenten.

In de toekomst zou de commissie graag meer inhoudelijke samenhang en kennisuitwisseling willen zien tussen de vier verschillende afstudeerrichtingen. Dit kan bereikt worden door meer overkoepelende vakken te introduceren op bijvoorbeeld het vlak van recente of bijna-recente ontwikkelingen als postkoloniale literatuur, post-nationale literatuur, transnationale literaturen en wereldliteratuur. De commissie geeft in overweging om de elders ondergebrachte afstudeerrichting Comparative Literature and Literary Theory als vijfde afstudeerrichting toe te voegen aan de masteropleiding Literary Studies en de afstudeerrichting op te nemen in een geïntegreerd programma door dwarsverbanden te leggen met de andere vier afstudeerrichtingen.

De commissie is positief over de verwevenheid van onderzoek en onderwijs en is van mening dat er voldoende aandacht is voor onderzoeksvaardigheden en andere academische vaardigheden. Zij heeft de begeleiding van studenten voldoende bevonden. Zij beveelt de opleiding sterk aan om alle docenten het BKO- of SKO-traject te laten doorlopen.

De commissie adviseert de opleiding Literary Studies om het verschil in werkdruk van docenten en het verschil in aantal keuzevakken tussen de vier afstudeerrichtingen waar mogelijk recht te trekken. Tevens beveelt de commissie de opleiding aan om haar didactisch concept duidelijk in kaart te brengen zodat er meer eenheid binnen de masteropleiding ontstaat. De commissie ondersteunt het initiatief van de opleiding om het rendement van de masteropleiding te verhogen door intensievere toetsing en begeleiding van studenten in te voeren.

De commissie raadt de oc aan om zich voornamelijk bezig te gaan houden met drie punten: 1. integratie van de afstudeerrichtingen, 2. informatieverschaffing aan masterstudenten over de arbeidsmarkt en 3. het efficiënt opzetten van evaluaties. De commissie is van oordeel dat de oc veel te laat is opgericht in haar huidige vorm en zich nog niet volledig heeft ingezet en beveelt de oc dan ook aan een forse inhaalslag te maken.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindtermen
De commissie stelt vast dat de examencommissie een duidelijk beeld heeft van haar takenpakket. De commissie raadt de examencommissie aan om de uitgewerkte intenties zo snel mogelijk door te voeren. De commissie is te spreken over het feit dat er op facultair niveau een ambtelijk secretaris is ingeschakeld om de werkdruk van docenten in de examencommissie te verminderen.

Daarbij zou de commissie graag zien dat verschillende examencommissies van de Leidse talenopleidingen contact met elkaar onderhouden om *best practices* uit te wisselen en dubbel werk te voorkomen. De commissie is van mening dat normen en beoordelingscriteria van scripties door de opleidingen op elkaar afgestemd moeten worden om uitdrukking te geven aan een gezamenlijke visie op het gewenste eindniveau. Het eindniveau van de afgestudeerden in Literary Studies is door de commissie voldoende bevonden.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Masteropleiding Literary Studies:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 6 januari 2014

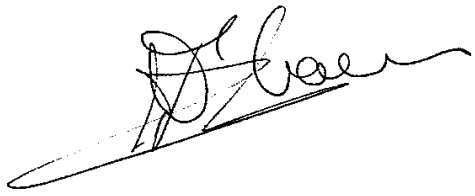

Prof. dr. Th. D'haen
(voorzitter)

T.G. Verseput, MSc.
(secretaris)

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties
De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:
De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Domeinspecifiek referentiekader
De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader (zie bijlage 2). Dit domeinspecifieke referentiekader heeft betrekking op een breed scala van opleidingen: vreemde-talenopleidingen, opleidingen op het gebied van de Nederlandse taal en opleidingen die vooral aandacht geven aan taal- en literatuurtheoretische en taaloverstijgende aspecten. Het kader moet dan ook recht doen aan die uiteenlopende opleidingen.

De opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde moeten volgens dit gemeenschappelijke kader allereerst kennis en inzicht bieden in het vakgebied van de opleiding, met inbegrip van de onderwezen taal en cultuur en de daarbij horende analytische en filologische vaardigheden. Als het gaat om een vreemde-talenopleiding moet de opleiding de student een goede beheersing van de bestudeerde taal bijbrengen. Het te bereiken niveau van taalbeheersing verschilt per taal: voor schooltalen gelden hogere niveaus dan voor niet-schooltalen. Daarnaast moet de student academisch gevormd worden met voldoende aandacht voor theorie en methodologie. Studenten leren volgens het domeinspeficieke referentiekader voorts het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier toe te passen.

In het domeinspecifieke referentiekader zijn de bovenstaande algemene eisen geoperationaliseerd in een serie eisen aan de eindtermen voor de bachelor- en de masteropleidingen. Deze eisen zijn ondergebracht in de rubrieken, namelijk: 1. kennis, 2. vaardigheden/wetenschappelijke vorming, 3. academische vaardigheden en attitude en 4. afstemming op het afnemend veld. Daarnaast stelt het domeinspecifieke referentiekader een aantal kaders voor de inhoud en het programma van de opleidingen.

De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en is van mening dat het een goede onderlegger vormt voor de opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde. Het is specifiek genoeg om richtlijnen aan te ontlenen voor de inrichting van de opleidingen in kwestie, maar tevens algemeen genoeg om de opleidingen in staat te stellen hun eigen accenten te leggen. Daarmee vormt het domeinspecifieke referentiekader een goede basis voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

Domeinspecifieke eisen en eindtermen
De masteropleiding Literary Studies bestaat sinds 1 september 2012 uit vier afstudeerrichtingen: English literature and culture, French literature and culture, German literature and culture en Italian literature and culture. De masteropleiding Literary Studies is Engelstalig en de voltijdvariant heeft een studieduur van een jaar. De afstudeerrichtingen

English literature and culture en French literature and culture worden daarnaast aangeboden in deeltijd. Deeltijdstudenten mogen 1,5 jaar doen over de master. De opleiding zorgt ervoor dat er voor deeltijdstudenten een samenhangend programma is samengesteld waardoor de student in staat is om aan alle eindtermen te voldoen.

De kritische reflectie beschrijft een aantal algemene eindkwalificaties voor masterstudenten Literary Studies. De eindkwalificaties zijn gericht op het vergaren van kennis en inzicht in onderzoeksmethoden en literatuur binnen de gekozen afstudeerrichting; het toepassen van kennis en inzicht binnen de afstudeerrichting; het vormen van een wetenschappelijk oordeel en het mondeling en schriftelijk communiceren van studenten.

Volgens de kritische reflectie streeft de opleiding Literary Studies een tweeledig doel na door in de eindtermen een duidelijk accent op de doeltaalspecifieke culturele kennis en vaardigheden van de studenten te leggen. Het eerste doel is om Literary Studies studenten zodanig op te leiden dat zij na de studie een betrekking kunnen vervullen waarvoor een wetenschappelijke opleiding op het gebied van de studie van literatuur in de belangrijkste West-Europese talen vereist is. Het tweede doel is om Literary Studies studenten zodanig op te leiden dat zij na de studie een goede basis hebben voor een PhD binnen één van de betrokken taalgebieden of in de vergelijking van verschillende literaturen. De eindtermen voor taalvaardigheid zijn gespecificeerd in termen van het Europees Referentiekader van de Raad van Europa en verschillen per taal (zie tabel 1).

Duits		**Engels**	
Luisteren	C2	Luisteren	C2
Lezen	C2	Lezen	C2
Gesproken interactie	C1	Gesproken interactie	C2
Gesproken productie	C2	Gesproken productie	C2
Schrijven	C1	Schrijven	C2

Frans		**Italiaans**	
Luisteren	C1/2	Luisteren	C1
Lezen	C2	Lezen	C1
Gesproken interactie	C1	Gesproken interactie	B2/C1
Gesproken productie	C1	Gesproken productie	B2/C1
Schrijven	C1	Schrijven	C1

Tabel 1. De eindtermen voor taalvaardigheid per afstudeerrichting in termen van het Europees Referentiekader.

De commissie heeft vastgesteld dat de eindtermen van de masteropleiding Literary Studies voldoende geconcretiseerd en ambitieus zijn voor wat betreft het te bereiken niveau van taalvaardigheid. Het valt de commissie op dat er met de samenvoeging van de oorspronkelijk vier aparte masters weinig integratie tussen de afstudeerrichtingen heeft plaatsgevonden. Dit kan de opleiding bereiken door zich meer te richten op de ontwikkeling over de taalgrenzen van de afstudeerrichtingen heen. Bijvoorbeeld door het introduceren van een gemeenschappelijk theoretisch en methodologisch deel voor alle masterstudenten.

Niveau en oriëntatie

De kritische reflectie geeft aan dat afgestudeerde Literary Studies studenten beschikken over een zodanig inzicht in de resultaten, begrippen en methoden van hun vakgebied dat zij de meest actuele problemen en vraagstellingen van het vakgebied kunnen onderkennen en er een beargumenteerd oordeel over kunnen formuleren. Tevens kunnen afgestudeerden een correct, beargumenteerd en kritisch verslag doen van de stand van zaken binnen één of meer deelgebieden van de betrokken letterkundes en daar verantwoorde conclusies uit trekken.

Ook kunnen zij de opgedane kennis en vaardigheden binnen de afstudeerrichting toepassen in de uitoefening van maatschappelijke betrekkingen. De commissie heeft vastgesteld dat de eindtermen van de masteropleiding Literary Studies aansluiten bij de Dublin-descriptoren. De opleiding besteedt voldoende aandacht aan wetenschappelijke vorming en onderzoeksmethoden. De masteropleiding Literary Studies heeft hierdoor volgens de commissie zichtbaar een wetenschappelijk masterniveau.

Volgens de kritische reflectie hebben de afgestudeerde masterstudenten Literary Studies eveneens academische kennis en onderzoeks-, schrijf- en spreekvaardigheden opgedaan in een specifieke doeltaal. Deze vaardigheden kunnen van pas komen bij een verscheidenheid aan banen. Afgestudeerden van de masteropleiding Literary Studies komen op verschillende plekken op de arbeidsmarkt terecht, zoals in het middelbaar en hoger onderwijs, in de wetenschap, de journalistiek, de uitgeverswereld, als communicatiedeskundige/vertaler bij een onderzoeksinstituut, in het bedrijfsleven en bij overheidsinstellingen. De commissie concludeert uit het gesprek met studenten en alumni dat een deel van hen zich na de studie Literary Studies graag verder wil ontwikkelen door het halen van een PhD of het volgen van de lerarenopleiding. Een ander deel van de studenten wil na het afstuderen meteen aan de slag in het bedrijfsleven of als beleidsmedewerker.

De kritische reflectie geeft aan dat de Leidse opleiding qua opzet vergelijkbaar is met de masteropleiding Modern European Literature aan de University of Kent. Deze opleiding duurt ook een jaar en is gericht op het bestuderen van grote schrijvers, genres en bewegingen binnen een bredere context van moderne Europese literatuur. Bijzonder in Leiden is dat studenten bewust kiezen voor een zwaartepunt in de vorm van een afstudeerrichting. Anders dan in Kent, bestuderen Leidse studenten de cultuur van hun specialisatie in de doeltaal. Verder wordt in Leiden het accent gelegd op de talige culturele context van de betrokken literaturen terwijl in Kent het accent ligt op de Europese dimensie.

De University of Cambridge is volgens de kritische reflectie vergelijkbaar met Leiden door een grote keus aan vakken uit diverse taalgebieden. Cambridge heeft echter een verplicht gemeenschappelijk vak, terwijl dit overkoepelende vak in Leiden vanaf volgend jaar vrijwillig wordt aangeboden. Volgens de kritische reflectie kan de masteropleiding Literary Studies in Leiden enerzijds het voordeel met zich meebrengen dat studenten over de grenzen van hun eigen taalgebied kunnen kijken en anderzijds kunnen de afstudeerrichtingen vergeleken worden met zelfstandige opleidingen Duits, Engels, Frans en Italiaans in het buitenland.

De commissie stelt vast dat afgestudeerden voldoende zijn opgeleid voor instroming in een vervolgopleiding of promotieonderzoek of het betreden van de arbeidsmarkt. De commissie concludeert dit aan de hand van het niveau van de scripties (zie standaard drie) en de gesprekken met de studenten en alumni. Samengevat is de commissie van mening dat het niveau van de masteropleiding Literary Studies aansluit op wat men mag verwachten van een masterstudent.

Overwegingen

De commissie heeft kennis genomen van de eindtermen van de opleiding Literary Studies en heeft ze helder en concreet geformuleerd bevonden. De commissie meent dat er meer mogelijk is om te komen tot een taaloverstijgende samenwerking tussen de afstudeerrichtingen van de master. Het beoogde niveau van de masterstudenten Literary Studies is voldoende bevonden.

Conclusie

Masteropleiding Literary Studies: de commissie beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving
Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:
De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Opbouw en samenhang van de programma's
Alle masterstudenten Literary Studies besteden in totaal 60 EC aan de opleiding. Daarvan bestaat 40 EC uit cursorisch onderwijs en de masterscriptie beslaat 20 EC. Er zijn vier afstudeerrichtingen mogelijk binnen de master: English literature and culture, French literature and culture, German literature and culture en Italian literature and culture. Studenten French literature and culture en Italian literature and culture volgen het eerste semester verplicht drie vakken en maken in het tweede semester een keuze uit een aantal optionele vakken uit de Franse respectievelijk Italiaanse letterkunde. De afstudeerrichting German literature and culture heeft één verplicht vak in het eerste semester, daarnaast kiezen studenten in het eerste en tweede semester een aantal vakken binnen de Duitse letterkunde. Binnen de afstudeerrichting English literature and culture zijn er geen verplichte vakken en maken studenten in het eerste en tweede semester een vrije keuze uit vakken op het gebied van Engelse letterkunde. Er zijn twee instroommomenten: september en februari. Februari-instromers beginnen met het volgen van vakken en kunnen vanaf september aan de scriptie beginnen.

Vanaf 2013-2014 mogen studenten Literary Studies facultatief de minimaal twee vakken van 10 EC binnen hun eigen specialisatie (ten minste één vak van 10 EC voor studenten German literature and culture) niet alleen op het gebied van letterkunde binnen de masteropleiding Literary Studies volgen maar ook op het gebied van taalkunde binnen de masteropleiding Linguistics. De laatste optie is vooral relevant voor studenten die een eerstegraads lesbevoegdheid in een schooltaal willen behalen (Educatieve Master). Studenten hebben in het gesprek met de commissie aangegeven dat studenten die het onderwijs in willen, worden gestimuleerd om vakken te volgen bij letterkunde én taalkunde.

Qua niveau zijn alle vakken instellingsbreed ingedeeld op een schaal van 100 tot 600. Vakken op niveau 100 zijn inleidend, vakken op niveau 600 zijn zeer gespecialiseerd. In de masteropleiding Literary Studies worden vakken aangeboden op niveau 500-600.

De commissie vindt het verschil in vakaanbod per afstudeerrichting groot: English literature and culture biedt elf keuzeonderdelen aan, French literature and culture biedt studenten keuze uit vier onderdelen, German literature and culture biedt zes keuzeonderdelen aan en Italian literature and culture biedt studenten keuze uit twee onderdelen. De commissie begrijpt dat dergelijke verschillen het gevolg zijn van een sterk uiteenlopende instroom voor de vier afstudeerrichtingen, zeker zolang die vrijwel onafhankelijk van elkaar worden vormgegeven, maar acht een dergelijke verdeling toch onevenwichtig. De studenten hebben tijdens het gesprek met de commissie aangegeven dat ze ze in het kader van de samenwerking met UU, UvA en VU de optie hebben om aan die andere universiteiten vakken te volgen en zo toch een breed aanbod behouden. Er is in het masterprogramma Literary Studies nog geen gemeenschappelijk deel opgenomen.

De commissie heeft in de kritische reflectie kunnen lezen dat er vanaf volgend jaar een vrijwillig gemeenschappelijk vak, Situated Literatures (niveau 500), wordt geïntroduceerd. Het vak Situated Literatures zal worden opgebouwd uit een gezamenlijk deel en een specialistisch deel. Het gezamenlijk deel omvat 5 EC en zal plenair in het Engels gegeven worden. Aan dit gezamenlijke deel ligt het boek van de Duitse romanist Erich Auerbach ten grondslag. In het specialistische deel (dat eveneens 5 EC omvat) gaan studenten binnen hun gekozen afstudeerrichting in de desbetreffende doeltaal verder in op de daarvoor behandelde stof. De commissie vindt dit vak een goede aanzet tot meer gezamenlijkheid maar meent dat er nog meer mogelijk is om te komen tot een taaloverstijgende samenwerking tussen de afstudeerrichtingen.

De studenten hebben in het gesprek met de commissie laten weten dat een overkoepelend vak, zoals Situated Literatures, kan zorgen voor een interessante uitwisseling tussen verschillende talen en lesmethoden. De commissie zou in de toekomst graag meer overkoepelende vakken willen zien, bijvoorbeeld ook op het vlak van recente of bijna-recente ontwikkelingen als postkoloniale literatuur, post-nationale literatuur, transnationale literaturen en wereldliteratuur. De commissie is van mening dat dit zal zorgen voor meer samenhang en kennisuitwisseling binnen het programma. Tevens verwacht zij dat de opleiding hiermee meer studenten zal aantrekken en efficiënter met de studentenaantallen om kan gaan.

Het bevreemdt de commissie dat de afstudeerrichting Comparative Literature and Literary Theory is ondergebracht bij de masteropleiding Media Studies in plaats van bij de masteropleiding Literary Studies. Zij raadt aan om Comparative Literature and Literary Theory als vijfde afstudeerrichting toe te voegen aan de masteropleiding Literary Studies en de afstudeerrichting op te nemen in een geïntegreerd programma door dwarsverbanden te leggen met de andere vier afstudeerrichtingen.

Didactische uitgangspunten
De commissie vindt dat in de verschillende leerlijnen zoals omschreven in de kritische reflectie geen duidelijk algemeen didactisch concept van de masteropleiding naar voren komt. Voor de commissie reflecteert dit het gebrek aan overkoepeling tussen de vier afstudeerrichtingen die elk voor een afzonderlijke leerlijn staan. Tijdens het gesprek hebben de docenten zelf aangegeven dat er verder gewerkt moet worden aan een gezamenlijke leerlijn binnen de masteropleiding Literary Studies. De commissie sluit zich hierbij aan, en beveelt de opleiding dan ook aan om haar didactisch concept duidelijk in kaart te brengen zodat er meer eenheid binnen de masteropleiding ontstaat.

Waarborging van doelstellingen en eindtermen in de programma's
In bijlage 4 van de kritische reflectie is een overzicht opgenomen van de gegeven vakken per afstudeerrichting. Per vak staan de te behalen eindtermen weergegeven.

In de kritische reflectie staat dat de werkgroepen bijdragen aan de realisering van alle eindtermen: Studenten bestuderen wetenschappelijke publicaties en leren deze kritisch te verwerken (eindterm 1). Studenten kiezen in de loop van het vak een relevante onderzoeksvraag en formuleren daarop een gefundeerd antwoord (eindterm 2). Aan het eind van het vak presenteren de studenten hun onderzoek en rapporteren ze hun bevindingen in het afsluitende werkstuk (eindterm 3 en eindterm 4). Hiermee leggen de studenten een basis voor de scriptie. Het komt wel eens voor dat het afsluitende werkstuk vanuit de werkgroep fungeert als startpunt voor een onderzoek voor de scriptie. De scriptie draagt met name bij aan de realisering van eindtermen 3, 4 en 5.

De commissie heeft op basis van de kritische reflectie en het ingekeken materiaal tijdens de visitatie geconstateerd dat de eindkwalificaties zichtbaar terugkomen in de vakken van de afstudeerrichtingen van de masteropleiding Literary Studies.

Wetenschappelijke vorming
De kritische reflectie geeft aan dat er in het masteronderwijs een nauw verband bestaat tussen de behandelde onderwerpen en benaderingen, en het onderzoek van de stafleden. Vaak sluiten de werkgroepen aan bij lopende onderzoeksprojecten waarbij stafleden betrokken zijn. De docenten kunnen inhoudelijke verbanden tussen onderzoek en onderwijs leggen en daarmee het wetenschappelijke karakter van de opleiding versterken. Alle colleges worden gegeven in de doeltaal van de afstudeerrichting. Ook de scriptie wordt in de doeltaal geschreven.

Verder worden studenten, volgens de kritische reflectie, in alle onderdelen van de opleiding getraind in het zelf verrichten van onderzoek. De masterstudenten laten wetenschappelijke vaardigheden zien door het geven van kleine presentaties over deelonderzoeken tijdens het college. De discussies in de werkcolleges zorgen ervoor dat studenten getraind worden in wetenschappelijk argumenteren. In de werkgroepen wordt er van studenten verwacht dat zij zelfstandig een relevante en beperkte onderzoeksvraag formuleren, welke vaak gerelateerd is aan het eigen onderzoek van de docent. In de scriptie geeft de masterstudent hier vervolgens op basis van eigen onderzoek een onderbouwd antwoord op.

In het gesprek van de commissie met de docenten bleek duidelijk dat de docenten de studenten onderzoeksvaardigheden bij willen brengen op masterniveau. De studenten hebben in het gesprek met de commissie laten weten dat ze tijdens de vakken gebruik maken van recent verschenen wetenschappelijke artikelen. De commissie is positief over de relatie met het eigen onderzoek van de docenten dat in de masterwerkgroepen wordt gelegd en moedigt dit aan. Zij stelt vast dat er binnen de opleiding voldoende aandacht is voor onderzoeksvaardigheden en andere academische vaardigheden. De commissie ziet de academische en wetenschappelijke vorming in voldoende mate terug in de scripties (zie Standaard 3).

Studielast en studeerbaarheid
De universiteit Leiden heeft, volgens de kritische reflectie, ingangseisen vastgesteld die gelden voor alle masteropleidingen. Universiteitsbreed wordt in Leiden de 'harde knip' gehanteerd, wat wil zeggen dat studenten hun bacheloropleiding moeten hebben afgerond om in een masteropleiding in te kunnen stromen. Ook moeten alle masterstudenten (met uitzondering van de master Neerlandistiek) van de faculteit voldoen aan een bachelorniveau van Engelse taalbeheersing.

De specifieke, inhoudelijke toelatingseisen voor de master Literary Studies zijn per afstudeerrichting verschillend. Studenten die in Leiden hun bachelor in het desbetreffende taalgebied hebben afgerond, kunnen direct doorstromen in de specifieke afstudeerrichting van de master Literary Studies. De afstudeerrichting English literature and culture vormt bijvoorbeeld een doorstroommaster voor afgestudeerden van de bachelor Engelse taal en cultuur. In de andere gevallen beslist de toelatingscommissie van de masteropleiding Literary Studies over de aanmeldingen van studenten voor een specifieke afstudeerrichting.

De commissie heeft van afgelopen jaren de in-, door- en uitstroomgegevens bekeken van de vier masteropleidingen die (gedeeltelijk) zijn geïntegreerd in de masteropleiding Literary Studies. In 2011-2012 was er een instroom van in totaal 118 studenten in de vier oude

masteropleidingen: 95 van de ingestroomde studenten hebben voor de masteropleiding Engelse taal en cultuur gekozen. Er kozen 14 studenten voor de masteropleiding Franse taal en cultuur, 3 studenten voor de masteropleiding Duitse taal en cultuur en 6 voor de masteropleiding Italiaans taal en cultuur. De commissie heeft vastgesteld dat de instroom van studenten sterk verschilt per masterrichting. De commissie wil de masteropleiding Literary Studies adviseren er scherp op te blijven dat er binnen de vier nieuwe hoofdrichtingen niet een vergelijkbare discrepantie in instroom ontstaat zoals de vorige jaren tussen de masteropleidingen het geval was.

Het aantal contacturen voor de masterstudenten Literary Studies bedraagt in het eerste semester minimaal 6 uur per week. In het tweede semester bedraagt het aantal contacturen minimaal 2 uur per week. Een merendeel van de tijd spenderen de studenten in werkgroepen. Af en toe vinden er additionele bijeenkomsten (bijvoorbeeld een studentensymposium) plaats. In het tweede semester hebben studenten regelmatig begeleidingsgesprekken over de scriptie.

De studenten hebben in het gesprek met de commissie te kennen gegeven dat de werklast hoog is: er wordt een hoge inzet en participatie van de studenten verwacht. De masterstudenten gaven echter aan dat zij de werkdruk niet als onmogelijk ervaren. De commissie heeft de indruk dat de studiedruk bij de masteropleiding Literary Studies hoog ligt maar heeft vastgesteld dat de werklast voor studenten haalbaar is.

Uit de kwantitatieve gegevens (zie bijlage 9) heeft de commissie opgemerkt dat het rendement van afgestudeerden aan de oude, in Literary Studies geïntegreerde, masteropleidingen zorgelijk laag is. Het merendeel van de studenten doet over het algemeen twee jaar of langer over een masteropleiding. De docenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat een oorzaak kan zijn dat masterstudenten al zijn begonnen met werken of tegelijkertijd aan een tweede studie zijn begonnen. Ook komt het voor dat studenten binnen een cursus een onderzoeksartikel moeten herschrijven omdat het niet voldoende is bevonden.

De opleiding Literary Studies geeft in de kritische reflectie aan dat zij het rendement van masterstudenten in de toekomst wil verhogen. Dit hoopt men te bereiken door intensievere toetsing in te voeren in de vorm van meerdere formele toetsmomenten. Tevens wil de opleiding intensievere begeleiding van studenten in de vorm van voortgangsgesprekken met de studiecoördinator en de scriptiebegeleider in gaan voeren. De commissie ondersteunt dit initiatief en beveelt de opleiding aan om deze veranderingen zo snel mogelijk te implementeren.

Onderwijsgevend personeel en staf-studentratio
De kritische reflectie geeft aan dat het instituut LUCAS (Leiden University Centre for the Arts in Society) vanaf 2008 verantwoordelijk is voor het beschikbare wetenschappelijke personeel voor het onderwijsprogramma van de masteropleiding Literary Studies. Uit de aangeleverde cijfers blijkt dat er 3.02 fte wordt ingezet voor de masteropleiding Literary Studies bij een studentenaantal van 69 (het studentenaantal is ontdubbeld wat wil zeggen dat de studenten die de opleiding als tweede studie volgen niet zijn meegeteld). In 2012-2013 was de staf-student-ratio 1:23.

De commissie vindt de staf-studentratio acceptabel. Desondanks werd in de gesprekken met de docenten duidelijk dat zij over het geheel genomen een hoge werkdruk ervaren. Zij gaven daarbij aan dat de faculteit voor de onderwijsinzet een norm hanteert van 75% van de aanstellingsomvang. Omdat voor bestuurlijke taken zoals het lidmaatschap van een

opleidings- of examencommissie niet of nauwelijks uren worden toegekend, wordt de tijd voor onderzoek dan wel erg gering.

De commissie heeft na het bezoek aan de faculteit vernomen dat de 75% besteding aan onderwijs wordt gehanteerd als maximum, niet als na te streven norm. Zij vindt echter 75% aan onderwijsbesteding ook als maximum een te hoog percentage. De commissie is daarom te spreken over ondersteuning van de examencommissie door de ambtelijk secretaris zodat het commissiewerk van de betrokken docenten in ieder geval niet ten koste van hun onderzoekstijd wordt verricht.

De commissie stelt vast dat alle docenten binnen de masteropleiding Literary Studies zijn gepromoveerd. Uit de kwantitatieve gegevens met betrekking tot docentkwaliteit bleek dat geen van de docenten zijn of haar BKO heeft behaald. De commissie is erover te spreken dat alle docenten zijn gepromoveerd. Echter, ze vindt het van belang dat alle docenten hun BKO halen en raadt de opleiding aan erop aan te sturen dat dit zo snel mogelijk gebeurt. De commissie heeft begrepen dat senior docenten, die binnen deze master het onderwijs verzorgen, volgens de facultaire richtlijnen in de eerste instantie geen BKO hoefden te behalen. Er is prioriteit gegeven aan een kwalificatie voor nieuwe docenten. De faculteit heeft zich ten doel gesteld om in het studiejaar 2013-2014 senior docenten een SKO-traject (Senior Kwalificatie Onderwijs) te laten doorlopen. De commissie adviseert de opleiding met klem deze plannen voortvarend uit te voeren

Verder maakt de commissie zich, gebaseerd op de instroom van de oude masteropleidingen, zorgen over de scheve verdeling van de studentenaantallen, voornamelijk bij de afstudeerrichting English literature and culture ten opzichte van de andere afstudeerrichtingen. Zij wil de opleiding verzoeken er op te letten dat de werkdruk bij de studentrijke afstudeerrichting English literature and culture niet te hoog oploopt.

Studiebegeleiding
Voor alle masterstudenten Literary Studies wordt volgens de kritische reflectie voorafgaand aan de reguliere colleges een startweek georganiseerd. In de startweek participeren studenten in inhoudelijke en sociale activiteiten. Volgens de richtlijnen krijgt iedere masterstudent een contactdocent toegewezen. Uiterlijk tijdens de startweek spreekt de student met de contactdocent over de vakken die de student tijdens het studiejaar gaat volgen. Dit gesprek vindt plaats in afstemming met de studiecoördinator. Waar nodig wordt het studieplan in september aan de examencommissie voorgelegd.

Studiecoördinatoren zijn aangesteld bij de facultaire dienst Onderwijs- en studentenzaken en worden toegewezen aan een of meer opleidingen. Hun taken zijn een combinatie van onderwijsorganisatie (opstellen van studiegids en roosters, advisering van opleidingscommissie en examencommissie) en studieadvisering aan individuele studenten. De studiecoördinatoren hebben diepgaande kennis van de onderwijsprogramma's, zijn toegankelijk voor studenten en hebben korte lijnen met de opleidingscommissie en de examencommissie. De commissie heeft tijdens het bezoek kunnen vaststellen dat zij hierdoor een cruciale en positieve rol vervullen in de dagelijkse gang van zaken in de opleiding.

Masterstudenten sluiten de opleiding Literary Studies af met een scriptie. Volgens de kritische reflectie stelt de opleiding studenten ten doel om tegen het eind van het eerste semester, uiterlijk voor het begin van het tweede semester, contact te leggen met een docent over een mogelijk onderwerp. De begeleider van de scriptie moet een gepromoveerde docent op het gebied van de afstudeerrichting zijn. De begeleider beoordeelt de scriptie samen met een

andere docent vanuit de opleiding. Ook wordt de scriptie getoetst op plagiaat door het programma SafeAssign. Wanneer een student kiest voor een onderwerp dat gerelateerd is aan twee afstudeerrichtingen, wordt in overleg met de begeleidende docent de taal van de scriptie gekozen.

De studenten hebben in de gesprekken met de commissie laten weten dat zij scriptievoorbeelden en de daarbij horende begeleiders van voorgaande jaren kunnen inzien. Op basis van deze informatie kiezen de masterstudenten welke docent ze als begeleider willen. Vaak zijn de studenten er van te voren van op de hoogte welke specialisaties de docenten hebben omdat het contact tussen studenten en docenten nauw is. De studenten hebben in het gesprek met de commissie aangegeven dat de mate van begeleiding verschilt per begeleider en ook afhankelijk is van de persoonlijke behoefte van de student. De studenten gaven aan tevreden te zijn over de hoeveelheid begeleiding. De commissie concludeert dat de studie- en scriptiebegeleiding adequaat zijn ingericht.

Opleidingsspecifieke voorzieningen en kwaliteitszorg
Onder de opleidingsspecifieke voorzieningen van de masteropleiding Literary Studies vallen de Bijzondere collecties UB, de Virtual Research Environment UB, het Centre Doc en studieplekken in het P.N. van Eyckhofgebouw. Studenten hebben hierdoor toegang tot handschriften Frans en Duits, documentatie en een handbibliotheek. Tevens is er een elektronische leeromgeving (Blackboard) waar de studenten alle benodigde informatie per vak kunnen vinden. De commissie is, op basis van de toegankelijkheid en overzichtelijkheid, enthousiast over de kwaliteit van de elektronische studiegids.

De studenten zijn in het gesprek met de commissie wisselend enthousiast over de universiteitsbibliotheek. Studenten moeten met enige regelmaat boeken uit andere steden halen omdat de bibliotheek in Leiden niet aan hun vraag kan voldoen. Wel zijn er veel academische tijdschriften beschikbaar. De commissie raadt de faculteit aan om het budget zo in te richten dat ook kleine opleidingen hun aandeel in de collectie op peil kunnen houden.

Er is een aparte opleidingscommissie voor de masteropleiding Literary Studies. Uit het gesprek met deze opleidingcommissie (oc) heeft de commissie vernomen dat de oc pas vanaf dit jaar bestaat en dat het moeilijk is gebleken de oc samen te stellen. Er zitten momenteel twee docenten en één studentlid in de oc. Het streven van de opleiding is het opzetten van een oc waarin alle vier de afstudeerrichtingen gerepresenteerd worden door één studentlid en één docentlid. De commissie beveelt de opleiding en de oc aan hier onmiddellijk mee aan de slag te gaan, aangezien er volgens de wetgeving evenveel studenten als docenten in de oc dienen te zitten. Er is twee keer een overleg geweest over de vormgeving van de oc. Verder zijn er binnen de oc geen inhoudelijke besluiten genomen. De commissie vindt het problematisch dat de oc zo laat is opgericht en nog geen initiatieven heeft genomen.

In het gesprek met de studenten werd duidelijk dat wanneer een student tegen een probleem binnen een vak aanloopt, deze naar de studiecoördinator of direct naar de docent van het vak gaat om het probleem aan te kaarten. Ook is er de optie om aan het eind van het vak een vak- of docentevaluatie in te vullen. Het is de taak van het oc om de evaluaties van de studenten te beoordelen. De commissie vindt het spijtig dat de oc nog geen studentevaluaties heeft beoordeeld.

De oc gaf in het gesprek met de commissie aan dat zij in de toekomst binnen de opleiding Literary Studies meer integratie wil bereiken op docent- en studentniveau door bijvoorbeeld vaker een studiemiddag of colloquium te organiseren. De commissie vindt dit een goed

initiatief en wil de oc erop wijzen dat zij op meerdere vlakken moet werken aan het creëren van eenheid tussen de vier afstudeerrichtingen.

De studenten hebben in het gesprek met de commissie aangegeven dat zij behoefte hebben aan een goede informatievoorziening over de arbeidsmarkt. Naast het feit dat zij bij docenten aan kunnen kloppen en bij het loopbaancentrum terecht kunnen, zouden de studenten actiever voorbereid willen worden op de arbeidsmarkt. De commissie is van mening dat de oc hier op moet anticiperen door bijvoorbeeld een middag te organiseren waarop alumni een beeld schetsen van de arbeidsmarkt.

Overwegingen

De commissie is van mening dat de vakken binnen elke afstudeerrichting de studenten in staat stellen om te voldoen aan de eindtermen van de masteropleiding Literary Studies. De werkdruk van de studenten is hoog, maar de commissie heeft vastgesteld dat deze haalbaar is. In de gesprekken van de commissie met de docenten werd duidelijk dat docenten over het geheel genomen een hoge werkdruk ervaren. De commissie benadrukt dat zij de maximaal 75% aan onderwijslast te hoog vindt.

De commissie is positief over de verwevenheid van onderzoek en onderwijs en is van mening dat er voldoende aandacht is voor onderzoeksvaardigheden en andere academische vaardigheden. Zij heeft de begeleiding van studenten voldoende bevonden maar adviseert de opleiding om alle docenten het BKO-traject te laten doorlopen.

In de toekomst zou de commissie graag meer inhoudelijke samenhang en kennisuitwisseling willen zien tussen de vier verschillende afstudeerrichtingen. Dit kan bereikt worden door meer overkoepelende vakken te introduceren op bijvoorbeeld het vlak van recente of bijna-recente ontwikkelingen als postkoloniale literatuur, post-nationale literatuur, transnationale literaturen en wereldliteratuur. De commissie raadt aan om Comparative Literature and Literary Theory als vijfde afstudeerrichting toe te voegen aan de masteropleiding Literary Studies en de afstudeerrichting op te nemen in een geïntegreerd programma door dwarsverbanden te leggen met de andere vier afstudeerrichtingen.

De commissie is van mening dat een overkoepelend didactisch concept voor alle afstudeerrichtingen, dat zichtbaar uitgedragen wordt, de opleiding kan versterken. De commissie ondersteunt het initiatief van de opleiding om het rendement van de masteropleiding te verhogen door intensievere toetsing en begeleiding van studenten in te voeren.

Het verbaast de commissie dat de opleidingscommissie (oc) niet eerder is opgericht terwijl de oc juist zo belangrijk is voor het creëren van eenheid binnen de masteropleiding Literary Studies. Zij raadt de oc aan om zich voornamelijk bezig te gaan houden met drie punten: 1. integratie van de afstudeerrichtingen, 2. informatieverschaffing aan masterstudenten over de arbeidsmarkt en 3. het efficiënt opzetten van evaluaties. De commissie is van oordeel dat de oc veel te laat is opgericht en zich nog niet volledig heeft ingezet en raadt de oc dan ook aan een forse inhaalslag te maken.

Conclusie

Masteropleiding Literary studies: de commissie beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties
De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:
Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Systeem van toetsing
Volgens de kritische reflectie worden studenten, afhankelijk van de leerdoelen, getoetst door middel van werkstukken en referaten, soms gecombineerd met een schriftelijk tentamen. De studenten sluiten de masteropleiding Literary Studies af met een scriptie.

De commissie heeft vastgesteld dat studenten structureel feedback krijgen op resultaten van toetsen, hetzij in een groep hetzij individueel. De docent geeft vaak achteraf uitgebreid commentaar per mail. Het streven is om vanaf het studiejaar 2013-2014 alle docenten een uniform beoordelingsformulier voor de scripties te laten gebruiken volgens vaste en inzichtelijke criteria. De commissie moedigt dit initiatief aan. De scripties worden, zoals eerder vermeld, door SafeAssign getoetst op plagiaat. Naast een gepromoveerd docent op het vakgebied wordt de scriptie tevens door een andere docent vanuit de masteropleiding beoordeeld. De docenten stellen samen het eindoordeel over de scriptie vast.

Uit het gesprek met de examencommissie is het de commissie duidelijk geworden dat de examencommissie pas sinds begin dit kalenderjaar in haar huidige vorm bestaat. De examencommissie heeft naast de masteropleiding Literary Studies, de masteropleiding North American Studies en de Research Master Art and Culture onder haar hoede. De examencommissie bestaat uit vijf leden, zodat er voor elke taal een lezer aanwezig is en daarbij een kunsthistoricus. De commissie vindt het zorgelijk dat de examencommissie in deze vorm pas dit kalenderjaar is opgericht en nog niet volledig is opgestart.

De examencommissie houdt zich bezig met aanpassingen in toetsregels, het bekijken van toetsmateriaal en het steeksproefsgewijs testen van beoordeelde scripties in de 6-7 range. De examencommissie heeft tot nu toe geen grote discrepanties gevonden tussen het cijfer van de begeleider en hun eigen beoordeling, er was soms een halve punt afwijking. In het geval dat de examencommissie een scriptie als onvoldoende beoordeelt, gaat de scriptie naar een derde lezer. Vervolgens brengen de examencommissie en de derde lezer in kaart wat er fout is gegaan waarop de examencommissie verbeterpunten aandraagt rechtstreeks naar de eerste begeleider van de scriptie. De rapportage over alle opnieuw beoordeelde scripties wordt opgeslagen in het archief van de examencommissie. De commissie is onder de indruk van de eerste aanzetten en de toekomstplannen van de examencommissie en raadt de examencommissie aan om de uitgewerkte intenties structureel door te voeren.

De commissie heeft vastgesteld dat de examencommissie de beoordelingsformulieren voor de scripties van de drie masteropleidingen heeft samengebracht tot één uniform beoordelingsformulier. De examencommissie heeft het nieuwe beoordelingsformulier daarna ingevoerd. De commissie vindt het goed dat de opleiding zich ervan bewust is dat de examencommissie er op toe moet zien dat er een uniform beoordelingsformulier voor de scripties bestaat en dat deze wordt ingevuld door twee begeleiders.

De examencommissie geeft in het gesprek met de commissie aan dat de betrokken docenten hun commissiewerk in onderzoekstijd verrichten. Op dit moment is er een ambtelijk secretaris in de ec opgenomen, hij ondersteunt de examencommissie. Tot de taken van de ambtelijk secretaris behoren onder andere het ondersteunen van de besluitvorming door de examencommissie, het verzamelen van informatie voor de examencommissie en het bijhouden van vragen van studenten. De studiecoördinator heeft een adviserende rol jegens de examencommissie en houdt de ambtelijk secretaris op de hoogte van wat er allemaal speelt bij de studenten. Wanneer de studiecoördinator een probleem aandraagt, zal de ambtelijk secretaris deze formeel afhandelen. De commissie ziet de noodzaak van een ambtelijk secretaris in en raadt de opleiding dan ook aan deze ondersteuning in stand te houden.

Gerealiseerd eindniveau
De commissie heeft zeven scripties van de masteropleiding Literary Studies beoordeeld. De commissie heeft hiervoor een lijst met alle scripties van de afgelopen twee jaar van de master Literary Studies ontvangen en daar een selectie uit gemaakt. Bij het selecteren van de scripties is zoveel mogelijk rekening gehouden met de verschillende afstudeerrichtingen en met variatie in de hoogte van het cijfer. Helaas waren er in de lijst geen deeltijdscripties beschikbaar. Aangezien het programma van de deeltijdstudenten grotendeels overeenkomt met dat van de voltijdstudenten, gaat de commissie ervan uit dat het gerealiseerd eindniveau van deeltijdstudenten gelijk staat aan dat van de voltijdstudenten. De commissie heeft vastgesteld dat het opleidingscijfer van de scripties voldoende overeenkomt met het cijfer dat de commissie ervoor zou geven.

De commissie was over het algemeen tevreden over het niveau van de scripties. Er was één scriptie waar twijfels over bestonden vanwege de geringe omvang en de scheve verhouding tussen de scriptieonderdelen. De commissie is over deze scriptie echter niet tot een unanieme onvoldoende gekomen. In het algemeen is het niveau van de andere geselecteerde scripties voldoende bevonden en heeft de commissie vastgesteld dat alle studenten terecht zijn afgestudeerd. De commissie wil daarbij aanstippen dat zij het belangrijk vindt dat in alle scripties dezelfde eisen worden gesteld aan de onderzoeksvaardigheden van de afgestudeerden.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat de ec een duidelijk beeld heeft van haar takenpakket. De commissie raadt de ec aan om de uitgewerkte intenties zo snel mogelijk door te voeren. De commissie is te spreken over het feit dat er op facultair niveau een ambtelijk secretaris is ingeschakeld om de werkdruk van docenten in de ec te verminderen.

Daarbij zou de commissie graag zien dat verschillende ec's van de Leidse talenopleidingen contact met elkaar onderhouden om *best practices* uit te wisselen en dubbel werk te voorkomen. De commissie is van mening dat normen en beoordelingscriteria van scripties door de opleidingen op elkaar afgestemd moeten worden om uitdrukking te geven aan een gezamenlijke visie op het gewenste eindniveau. Het eindniveau van de afgestudeerden in Literary Studies is door de commissie voldoende bevonden.

Conclusie

Masteropleiding Literary Studies: de commissie beoordeelt Standaard 3 als voldoende.

Algemeen eindoordeel

De commissie komt op basis van het bestudeerde materiaal en de gevoerde gesprekken tijdens het visitatiebezoek tot het oordeel dat de masteropleiding Literary Studies op alle drie de standaarden voldoende presteert.

De vakken binnen elke afstudeerrichting stellen de studenten in staat om te voldoen aan de eindtermen van de opleiding Literary Studies. De commissie raadt de opleiding sterk aan om zich bezig te houden met de ontwikkeling van de master over de taalgrenzen van de afstudeerrichtingen heen door een groter gemeenschappelijk, taaloverstijgend deel voor alle masterstudenten te implementeren. Dit kan bijvoorbeeld bereikt worden door Comparative Literature and Literary Theory als vijfde afstudeerrichting toe te voegen aan de masteropleiding Literary Studies en de afstudeerrichting op te nemen in een geïntegreerd programma door dwarsverbanden te leggen met de andere vier afstudeerrichtingen.

De commissie is positief over de verwevenheid van onderzoek en onderwijs en is van mening dat er voldoende aandacht is voor onderzoeksvaardigheden en andere academische vaardigheden. Zij heeft de begeleiding van studenten voldoende bevonden maar adviseert de opleiding om alle docenten het BKO-traject te laten doorlopen.

De commissie adviseert de opleiding Literary Studies om het verschil in werkdruk van docenten en het verschil in aantal keuzevakken tussen de vier afstudeerrichtingen waar mogelijk recht te trekken. Tevens is de commissie van mening dat een overkoepelend en expliciet didactisch concept voor alle afstudeerrichtingen, dat zichtbaar uitgedragen wordt, de opleiding kan versterken. De commissie ondersteunt het initiatief van de opleiding om het rendement van de masteropleiding te verhogen door intensievere toetsing en begeleiding van studenten in te voeren.

De commissie ziet graag dat de oc en de ec hun uitgewerkte intenties zo snel mogelijk door te voeren. De commissie heeft vastgesteld dat de maximaal 75% aan onderwijslast voor docenten voor een te hoge werkdruk kan zorgen. Zij is te spreken over het feit dat er op facultair niveau een ambtelijk secretaris is ingeschakeld om de werkdruk van docenten in de ec te verminderen. Het eindniveau van de masteropleiding Literary Studies voldoet aan het niveau van een masterstudent.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *masteropleiding Literary Studies* als voldoende.

VII: Masteropleiding Linguistics

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit samenvattend oordeel geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Taal- en Letterkunde 2013 over de masteropleiding Linguistics aan de Universiteit Leiden (UL). De oordelen van de commissie gelden voor zowel de voltijd- als de deeltijdvariant. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de kritische reflectie, aanvullende informatie naar aanleiding van vooraf geformuleerde vragen van de commissie, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde masterscripties en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft voor de opleiding zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat de opleiding voldoet aan de eisen voor basiskwaliteit die de voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

Standaard 1: Beoogde eindtermen
De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader. De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en geconcludeerd dat dit een goede basis is voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

De masteropleiding Linguistics is vernieuwd en bestaat per 1 september 2012 uit negen afstudeerrichtingen: Comparative Indo-European Linguistics, English Language and Linguistics, French Language and Linguistics, German Language and Linguistics, Italian Language and Linguistics, Language Diversity of Africa, Asia and Native America, Theoretical Linguistics and Cognition en Translation in Theory and Practice (Dutch/English). Per 1 september 2013 zal een tiende afstudeerrichting, Chinese Linguistics, van start gaan. De masteropleiding Linguistics is Engelstalig (afgezien van de vakken in de taalspecifieke afstudeerrichtingen) en de voltijdvariant heeft een studieduur van een jaar. De afstudeerrichtingen English Language and Linguistics en French Language and Linguistics worden ook aangeboden in deeltijd. Het programma van de deeltijdstudenten is gelijk aan dat van voltijdstudenten, sommige vakken worden echter in de avond gegeven.

Afgestudeerde studenten Linguistics die voldoen aan de eindtermen hebben inzicht verworven in de resultaten, begrippen en methoden van het vakgebied van hun specialisatie. Daarmee zijn ze in staat aan de hand van vakliteratuur actuele problemen en vraagstellingen te onderkennen en er een beargumenteerd oordeel over te vormen. Ook zijn studenten in staat om binnen hun specialisatie een nieuw probleem te analyseren, een onderzoek op te zetten en uit te voeren, daar conclusies uit te trekken en er een beargumenteerd en kritisch verslag van te doen.

De commissie heeft kennis genomen van de eindtermen van de opleiding en heeft ze helder en concreet geformuleerd bevonden. Dit geldt voornamelijk voor de eindtermen per afstudeerrichting, de overstijgende eindtermen zijn vrij algemeen bevonden. De commissie heeft vastgesteld dat er een grote variëteit in afstudeerrichtingen is. Zij raadt de opleiding aan om in de toekomst voor meer eenheid binnen het opleidingsbrede programma te zorgen, door bijvoorbeeld een gezamenlijk vak te introduceren. Het niveau van de masterstudenten Linguistics is voldoende bevonden.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving
Alle masterstudenten Linguistics volgen verplicht minimaal twee vakken van 10 EC binnen de door hen gekozen afstudeerrichting. Voor de scriptie van 20 EC kiezen de studenten een onderwerp uit deze afstudeerrichting. In totaal zal er dus tenminste 40 EC aan de gekozen

afstudeerrichting besteed worden. Verder volgt de student minimaal 10 EC tot maximaal 20 EC aan vrije keuzeruimte, die besteed wordt aan een vak op het gebied van taalwetenschap. Er is in het programma geen gemeenschappelijk vak voor alle masterstudenten Linguistics opgenomen.

De commissie is te spreken over de opbouw van het programma binnen elke afstudeerrichting en is van mening dat de vakken binnen elke afstudeerrichting de studenten in staat stellen om te voldoen aan de eindtermen. Zij zou echter graag opleidingsbreed meer inhoudelijke samenhang willen zien door bijvoorbeeld een gemeenschappelijk vak te introduceren. Verder is de commissie van mening dat de opleiding duidelijker moet zijn over de aanvullende vakken die studenten met een deficiënte vooropleiding moeten volgen om aan het programma van een specifieke afstudeerrichting te kunnen deelnemen.

De docenten van de opleiding gaven aan dat er naast de leerlijn nog drie belangrijke facetten zijn waaruit het didactisch concept van de masteropleiding bestaat. Ten eerste wil de opleiding het onderwijs verweven met onderzoek, ten tweede wil zij probleemgestuurd onderwijs geven en ten derde wil zij de zelfstandigheid van de studenten stimuleren. De commissie is te spreken over deze didactische uitgangspunten maar is van mening dat deze drie didactisch concepten nog impliciet zijn. Zij beveelt de opleiding sterk aan om ervoor te zorgen dat er meer eenheid binnen de opleiding komt zodat het volledige didactische concept eenduidig uitgedragen kan worden.

De commissie is positief over de verwevenheid van onderzoek en onderwijs en is van mening dat er voldoende aandacht is voor academische onderzoeksvaardigheden. De commissie zou graag zien dat meer docenten hun BKO of SKO halen en raadt de opleiding aan erop te letten dat voor de begeleiding en beoordeling van scripties altijd gepromoveerde stafleden worden aangewezen. Tevens acht zij meer uniformiteit wenselijk in de mate waarin een beroep wordt gedaan op verworven onderzoeksvaardigheden in de scripties en in de hoeveelheid begeleiding die de student hierbij ontvangt.

De commissie heeft in de kritische reflectie opgemerkt dat het rendement van de masteropleidingen die (gedeeltelijk) zijn geïntegreerd in de masteropleiding Linguistics de afgelopen jaren zorgelijk laag was. De meeste studenten doen er twee jaar of langer over. De docenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat een van de oorzaken hiervan kan zijn dat studenten vaak nog een tweede master volgen. De docenten zijn van mening dat zij de studenten meer op de deadlines van het afstudeeronderzoek moeten wijzen om te voorkomen dat studenten hun scriptie te laat inleveren. De commissie is het daarmee eens.

Ook studeren in het buitenland werd door de docenten ingeroepen als verklaring voor het lage afstudeerrendement. In het jaar 2010-2011 en 2011-2012 heeft echter volgens de kritische reflectie geen enkele student van de oude masteropleidingen een periode aan een buitenlandse universiteit doorgebracht. De commissie zou graag zien dat buitenlandse uitwisselingsprojecten meer expliciet onder de aandacht van de studenten gebracht worden. Dat zou een versterking van het internationale component van de opleiding kunnen betekenen.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleidingscommissie (oc) van plan is om opleidingsoverstijgend overleg met andere oc's aan te gaan en meer uniformiteit aan te brengen tussen de afstudeerrichtingen van de master Linguistics. Zij moedigt dit aan en zou graag zien dat de oc haar taken grondig oppakt. De commissie raadt de oc aan om alle

vakevaluaties in de toekomst schriftelijk uit te voeren. De commissie stelt vast dat de oc veel te laat is opgericht en raadt de oc dan ook aan een forse inhaalslag te maken

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindtermen
De commissie stelt vast dat de examencommissie (ec) een duidelijk beeld heeft van haar taken. De ec voert echter niet al haar wettelijke taken uit en moet nog beginnen met het controleren van de kwaliteit van toetsen en scripties en het opstellen van een uniform beoordelingsformulier. De commissie raadt de ec aan om de uitgewerkte intenties zo snel mogelijk door te voeren en het contact met de oc schriftelijk vast te leggen. Daarbij zou de commissie aanraden dat verschillende ec's van de Leidse talenopleidingen contact met elkaar onderhouden om *best practices* uit te wisselen en dubbel werk te voorkomen.

De commissie is te spreken over het feit dat er op facultair niveau een ambtelijk secretaris wordt ingeschakeld om de werkdruk van docenten in de ec te verminderen. De commissie wil de opleiding adviseren om uniforme eisen te stellen aan de onderzoeksvaardigheden die in de afstudeerscriptie moeten worden gedemonstreerd. Het eindniveau van de afgestudeerden in Linguistics is door de commissie voldoende bevonden.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Masteropleiding Linguistics:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 6 januari 2014

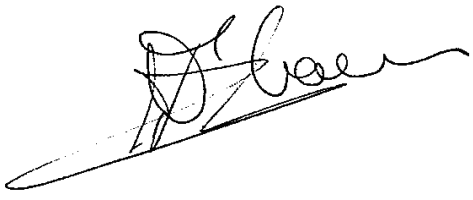

Prof. dr. Th. D'haen
(voorzitter)

T.G. Verseput, MSc.
(secretaris)

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties
De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:
De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Domeinspecifiek referentiekader
De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader (zie bijlage 2). Dit domeinspecifiek referentiekader heeft betrekking op een breed scala van opleidingen: vreemde-talenopleidingen, opleidingen op het gebied van de Nederlandse taal en opleidingen die vooral aandacht geven aan taal- en literatuurtheoretische en taaloverstijgende aspecten. Het kader moet dan ook recht doen aan die uiteenlopende opleidingen.

De opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde moeten volgens dit gemeenschappelijke kader allereerst kennis en inzicht bieden in het vakgebied van de opleiding, met inbegrip van de onderwezen taal en cultuur en de daarbij horende analytische en filologische vaardigheden. Als het gaat om een vreemde-talenopleiding moet de opleiding de student een goede beheersing van de bestudeerde taal bijbrengen. Het te bereiken niveau van taalbeheersing verschilt per taal: voor schooltalen gelden hogere niveaus dan voor niet-schooltalen. Daarnaast moet de student academisch gevormd worden met voldoende aandacht voor theorie en methodologie. Studenten leren volgens het domeinspeficiek referentiekader voorts het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier toe te passen.

In het domeinspecifiek referentiekader zijn de bovenstaande algemene eisen geoperationaliseerd in een serie eisen aan de eindtermen voor de bachelor- en de masteropleidingen. Deze eisen zijn ondergebracht in de rubrieken, namelijk: 1. kennis, 2. vaardigheden/wetenschappelijke vorming, 3. academische vaardigheden en attitude en 4. afstemming op het afnemend veld. Daarnaast stelt het domeinspecifiek referentiekader een aantal kaders voor de inhoud en het programma van de opleidingen.

De commissie heeft het domeinspecifiek referentiekader bestudeerd en is van mening dat het een goede onderlegger vormt voor de opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde. Het is specifiek genoeg om richtlijnen aan te ontlenen voor de inrichting van de opleidingen in kwestie, maar tevens algemeen genoeg om de opleidingen in staat te stellen hun eigen accenten te leggen. Daarmee vormt het domeinspecifieke referentiekader een goede basis voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

Domeinspecifieke eisen en eindtermen
De masteropleiding Linguistics is vernieuwd en bestaat per 1 september 2012 uit negen afstudeerrichtingen: Comparative Indo-European Linguistics, English Language and Linguistics, French Language and Linguistics, German Language and Linguistics, Italian Language and Linguistics, Language Diversity of Africa, Asia and Native America,

Theoretical Linguistics and Cognition en Translation in Theory and Practice (Dutch/English). Per 1 september 2013 zal de tiende afstudeerrichting Chinese Linguistics van start gaan. De masteropleiding Linguistics is Engelstalig (afgezien van de vakken in de taalspecifieke afstudeerrichtingen) en de voltijdvariant heeft een studieduur van een jaar. De afstudeerrichtingen English Language and Linguistics en French Language and Linguistics worden ook aangeboden in deeltijd. Het programma van de deeltijdstudenten is gelijk aan dat van voltijdstudenten, sommige vakken worden echter in de avond gegeven.

De kritische reflectie beschrijft een aantal algemene eindkwalificaties voor masterstudenten Linguistics. Volgens deze eindkwalificaties verwerft de student diepgaande kennis van en inzicht in de basisprincipes en theorieën binnen de eigen specialisatie. Afgestudeerde masterstudenten zijn in staat zelf een onderzoeksvraag op te stellen, linguïstische data te verzamelen en analyseren en uit te komen op een inzichtelijke conclusie. Daarnaast kunnen ze kritisch evalueren en kritiek van anderen gebruiken voor het herzien van een eigen mening. Ten slotte moeten studenten onderzoeksresultaten schriftelijk en mondeling kunnen rapporteren.

De kritische reflectie geeft aan dat er, naast de algemene eindkwalificaties, specifieke eindtermen voor elk afstudeertraject zijn opgesteld. Binnen de eindtermen van de taalspecifieke afstudeerrichtingen wordt de nadruk gelegd op de bestudeerde taal. De afstudeerrichting Translation richt zich alleen op het vertalen tussen het Engels en het Nederlands en vraagt naar gedegen kennis van en inzicht in de vertaalpraktijk. De afstudeerrichting Theoretical Linguistics and Cognition wil bij studenten grondige kennis van en inzicht in de belangrijkste taalkundige theorieën zien. Tot slot benadrukt de afstudeerrichting Language and Communication de kennis van en het inzicht in theorieën met betrekking tot taalbeheersing. Het inhoudelijke onderscheid tussen de afstudeerrichtingen wordt volgens de kritische reflectie vanaf het begin van het studieprogramma gemaakt zodat studenten binnen een jaar genoeg diepgang kunnen bereiken.

De kritische reflectie geeft aan dat de masteropleiding Linguistics zich op internationaal vlak onderscheidt door de combinatie van algemeen taalwetenschappelijke afstudeerrichtingen met taalspecifieke afstudeerrichtingen. Ten aanzien van het domeinspecifieke kader wordt het volledige terrein bestreken aan de hand van de grote verscheidenheid aan afstudeerrichtingen. Tevens zijn er volgens de kritische reflectie unieke specialisaties binnen de afstudeerrichtingen te vinden (Comparative Indo-European Linguistics en Language Diversity) en is er aandacht voor linguïstische diversiteit in niet-taalspecifieke specialisaties.

De commissie heeft vastgesteld dat de eindtermen van de masteropleiding Linguistics voldoende geconcretiseerd zijn. Dit geldt voornamelijk voor de eindtermen per afstudeerrichting. Hoewel de commissie onder de indruk is van de grote verscheidenheid in afstudeerrichtingen, zou zij graag meer eenheid willen zien. De commissie acht het belangrijk dat samenwerking tussen de negen afstudeerrichtingen resulteert in één solide en samenhangende opleiding.

Niveau en oriëntatie
De kritische reflectie geeft aan dat afgestudeerden die voldoen aan de eindtermen inzicht hebben verworven in de resultaten, begrippen en methoden van het vakgebied van hun specialisatie. Daarmee zijn ze in staat aan de hand van vakliteratuur actuele problemen en vraagstellingen te onderkennen en zich er een beargumenteerd oordeel over te vormen. Ook zijn studenten in staat om binnen hun specialisatie een nieuw probleem te analyseren en te onderzoeken, daar conclusies uit te trekken en een beargumenteerd en kritisch verslag van te

doen. De commissie heeft vastgesteld dat de eindtermen van de masteropleiding Linguistics aansluiten bij de Dublin-descriptoren. De commissie constateert dat de opleiding voldoende aandacht besteedt aan wetenschappelijke vorming en onderzoeksmethoden. De masteropleiding Linguistics heeft hierdoor volgens de commissie zichtbaar een wetenschappelijk masterniveau.

De eindtermen waarborgen volgens de kritische reflectie een verdiepend niveau van kennis en inzicht. De afgestudeerde student Linguistics kan hierdoor een maatschappelijke functie bekleden waarvoor een wetenschappelijke opleiding op masterniveau gevraagd wordt. Ook is in de eindtermen opgenomen dat de afgestudeerde masterstudent een niveau heeft bereikt dat hem of haar in staat stelt een vervolgopleiding of promotieonderzoek te starten.

In de kritische reflectie wordt omschreven dat afgestudeerden van de masteropleiding Linguistics op verscheidende plekken in de arbeidsmarkt terecht komen, zoals het voortgezet onderwijs, het wetenschappelijk en hoger beroepsonderwijs, de uitgeverswereld, het bibliotheekwezen en op tekstbureaus. De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vernomen dat studenten graag aan de slag willen als onder andere leraar, vertaler of copywriter. Ook gaven een paar studenten aan een promotietraject in te willen stappen.

De commissie stelt vast dat afgestudeerden voldoende zijn opgeleid voor instroom in een vervolgopleiding of promotieonderzoek of het betreden van de arbeidsmarkt. De commissie concludeert dit aan de hand van het niveau van de scripties (zie standaard drie) en de gesprekken met de studenten. Samengevat is de commissie van mening dat het niveau van de masteropleiding Linguistics aansluit op wat men kan verwachten van een masterstudent.

Overwegingen

De commissie heeft kennis genomen van de eindtermen van de opleiding en heeft ze helder en concreet geformuleerd bevonden. Dit geldt voornamelijk voor de eindtermen per afstudeerrichting, de overstijgende eindtermen zijn vrij algemeen bevonden. De commissie is onder de indruk van de grote variëteit in afstudeerrichtingen. Wel raadt de commissie de opleiding aan om in de toekomst voor meer eenheid binnen het opleidingsbrede programma te zorgen, door bijvoorbeeld een gezamenlijk vak te introduceren.

Conclusie

Masteropleiding Linguistics: de commissie beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving
Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:
De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Opbouw en samenhang van de programma's
Alle masterstudenten Linguistics volgen verplicht minimaal twee vakken van 10 EC binnen hun gekozen afstudeerrichting. Voor de scriptie van 20 EC kiezen de studenten tevens een onderwerp uit hun eigen afstudeerrichting. In totaal zal er dus tenminste 40 EC aan de gekozen afstudeerrichting besteed worden. Verder volgt de student minimaal 10 EC tot maximaal 20 EC aan vrije keuzeruimte, die besteed wordt aan een vak op het gebied van taalwetenschap. Er is in het programma geen gemeenschappelijk vak voor alle masterstudenten Linguistics opgenomen.

De specialisaties van de masteropleiding Linguistics kunnen volgens de kritische reflecties in twee groepen verdeeld worden: taalkundes van een specifieke taal en thematische specialisaties. Elk van de twee groepen heeft een specifieke opbouw en samenhang van de programma's.

Bij de eerste groep, taalkundes van een specifieke taal, horen de afstudeerrichtingen English Language and Linguistics, French Language and Linguistics, German Language and Linguistics en Italian Language and Linguistics. Binnen deze afstudeerrichtingen zorgt de desbetreffende taal voor de samenhang in het programma. De studenten bestuderen de gekozen taal vanuit verschillende gezichtspunten naar eigen keuze. De student kiest twee vakken van 10 EC binnen de gekozen taal, twee vakken van 10 EC uit het overige aanbod in de masteropleiding Linguistics en schrijft een scriptie van 20 EC in het eigen vakgebied.

Studenten die een taalspecifieke afstudeerrichting hebben gekozen kunnen in de vrije keuzeruimte ook een vak bij de masteropleiding Literary Studies volgen over de literatuur of cultuur van het desbetreffende taalgebied. Dit is vooral relevant voor studenten die hun eerstegraads lesbevoegdheid in een schooltaal willen halen. In dat geval is het voor de studenten wel een vereiste dat ze een derde vak van 10 EC binnen hun eigen afstudeerrichting volgen.

De tweede groep, thematische specialisaties, bestaat uit de afstudeerrichtingen Comparative Indo-European Linguistics, Language and Communication, Language Diversity of Africa, Asia and Native America, Theoretical Linguistics and Cognition en Translation in Theory and Practice. De studenten die voor deze afstudeerrichtingen kiezen hebben de gelegenheid om kennis op te doen in verschillende talen. Alle afstudeerrichtingen hanteren een scriptie van 20 EC en een aantal keuzevakken binnen de masteropleiding Linguistics. Het aantal verplichte vakken verschilt echter per afstudeerrichting en voor de richting Translation in Theory and Practice kunnen alleen studenten die 60 EC aan vertaalstudie hebben besteed in aanmerking komen voor opname in het Register tolken en vertalers.

Qua niveau zijn alle vakken instellingsbreed ingedeeld op een schaal van 100 tot 600. Vakken op niveau 100 zijn inleidend, vakken op niveau 600 zijn zeer gespecialiseerd. De meeste vakken van de masteropleiding Linguistics zijn van het niveau 500. Twee vakken zijn van niveau 400 en zes van niveau 600. Hoewel de voertaal van de opleiding over het algemeen Engels is, wordt in werkgroepen van taalspecifieke afstudeerrichtingen de objecttaal als voertaal gebruikt.

De commissie heeft uit de kritische reflectie opgemaakt dat de masteropleiding Linguistics graag studenten uit het buitenland wil aantrekken. In de gesprekken met de buitenlandse studenten, viel het de commissie op dat het besluit om in Leiden te gaan studeren onder andere op financiële gronden genomen was. Daarnaast was de keuze gebaseerd op de grote keuzemogelijkheid tussen de specifieke afstudeerrichtingen.

De commissie is te spreken over de opbouw van het programma binnen elke afstudeerrichting. Zij zou echter graag opleidingsbreed meer inhoudelijke samenhang willen zien, onder andere door de introductie van een gemeenschappelijk vak voor alle masterstudenten.

Didactische uitgangspunten
De commissie vindt het didactisch concept van de masteropleiding niet duidelijk genoeg naar voren komen in de kritische reflectie. Daarin wordt aangegeven dat de gemeenschappelijke factor van de afstudeerrichtingen: 'taal als object van studie op specialistisch niveau' is. In hun gesprek met de commissie gaven de docenten van de opleiding aan dat er drie impliciete facetten zijn waaruit het didactisch concept van de masteropleiding bestaat. Ten eerste wil de opleiding het onderwijs verweven met onderzoek, ten tweede wil zij probleemgestuurd onderwijs geven en ten derde wil zij de zelfstandigheid van de studenten stimuleren. De commissie is te spreken over deze didactische uitgangspunten en heeft vastgesteld dat het concept zich manifesteert in verschillende werkvormen, zoals het presenteren van zelf verricht onderzoek. Diezelfde docenten gaven echter ook aan dat ze zich, tijdens de voorbereiding op de visitatie bewust waren geworden van het gebrek aan uniformiteit in de informatievoorziening van de verschillende afstudeerrichtingen en dat ze in de toekomst willen werken aan het gelijktrekken van het didactisch concept voor alle afstudeerrichtingen en dit kenbaar maken aan alle betrokkenen. De commissie kan zich vinden in dit voornemen, en beveelt de opleiding aan om ervoor te zorgen dat er meer eenheid binnen de opleiding komt zodat het didactisch concept eenduidig uitgedragen kan worden

Waarborging van doelstellingen en eindtermen in de programma's
In de kritische reflectie staat een overzicht opgenomen van de gegeven vakken per afstudeerrichting. Per vak staan de te behalen eindtermen weergegeven. In diverse vakken worden er verbanden gelegd tussen specialisaties. Hierdoor dragen deze vakken niet alleen bij aan verschillende eindtermen maar maken ook deel uit van meer dan één afstudeerrichting.

Volgens de kritische reflectie dragen de werkgroepen bij aan het realiseren van alle eindtermen door het bestuderen en verwerken van wetenschappelijke publicaties (eindterm 1), het formuleren van een onderzoeksvraag met een antwoord (eindterm 2), het mondeling of schriftelijk presenteren van bevindingen (eindterm 3 en 4). Er wordt hierdoor een basis gelegd voor de scriptie. In sommige gevallen fungeert het afsluitende werkstuk voor een werkgroep als startpunt voor het onderzoek van de scriptie. De scriptie draagt bij aan de realisering van de eindtermen 3, 4 en 5.

De commissie heeft op basis van kritische reflectie en de ingekeken documentatie tijdens de visitatie geconstateerd dat de eindkwalificaties zichtbaar terugkomen in de vakken van de afstudeerrichtingen van de masteropleiding Linguistics.

Wetenschappelijke vorming
De kritische reflectie geeft aan dat in alle onderdelen van de opleiding uitbouw, verdieping en aanvulling van academische vaardigheden plaatsvindt. Studenten ontwikkelen probleemoplossend vermogen en academische leervaardigheden binnen de eigen afstudeerrichting. Ze leren zelfstandig en kritisch om te gaan met complexe vraagstukken. Aan de basisvaardigheden van mondeling en schriftelijk rapporteren wordt in de masteropleiding de vaardigheid van het duidelijk rapporteren over complexe wetenschappelijke vraagstukken toegevoegd. De scriptie van de masterstudenten moet naar vorm en inhoud voldoen aan de vereisten voor een wetenschappelijke publicatie in het relevante wetenschapsgebied.

De kritische reflectie omschrijft de verwevenheid van onderwijs met onderzoek binnen de masteropleiding Linguistics. Er is een nauw verband tussen de onderwerpen binnen het onderwijs en het onderzoek van de stafleden. Voor de invulling van werkgroepen wordt vaak aansluiting gezocht bij onderzoeksprojecten van stafleden. Ook wordt van de studenten verwacht dat zij zelf onderzoek verrichten en daar presentaties over geven. Verder stimuleren docenten tijdens de werkgroep studenten in wetenschappelijk argumenteren door middel van groepsdiscussies. Hierdoor leren studenten verbanden te leggen tussen gelezen vakliteratuurteksten, impliciete veronderstellingen bloot te leggen en kritisch te wegen.

In het gesprek van de commissie met de docenten is naar voren gekomen dat de docenten de studenten niet alleen willen voorbereiden op de arbeidsmarkt, maar ze ook nadrukkelijk wetenschappelijk willen vormen. De docenten willen dit bereiken door te doceren aan de hand van recent onderzoek en het geven van probleemoplossend onderwijs. Ook geven de docenten aan dat zij de ontwikkeling van de algemene academische vaardigheden van studenten belangrijk achten.

De commissie stelt vast dat er binnen de opleiding voldoende aandacht is voor onderzoeksvaardigheden. Zij is te spreken over de verwezenheid van onderzoek en onderwijs. De commissie ziet voldoende academische vorming terug in de scripties (zie Standaard 3), hoewel de ruimte daarvoor afhankelijk is van de specifieke afstudeerrichting. Zij raadt aan hier vanuit de opleiding uniforme regels voor op te stellen.

Studielast en studeerbaarheid
Er zijn, volgens de kritische reflectie, ingangseisen vastgesteld die gelden voor alle masteropleidingen. Universiteitsbreed wordt in Leiden de 'harde knip' gehanteerd, wat wil zeggen dat studenten hun bacheloropleiding moeten hebben afgerond om in een masteropleiding in te kunnen stromen. Ook moeten alle instromende masterstudenten (met uitzondering van de master Neerlandistiek) volgens de kritische reflectie van de faculteit voldoen aan een bachelorniveau van Engelse taalbeheersing.

De specifieke, inhoudelijke toelatingseisen voor de master Linguistics zijn per afstudeerrichting verschillend. Studenten uit bepaalde bacheloropleidingen kunnen doorstromen in specifieke afstudeerrichtingen, die fungeren als een soort doorstroommaster. De afstudeerrichting English Language and Linguistics vormt bijvoorbeeld een doorstroommaster voor afgestudeerden van de bachelor Engelse taal en cultuur. In de andere

gevallen beslist de toelatingscommissie van de masteropleiding Linguistics over de aanmeldingen van studenten voor een specifieke afstudeerrichting.

De kritische reflectie geeft aan dat in het merendeel van de gevallen de toelating zonder problemen verloopt. Soms vraagt de toelatingscommissie de coördinator van de betrokken afstudeerrichting om advies, bijvoorbeeld als de vooropleiding van de kandidaat niet toereikend is. In dat geval kan de toelatingscommissie tot maximaal 15 EC aan bacheloronderwijs als extra verplichting aan de student opleggen. Dat heeft in het verleden echter niet altijd het gewenste effect gehad. Het kon bijvoorbeeld voorkomen dat de opgelegde vakken vanwege roostering door de student niet gevolgd konden worden. De examencommissie heeft hier individuele oplossingen voor gevonden en is van plan dit in de toekomst te voorkomen door grondig te evalueren.

In het gesprek van de commissie met de studenten is naar voren gekomen dat in sommige gevallen de opleiding studenten extra verplichtingen oplegt die niet haalbaar of inefficiënt zijn. Studenten geven aan dat een extra vak niet altijd de juiste voorbereiding geeft op de gekozen afstudeerrichting en dat het moeilijk is om van te voren in te schatten of het vak qua niveau haalbaar is. Ook maakt het tijdschema het soms onmogelijk om twee vakken tegelijk te volgen.

De studenten geven aan dat ze graag zouden zien dat de opleiding een duidelijk beeld schetst van wat er van studenten verwacht wordt bij een specifieke afstudeerrichting. Het aanscherpen van de gewenste specificaties per afstudeerrichting zorgt ervoor dat de student van te voren kan besluiten of hij of zij de juiste kwalificaties heeft om de afstudeerrichting te volgen. De docenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat de voorbereidende vakken in ontwikkeling zijn en dat ze meer rekening willen houden met de behoeften van studenten.

De commissie heeft van afgelopen jaren de in-, door- en uitstroomgegevens bekeken van de masteropleidingen die (gedeeltelijk) zijn geïntegreerd in de masteropleiding Linguistics. De cijfers corresponderen dus niet één op één met de nieuwe masteropleiding. De commissie heeft vastgesteld dat de instroom van studenten sterk verschilt per masterrichting. De gegevens uit de kritische reflectie laten zien dat alle masterrichtingen een instroom hebben van tussen de 1 tot 13 studenten per jaar, met uitzondering van de masteropleiding Engels waarbij er in 2010-2011 71 studenten instroomden. De commissie wil de masteropleiding Linguistics adviseren er scherp op te blijven dat er binnen de negen nieuwe hoofdrichtingen niet een vergelijkbare discrepantie ontstaat zoals de vorige jaren tussen de masteropleidingen het geval was.

Het aantal contacturen bedraagt in het eerste semester per week minimaal 6 uur en omvat werkgroepen en additionele bijeenkomsten zoals een studentensymposium. In het tweede semester heeft de student minimaal 2 contacturen per week, waaronder begeleidingsgesprekken voor de scriptie. Uit het gesprek met de studenten heeft de commissie begrepen dat de studenten in totaal 40 uur per week of meer met de studie bezig zijn. De commissie is van mening dat het aantal contacturen voldoende is. De studielast is volgens haar pittig, maar de studenten kunnen er goed mee omgaan.

Uit de kwantitatieve gegevens (zie Bijlage 5) en uit het gesprek met de docenten heeft de commissie opgemerkt dat het rendement van afgestudeerden aan de oude, in Linguistics geïntegreerde, masteropleidingen zorgelijk laag is. De meeste studenten doen over het algemeen twee jaar of langer over een masteropleiding. De docenten gaven aan dat een van de

oorzaken hiervan kan zijn dat studenten vaak ook nog een tweede master volgen. De belangrijkste reden dat studenten tegelijkertijd een tweede master volgen is dat het financieel gunstiger is dan wanneer ze eerst de masteropleiding Linguistics zouden afronden. De docenten waren tijdens de gesprekken van mening dat zij de studenten meer op de deadlines in het afstudeertraject moeten wijzen om zo te voorkomen dat studenten hun scriptie te laat inleveren. De commissie ondersteunt dit initiatief en hoopt dat het genoeg is om te voorkomen dat het jaarlijks rendement van de opleiding Linguistics ook laag uitvalt.

Verder vindt de commissie het belangrijk dat studenten van te voren een realistisch beeld hebben van welke kennis zij nodig hebben om een afstudeerrichting te kunnen volgen. Zij raadt de opleiding dan ook aan om de toelatingseisen en de eventueel noodzakelijke aanvullende vakken voor de verschillende afstudeerrichtingen vooraf beter duidelijk te maken. Op deze manier kunnen studenten een weloverwogen keuze maken voor een specifieke afstudeerrichting.

Onderwijsgevend personeel en staf-studentratio
De kritische reflectie geeft aan dat het instituut LUCL (Leiden University Centre for Linguistics) vanaf 2008 verantwoordelijk is voor het beschikbare wetenschappelijke personeel voor het onderwijsprogramma van de masteropleiding Linguistics. Daarvan wordt een deel (drie personen) van het wetenschappelijk personeel gedeeld met het LIAS (Leiden University Institute for Area Studies). Uit de aangeleverde cijfers blijkt dat er 8.65 fte wordt ingezet voor de masteropleiding Linguistics bij een studentenaantal van 147. De staf-student-ratio is 1:17. De kritische reflectie meldt daarbij dat het moeilijk is een realistische inschatting te maken omdat de docenten worden ingezet bij verschillende opleidingen en omdat sommige vakken gedeeld worden.

De commissie vindt de staf-studentratio acceptabel, maar is van oordeel is dat de facultaire vereiste voor een onderwijsinzet van 75% van de aanstellingsomvang een zware belasting vormt. Omdat voor bestuurlijke taken zoals het lidmaatschap van een opleidings- of examencommissie niet of nauwelijks uren worden toegekend, dreigt de tijd voor onderzoek wel erg beperkt te worden.

De opleiding heeft aangegeven dat de 75% besteding aan onderwijs wordt gehanteerd als maximum, niet als na te streven norm. In de gesprekken van de commissie met de docenten werd echter duidelijk dat docenten over het geheel genomen een hoge werkdruk ervaren. De commissie benadrukt dat zij de 75% aan onderwijslast hoog vindt.

Uit de personeelsoverzichten vanaf 1 februari 2012 blijkt dat 80% van de docenten is gepromoveerd. Er zijn negen docenten niet gepromoveerd, waarbij het gedeeltelijk om tijdelijke vervanging van vaste stafleden gaat. Slechts 15.6% van de docenten heeft een Basiskwalificatie Onderwijs. De commissie heeft begrepen dat senior docenten, die binnen deze master het onderwijs verzorgen, volgens de facultaire richtlijnen in de eerste instantie geen BKO hoefden te behalen. Er is prioriteit gegeven aan een kwalificatie voor nieuwe docenten. De faculteit heeft zich ten doel gesteld om in het studiejaar 2013-2014 senior docenten een SKO-traject (Senior Kwalificatie Onderwijs) te laten doorlopen. De commissie adviseert de opleiding met klem deze plannen voortvarend uit te voeren en raadt de opleiding aan erop te letten dat voor de begeleiding en beoordeling van scripties altijd gepromoveerde stafleden worden aangewezen.

Studiebegeleiding
Voor alle masterstudenten Linguistics wordt volgens de kritische reflectie voorafgaand aan de reguliere colleges een startweek georganiseerd. In de startweek participeren studenten in inhoudelijke en sociale activiteiten.

Studiecoördinatoren zijn aangesteld bij de facultaire dienst Onderwijs- en studentenzaken en worden toegewezen aan een of meer opleidingen. Hun taken zijn een combinatie van onderwijsorganisatie (opstellen van studiegids en roosters, advisering van opleidingscommissie en examencommissie) en studieadvisering aan individuele studenten. De studiecoördinatoren hebben diepgaande kennis van de onderwijsprogramma's, zijn toegankelijk voor studenten en hebben korte lijnen met de opleidingscommissie en de examencommissie. De commissie heeft tijdens het bezoek kunnen vaststellen dat zij hierdoor een cruciale en positieve rol vervullen in de dagelijkse gang van zaken in de opleiding.

De masteropleiding Linguistics wordt afgesloten met een scriptie. Volgens de kritische reflectie bespreekt de contactdocent uiterlijk in november met de masterstudent de plannen voor de scriptie. Voor de verschillende stadia van de scriptie worden deadlines gesteld. In het gesprek van de commissie met de studenten bleek dat de masterstudent zelf een onderwerp kiest en daar een begeleidende docent bij zoekt. Deze begeleider zoekt de tweede beoordelaar van de scriptie. De studenten hebben in het gesprek met de commissie aangegeven dat de mate van begeleiding verschilt per begeleider, afhankelijk van de persoonlijke behoefte van de student. De studenten gaven aan tevreden te zijn over de hoeveelheid begeleiding.

De commissie heeft de begeleiding van studenten tijdens de opleiding voldoende bevonden. Zij raadt de opleiding echter aan om meer uniformiteit aan te brengen in de hoeveelheid begeleiding die elke student krijgt. Zoals eerder vermeld, hebben de docenten aangegeven dat ze strikter willen omgaan met de gestelde deadlines voor de scripties. De commissie ondersteunt dit initiatief.

Opleidingsspecifieke voorzieningen en kwaliteitszorg
Onder de opleidingsspecifieke voorzieningen van de masteropleiding Linguistics vallen het fonetisch laboratorium, het babylab en de ERP faciliteiten. Studenten hebben hierdoor toegang tot verschillende onderzoeksinstrumenten die bruikbaar kunnen zijn bij het uitvoeren van een onderzoek. Tevens is er een elektronische leeromgeving (Blackboard) waar de studenten alle benodigde informatie per vak kunnen vinden. De commissie is, op basis van de toegankelijkheid en overzichtelijkheid, enthousiast over de kwaliteit van de elektronische studiegids. Ook heeft zij, in het gesprek met de studenten, vastgesteld dat de overige faciliteiten aan de verwachtingen voldoen.

Er is een aparte opleidingscommissie voor de masteropleiding Linguistics. Uit het gesprek met deze opleidingcommissie (oc) heeft de commissie vernomen dat de oc momenteel uit drie studenten en drie docenten bestaat. Het streven van de opleiding is een oc op te zetten waarin vier studenten en vier docenten werkzaam zijn, zodat de werkdruk per commissielid minder is. De oc is recent opgezet en is in de huidige vorm tot nu toe één keer samengekomen voor algemeen overleg en de bespreking van een aantal vakevaluaties. De oc geeft aan dat zij het betreurt dat deze formatie zo laat in het jaar in het leven is geroepen. De commissie is het daarmee eens en raadt de oc aan om haar taken consequent en grondig op te pakken.

In de toekomst wil de oc Linguistics twee keer per semester samenkomen om vakken te evalueren. Ook wil de oc contact hebben met de oc's van andere opleidingen om afspraken

te maken over de evaluatie van een eventueel overlappend vak. De commissie moedigt de plannen van de oc voor opleidingsoverstijgend overleg aan en zou graag zien dat deze samenwerking tot meer uniformiteit in werkwijze van de opleidingscommissies leidt.

De oc Linguistics wil, naar eigen zeggen, adviseren over de kwaliteit van het programma van de masteropleiding en is van plan om het hele programma onder de loep te nemen. De oc vindt het voornamelijk belangrijk om aan studenten zichtbaar te maken dat de masteropleiding Linguistics één opleiding is, ook al zijn er straks tien afstudeerrichtingen. Het spreekt de commissie aan dat de oc zich bewust is van het feit dat er gewerkt moet worden aan het creëren van eenheid tussen de negen, straks tien, afstudeerrichtingen. Zij raadt de oc aan hier op te blijven letten.

In het gesprek met de oc kwam naar voren dat op dit moment de vakevaluaties van de oc vaak worden uitgevoerd door middel van een bespreking met de studenten. Er wordt vanaf tien studenten pas gebruik gemaakt van formulieren. Als er klachten binnenkomen van studenten over de scripties, dan kaart de opleidingscommissie het probleem bij het opleidingsbestuur en de examencommissie aan. De commissie zou graag willen zien dat studenten altijd anoniem en schriftelijk een vakevaluatie in kunnen vullen en spoort de opleidingscommissie aan de evaluaties op deze manier door te voeren.

Overwegingen

De commissie is van mening dat de vakken binnen elke afstudeerrichting de studenten in staat stellen om te voldoen aan de eindtermen. Zij raadt de opleiding echter aan om studenten vooraf beter te voorzien van informatie over welke kennis zij nodig hebben om een specifieke afstudeerrichting te kunnen volgen. De opleiding moet er scherp op blijven dat in het geval van een afwijkende vooropleiding, deze na aanvullende vakken voldoende aansluit op de inhoud van de specifieke afstudeerrichting.

De commissie acht het wenselijk dat in de toekomst meer inhoudelijke samenhang wordt geschapen tussen de negen, straks tien, verschillende afstudeerrichtingen, onder andere door het introduceren van een gemeenschappelijk vak voor alle masterstudenten. Tevens wil zij graag meer uniformiteit zien wat betreft de mate waarin onderzoeksvaardigheden terugkomen in de scripties en de hoeveelheid begeleiding die een student hierbij ontvangt. Ook is de commissie van mening dat een overkoepelend didactisch concept voor alle afstudeerrichtingen zichtbaar uitgedragen moet worden.

De commissie is te spreken over het gebruik van onderzoek bij het onderwijzen van studenten en is van mening dat er voldoende aandacht is voor academische onderzoeksvaardigheden. Zij heeft de begeleiding van studenten voldoende bevonden maar adviseert de opleiding om meer docenten het BKO-traject te laten doorlopen. Ook ondersteunt de commissie het voornemen van de docenten om studenten actiever te wijzen op de deadlines van de scripties.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleidingscommissie (oc) van plan is om opleidingsoverstijgend overleg met andere oc's aan te gaan en meer uniformiteit tussen de afstudeerrichtingen van de master Linguistics te vormen. Zij moedigt deze plannen aan en zou graag zien dat de oc haar taken grondig oppakt. De commissie raadt de oc aan om vakevaluaties in de toekomst schriftelijk uit te voeren. De commissie is van oordeel dat de oc te laat is opgericht en raadt de oc dan ook aan een forse inhaalslag te maken

Conclusie

Masteropleiding Linguistics: de commissie beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties
De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:
Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Systeem van toetsing
Volgens de kritische reflectie worden studenten, afhankelijk van de leerdoelen, getoetst door middel van mondelinge presentaties, participatie in groepsdiscussies, het schrijven van werkstukken en het maken van tentamens. In veel gevallen worden deze elementen gecombineerd. De studenten sluiten de masteropleiding Linguistics af met het schrijven van een scriptie.

Er is een aparte examencommissie voor de masteropleiding Linguistics. Uit het gesprek met deze examencommissie is het de commissie gebleken dat het contact tussen de oc en de examencommissie vaak informeel verloopt en niet wordt gerapporteerd. De examencommissie bestaat volgens eigen zeggen vanaf september 2012 in haar huidige vorm en is van plan om twee keer per jaar samen te komen. De examencommissie wil elk jaar steekproefsgewijs 20% van de toetsen en 20% van de scripties controleren. De commissie is van mening dat de examencommissie zich bewust is van de uit te voeren functie en wettelijke taken. De examencommissie heeft echter nog geen toetsen of scripties gecontroleerd. De commissie beveelt de examencommissie sterk aan om het contact met de oc vast te leggen en aan de slag te gaan met het uitvoeren van al haar wettelijke taken. De commissie wil hierbij graag benadrukken dat de examencommissie tevens verantwoordelijk is voor het vaststellen van een uniform beoordelingsformulier voor de scripties en dat de examencommissie erop toe dient te zien dat het beoordelingsformulier wordt ingevuld door twee begeleiders.

Tijdens het gesprek met de examencommissie kwam naar voren dat er voor leden van de examencommissie 4% tijd in de aanstelling is opgenomen voor hun bestuurlijke functie. Dat blijkt niet voldoende te zijn wat tot gevolg heeft dat de tijd in de examencommissie van de onderzoekstijd van werknemers afgaat. De faculteit gaat een ambtelijk secretaris in de examencommissie opnemen om de werkdruk van docenten te verminderen. De commissie ziet de noodzaak van een ambtelijk secretaris in en ondersteunt dit initiatief van de faculteit.

De commissie beveelt aan dat de verschillende examencommissies van de Leidse talenopleidingen contact met elkaar onderhouden om *best practices* uit te wisselen en dubbel werk te voorkomen. De commissie is van mening dat normen en beoordelingscriteria voor scripties door de opleidingen op elkaar afgestemd moeten worden om uitdrukking te geven aan een gezamenlijke visie op het gewenste eindniveau.

Gerealiseerd eindniveau
De commissie heeft 14 scripties van de masteropleiding Linguistics beoordeeld. Bij het selecteren van de scripties is zoveel mogelijk rekening gehouden met de verschillende afstudeerrichtingen en met variatie in de hoogte van het cijfer. De commissie heeft vastgesteld dat het opleidingscijfer van de scripties voldoende overeenkomt met het cijfer dat de commissie ervoor zou geven.

De commissie was over het algemeen tevreden over het niveau van de scripties. Er was één scriptie uit de afstudeerrichting French Language and Linguistics waarvan de commissie niet zeker was of deze als een taalkundige scriptie bestempeld kon worden. Hoewel de methode die gebruikt werden in de scriptie voldoende werd bevonden, leek deze methodiek eerder onder cultuurkunde of communicatiekunde te vallen. Uit het gesprek met de docenten van de opleiding werd duidelijk dat de specifieke scriptie in het oude systeem onder Franse taal en cultuur viel en vandaar meer gericht was op cultuurkunde. Daaropvolgend is het niveau van de scripties voldoende bevonden en heeft de commissie vastgesteld dat alle studenten terecht zijn afgestudeerd. De commissie wil daarbij aanstippen dat zij het belangrijk vindt dat in alle scripties dezelfde eisen worden gesteld aan het niveau van de onderzoeksvaardigheden van de afgestudeerden.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat de examencommissie een duidelijk beeld heeft van haar takenpakket. Echter, de examencommissie voert tot nu toe niet al haar wettelijke taken uit en moet nog beginnen met het controleren van de kwaliteit van toetsen en scripties en het opstellen van een uniform beoordelingsformulier. De commissie raadt de examencommissie aan om de uitgewerkte intenties zo snel mogelijk door te voeren en het contact met de oc schriftelijk vast te leggen. Daarbij zou de commissie graag zien dat verschillende examencommissies van de Leidse talenopleidingen contact met elkaar onderhouden om *best practices* uit te wisselen en dubbel werk te voorkomen.

De commissie is te spreken over het feit dat er op facultair niveau een ambtelijk secretaris zal worden ingeschakeld om de werkdruk van docenten in de examencommissie te verminderen. De commissie wil de opleiding adviseren om uniformiteit aan te brengen in het niveau van de onderzoeksvaardigheden die vereist worden in de scriptie. Het eindniveau van de afgestudeerden in Linguistics is door de commissie voldoende bevonden.

Conclusie

Masteropleiding Linguistics: de commissie beoordeelt Standaard 3 als voldoende.

Algemeen eindoordeel

De commissie komt op basis van het bestudeerde materiaal en de gevoerde gesprekken tijdens het visitatiebezoek tot het oordeel dat de masteropleiding Linguistics op alle drie de standaarden voldoende presteert.

De eindtermen per afstudeerrichting voldoen aan de doelstellingen van de opleiding. De commissie raadt de opleiding echter aan om in de toekomst voor meer eenheid en inhoudelijke samenhang binnen het opleidingsbrede programma te zorgen. Ook de informatieverschaffing over de afstudeerrichtingen, de toelatingseisen en een mogelijk premastertraject kan verbeterd worden.

De commissie stelt vast dat er voldoende aandacht is voor academische onderzoeksvaardigheden en dat de opleiding een mooie integratie van onderzoek en onderwijs laat zien. De persoonlijke begeleiding is voldoende. De commissie raadt de opleiding sterk aan om alle docenten het BKO-traject te laten doorlopen. Verder ondersteunt

de commissie het voornemen van de docenten om studenten actiever te houden aan de deadlines in het scriptietraject.

De commissie ziet graag dat de ec haar uitgewerkte intenties zo snel mogelijk door voert en daarbij contact onderhoudt met verschillende ec's van de andere Leidse talenopleidingen. De commissie is te spreken over het feit dat er op facultair niveau een ambtelijk secretaris is ingeschakeld om de werkdruk van docenten in de ec te verminderen. Het eindniveau van de scripties van de masteropleiding Linguistics voldoet aan het vereiste niveau voor een masteropleiding.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *masteropleiding Linguistics* als voldoende.

VIII: Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur Bacheloropleiding Nederlandkunde/Dutch Studies Masteropleiding Neerlandistiek

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit samenvattend oordeel geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Taal- en Letterkunde 2013 over de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur, de bacheloropleiding Nederlandkunde en de masteropleiding Neerlandistiek aan de Universiteit Leiden. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de kritische zelfreflecties, aanvullende informatie naar aanleiding van vooraf geformuleerde vragen van de commissie, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde (eind)scripties en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft voor de opleidingen zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat de opleidingen voldoen aan de eisen voor basiskwaliteit die de voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader. De commissie heeft dit domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en concludeert dat dit een goede basis is voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur

Standaard 1: Beoogde eindtermen
De bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur beoogt studenten tot een zodanig niveau op te leiden dat ze zich verder kunnen specialiseren in een masteropleiding of een functie op de arbeidsmarkt kunnen vervullen waar hun kennis van de Nederlandse taal en cultuur nuttig of nodig is. De eindtermen geven weer welke kennis van de Nederlandse taal- en letterkunde en de Nederlandse taalbeheersing en welke algemene academische vaardigheden de afgestudeerde dient te beheersen. De opleiding heeft ervoor gekozen de neerlandistiek te beschouwen als een samenhangend multidisciplinair kennisdomein waarin de letterkunde, taalkunde en taalbeheersing gezamenlijk bijdragen aan een integraal inzicht in de Nederlandse taal en cultuur. Daarbij benadrukt de opleiding de historische dimensie. De vorige visitatiecommissie noemde de eindtermen 'traditioneel georiënteerd'; de opleiidng kiest ervoor in de eindtermen zowel deze oriëntatie als actuele vereisten te verwerken.. De commissie stelt vast dat de eindtermen gebaseerd zijn op een heldere profilering en aan internationale maatstaven voor een academische bacheloropleiding voldoen.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving
De bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur omvat drie studiejaren van elk 60 EC. Het programma is opgebouwd aan de hand van vijf leerlijnen: oudere letterkunde, moderne letterkunde, historische taalkunde, moderne taalkunde en taalbeheersing. Een aantal cursussen hoort bij meer dan één leerlijn, wat volgens de opleiding zorgt voor inhoudelijke samenhang tussen de leerlijnen. In de eerste twee jaar zijn alle cursussen verplichte studieonderdelen (110 EC) of gebonden keuzevakken (10 EC). In het derde jaar volgen de studenten de cursus Wetenschapsfilosofie, besteden ze 15 EC aan een literatuurtentamen en twee accentmodules (gebonden keuzevakken) en hebben ze 30 EC keuzeruimte. Het eindwerkstuk (10 EC) wordt geschreven over een onderwerp binnen de gekozen specialisatie (oudere letterkunde, moderne letterkunde, taalkunde of taalbeheersing). De commissie vindt dat het programma helder opgebouwd is.

Alle studenten volgen de inleiding in de literatuurwetenschap in het eerste jaar en de cursus Wetenschapsfilosofie in het derde jaar. Dit zijn cursussen van elk 5 EC uit het facultaire

kerncurriculum. De commissie adviseert de cursus Wetenschapsfilosofie in het tweede jaar te programmeren. Door de invulling van de 30 EC keuzeruimte met een minor of een stage kunnen studenten zich voorbereiden op een bepaalde masteropleiding of positie op de arbeidsmarkt. Studenten maken nauwelijks tot geen gebruik van de mogelijkheid een periode in het buitenland te studeren. De commissie is van oordeel dat de opleiding de studenten hierin meer dient te stimuleren.

Studenten leren volgens de kritische reflectie in de loop van de opleiding steeds zelfstandiger te werken. In de eerste twee jaar zijn de werkvormen een combinatie van hoor- en werkcolleges. De academische vaardigheden zijn verweven in de inhoudelijke cursussen. Daarnaast zijn er aparte cursussen voor schriftelijke en mondelinge presentatievaardigheden. Doordat de studenten voor de opdrachten hun eigen materiaal moeten verzamelen werken ze toe naar de onderzoeksvaardigheden en de zelfstandigheid die voor het eindwerkstuk worden verwacht. De docenten brengen volgens informatie van de opleiding actuele onderzoeksresultaten van zichzelf en anderen in bij hun onderwijs. Bij de specialisaties taalbeheersing en wordt geëxperimenteerd om studenten bij de voorbereiding van hun bacheloreindwerkstuk in groepjes om ervaringen uit te wisselen. De commissie adviseert deze praktijk uit te breiden naar de andere specialisaties.

De commissie heeft vastgesteld dat er voldoende docenten zijn voor de opleiding Nederlandse taal en cultuur. Vrijwel alle stafleden zijn gepromoveerd en verbonden aan een onderzoeksschool. Volgens een opgave die de commissie van de faculteit ontving, heeft geen van de docenten de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) behaald. Hier is volgens de commissie een inhaalslag nodig. De onderwijsbelasting van de docenten is in de ogen van de commissie hoog. De studenten gaven in het gesprek aan dat ze zich goed begeleid voelen en dat de docenten deskundig en goed benaderbaar zijn.

De instroom is de laatste jaren geleidelijk gestegen tot ongeveer zestig studenten. Ongeveer veertig procent van de studenten valt uit, meestal in het eerste jaar. Van de herinschrijvers haalt ruim zeventig procent na vier jaar het bachelordiploma. De commissie waardeert het hoge bachelorrendement, maar vindt de uitval in het eerste jaar hoog. De opleiding heeft hier geen verklaring voor gegeven. De studiebelasting is volgens de studenten niet te hoog en er zijn geen specifieke struikelvakken. De commissie adviseert de opleiding nader onderzoek te doen naar de oorzaken van de hoge uitval.

Bij de studiebegeleiding speelt vooral de studiecoördinator een belangrijke rol. De studenten zijn te spreken over de faciliteiten (bibliotheek, elektronische leeromgeving en studieplekken) en de begeleiding.

De commissie stelt vast dat de opleidingscommissie (oc) naar behoren functioneert. De oc is verantwoordelijk voor drie opleidingen: de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur, de bacheloropleiding Nederlandkunde en de masteropleiding Neerlandistiek. Hierdoor is afstemming tussen de drie opleidingen mogelijk. De oc houdt zich vooral bezig met de cursusevaluaties. De evaluaties worden uitgevoerd aan de hand van formulieren die door het ICLON (Interfacultair Centrum voor Lerarenopleiding, Onderwijsontwikkeling en Nascholing) zijn ontwikkeld. Daarover zijn studenten en docenten tevreden. De aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie zijn opgepakt.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindtermen
De commissie heeft vastgesteld dat de toetsen van de opleiding Nederlandse taal en cultuur aan de toetstechnische eisen voldoen en valide en betrouwbaar zijn. In het eerste jaar worden

de studenten vrijwel alleen aan de hand van schriftelijke examens getoetst. Pas daarna worden studenten ook meer beoordeeld op werkstukken. De regelingen rondom de toetsen zijn helder. Alle werkstukken worden gecheckt op plagiaat via SafeAssign.

De examencommissie heeft haar rol voortvarend opgepakt en werkt systematisch aan de kwaliteit van de toetsing. De examencommissie controleert steekproefsgewijs achteraf de toetsen en de eindwerkstukken en de beoordelingen die eraan gegeven zijn. Er is een beoordelingsformulier uitgewerkt voor het bacheloreindwerkstuk. De commissie adviseert de gegeven oordelen hierin meer uit te werken dan nu het geval is.

Op basis van de beoordeelde eindwerkstukken concludeert de commissie dat de studenten het beoogde niveau van een academische bacheloropleiding behalen. De eindwerkstukken voldoen aan de eisen van een wetenschappelijke rapportage. De beoordelingen van de commissie komen overeen met die van de docenten.

Na hun bacheloropleiding gaan de meeste studenten door met een masteropleiding. Meestal kiezen ze voor de masteropleiding Neerlandistiek in Leiden. Voor zover de commissie kan overzien komen de bachelorgediplomeerden goed terecht.

Bacheloropleiding Nederlandkunde

Standaard 1: Beoogde eindtermen
De bacheloropleiding Nederlandkunde beoogt niet-Nederlandstalige studenten op te leiden tot Nederlandkundige. De opleiding is een combinatie van Nederlandse taalverwerving en regiostudie. In de opleiding bestuderen studenten de taalkunde, letterkunde, geschiedenis en kunstgeschiedenis van Nederland. De opleiding beoogt studenten tot een zodanig inhoudelijk en taalvaardigheidsniveau op te leiden dat ze zich verder kunnen specialiseren in een masteropleiding (bijvoorbeeld de specialisatie Nederlandkunde binnen de masteropleiding Neerlandistiek) of een functie op de arbeidsmarkt kunnen vervullen waar hun kennis van de Nederlandse taal en cultuur nuttig of nodig is. De eindtermen geven weer welk taalniveau, welke kennis van de Nederlandse taal- en letterkunde en de Nederlandse (kunst)geschiedenis en welke algemene academische vaardigheden de afgestudeerde dient te beheersen. Studenten bereiken aan het eind van de opleiding niveau B2 voor spreken en schrijven en C1 voor lezen en luisteren. De opleiding biedt volgens eigen zeggen in het Nederlandse taalgebied een unieke combinatie van Nederlandse taalverwerving en regiostudie. De commissie stelt vast dat het om een duidelijk geprofileerde opleiding gaat, waarvan de eindtermen aan internationale maatstaven voor een academische bacheloropleiding voldoen.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving
De bacheloropleiding Nederlandkunde omvat drie studiejaren van elk 60 EC. Het programma is opgebouwd aan de hand van drie leerlijnen: taalverwerving/taalvaardigheid, taalwetenschap en cultuurwetenschap (letterkunde, kunstgeschiedenis en geschiedenis). Het eerste semester worden de inhoudelijke cursussen in het Engels gegeven, maar vanaf het tweede semester is al het onderwijs in het Nederlands. In het derde jaar volgen studenten Nederlandkunde onderwijs samen met studenten Nederlandse taal en cultuur, Geschiedenis of Kunstgeschiedenis, al naar gelang de gekozen specialisatie. De opleiding bestaat uit verplichte studieonderdelen (130 EC), gebonden keuzecursussen (10 EC) en vrije keuzeruimte (30 EC). Het eindwerkstuk (10 EC) wordt geschreven over een onderwerp binnen de gekozen specialisatie. Studenten kunnen zich specialiseren in letterkunde, taalkunde, geschiedenis of kunstgeschiedenis. De commissie vindt dat het programma helder opgebouwd is.

Alle studenten volgen de cursus Wetenschapsfilosofie en een andere cursus uit het facultaire kerncurriculum die past bij hun specialisatie (letterkunde, taalkunde, kunstgeschiedenis of geschiedenis). Door de invulling van de 30 EC keuzeruimte met een minor of een keuzepakket van cursussen kunnen studenten zich voorbereiden op hun specialisatie. De opleiding raadt de studenten aan een keuzepakket of minor te kiezen op het gebied van de Nederlandse taalkunde, literatuur, geschiedenis of kunstgeschiedenis. Wetenschapsfilosofie en de minor zijn geprogrammeerd in het derde studiejaar vanwege het vereiste taalniveau.

Studenten kunnen zonder enige kennis van de Nederlandse taal aan de opleiding beginnen. In het eerste jaar ligt de nadruk op het snel verwerven van basistaalvaardigheid aan de hand van arbeidsintensieve werkcolleges. Daarna wordt er, vooral in het tweede jaar, gewerkt met een combinatie van hoor- en werkcolleges. Studenten leren in de loop van de opleiding steeds zelfstandiger te werken. De academische vaardigheden zijn verweven in de taalvaardigheids- en inhoudelijke cursussen. Studenten leren werkstukken volgens wetenschappelijke normen te schrijven. Doordat de studenten voor de opdrachten hun eigen materiaal moeten verzamelen werken ze toe naar de onderzoeksvaardigheden en de zelfstandigheid die voor het eindwerkstuk worden verwacht. De docenten brengen actuele onderzoeksresultaten van zichzelf en anderen in bij hun onderwijs.

De commissie heeft vastgesteld dat er voldoende docenten zijn voor de opleiding Nederlandkunde. Behalve docenten Neerlandistiek zijn stafleden van geschiedenis en kunstgeschiedenis bij de opleiding betrokken. Zij verzorgen cursussen in de leerlijn Cultuurwetenschap. Vrijwel alle betrokken stafleden zijn gepromoveerd en verbonden aan een onderzoeksschool. Vrijwel geen van hen heeft de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) behaald. Hier is volgens de commissie een inhaalslag nodig. De onderwijsbelasting van de docenten is in de ogen van de commissie hoog. De studenten gaven in het gesprek aan dat ze zich goed begeleid voelen en dat de docenten deskundig en goed benaderbaar zijn.

De opleiding kent over de jaren heen een wisselende instroom, met in 2010-2011 een instroom van dertig studenten. De cijfers laten een grote uitval in het eerste jaar zien: meer dan vijftig procent valt uit. Van de herinschrijvers haalt dertig à veertig procent na vier jaar het bachelordiploma. De hoge uitval en het lage rendement kunnen worden verklaard doordat veel instromers niet de intentie hebben het volledige bachelorprogramma te volgen, maar voor een eenjarig programma komen als onderdeel van het *Study Abroad Programme*. Studenten met voorkennis van het Nederlands kunnen instromen in het tweede jaar en in overleg met de studiecoördinator een programma op maat volgen. De studiebelasting is volgens de studenten pittig. Er zijn geen specifieke struikelvakken.

Bij de studiebegeleiding speelt vooral de studiecoördinator een belangrijke rol. De studenten zijn te spreken over de faciliteiten (bibliotheek, elektronische leeromgeving en studieplekken).

De commissie stelt vast dat de opleidingscommissie (oc) naar behoren functioneert. De oc is verantwoordelijk voor drie opleidingen: de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur, de bacheloropleiding Nederlandkunde en de masteropleiding Neerlandistiek. Hierdoor is afstemming tussen de drie opleidingen mogelijk. De oc houdt zich vooral bezig met de cursusevaluaties. De evaluaties worden uitgevoerd aan de hand van formulieren die door het ICLON (Interfacultair Centrum voor Lerarenopleiding, Onderwijsontwikkeling en Nascholing) zijn ontwikkeld. Daarover zijn studenten en docenten tevreden. De aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie zijn opgepakt.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindtermen
De commissie heeft vastgesteld dat de toetsen van de opleiding Nederlandkunde aan de toetstechnische eisen voldoen en valide en betrouwbaar zijn. Studenten worden intensief getoetst op hun schriftelijke en mondelinge taalvaardigheid. Voor de inhoudelijke cursussen laten de toetsen een mix zien van schriftelijke tentamens, werkstukken en presentaties. De regelingen rondom de toetsen zijn helder. Alle werkstukken worden gecheckt op plagiaat via SafeAssign.

De examencommissie heeft haar rol voortvarend opgepakt en werkt systematisch aan de kwaliteit van de toetsing. De examencommissie controleert steekproefsgewijs achteraf de toetsen en de eindwerkstukken en de beoordelingen die eraan gegeven zijn. Er is een beoordelingsformulier uitgewerkt voor het bacheloreindwerkstuk. De commissie adviseert de gegeven oordelen hierin meer uit te werken dan nu het geval is.

Op basis van de beoordeelde eindwerkstukken concludeert de commissie dat de studenten het beoogde niveau van een academische bacheloropleiding behalen. De eindwerkstukken voldoen aan de eisen van een wetenschappelijke rapportage. De beoordelingen van de commissie komen overeen met die van de docenten.

Na hun bacheloropleiding gaan de meeste studenten de arbeidsmarkt op, in Nederland of hun land van herkomst. Zij komen terecht in zeer uiteenlopende beroepen, maar vaak speelt de Nederlandse taal daarbij wel een grote rol (docent, ambassademedewerker, journalist, tolk/vertaler). Een minderheid gaat door met een masteropleiding. In dat geval kiezen ze meestal voor de specialisatie Nederlandkunde van de masteropleiding Neerlandistiek in Leiden waartoe ze zonder nadere instroomeisen toelating hebben. Voor toelating tot een andere specialisatie is een expliciet toelatingsbesluit van de examencommissie vereist. Voor zover de commissie kan overzien komen de bachelorgediplomeerden goed terecht.

Masteropleiding Neerlandistiek

Standaard 1: Beoogde eindtermen
De masteropleiding Neerlandistiek is een samenvoeging van de masteropleiding Nederlandse taal en cultuur en de masteropleiding *Dutch Studies* (sinds september 2012). De opleiding bereidt studenten voor op een wetenschappelijke loopbaan en vervolgonderwijs of op een maatschappelijke loopbaan. Er zijn eindtermen geformuleerd voor het masterniveau en voor de specialisaties. De commissie stelt vast dat de eindtermen aan internationale maatstaven voor een academische masteropleiding voldoen.

De commissie heeft grote waardering voor de breedte van het aanbod in de masteropleiding en voor de diepgang die beoogd wordt door vijf specialisaties aan te bieden (taalkunde, oudere letterkunde, moderne letterkunde, taalbeheersing en Nederlandkunde). De faculteit heeft de keuze gemaakt om de Nederlandse taal- en letterkunde niet gescheiden onder te brengen in twee meer algemene masteropleidingen taalkunde en letterkunde, maar als één vakgebied aan te bieden. De commissie stelt vast dat deze keuze niet leidt tot verkokering, maar dat de opleiding streeft naar interdisciplinaire samenwerking tussen de verschillende deelgebieden. De opleiding onderscheidt zich daarnaast van andere opleidingen Neerlandistiek in Nederland door de specialisaties historische letterkunde en Nederlandkunde. De commissie vindt de gekozen profilering een sterk punt.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving
De masteropleiding Neerlandistiek is een eenjarig programma van 60 EC. Studenten kiezen een van de vijf specialisaties: oudere letterkunde, moderne letterkunde, taalkunde, taalbeheersing of Nederlandkunde. Daarbinnen volgen ze twee cursussen van elk 10 EC, een cursus die in het verlengde van de specialisatie ligt en een cursus naar keuze. De scriptie heeft een zwaarte van 20 EC en betreft een onderwerp binnen de gekozen specialisatie. Er zijn geen cursussen die voor alle specialisaties gemeenschappelijk zijn, maar een aantal cursussen is onderdeel van meer specialisaties, waardoor de samenhang van het programma wordt versterkt.

De opleiding heeft specialisatiethema's benoemd: combinaties van cursussen (soms van verschillende specialisaties) op een bepaald thema die de studenten als een samenhangend pakket kunnen volgen. Voorbeelden zijn het thema De sturende kracht van taal en het thema Intertekstualiteit. Studenten kunnen er ook voor kiezen om eigen combinaties te maken. De commissie vindt dat het programma helder opgebouwd is en studenten in staat stelt hun programma toe te spitsen op hun toekomstperspectief.

Het masteronderwijs wordt gegeven in de vorm van werkgroepen. Daarbinnen wordt van de studenten een actieve inbreng verwacht, meestal in de vorm van referaten. De docenten brengen hun onderzoek in en nodigen met enige regelmaat promovendi of postdocs als gastdocenten uit. In de vorm van een workshop komen dan lopende onderzoeksprojecten aan de orde. Studenten sluiten een werkgroep af met een nota waarin ze verslag doen van een beperkt onderzoek op het gebied van de werkgroep. Zo worden ze voorbereid op het uitvoeren van het onderzoek voor hun masterscriptie en het schrijven daarvan. De scriptie moet voldoen aan de eisen van een wetenschappelijk artikel.

De commissie heeft vastgesteld dat er voldoende docenten zijn voor de opleiding Neerlandistiek. Vrijwel alle stafleden zijn gepromoveerd en verbonden aan een onderzoeksschool. Volgens een opgave die de commissie van de faculteit ontving, heeft geen van de docenten de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) behaald. Hier is volgens de commissie een inhaalslag nodig. De onderwijsbelasting van de docenten is in de ogen van de commissie hoog. De studenten gaven in het gesprek aan dat ze zich goed begeleid voelen en dat de docenten deskundig en goed benaderbaar zijn.

De instroom is de laatste jaren geleidelijk gestegen tot ongeveer tien studenten voor de masteropleiding *Dutch Studies* en zestig studenten voor de masteropleiding Nederlandse taal en cultuur. Voor de samengevoegde opleiding Neerlandistiek betekent dat een instroom van ongeveer zeventig studenten. Het rendement na twee jaar is volgens de facultaire cijfers ongeveer zeventig procent. De vereiste studiebelasting is volgens de studenten realistisch ingeschat en er zijn geen specifieke struikelblokken. De commissie stelt vast dat de studeerbaarheid voldoende is.

Bij de studiebegeleiding speelt vooral de studiecoördinator een belangrijke rol. De studenten zijn te spreken over de faciliteiten (bibliotheek, elektronische leeromgeving en studieplekken).

De commissie stelt vast dat de opleidingscommissie (oc) naar behoren functioneert. De oc is verantwoordelijk voor drie opleidingen: de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur, de bacheloropleiding Nederlandkunde en de masteropleiding Neerlandistiek. Hierdoor is afstemming tussen de drie opleidingen mogelijk. De oc houdt zich vooral bezig met de cursusevaluaties. De evaluaties worden uitgevoerd aan de hand van formulieren die door het ICLON (Interfacultair Centrum voor Lerarenopleiding, Onderwijsontwikkeling en

Nascholing) zijn ontwikkeld. Daarover zijn studenten en docenten tevreden. De aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie zijn opgepakt.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindtermen
De commissie heeft vastgesteld dat de toetsen van de opleiding Neerlandistiek aan de gebruikelijke eisen voldoen. In alle gevallen is de beoordeling gebaseerd op meer dan een toetsmoment en meer dan een toetsinstrument. De belangrijkste toetsvormen zijn de nota's en referaten. De regelingen rondom de toetsen zijn helder. Alle werkstukken worden gecheckt op plagiaat via SafeAssign.

De examencommissie heeft haar rol voor het borgen van de kwaliteit van examens en tentamens voortvarend opgepakt en werkt systematisch aan de kwaliteit van de toetsing. De examencommissie controleert steekproefsgewijs achteraf de toetsen en de scripties en de beoordelingen die eraan gegeven zijn. Er is een beoordelingsformulier uitgewerkt voor de masterscriptie. De commissie adviseert de gegeven oordelen hierin meer uit te werken dan nu het geval is.

Op basis van de beoordeelde scripties concludeert de commissie dat de studenten het beoogde niveau van een academische masteropleiding behalen. De scripties voldoen aan de eisen van een wetenschappelijke rapportage. De beoordelingen van de commissie komen in het algemeen overeen met die van de docenten.

Na hun masteropleiding vindt een groot deel van de studenten werk in het onderwijs. Afgestudeerden *Dutch Studies* die in Nederland werkzaam zijn, werken vaak bij uitgeverijen of bedrijven. Sommige afgestudeerden Neerlandistiek gaan door met een promotietraject. Uit een arbeidsmarktonderzoek dat in 2012 is uitgevoerd, blijkt dat de aansluiting tussen de opleiding en de arbeidsmarkt goed is. De afgestudeerden vinden vrij snel een baan en uiteindelijk is dat voor vrijwel iedereen een baan op hbo- of academisch niveau.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Bacheloropleiding Nederlandkunde/Dutch Studies:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Masteropleiding Neerlandistiek:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	goed
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 6 januari 2014

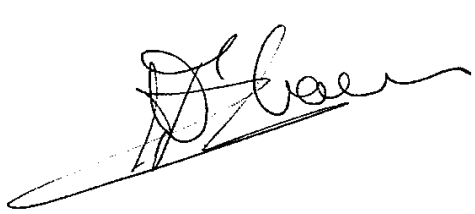

Prof. dr. Th. D'haen
Voorzitter

Dr. M.J.M. van der Weiden
Secretaris

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties
De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:
De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Domeinspecifiek referentiekader
De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader (zie bijlage 2). Dit kader heeft betrekking op een breed scala van opleidingen: vreemde-talenopleidingen, opleidingen op het gebied van de Nederlandse taal en opleidingen die vooral aandacht geven aan taal- en literatuurtheoretische en taaloverstijgende aspecten. Het kader moet dan ook recht doen aan die uiteenlopende opleidingen.

De opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde moeten volgens het gemeenschappelijke referentiekader allereerst kennis en inzicht bieden in het vakgebied van de opleiding, met inbegrip van de onderwezen taal en cultuur en de daarbij horende analytische en filologische vaardigheden. Als het gaat om een vreemde-talenopleiding moet de opleiding de student een goede beheersing van de bestudeerde taal bijbrengen. Het te bereiken niveau van taalbeheersing verschilt per taal: voor schooltalen gelden hogere niveaus dan voor niet-schooltalen. Daarnaast moet de student academisch gevormd worden met voldoende aandacht voor theorie en methodologie. Studenten leren volgens het referentiekader het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier toe te passen.

In het domeinspecifieke referentiekader zijn de bovenstaande algemene eisen geoperationaliseerd in een serie eisen aan de eindtermen voor de bachelor- en de masteropleidingen. Deze eisen zijn ondergebracht in verschillende rubrieken, namelijk: 1. kennis, 2. vaardigheden/wetenschappelijke vorming, 3. academische vaardigheden en attitude en 4. afstemming op het afnemend veld. Daarnaast stelt het domeinspecifieke referentiekader een aantal kaders voor de inhoud en het programma van de opleidingen.

De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en is van mening dat het een goed kader biedt voor de opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde. Het is specifiek genoeg om richtlijnen aan te ontlenen voor de inrichting van de opleidingen in kwestie, maar tevens algemeen genoeg om de opleidingen in staat te stellen hun eigen accenten te leggen. Daarmee vormt het domeinspecifieke referentiekader een goede basis voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

Domeinspecifieke eisen en eindtermen
De kritische reflectie beschrijft dat de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur en de bacheloropleiding Nederlandkunde tot doel hebben studenten op te leiden die voldoen aan de ingangseisen voor aansluitende masteropleidingen, in het bijzonder de master Neerlandistiek, studenten een goede basis te bieden om toegelaten te worden tot een

onderzoeksmasteropleiding of met succes een functie op de arbeidsmarkt te kunnen vervullen waarvoor academische kennis en vaardigheden op het gebied van de Nederlandse taal en cultuur vereist of wenselijk zijn. De opleiding Nederlandkunde richt zich expliciet op niet-Nederlandstalige studenten en biedt, naast een intensieve leerlijn taalvaardigheid, een multidisciplinair programma waarin de letterkunde, taalkunde, geschiedenis en kunstgeschiedenis van Nederland bestudeerd worden. Afgestudeerden van deze opleiding kunnen zonder nadere instroomeisen worden toegelaten tot de specialisatie Nederlandkunde van de masteropleiding Neerlandistiek. De masteropleiding Neerlandistiek bereidt studenten voor op een wetenschappelijke loopbaan en vervolgonderwijs of op een maatschappelijke loopbaan.

De beoogde eindtermen van de drie onderzochte opleidingen zijn in de kritische reflectie omschreven. Bij het formuleren van de eindtermen hebben de opleidingen de indeling van de Dublin-descriptoren gebruikt.

Wat betreft de bacheloropleidingen zijn er eindtermen geformuleerd met betrekking tot algemene academische vaardigheden die voor alle bacheloropleidingen van de faculteit dezelfde zijn. In aanvulling daarop zijn er specifieke eindtermen voor de bacheloropleidingen Nederlandse taal en cultuur en Nederlandkunde opgesteld. Aan het eind van hun bacheloropleiding hebben studenten van beide bacheloropleidingen volgens de kritische reflectie kennis van en inzicht in de taal- en letterkunde van het Nederlands vanaf de Middeleeuwen tot nu. Ze hebben kennis van en inzicht in de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en –technieken van de Nederlandse taal- en letterkunde. Bij bachelorgediplomeerden Nederlandse taal en cultuur komen daar de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en –technieken van de taalbeheersing bij, bij bachelorgediplomeerden Nederlandkunde die van de vaderlandse geschiedenis en kunst- en cultuurgeschiedenis. De opleiding Nederlandkunde richt zich op niet-Nederlandstalige studenten en beoogt volgens de eindtermen onder andere dat afgestudeerden de Nederlandse taal op niveau C1 (luisteren en lezen) en B2 (spreken en schrijven) beheersen.

Wat betreft de algemene academische vaardigheden wordt beoogd dat bachelorafgestudeerden Nederlandse taal en cultuur en Nederlandkunde elementaire onderzoeksvaardigheden beheersen. Dat betekent dat ze vakwetenschappelijke literatuur moeten kunnen verzamelen, selecteren en analyseren. Op basis daarvan kunnen ze een probleemstelling formuleren, onder begeleiding relatief zelfstandig een onderzoek van beperkte omvang opzetten en uitvoeren en tot conclusies komen. Afgestudeerden van beide bacheloropleidingen hebben geleerd hun resultaten schriftelijk en mondeling te presenteren. Tot slot hebben ze samenwerkings- en leervaardigheden verworven waarmee ze zich verder kunnen ontwikkelen.

Voor de masteropleiding zijn algemene eindtermen geformuleerd die vervolgens zijn gespecificeerd voor de vijf specialisaties (Nederlandse taalkunde, Oudere Nederlandse letterkunde, Moderne Nederlandse letterkunde, Taalbeheersing van het Nederlands, Nederlandkunde). De Leidse masteropleiding wil zich profileren door de volledige breedte van de Neerlandistiek aan te bieden. De specialisatie Nederlandkunde en het specialisatiethema historische taalkunde zijn volgens de kritische reflectie uniek binnen Nederland. De docenten gaven aan dat ze de historische diepgang van de bachelor- en masteropleidingen typerend vinden, evenals de 'traditionele' keuze voor de Neerlandistiek als een geheel. In Leiden zijn de Nederlandse taal- en letterkunde niet gescheiden ondergebracht in de brede labels Taalwetenschap en Letterkunde, maar behouden als afzonderlijke opleiding. De commissie heeft overigens vastgesteld dat dezelfde keuze ook aan enkele andere

universiteiten is gemaakt. De docenten gaven aan dat men dit gedaan heeft om Neerlandistiek als 'sterk merk' te behouden. Daarbinnen werkt de opleiding volgens de kritische reflectie interdisciplinair. Dit komt niet alleen tot uiting in de specialisatie Nederlandkunde, maar ook in de specialisatiethema's die de opleiding heeft geformuleerd en waaraan steeds twee specialisaties meewerken. Als voorbeelden worden genoemd het thema 'Sturende kracht van taal' waarin Grammaticatheorie (taalkunde) en Argumentatietheorie (taalbeheersing) samenwerken, en het thema 'Intertekstualiteit', een samenwerking van Oudere en Moderne Letterkunde. In het gesprek met de commissie gaf een aantal van de masterstudenten aan dat de specifieke specialisaties voor hen de keuze voor Leiden hadden bepaald. Vooral de Nederlandse taalkunde werd hierbij genoemd. De commissie waardeert de breedte van de opleiding Neerlandistiek en de beoogde diepgang op de verschillende specialisatieterreinen.

Afgestudeerden van de masteropleiding hebben ruime kennis van en verdiept inzicht in de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en –technieken van hun specialisatie. Ze moeten in staat zijn relatief zelfstandig een onderzoek van beperkte omvang op het terrein van hun gekozen specialisatie uit te voeren en daarbij de relevante vakliteratuur kritisch te gebruiken.

Voor de masteropleiding zijn voor de algemene academische vaardigheden vergelijkbare eindtermen geformuleerd als voor de bacheloropleidingen, maar op een hoger niveau. Dat wil zeggen dat afgestudeerden zelfstandig vakwetenschappelijke literatuur en bronnen moeten kunnen identificeren en verzamelen en op hun kwaliteit kunnen beoordelen. Ook moeten ze een heldere en beargumenteerde probleemstelling kunnen formuleren voor een relatief beperkt onderzoek en onderzoeksresultaten uiteen kunnen zetten in een mondeling en schriftelijk verslag dat op grote lijnen voldoet aan de criteria die het vakgebied daaraan stelt. Wat betreft de leervaardigheden moeten afgestudeerden in staat zijn training op postmaster niveau of een PhD-traject met de vereiste autonomie te volgen.

De commissie stelt vast dat aan alle Dublin-descriptoren recht wordt gedaan en dat de eindtermen voor zowel de bacheloropleidingen als de masteropleiding passend zijn voor het vakgebied. Zie bijlage 3 voor een overzicht van de doelstellingen.

Niveau en oriëntatie
De kritische reflecties beschrijven dat de bachelorfase bij de opleidingen Nederlandse taal en cultuur en Nederlandkunde de breedte van de hele Neerlandistiek respectievelijk Nederlandkunde betreft. Studenten Nederlandse taal en cultuur kiezen voor hun bacheloreindwerkstuk een onderwerp binnen één van de disciplines van de Neerlandistiek, studenten Nederlandkunde kiezen voor hun bacheloreindwerkstuk een onderwerp binnen de Nederlandse taalkunde, letterkunde, geschiedenis of kunstgeschiedenis. In hun opleiding volgen ze echter tot aan het eind cursussen over alle disciplines. De masteropleiding is gericht op specialisatie. Studenten kiezen vanaf het begin voor één van de specialisaties zodat in de beperkte tijd van 60 EC voldoende diepgang kan worden bereikt. In vergelijking met de bachelorfase is bij de eindtermen van de mastergediplomeerden Neerlandistiek sprake van ruime kennis en verdiept inzicht en wordt meer zelfstandigheid vereist bij het opzetten en uitvoeren van het afstudeeronderzoek. De commissie herkent hierin het onderscheid tussen de bachelor- en masteropleiding en stelt vast dat de eindtermen op het juiste niveau zijn geformuleerd.

De geformuleerde eindtermen van de drie onderzochte opleidingen leggen een sterke nadruk op het wetenschappelijke karakter en het bereiken van de academische vaardigheden. Aan het eind van de bacheloropleidingen Nederlandse taal en cultuur en Nederlandkunde wordt van

studenten verwacht dat zij op de hoogte zijn van de theorievorming en benaderingen die samenhangen met de studie van de Nederlandse taal- en letterkunde in brede zin. Bij de bacheloropleiding Nederlandkunde wordt van de afgestudeerden daarnaast op het gebied van de (kunst)geschiedenis verwacht dat ze niet alleen kennis hebben van kunststromingen en de historische ontwikkeling, maar deze ook kunnen plaatsen in de historische en culturele context, ze op een wetenschappelijke manier kunnen analyseren en daarvan verslag kunnen doen. Voor de meer algemene reflectie op de notie van kennis en wetenschappelijke paradigmata volgen de bachelorstudenten het kerncurriculumvak Wetenschapsfilosofie. Bij de masteropleiding Neerlandistiek komt het academische karakter tot uiting doordat zowel de algemene als de vakspecifieke eindtermen betrekking hebben op de theoretische en wetenschappelijke bestudering van het vakgebied. Afgestudeerden moeten ruime kennis hebben van hun specialisatieterrein en de interdisciplinaire positie ervan. Ze moeten in staat zijn de relevante vakliteratuur kritisch te gebruiken voor het opzetten en uitvoeren van eigen onderzoek.

Volgens de kritische reflectie stellen de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur de afgestudeerden in staat een maatschappelijke betrekking uit te oefenen waarvoor een wetenschappelijke opleiding nodig of nuttig is. De overgrote meerderheid gaat volgens de kritische reflectie echter door met een masteropleiding. Dit beeld werd bevestigd door de studenten met wie de commissie tijdens het bezoek sprak. Zij gaven allen aan door te willen gaan met een masteropleiding. Ze noemden Neerlandistiek, *Linguistics, Literary Studies*, de educatieve master en de onderzoeksmaster als opties. Volgens informatie van de opleiding kunnen studenten die met hun bachelordiploma de arbeidsmarkt willen betreden, een stage volgen. Er zijn contacten met bedrijven en er is samenwerking met de lerarenopleiding. De commissie is van oordeel dat de opleiding op een juiste wijze inspeelt op de verschillende toekomstperspectieven van de studenten.

Het perspectief van de bacheloropleiding Nederlandkunde is meer gevarieerd. Veel studenten beginnen aan de opleiding om hun taalniveau te verhogen of als uitwisselingsstudent. Volgens de docenten wil slechts een beperkt deel van de instromende studenten de bacheloropleiding afmaken. De meerderheid daarvan betreedt de arbeidsmarkt met het bachelordiploma en komt volgens de kritische reflectie in zeer uiteenlopende functies terecht. Vaak speelt de Nederlandse taal daarbij wel een grote rol (docent, ambassademedewerker, journalist, tolk/vertaler). Een derde tot de helft gaat door met een masteropleiding, meestal de opleiding Neerlandistiek (specialisatie Nederlandkunde) in Leiden. Dit komt overeen met wat de studenten in het gesprek met de commissie aangaven. De commissie vindt dat deze gevarieerde uitstroom in overeenstemming is met de breedte van de doelgroep en de opleiding.

Afgestudeerden van de masteropleiding Neerlandistiek komen volgens de kritische reflectie voor een groot deel terecht in het onderwijs. Arbeidsmarktonderzoek uit 2012 geeft aan dat 43 procent werkzaam is in het voortgezet onderwijs als docent Nederlands. Daarnaast komen afgestudeerden Neerlandistiek terecht in het hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs, bij uitgeverijen, het bibliotheekwezen of tekstbureaus. Een beperkte groep gaat door met een promotietraject. De studenten noemden in het gesprek met de commissie, voor zover ze al een helder beeld hadden van hun vervolgstappen, dezelfde mogelijkheden en een aantal van hen noemde daarbij expliciet het docentschap. De docenten vertelden dat de specialisatie Taalbeheersing aantrekkelijk is voor wie wil gaan werken op het gebied van taaladvisering, bijvoorbeeld als speechschrijver. Ze meldden dat studenten in de masteropleiding een onderzoeksstage van 10 EC kunnen volgen in de vrije keuzeruimte,

bijvoorbeeld bij een bedrijf. Vooral studenten met de specialisatie Taalbeheersing maken hier gebruik van en soms leidt dit tot een baan. De commissie meent dat studenten door de aangeboden specialisaties, de interdisciplinaire specialisatiethema's en de stagemogelijkheid goede kansen krijgen om zich grondig voor te bereiden op een bepaalde arbeidsmarktpositie.

Overwegingen

De commissie heeft kennisgenomen van de eindtermen die in de kritische reflecties zijn geformuleerd voor de bacheloropleidingen Nederlandse taal en cultuur en Nederlandkunde en voor de masteropleiding Neerlandistiek. Zij vindt dat de eindtermen aansluiten bij de Dublin-descriptoren voor academische bachelor- en masteropleidingen door de aandacht voor de algemene academische vaardigheden en de theoretische kennis van het vakgebied. Het onderscheid tussen het bachelor- en het masterniveau komt naar haar oordeel op een juiste manier tot uitdrukking in de verschillende diepgang en zelfstandigheid die op de twee niveaus wordt vereist. De overzichten van de eindtermen vormen een bruikbaar instrument voor de vormgeving van de opleidingen.

De commissie is van oordeel dat de opleidingen oog hebben voor de verschillende perspectieven waarmee de studenten aan hun opleiding beginnen en daarop weten in te spelen, onder andere door het bieden van stagemogelijkheden. De bacheloropleidingen zijn in de ogen van de commissie een passende voorbereiding op de masteropleiding Neerlandistiek. De studenten kunnen bij hun bacheloreindwerkstuk voorsorteren op een specialisatie in de masteropleiding.

De commissie heeft grote waardering voor de breedte van het aanbod in de masteropleiding en voor de diepgang die beoogd wordt door vijf specialisaties aan te bieden (taalkunde, oudere letterkunde, moderne letterkunde, taalbeheersing en Nederlandkunde). De faculteit heeft de keuze gemaakt om de Nederlandse taal- en letterkunde niet gescheiden onder te brengen onder de masterlabels Linguistics en Literary Studies, maar als een zelfstandige masteropleiding aan te bieden. De commissie stelt vast dat deze keuze in Nederland niet uniek is, maar dat de Leidse opleiding zich onderscheidt door de sterke interdisciplinaire samenwerking tussen de verschillende deelgebieden. De opleiding onderscheidt zich daarnaast van andere opleidingen Neerlandistiek in Nederland door de specialisaties historische letterkunde en Nederlandkunde. De commissie vindt de gekozen profilering een sterk punt.

Conclusie

Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.
Bacheloropleiding Nederlandkunde/Dutch Studies: de commissie beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.
Masterpleiding Neerlandistiek: de commissie beoordeelt Standaard 1 als 'goed'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving
Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:
De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Opbouw en samenhang van het programma

Algemeen
Alle cursussen hebben een omvang van 5 EC of een veelvoud daarvan. Qua niveau zijn alle cursussen ingedeeld op een schaal van 100 tot 600. Cursussen op niveau 100 zijn inleidend, cursussen op niveau 600 zijn zeer gespecialiseerd. In de bacheloropleidingen zijn eerstejaarscursussen op niveau 100 of 200, in het tweede jaar 200 of 300 en in het derde jaar 300 of 400. In de minor of vrije keuzeruimte moet ten minste één cursus op niveau 300 opgenomen zijn. Het bacheloreindwerkstuk is op niveau 400. In de masterfase zijn alle cursussen, met uitzondering van Didactiek van het Nederlands als tweede taal, op niveau 500. De MA-scriptie is op niveau 600. Op deze manier bereiken de programma's een oplopend niveau van diepgang.

Hieronder beschrijft en beoordeelt de commissie de programma's van de drie afzonderlijke opleidingen. Voor een schematisch overzicht van de studieprogramma's zie bijlage 4.

Bacheloropleidingen algemeen
Er zijn in de bachelorprogramma's Nederlandse taal en cultuur en Nederlandkunde volgorde-eisen waar de studenten bij inschrijving voor een cursus rekening mee moeten houden, omdat bepaalde voorkennis vereist is. Beide bachelorprogramma's zijn ingericht aan de hand van inhoudelijke leerlijnen. Alle leerlijnen kennen een gelijksoortige opbouw. In het eerste jaar gaat het om het verwerven van overzichtskennis en basisbegrippen, in het tweede jaar worden deze toegespitst en uitgediept en doen studenten methodische kennis op en eerste ervaringen met zelf onderzoek doen, waarna in het derde jaar ruimte is voor verdieping in specialistische onderwerpen en het schrijven van het eindwerkstuk. Alle studenten volgen alle leerlijnen van hun bacheloropleiding en krijgen zo een brede basis in alle deelgebieden. Het is afhankelijk van de specialisatie die een student heeft gekozen, welke methodencursus en welke accentmodules aan het eind van de leerlijn worden gekozen.

In het derde jaar volgen de studenten van Nederlandse taal en cultuur en Nederlandkunde de cursussen gemeenschappelijk. Ze worden op hetzelfde niveau beoordeeld.

Met het bacheloreindwerkstuk (10 EC) ronden de studenten de opleiding af. Studenten moeten in een werkstuk van ongeveer 10.000 woorden (exclusief bijlagen) laten zien dat ze relatief zelfstandig een probleemstelling kunnen onderzoeken, daarvoor zelf het materiaal kunnen zoeken, kritisch op de uitkomsten kunnen reflecteren en daarover schriftelijk kunnen rapporteren. Volgens de kritische reflecties hanteren de opleidingen een strakke regeling voor tijdpad, begeleiding en beoordeling. Deze is te vinden in de e-studiegids. Volgens de studenten wordt deze regeling niet altijd actief onder hun aandacht gebracht door de docenten. Voor het kiezen van een onderwerp kunnen studenten de lijsten benutten die

docenten hebben aangelegd van thema's die ze graag onderzocht zouden willen zien. De studenten moeten zelf over het onderwerp een specifieke probleemstelling formuleren. De student kan echter ook met een eigen thema komen. Bij de specialisaties Letterkunde en Taalbeheersing van de opleiding Nederlandse taal en cultuur wordt geëxperimenteerd om studenten bij de voorbereiding van hun bacheloreindwerkstuk in scriptiegroepen per thema te laten samenwerken. In de groepen lezen studenten elkaars werk en presenteren ze hun eigen werk. De docenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat dit motiverend en effectief blijkt te zijn voor de studenten en efficiënt voor de docenten. Er wordt overwogen een zelfde aanpak in te voeren voor Taalbeheersing. De commissie adviseert dit te verbreden naar alle specialisaties en ook naar Nederlandkunde.

Curriculum bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur

Het programma van de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur omvat drie studiejaren met in totaal 180 EC. De propedeuse bestaat geheel uit verplichte cursussen. Studenten krijgen een algemeen en oriënterend overzicht van de drie vakgebieden van de opleiding (letterkunde, taalkunde, taalbeheersing) en volgen de cursus Literatuurwetenschap uit het facultaire kerncurriculum. In het tweede jaar wordt de stof verdiept en volgen de studenten 50 EC vaste onderdelen. Daarnaast kiezen ze een methodencursus (5 EC) en een zogenoemde accentmodule (5 EC), waarin het accent ligt op de letterkunde, taalkunde of taalbeheersing. In het derde jaar volgen alle studenten de cursus Wetenschapsfilosofie (5 EC) en hebben ze 30 EC keuzeruimte. De resterende 25 EC worden gevuld met twee accentmodules, een literatuurtentamen (5 EC) en tot slot het bachelorwerkstuk (10 EC).

De bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur heeft het programma ingericht aan de hand van vijf inhoudelijke leerlijnen: historische letterkunde, moderne letterkunde, historische taalkunde, moderne taalkunde en taalbeheersing. Op een aantal punten zijn de lijnen 'verknoopt', wat betekent dat een cursus van meer dan een leerlijn deel uitmaakt.

De leerlijn oudere letterkunde van de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur begint in het eerste jaar met de cursussen Inleiding Nederlandse letterkunde Middeleeuwen en Vroegmoderne tijd. In het tweede jaar volgen de studenten Nederlandse literatuur in internationaal verband, Stilistiek, Boek- en tekstcultuur en de cursus Onderzoeksvragen. In deze laatste cursus leren ze zelf elementair literair-historisch onderzoek te doen aan de hand van een of meer casussen. In het tweede jaar is er de methodencursus Editiewetenschap waarin studenten leren een wetenschappelijk verantwoorde editie van een oudere literaire tekst te vervaardigen en daarbij om te gaan met materiële bronnen uit verschillende historische perioden.

De leerlijn moderne letterkunde heeft een aantal cursussen gemeenschappelijk met de leerlijn oudere letterkunde. Het begint met een overzicht van de Nederlandse literatuur van de 19e eeuw tot heden en met een cursus over de toepassing van tekstanalytische technieken (Analyse en interpretatie van proza en poëzie). In het tweede jaar volgen de cursussen Aspecten moderne letterkunde, Nederlandse literatuur in internationaal verband, Stilistiek en Boek- en tekstcultuur. In het tweede jaar volgen de studenten ook de methodencursus Editiewetenschap.

De leerlijn historische taalkunde begint met een training in de vaardigheden om ouder Nederlands te kunnen lezen, mede op basis van kennis van enige structurele bijzonderheden en achtergronden van de oudere taalstadia (Taalverleden). In het tweede semester volgt de cursus Taalverwantschap en taalverandering, waarop in het tweede jaar wordt voortgebouwd in Taalverandering en taalvariatie. Daarna volgen de cursus Norm en taal en de

methodencursus Geschiedenis en praktijk van het taalkundig bedrijf. In deze laatste cursus komen de geschiedenis van het vak en moderne onderzoekstechnieken aan de orde.

De leerlijn moderne taalkunde begint met een 'stoomcursus' traditionele zinsontleding in de cursus Vorm en betekenis. Daarna volgen studenten in het eerste jaar de cursus Taal in gebruik, waarbij verbanden worden gelegd tussen de studie van taalgebruik en andere aspecten van de taalwetenschap, zoals taalverandering, taalverwerving en talige diversiteit. In het tweede jaar worden de cursussen Stilistiek, Woord en zin (morfologie en syntaxis), Taalverandering en taalvariatie en Norm en taal (sociolinguïstiek) aangeboden. Tot slot volgt de methodencursus Geschiedenis en praktijk van het taalkundig bedrijf.

In de leerlijn taalbeheersing zijn theorie en praktijk van verbale communicatie met elkaar verweven. In het eerste jaar volgen de studenten de cursussen Taal in gebruik en Argumentatieve en retorische analyse. Daarnaast ontwikkelen ze hun schrijfvaardigheid in Rapporteren over onderzoek. In het tweede jaar komen de mondelinge presentatievaardigheden aan bod, gecombineerd met onderzoek naar presenteren en presentatieadviezen in de cursus Presenteren en presentatieonderzoek. Verder volgen studenten de cursussen Stilistiek, Klassieke en moderne retorica en Norm en taal. In de cursus Onderzoeksmethoden taalbeheersing krijgen ze de methodische basis voor taalbeheersingsonderzoek.

Curriculum bacheloropleiding Nederlandkunde

Het programma van de bacheloropleiding Nederlandkunde omvat drie studiejaren met in totaal 180 EC. In het programma ligt veel nadruk op de taalverwerving. In de eerste drie semesters gaat het om 15 EC per semester, in het vierde en vijfde semester steeds om 10 EC. In het eerste semester worden de twee verplichte inleidende cursussen (*Art History of the Netherlands, Introduction to Dutch Studies*) in het Engels gegeven, daarna is het onderwijs geheel Nederlandstalig. Studenten krijgen in het eerste en tweede jaar cursussen in taalwetenschap en cultuurgeschiedenis. In het tweede jaar volgen ze de cursus Methoden en technieken van letterkundig, taalkundig en (kunst)historisch onderzoek (5 EC). In het derde jaar volgen de studenten twee cursussen uit het kerncurriculum van elk 5 EC: Wetenschapsfilosofie en een tweede cursus die afhankelijk is van de specialisatie die de student gekozen heeft. Er wordt dat jaar aandacht besteed aan tweedetaalverwerving en de student heeft daarnaast 30 EC keuzeruimte. De studenten krijgen het advies daarin cursussen te volgen op het gebied van de Nederlandse taalkunde, literatuur, geschiedenis of kunstgeschiedenis. Het derde jaar wordt afgesloten met het bachelorwerkstuk (10 EC).

De bacheloropleiding Nederlandkunde heeft het programma ingericht aan de hand van drie inhoudelijke leerlijnen: taalverwerving/taalvaardigheid, taalwetenschap en cultuurwetenschap. Op een aantal punten zijn de lijnen 'verknoopt', wat betekent dat een cursus van meer dan een leerlijn deel uitmaakt.

De leerlijn taalverwerving/taalvaardigheid brengt de studenten de taalvaardigheid Nederlands bij en daarnaast de vaardigheden om een werkstuk te kunnen schijven, een referaat te houden en een betoog te structureren. Studenten beginnen zonder enige voorkennis van het Nederlands en worden opgeleid tot niveau B2 voor spreken en schrijven en C1 voor luisteren en lezen.

De leerlijn taalwetenschap begint in het eerste jaar met de cursus Taalanalyse. Daarin krijgen de studenten inzicht in de structuur van de Nederlandse zin en leren ze verschillen en overeenkomsten met een aantal andere talen kennen. Ze leren ook om te gaan met de

grammaticale begrippen. In de cursus Inleiding linguïstiek in het tweede jaar krijgen de studenten een brede inleiding in de taalkunde, zodat ze taalwetenschappelijke basisbegrippen kunnen toepassen bij het oplossen van concrete taalkundige problemen.

In de leerlijn Cultuurwetenschap komen de letterkunde, geschiedenis en kunstgeschiedenis aan bod. De eerste cursus wordt in het eerste semester gegeven en is daarom Engelstalig (*Art History of the Netherlands*). In het tweede semester vindt het onderwijs in het Nederlands plaats en krijgen de studenten de cursus Cultuur en maatschappij van Nederland. Het tweede jaar biedt de cursussen Inleiding in de Nederlandse geschiedenis 1 en 2, Inleiding in de Nederlandse letterkunde 1 en 2, Analyse literaire teksten en de methodencursus Methoden en technieken van letterkundig, taalkundig en (kunst)historisch onderzoek.

Curriculum masteropleiding Neerlandistiek

De masteropleiding Neerlandistiek is een eenjarig programma met een studielast van 60 EC. Studenten volgen verplicht twee cursussen van 10 EC op het gebied van hun specialisatie. De scriptie, met een omvang van 20 EC, ligt ook op het terrein van de specialisatie. Van de overige 20 EC moeten de studenten 10 EC invullen met een cursus die in het verlengde ligt van hun specialisatie en de andere 10 EC kunnen ze naar eigen inzicht kiezen. Studenten met de specialisatie Nederlandkunde krijgen het advies om in de keuzeruimte de cursussen Didactiek van het Nederlands als tweede taal en/of Vertaalwetenschap te kiezen, omdat die cursussen de toekomstmogelijkheden vergroten, vooral voor buitenlandse studenten.

De masteropleiding Neerlandistiek heeft vijf specialisaties (Nederlandse taalkunde, Oudere Nederlandse letterkunde, Moderne Nederlandse letterkunde, Taalbeheersing van het Nederlands en Nederlandkunde), waarvan de benamingen volgens de kritische reflectie 'in één oogopslag' laten zien in welke wetenschappelijke discipline een afgestudeerde gespecialiseerd is. In aanvulling daarop heeft de opleiding zeven inhoudelijk samenhangende specialisatiethema's ontwikkeld, die nauw aansluiten bij de onderzoeksthema's van de stafleden. Deze specialisatiethema's zijn:

- Argumentatietheorie en retorica (bij Taalbeheersing van het Nederlands)
- De andere taalgeschiedenis (bij Nederlandse taalkunde)
- De sturende kracht van taal (bij Taalbeheersing van het Nederlands of Nederlandse taalkunde)
- Intertekstualiteit (bij Oudere Nederlandse letterkunde of Moderne Nederlandse letterkunde)
- Middelnederlandse tekstcultuur (bij Oudere Nederlandse letterkunde)
- Het politieke debat: geschiedenis en retorica (bij Taalbeheersing van het Nederlands)
- (Post)koloniale literatuur (bij Moderne Nederlandse letterkunde)

Voor de specialisatie Nederlandkunde kunnen studenten ook thema's kiezen op het gebied van de Nederlandse geschiedenis en kunstgeschiedenis. In dat geval volgen ze twee masterwerkgroepen bij Geschiedenis of Kunstgeschiedenis en passen de daar verworven kennis toe in hun scriptie. Elk jaar vermeldt de studiegids welke cursussen bij welk thema horen. Studenten zijn vrij om binnen hun specialisatie andere keuzes te maken, maar volgens de kritische reflectie stellen ze de helderheid die de thema's bieden op prijs. De commissie vindt dat de opleiding met de specialisatiethema's een goede balans heeft weten te vinden tussen het bieden van enerzijds sturing en anderzijds keuzevrijheid.

Aan het eind van hun masteropleiding schrijven de studenten een scriptie waarin ze moeten laten zien dat ze zelfstandig en kritisch met complexe vraagstukken kunnen omgaan en daarover duidelijk kunnen rapporteren. De masterscriptie Neerlandistiek moet naar vorm en inhoud voldoen aan de vereisten voor een wetenschappelijke publicatie in het wetenschapsgebied van de gekozen specialisatie. De studenten zoeken zelf een onderwerp en een op dat vlak deskundige begeleider. Er wordt geen scriptieklas georganiseerd, maar de studenten gaven aan daar ook geen behoefte aan te hebben. De commissie adviseert de opleiding om invoering van een vorm van gestructureerde begeleiding te overwegen, omdat veel studenten kampen met studievertraging en deze meestal optreedt in de scriptiefase.

Waardering door de studenten

De studenten van de drie onderzochte opleidingen uitten tegenover de commissie hun tevredenheid over de opbouw van hun opleiding. De bachelorstudenten zien een duidelijke samenhang tussen de verschillende cursussen en jaren. De masterstudenten gaven aan dat elke specialisatie eigen colleges heeft en dat studenten van de verschillende specialisaties elkaar niet veel tegenkomen, behalve bij de overlappende cursussen van bijvoorbeeld taalkunde en taalbeheersing. Sommige studenten vinden het aanbod van specialisatiethema's met een bepaald cursuspakket handig omdat de cursussen daarin goed op elkaar aansluiten. Als voorbeeld werd het thema Het politieke debat genoemd, waarin vanuit zeer verschillende invalshoeken wordt gewerkt. Men was anderzijds tevreden dat er ook van de aangeboden combinaties afgeweken mag worden. De studenten gaven aan dat ze blij zijn met de vrijheid om zelf cursuscombinaties te maken en een onderwerp te kiezen voor hun scriptie. In vergelijking met de bachelorfase biedt de masteropleiding een breed scala aan onderwerpen, als in een etalage, waaruit de student kan kiezen. De commissie stelt vast dat de programma's een goede balans hebben weten te vinden tussen het verplichte deel en de keuzemogelijkheden voor studenten om het programma toe te spitsen op hun specifieke interesse.

Waardering door de docenten

In het gesprek met de docenten is vooral gesproken over de masteropleiding Neerlandistiek. De docenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat er ondanks de vijf - grotendeels gescheiden – specialisaties sprake is van eenheid in de masteropleiding, doordat er samenwerking op cursusniveau is tussen de verschillende specialisaties. De samenhang wordt bewaakt door de secties waar de docenten deel van uitmaken, de opleidingscommissie en de examencommissie. De examencommissie Neerlandistiek is verantwoordelijk voor de samenhang in de specialisatie Nederlandkunde en werkt daarbij samen met docenten van Kunstgeschiedenis en Geschiedenis. De docenten erkenden dat de nagestreefde integraliteit nog enigszins in de kinderschoenen staat omdat er pas één jaar mee is gewerkt. De masteropleiding Neerlandistiek is namelijk per september 2012 van start gegaan en is een samenvoeging van de masteropleidingen Nederlandse taal en cultuur en *Dutch Studies*. De docenten menen dat er meer samenwerkingsverbanden mogelijk zijn, ook met opleidingen buiten Neerlandistiek. Volgens de docenten vinden de studenten zelf regelmatig nieuwe combinaties doordat ze in hun vrije ruimte cursussen kiezen die op hun interesse aansluiten. Studenten ontmoeten daarnaast regelmatig studenten van andere opleidingen doordat de cursussen die door docenten Neerlandistiek worden verzorgd, ook deel uitmaken van andere opleidingsprogramma's zoals *Linguistics* en *Literary Studies*. De commissie meent dat de inzet van specialisatiethema's een nuttige methode is om tot samenhang tussen de verschillende specialisaties te komen en adviseert om dit verder te ontwikkelen.

De docenten lichtten toe dat het specialisatiethema Intertekstualiteit in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam wordt uitgevoerd. De samenwerking (met gesloten beurzen)

heeft als doel te komen tot uitwisseling van deskundigheden in vroegmoderne en moderne letterkunde, tot langere inhoudelijke lijnen en meer samenwerking. Hoewel er veel contact is tussen de betrokken docenten, valt de belangstelling van studenten voor dit thema tegen. Per semester gaat het om één à twee studenten. Binnenkort zal besproken worden of continuering van deze samenwerking zinvol is. De commissie zou het betreuren als een dergelijk samenwerkingsinitiatief niet voortgezet kan worden.

Oordeel commissie
De commissie is van oordeel dat er voor de curricula van de drie onderzochte opleidingen duidelijke keuzes zijn gemaakt, dat de curricula goed doordacht zijn en toewerken naar de geformuleerde eindtermen. De commissie kon in het gesprek met de studenten vaststellen dat de bachelorstudenten Nederlandkunde al snel in hun opleiding in staat zijn in goed Nederlands te communiceren.

Didactische uitgangspunten
In de bacheloropleidingen Nederlandse taal en letterkunde en Nederlandkunde is volgens de kritische reflecties als didactisch concept gekozen voor activerend onderwijs waarin studenten zowel vakkennis als academische vaardigheden verwerven. Daarbij ligt de nadruk op vakspecifieke heuristische en onderzoeksvaardigheden. In het onderwijs worden afwisselende werkvormen aangeboden. In de eerste anderhalf jaar gaat het bij Nederlandse taal en cultuur vooral om een combinatie van hoorcolleges en werkcolleges. Bij Nederlandkunde ligt het accent in het begin op het snel verwerven van basistaalvaardigheid aan de hand van arbeidsintensieve werkcolleges. Vooral in het tweede jaar wordt vervolgens gewerkt met een combinatie van hoor- en werkcolleges. In beide opleidingen vinden regelmatig deeltoetsen plaats waardoor volgens de kritische reflectie een tijdige en goede spreiding van studie-inspanning wordt bevorderd. De commissie vindt dit een passende aanpak.

Volgens de kritische reflectie worden alle cursussen in de masteropleiding Neerlandistiek in de vorm van werkgroepen gegeven. Daarbinnen worden verschillende werkvormen gebruikt: studenten houden referaten over de bestudeerde literatuur of over hun onderzoeksopdracht, soms wordt de werkgroep een workshop doordat een gastdocent eigen actueel onderzoek presenteert en daarover met de studenten in discussie gaat, studenten sluiten de cursus af met een nota en soms worden de nota's aan medestudenten gepresenteerd op een studentensymposium. De docenten van de masteropleiding Neerlandistiek lichtten voor de commissie de kernaspecten van hun didactische aanpak toe. Er is bewust gekozen voor het seminar als de belangrijkste werkvorm omdat studenten van verschillende achtergronden daarin samenwerken en er een beroep op hun zelfstandigheid wordt gedaan. De onderzoekshouding wordt daarnaast gestimuleerd doordat studenten in de seminars literatuurreferaten houden en hun eigen onderzoek presenteren. Tot slot stelt de opleiding de individuele ambitie en interesse van de studenten centraal en sluit daarbij aan in de individuele begeleiding en tutorials. Door de kleinschaligheid van de opleiding is het volgens de docenten mogelijk alle studenten, zo nodig met intensieve begeleiding, naar het beoogde eindniveau te brengen.

De kleinschaligheid van de opleiding werd ook door de studenten benoemd. Bij de colleges taalkunde verschillen de groepen sterk in omvang: van twee à drie studenten in sommige gevallen tot meer dan twintig in andere, met name als die participeren in meer dan een specialisatie (taalkunde én taalbeheersing) en/of opleiding (bijvoorbeeld *Linguistics*). Bij letterkunde gaat het in de praktijk om acht à twaalf studenten en bij taalbeheersing om ongeveer twaalf studenten. Volgens hen leidt dit tot meer diepgang bij de behandeling van de stof.

De commissie stelt op grond van bovenstaande vast dat de werkvormen in de drie onderzochte opleidingen gevarieerd zijn en passen bij de verschillende fasen van de opleiding en de leerdoelen van de cursussen. De commissie stelt bovendien met waardering vast dat er bij deze opleidingen sprake is van een uitgewerkt didactisch concept.

Waarborging van doelstellingen en eindtermen in het programma
De kritische reflecties bevatten tabellen waarin de algemene en domeinspecifieke eindtermen zijn gerelateerd aan de verschillende cursussen. De commissie stelt vast dat alle eindtermen evenwichtig in het programma aan bod komen. In de elektronische studiegids van de opleidingen zijn per cursus de leerdoelen in detail weergegeven en is vermeld hoe de cursus is georganiseerd. De te bestuderen literatuur en de toetsvorm zijn eveneens aangegeven. Tijdens het bezoek heeft de commissie het cursusmateriaal van een representatieve selectie van de cursussen bestudeerd. Op grond daarvan stelt de commissie vast dat het materiaal van een passend niveau is.

Zoals bij standaard 1 aangegeven hebben zowel de bacheloropleidingen Nederlandse taal en cultuur en Nederlandkunde als de masteropleiding Neerlandistiek een tweeledig doel: voorbereiding op verdere studie op masterniveau respectievelijk PhD-niveau en voorbereiding op een functie op de arbeidsmarkt op bachelor- respectievelijk masterniveau. Uit de gesprekken tijdens het bezoek bleek dat het merendeel van de bachelorafgestudeerden Nederlandse taal en cultuur doorgaat met een masteropleiding, waarvoor de bacheloropleiding een gedegen voorbereiding biedt (zie hieronder bij Wetenschappelijke vorming). Er is bij hen echter ook toenemende aandacht voor de mogelijkheden op de arbeidsmarkt. De bachelorafgestudeerden Nederlandkunde gaan voor een gering deel verder met een masteropleiding, terwijl de meesten de arbeidsmarkt opgaan. Afgestudeerde masterstudenten Neerlandistiek zoeken meestal een positie op de arbeidsmarkt. De bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur en de masteropleiding Neerlandistiek bieden de mogelijkheid in de keuzeruimte een stage te volgen. Bij de masteropleiding betreft het meestal de specialisatie taalbeheersing. Op deze manier kunnen studenten zich een beeld vormen van een bepaald deel van de arbeidsmarkt en zich daarop voorbereiden, niet alleen door het ontwikkelen van specifieke vaardigheden tijdens de stage, maar bijvoorbeeld ook door het kiezen van aanvullende vakken of een bepaald scriptieonderwerp. Volgens de docenten organiseert de alumnivereniging succesvolle bijeenkomsten waarin beroepsvoorlichting wordt gegeven. Dit is in de ogen van de commissie een waardevol initiatief.

Afgestudeerden van de bacheloropleiding Nederlandkunde en van de specialisatie Nederlandkunde in de masteropleiding Neerlandistiek combineren in hun werk na de opleiding vaak hun kennis van de Nederlandse taal en cultuur met die van hun eigen land. In het gesprek met de commissie gaven sommigen aan dat ze docent Nederlands in hun eigen land worden, anderen gaan bijvoorbeeld vertalen. De kritische reflectie noemt nog verschillende andere posities waarin afgestudeerde bachelorstudenten zijn terechtgekomen. Recent alumnionderzoek laat zien dat afgestudeerde studenten van de (voormalige) masteropleiding *Dutch Studies* een functie vinden bij bijvoorbeeld uitgeverijen of internationale bedrijven. Ter voorbereiding daarop krijgen masterstudenten met de specialisatie Nederlandkunde volgens informatie van de opleiding het advies om de cursussen Vertaalwetenschap of Didactiek van het Nederlands als tweede taal te kiezen in hun keuzeruimte. De commissie is van oordeel dat dit een nuttig advies is omdat het relevante cursussen zijn voor wie in het vertaalwerk of in het onderwijs verder wil.

De commissie hecht grote waarde aan een buitenlandverblijf voor alle studenten omdat het de horizon verbreedt en studenten in aanraking brengt met andere perspectieven op hun

vakgebied. Dit zijn in de ogen van de commissie belangrijke doelstellingen van een academische opleiding. Studenten van de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur en de masteropleiding Neerlandistiek maken nauwelijks gebruik van de mogelijkheid een periode aan een buitenlandse universiteit te studeren. In 2010-2011 was er één bachelorstudent die in het buitenland heeft gestudeerd, in 2011-2012 was er geen enkele belangstelling. De commissie is van oordeel dat het ook voor studenten Nederlands belangrijk is over de grens te kijken en adviseert de opleiding de studenten hiertoe nadrukkelijker te stimuleren. De commissie gaat ervan uit dat er door de opleiding Nederlandkunde en door het onderzoek van de docenten voldoende contacten zijn met universiteiten elders om tot uitwisseling te komen.

Wetenschappelijke vorming
Volgens de kritische reflecties van de opleidingen Nederlandse taal en cultuur en Nederlandkunde maken studenten vanaf het begin kennis met de hoofddisciplines van de neerlandistiek. Al in het eerste jaar komen studenten in aanraking met de praktijk van wetenschappelijk onderzoek, doordat docenten de vragen en resultaten van hun eigen onderzoek inbrengen in de colleges. Vooral in de accentgroepen in het tweede en derde jaar komen studenten in aanraking met recent onderzoek van hun docenten, promovendi en postdocs. Bij de beschrijving van de leerlijnen hierboven is per leerlijn aangegeven hoe onderzoeksmethodiek daarin is verweven.

De kritische reflecties van de bacheloropleidingen Nederlandse taal en cultuur en Nederlandkunde beschrijven hoe de academische vaardigheden zijn verweven in de verschillende cursussen. Bij Nederlandse taal en cultuur zijn er daarnaast twee cursussen waarin vaardigheidsverwerving een hoofddoelstelling is, namelijk de cursussen Rapporteren over onderzoek en Presenteren en presentatieonderzoek. Bij Nederlandkunde krijgen studenten hun eerste kennismaking met de academische vaardigheden in *Introduction to Dutch Studies*. In de cursussen Taalvaardigheid en Taalanalyse leren studenten Nederlandkunde vervolgens hun oordeel over de opgedane kennis zowel mondeling als schriftelijk op niveau uit te drukken. Al in het eerste jaar moeten studenten een werkstuk van ongeveer vijf pagina's schrijven naar aanleiding van een zelfstandig onderzoek naar een (deel van een) literaire tekst over een historische gebeurtenis, als onderdeel van de cursus Cultuur en maatschappij van Nederland. In het tweede jaar worden de cursussen Mondelinge communicatietechnieken, Analyse literaire teksten en Methoden en technieken van letterkundig, taalkundig en (kunst)historisch onderzoek aangeboden. Gaandeweg oefenen studenten ook hun onderzoeksvaardigheden doordat ze voor de schrijfopdrachten hun eigen materiaal moeten zoeken en daarop kritisch moeten reflecteren. De commissie herkent een duidelijke opbouw in de bachelorprogramma's, waarin de academische vaardigheden voldoende gestructureerd aan bod komen.

Door het onderwijs in academische vaardigheden leren bachelorstudenten Nederlandse taal en cultuur en Nederlandkunde wetenschappelijke vragen te formuleren en wetenschappelijk te rapporteren. Cursussen waarin de wetenschappelijke vorming expliciet aan de orde komt zijn de cursus Wetenschapsfilosofie uit het facultaire kerncurriculum en de verplichte methodencursus die is toegesneden op taalkunde, letterkunde of taalbeheersing. De cursus Wetenschapsfilosofie staat geprogrammeerd in het derde studiejaar. De studenten lieten in het gesprek met de commissie weten dat ze dit een belangrijke cursus vinden. Het biedt een brede basis en zet aan tot een kijk op de wetenschap. De cursus komt naar hun oordeel wel erg laat in het programma. Desgevraagd zeiden de docenten dat dit wellicht heroverwogen moet worden. De commissie adviseert te bezien of het in het tweede jaar een plaats kan krijgen.

In de masteropleiding Neerlandistiek is er volgens de kritische reflectie een nauw verband tussen onderwerpen en benaderingen in de cursussen en het onderzoek van de stafleden. De kritische reflectie geeft een opsomming van de onderzoeksthema's per specialisatie. Deze thema's zijn het uitgangspunt voor de leerlijnen, de specialisatiethema's. Vanaf het begin van de masteropleiding vindt in alle onderdelen uitbouw, verdieping en aanvulling van academische vaardigheden plaats. De belangrijkste vaardigheid waaraan masterstudenten Neerlandistiek werken is het zelfstandig en kritisch omgaan met complexe vraagstukken. In elke cursus moeten de studenten referaten houden en de resultaten presenteren van uitgevoerde opdrachten of zelfgekozen kleine onderzoeksvragen. Studenten oefenen daarnaast het duidelijk rapporteren over complexe wetenschappelijke vraagstukken, wat uiteindelijk uitmondt in een masterscriptie die moet voldoen aan de vereisten van een wetenschappelijke publicatie. Het wetenschappelijke karakter van de masteropleiding is voor de commissie evident.

Studielast en studeerbaarheid
Per semester van de drie onderzochte opleidingen zijn volgens de kritische reflecties veertien onderwijsweken geprogrammeerd. In de propedeuse heeft een student Nederlandkunde in een onderwijsweek gemiddeld veertien uur contacttijd, een student Nederlandse taal en cultuur 14,5 uur. De overige studieweken zijn gereserveerd voor het maken van werkstukken en tentamens. In het tweede jaar hebben studenten Nederlandse taal en cultuur gemiddeld 12,5 uur contacttijd per onderwijsweek, studenten Nederlandkunde twaalf uur. In het derde jaar hebben alle studenten twaalf uur contacttijd in het eerste semester en acht in het tweede semester. De contacttijd is dan lager zodat studenten meer tijd hebben voor het schrijven van hun eindwerkstuk. Voor masterstudenten is het aantal contacturen in het eerste semester minimaal zes uur per week en twee uur in het tweede semester. In het tweede semester is er volgens de kritische reflectie wel intensief contact tussen docent en student vanwege regelmatige begeleidingsgesprekken in het kader van het scriptieonderzoek.

In de loop van een vak maken bachelorstudenten meestal opdrachten die gelden als deeltoetsen. Dit stimuleert de studenten de cursus gedurende het semester bij te houden en hun studie-inspanning te spreiden, wat naar het oordeel van de commissie een goede zaak is. De studenten voelen zich voldoende begeleid en hebben geen struikelblokken genoemd die hun studievoortgang zouden belemmeren.

Volgens het facultaire deel van de kritische reflectie geven alle bacheloropleidingen studenten een bindend studieadvies (BSA) in het eerste studiejaar. Voor een positief advies moet een voltijdstudent 40 EC behaald hebben. In 2013-2014 wordt de eis verhoogd naar 45 EC en voert de universiteit ook een BSA in voor het tweede studiejaar. Dan moeten voltijdstudenten na twee jaar 90 EC hebben behaald. Omdat ook vereist is dat de propedeuse in twee jaar wordt behaald, betekent dat dat de studenten 30 EC van het tweede studiejaar moeten hebben behaald. De commissie meent dat dit een reële eis is.

De commissie heeft van de bachelor- en masterstudenten vernomen dat de studielast realistisch ingeschat is en dat de opleiding uitdagend is. In het gesprek met de bachelorstudenten Nederlandse taal en cultuur kwam wel aan de orde dat de abstractie van taalkunde voor sommige studenten een struikelblok is, maar de studenten gaven aan dat hierin grote persoonlijke verschillen zijn. Volgens de docenten is het verder voor studenten Nederlandkunde een pittige opgave om de derdejaarscursussen samen met Nederlandse studenten (moedertaalsprekers) te volgen, maar het verhoogt hun taalniveau snel. De masterstudenten gaven aan dat hun inzet overeenkomt met de geprogrammeerde studielast.

De instroom voor de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur is de laatste jaren licht gestegen tot ongeveer zestig studenten per jaar. Voor de bacheloropleiding Nederlandkunde vertonen de instroomcijfers over de jaren heen behoorlijke schommelingen. In 2010-2011 bestond de instroom uit dertig studenten, bijna een verdubbeling ten opzichte van de twee voorgaande jaren, maar rond 2005 trok de opleiding bijna veertig studenten. De facultaire cijfers die in de kritische reflectie worden gepresenteerd, wijken af van de hierboven genoemde landelijke cijfers en laten zien dat de instroom een mix is van reguliere en uitwisselingsstudenten. De masterinstroom van *Dutch Studies* en Nederlandse taal en cultuur (per september 2012 samengevoegd tot de masteropleiding Neerlandistiek) liet, vooral voor Nederlandse taal en cultuur, een gestage stijging zien tot in totaal zestig à zeventig studenten (ongeveer tien voor *Dutch Studies* en bijna zestig voor Nederlandse taal en cultuur). De commissie vindt de groei van de instroom een positieve ontwikkeling.

Studenten Nederlandkunde die slechts een eenjarig programma willen volgen, stromen normaliter in in de propedeuse. Degenen met voldoende kennis van de Nederlandse taal om de tweedejaarscolleges te kunnen volgen, kunnen instromen in het tweede jaar. Met hen wordt een programma op maat gemaakt, waarbij ze zowel colleges uit het eerste als uit het tweede (en eventueel het derde) jaar volgen. De commissie vindt dit een passende aanpak om zo goed mogelijk aan te sluiten bij het beginniveau van de studenten.

Het grootste deel van de instromende studenten bij de masteropleiding Neerlandistiek bestaat uit afgestudeerden van de Leidse bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur. Een deel komt met een bachelordiploma van een andere Nederlandse universiteit en een derde groep, ongeveer zes à zeven studenten per jaar, heeft als vooropleiding de opleiding Nederlandkunde. Volgens de kritische reflectie leidt dit laatste tot een unieke internationale studentenpopulatie. Studenten van Nederlandkunde hebben recht op rechtstreekse toelating tot de specialisatie Nederlandkunde van de masteropleiding. Voor toelating tot een andere specialisatie is een expliciet toelatingsbesluit van de examencommissie vereist. Eventueel worden afspraken gemaakt voor aanvullend onderwijs, bijvoorbeeld in de vorm van een premastertraject van een half of een heel jaar. Studenten met een bachelordiploma Nederlandse taal en cultuur hebben recht op rechtstreekse toelating tot de masteropleiding Neerlandistiek, maar doordat de opleidingen aan de universiteiten verschillende accenten leggen, hebben studenten van elders soms lacunes op specifieke onderdelen. In dat geval worden er individueel afspraken gemaakt om deze kennis aan te vullen. De docenten lieten de commissie weten dat ze in de variëteit van instromende studenten vooral voordelen zien. Het is goed in te passen in de seminaropzet van het masterprogramma en leidt tot meer uitwisseling. De commissie stelt vast dat de opleiding zorgvuldig omgaat met de toelating tot het masterprogramma.

Veertig procent van de bachelorstudenten Nederlandse taal en cultuur valt uit, meestal in het eerste jaar. Van de herinschrijvers haalt ruim zeventig procent na vier jaar het bachelordiploma. Dit beeld is redelijk constant en werd ook bij de vorige visitatie beschreven. De commissie waardeert het bachelorrendement, maar vindt de uitval in het eerste jaar erg hoog. De opleiding heeft hiervoor geen verklaring gegeven.

Ongeveer tien studenten Nederlandkunde schrijven zich na het eerste jaar opnieuw in. Van hen behaalde ongeveer twintig procent het bachelordiploma na vier jaar, maar voor het laatste gemeten cohort (2007-2008) lag het hoger, op veertig procent. De hoge uitval en lage rendementen kunnen verklaard worden doordat veel studenten zich niet inschrijven met de intentie het bachelordiploma te behalen. Veel studenten zijn uitwisselingsstudenten en komen slechts één jaar. De commissie acht dit een acceptabele verklaring.

Het aantal geslaagden van het masterprogramma *Dutch Studies* laat een oplopende trend zien tot negen studenten per jaar, wat redelijk in de pas loopt met het aantal inschrijvingen. De totale studieduur van degenen die in Leiden eerst de bacheloropleiding Nederlandkunde hadden gevolgd, is ongeveer vijf jaar, voor geslaagden die alleen het masterprogramma hebben gevolgd is de studieduur gemiddeld veertien maanden. Het rendement van het masterprogramma Nederlandse taal en cultuur was tot 2008-2009 betrekkelijk laag, maar in 2010-2011 waren er 56 geslaagden. De totale studieduur van 'eigen' studenten (die hun bacheloropleiding in Leiden hebben gevolgd) was ongeveer 5,5 jaar, die van nieuwe instromers anderhalf à twee jaar. Volgens facultaire cijfers liggen de rendementen rond de zeventig procent. De opleiding schrijft de rendementsverbetering toe aan opleidingsexterne factoren, zoals de ontwikkelingen op het gebied van de studiefinanciering. De studenten lieten in het gesprek met de commissie weten dat sommigen hun afstuderen uitstellen uit financiële overwegingen: ze willen eerst nog een tweede masteropleiding afronden of tijd besteden aan nevenactiviteiten. De commissie is van oordeel dat de opleiding in het algemeen voldoende structuur biedt om studenten 'bij de les' te houden zodat ze op tijd afstuderen. Blijvende aandacht is wat dat betreft geboden bij het schrijven van de scriptie.

Onderwijsgevend personeel en staf-studentratio
De totale formatie die ingezet wordt voor de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur, de bacheloropleiding Nederlandkunde en de masteropleiding Neerlandistiek bestaat volgens de kritische reflectie uit vijftien fte, verdeeld over dertig stafleden. De staf bestaat uit zeven hoogleraren (van wie twee emeriti met een nul-aanstelling), een bijzonder hoogleraar (met een aanstelling elders), twee universitair hoofddocenten (beiden zijn bijzonder hoogleraar), twaalf universitair docenten (van wie één gepensioneerd), vier docenten, twee onderzoekers en twee docentpromovendi. Er zijn 24 stafleden gepromoveerd. Er zijn zes niet gepromoveerde stafleden bij de deelgebieden letterkunde (één, maar dat betreft een promovendus), taalkunde (drie, waaronder een promovendus en een taalvaardigheidsdocent), taalbeheersing (één) en taalvaardigheid (één). Van deze vijftien fte is volgens de kritische reflectie voor de uitvoering van het bachelorprogramma Nederlandse taal en cultuur en het masterprogramma Neerlandistiek 10,8 fte beschikbaar. Voor de uitvoering van het bachelorprogramma Nederlandkunde is 4.0 fte beschikbaar (waarvan 0,8 freelance).

De staf-studentratio van 1:16 voor de bacheloropleidingen en 1:20 voor de masteropleiding, zoals opgegeven in de kritische reflecties, zijn gunstig, maar de kritische reflectie vermeldt dat bij de berekening geen rekening is gehouden met bijvoorbeeld de uitwisselingsstudenten bij Nederlandkunde. De feitelijke werkdruk is daardoor hoger. De commissie begreep tijdens het bezoek dat de faculteit voor de onderwijsinzet een norm hanteert van 75 procent van de aanstellingsomvang. Omdat voor bestuurlijke taken zoals het lidmaatschap van een opleidings- of examencommissie niet of nauwelijks uren worden toegekend, wordt de tijd voor onderzoek dan wel erg gering. De commissie heeft na het bezoek van de faculteit vernomen dat de 75 procent besteding aan onderwijs weliswaar wordt gehanteerd als maximum, niet als na te streven norm, maar vindt 75 procent te hoog. De commissie adviseert om bij de bacheloropleidingen, net als bij de masteropleidingen in Leiden, een ambtelijk secretaris aan te nemen als ondersteuning van de examencommissie en wellicht de opleidingscommissie, zodat de docenten meer tijd hebben voor onderzoek.

Alle stafleden, behalve een aantal docenten en de promovendi, zijn gepromoveerd en zijn aangesloten bij een onderzoekschool. Volgens facultaire cijfers heeft vrijwel geen van de docenten de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) behaald. Deze stand van zaken valt niet te rijmen met de vermelding in de kritische reflecties dat vrijwel alle docenten Nederlandse taal en cultuur en Neerlandistiek over de BKO beschikken. De commissie heeft begrepen dat

senior docenten volgens facultaire richtlijnen in eerste instantie geen BKO hoefden te behalen. Er is prioriteit gegeven aan een kwalificatie voor nieuwe docenten. De faculteit heeft zich ten doel gesteld om in het studiejaar 2013-2014 ook senior docenten een verkort KBO-traject te laten doorlopen. De commissie adviseert de opleiding met klem deze plannen voortvarend uit te voeren.

De studenten van de drie opleidingen gaven tijdens de gesprekken met de commissie aan dat er intensief contact met de docenten is en dat ze zich goed begeleid voelen. De commissie heeft waardering voor de tutorials die de docenten aanbieden aan studenten wanneer iemand wil afstuderen op een bepaald onderwerp waarvoor geen passende werkgroep wordt aangeboden. Hieruit blijkt naar het oordeel van de commissie betrokkenheid bij de ontwikkeling van de studenten.

De faculteit heeft een matrixorganisatie waarbij het personeelsbeleid in handen ligt van onderzoeksinstituten. Deze leveren het personeel om de onderwijsprogramma's van de opleidingen uit te voeren. De stafleden van de drie opleidingen zijn aangesloten bij LUCAS (*The Leiden University Centre for the Arts in Society*) of LUCL (*The Leiden University Centre for Linguistics*). De commissie heeft zich afgevraagd of deze organisatievorm de inzet van de juiste docenten voor het onderwijs bemoeilijkt, maar heeft hierover van de docenten geen klachten vernomen.

Studiebegeleiding
De studiecoördinatoren spelen een sleutelrol bij de begeleiding van de studenten. Eén studiecoördinator is verantwoordelijk voor de studenten van de bachelor Nederlandse taal en cultuur en de master Neerlandistiek, een tweede voor de bachelorrstudenten Nederlandkunde. Studiecoördinatoren zijn aangesteld bij de facultaire dienst Onderwijs- en studentenzaken en worden toegewezen aan een of meer opleidingen. Hun taken zijn een combinatie van onderwijsorganisatie (opstellen van studiegids en roosters, advisering van opleidingscommissie en examencommissie) en studieadvisering aan individuele studenten.

Voor eerstejaarsstudenten is er het eerste halfjaar een mentoraat. Aan het eind van het eerste jaar voert de studiecoördinator met alle studenten een gesprek. De studenten moeten voor het tweede jaar een studieplan opstellen. Als de uitdraai van studieresultaten daartoe aanleiding geeft nodigt de studiecoördinator de betreffende student uit voor een gesprek. Op deze manier begeleiden ze de studenten bij hun keuzeprocessen tijdens de studie en bevorderen ze dat studenten op tijd afstuderen. De studiecoördinatoren hebben diepgaande kennis van de onderwijsprogramma's, zijn toegankelijk voor studenten en hebben korte lijnen met de opleidingsvoorzitter, de opleidingscommissie, de examencommissie en het secretariaat. De commissie heeft tijdens het bezoek kunnen vaststellen dat zij hierdoor een cruciale en positieve rol vervullen in de dagelijkse gang van zaken in de opleiding.

Opleidingsspecifieke voorzieningen en kwaliteitszorg
De commissie heeft vastgesteld dat de faciliteiten ter ondersteuning van de opleiding voldoende zijn. De studenten gaven aan dat alle nodige boeken daar beschikbaar zijn in de Universiteitsbibliotheek en dat daar aparte 'leesplankjes' zijn met specifiek materiaal per vak. De studiezalen bieden voldoende ruimte. Er zijn voldoende computeraansluitingen. De opleidingen beschikken bovendien over een eigen gemeenschappelijke opleidingsbibliotheek. Er is een elektronische leeromgeving Blackboard waar de studenten alle benodigde informatie per cursus kunnen vinden. De commissie is enthousiast over de kwaliteit en toegankelijkheid van de elektronische studiegids.

De opleidingscommissie (oc) die verantwoordelijk is voor de bacheloropleidingen Nederlandse taal en cultuur en Nederlandkunde en de masteropleiding Neerlandistiek, bestaat uit vier docentleden en vier studentleden en komt acht maal per jaar bijeen. Tussendoor is er contact via email.

Het belangrijkste agendapunt van de oc-vergaderingen is de planning van de cursusevaluaties en de bespreking van de resultaten daarvan. Daarnaast heeft de oc geadviseerd over de herziening van het masterprogramma, over het aantal collegeweken en het aantal contacturen. Er is nauw contact tussen de opleidingsvoorzitters, de sectievoorzitters en de oc. De studiecoördinatoren wonen de vergaderingen van de oc bij. In het gesprek met de commissie kwamen geen problemen naar voren over het vinden van nieuwe studentleden.

Per jaar wordt het onderwijs van alle docenten geëvalueerd. Voor de evaluatie zijn goede formulieren beschikbaar die door het ICLON (Interfacultair Centrum voor Lerarenopleiding, Onderwijsontwikkeling en Nascholing) zijn ontwikkeld. Bij een groepsgrootte vanaf tien studenten worden de formulieren digitaal door het ICLON verwerkt. Bij kleinere aantallen gebruikt de oc dezelfde formulieren en verwerkt ze de resultaten zelf.

Op adviezen van de oc op basis van evaluaties wordt snel gereageerd. Studenten gaven aan dat ze de oc weten te vinden in het geval ze problemen ervaren. Op grond van de verschafte informatie constateert de commissie dat de oc naar tevredenheid functioneert.

De vorige visitatiecommissie heeft de opleidingen op verschillende punten advies gegeven. In de kritische reflecties hebben de opleidingen beschreven hoe deze feedback de afgelopen jaren is benut. De opmerkingen betroffen bijvoorbeeld bij de twee bacheloropleidingen het ontbreken van een cursus wetenschapsfilosofie en het advies in de eindtermen meer aandacht te besteden aan cultuur. Aan het eerste punt is inmiddels tegemoetgekomen door de invoering van de kerncurriculumcursus Wetenschapsfilosofie. Cultuur (zoals Geschiedenis en Kunstgeschiedenis) is nu een belangrijk onderdeel bij Nederlandkunde, minder bij Nederlandse taal en cultuur. Ten aanzien van de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur merkte de vorige visitatiecommissie op dat stages niet gestimuleerd werden en dat het aandeel hoorcolleges in het eerste jaar erg hoog was. Deze punten zijn in de huidige opleiding verbeterd. Voor de bacheloropleiding Nederlandkunde adviseerde de vorige commissie te onderzoeken of deeltijdonderwijs en *distance learning* tot de mogelijkheden behoorden. De huidige commissie is het met de opleiding eens dat de studentenaantallen niet voldoende zijn om een deeltijdvariant op te zetten. De mogelijkheden van Blackboard komen voor een groot deel tegemoet aan de wens om op afstand aan het onderwijs deel te nemen. De keuzebegeleiding, een ander kritiekpunt bij Nederlandkunde, is inmiddels verbeterd. Voor alle opleidingen merkte de vorige visitatiecommissie op dat de hoeveelheid onderzoekstijd voor de stafleden beperkt was. Dit is volgens de huidige visitatiecommissie nog steeds een aandachtspunt. Dat de toenmalige bachelor- en masteropleidingen Nederlandse taal en cultuur traditioneel georiënteerd waren, is ook bij de huidige bacheloropleiding van toepassing. Dit is een bewuste keuze van de opleiding, die de commissie respecteert. De commissie is van oordeel dat de opleidingen gebruik hebben gemaakt van de adviezen en dat de maatregelen tot verbetering van de opleidingen hebben geleid.

Overwegingen

De commissie heeft onderzocht of de onderwijsleeromgeving zo is ingericht dat studenten de beoogde eindtermen kunnen behalen. Op basis van informatie uit de kritische reflectie en uit de gesprekken die tijdens het bezoek hebben plaatsgevonden, stelt de commissie vast dat de

onderwijsprogramma's een heldere opbouw hebben met duidelijke leerlijnen. Bachelorstudenten Nederlandse taal en cultuur krijgen een gedegen programma aangeboden waarin alle deelgebieden van de neerlandistiek aan de orde komen. Studenten Nederlandkunde krijgen een intensief programma om hun taalvaardigheid Nederlands in korte tijd op een zodanig niveau te brengen dat ze vanaf het tweede semester colleges in het Nederlands en de derdejaarscursussen samen met de studenten Nederlandse taal en cultuur kunnen volgen. De specialisatiethema's in de masteropleiding Neerlandistiek bieden studenten interessante paden, waarbij deels een integratie tussen de vijf specialisaties tot stand wordt gebracht. De bachelorprogramma's bevatten naast het vakspecifieke deel 30 EC keuzeruimte en twee cursussen van elk 5 EC uit het kerncurriculum. Alle studenten volgen verplicht in het derde jaar de cursus Wetenschapsfilosofie. De commissie vindt dit onderdeel belangrijk omdat de studenten hierdoor ook buiten de grenzen van hun eigen opleiding kijken. Voor de studenten Nederlandse taal en cultuur zou het naar het oordeel van de commissie beter in het tweede jaar kunnen worden aangeboden. Door de vrije ruimte, waarin voor studenten Nederlandse taal en cultuur ook ruimte is voor een stage, en de mogelijkheid om een specialisatie te kiezen is er voldoende ruimte voor studenten om in het programma keuzes te maken die passen bij hun interesse en beroepsperspectief. De commissie vindt dat de Nederlandse studenten te weinig gebruik maken van de mogelijkheden een periode in het buitenland te studeren en adviseert de opleidingen Nederlandse taal en cultuur en Neerlandistiek gebruik te maken van hun internationale contacten en de studenten hierin meer te stimuleren.

Studenten raken vanaf het begin van de opleiding vertrouwd met de wetenschappelijke werkwijze en met academische vaardigheden. Ze schrijven regelmatig werkstukken waarbij de complexiteit en eisen geleidelijk toenemen. De commissie is van oordeel dat de studenten op die manier een goede onderzoekstraining krijgen en adequaat worden voorbereid op het schrijven van het bacheloreindwerkstuk. In de masteropleiding is de verwevenheid tussen onderwijs en onderzoek vooral zichtbaar in de masterwerkgroepen. Studenten ronden hun opleiding af met een masterscriptie die moet voldoen aan de eisen van een wetenschappelijk artikel.

De werkvormen sluiten aan bij de leerdoelen van de cursussen en bij de verschillende fasen van de opleiding. In de masteropleiding wordt terecht een grote mate van zelfstandigheid van de studenten verwacht. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de programma's van de drie onderzochte opleidingen worden uitgevoerd door docenten die zowel in onderwijs als onderzoek actief zijn. Vrijwel geen van de docenten heeft de BKO behaald. De commissie adviseert de opleiding op dit vlak een forse inhaalslag te maken. De studenten zijn tevreden over hun docenten en vinden dat ze goed begeleid worden.

De studiebegeleiding is niet heel intensief maar werkt in de praktijk voldoende, waarschijnlijk mede door de kleinschaligheid van de opleidingen. De studiecoördinatoren spelen een belangrijke rol als 'vliegende keep'. De programma's bevatten geen specifieke struikelblokken en de studielast is evenwichtig gespreid over de semesters. De studenten steken voldoende tijd in hun studie en vooral de studenten Nederlandkunde vinden hun programma pittig.

De opleidingen bieden de studenten voldoende faciliteiten. De oc draagt zorg voor de kwaliteitsbewaking van de drie onderzochte programma's. Er is een dekkend en goed functionerend systeem van cursusevaluatie. De studenten weten de oc te vinden wanneer ze tegen een probleem aanlopen.

Concluderend stelt de commissie vast dat voor de drie onderzochte opleidingen het programma, de begeleiding en de faciliteiten de studenten in staat stellen het beoogde eindniveau te behalen.

Conclusie

Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.
Bacheloropleiding Nederlandkunde/Dutch Studies: de commissie beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.
Masteropleiding Neerlandistiek: de commissie beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties
De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:
Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Toetsbeleid
Er is één examencommissie voor de bacheloropleidingen Nederlandse taal en cultuur en Nederlandkunde en de masteropleiding Neerlandistiek. De examencommissie is verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking van de toetsing. Er is op dit moment geen ambtelijk secretaris voor de examencommissie. Veel voorbereidend werk wordt uitgevoerd door de studiecoördinatoren. De faculteit heeft aangegeven op korte termijn te gaan voorzien in een ambtelijk secretariaat voor alle examencommissies. De commissie is van oordeel dat een dergelijk secretariaat de werking van de examencommissies zal verbeteren.

In 2011 heeft de examencommissie voor de drie opleidingen een inventarisatie gemaakt van de per cursus geformuleerde leerdoelen en hun relatie tot de eindtermen. Naar aanleiding daarvan hebben de docenten de leerdoelen opnieuw geformuleerd. Voor elke cursus ontwerpen de docenten een mix van toetsvormen, en voor elke toets stellen zij modelantwoorden en beoordelingscriteria op. Deze worden sinds 2012 steekproefsgewijs door de examencommissie getoetst. De examencommissie stelt vast dat ze hiervoor specifieke deskundigheid nodig heeft en hoopt dat de toegezegde ambtelijke ondersteuning hierbij zal kunnen helpen. Voor de beoordeling van de bacheloreindwerkstukken en masterscripties zijn formulieren ontworpen, die sinds 2012-2013 algemeen worden gehanteerd en gearchiveerd. Bacheloreindwerkstukken en masterscripties worden door twee docenten onafhankelijk van elkaar beoordeeld. De examencommissie is begonnen ook de eindwerkstukken en scripties steekproefgewijs te beoordelen. Er is een aparte netwerkschijf waarop alle toetsinformatie, inclusief de uitwerkingen en beoordelingen, toegankelijk is voor de docenten Nederlands. De commissie is van oordeel dat de examencommissie haar wettelijke taken voor het borgen van de kwaliteit van examens en tentamens op een juiste wijze heeft opgepakt.

De bacheloropleidingen hebben gekozen voor een systeem met deeltoetsen en weinig gelegenheid tot herkansingen, om op die manier de studenten te stimuleren tot een regelmatig studieritme. De commissie ondersteunt deze aanpak. De studenten lieten de commissie weten dat ze tijdige en duidelijke feedback krijgen op hun toetsen.

Het beoordelingsformulier voor de bacheloreindwerkstukken bevat tien criteria: vraagstelling, opzet en indeling, inbedding/substantie (aansluiting bij actueel onderzoek en relevante literatuur), representatie (adequate weergave van opvattingen van anderen), argumentatie, creativiteit, verzorging, taalgebruik, instrumentgebruik (gebruik van citaten, diagrammen, noten etc.) en proces (mate van zelfstandigheid). Het beoordelingsformulier voor de masterscripties bevat zeven criteria: Kennis en inzicht tot uiting komend in de onderzoeksvraag, selectie en analyse van de secundaire literatuur, een juist gebruik van theorieën en methoden, inzicht in de maatschappelijke dimensie, oordeelsvorming, communicatie en leervaardigheden/proces. Niet alle criteria hebben evenveel gewicht. De formulieren zijn vooral bedoeld als hulpmiddel om te zorgen dat alle aspecten bij de beoordeling worden meegewogen. Het viel de commissie op dat de ingevulde beoordelingsformulieren weinig toelichting bevatten. Desgevraagd gaf de examencommissie

aan dat het formulier vooral bedoeld is als rechtvaardiging van de oordelen naar de examencommissie. De studenten krijgen het wel te zien, maar voor hen is het volgens de docenten belangrijker dat ze uitgebreide feedback krijgen bij het mondelinge eindgesprek. De commissie is het met dit laatste eens, maar adviseert toch ook op het formulier de feedback aan te geven en toe te lichten, zodat bij de controle door de examencommissie duidelijk wordt waarom een bepaald cijfer is gegeven.

Er worden verschillende toetsvormen gehanteerd, afgestemd op de leerdoelen van de cursus. Bij de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur vinden in het eerste jaar vrijwel alleen schriftelijke tentamens plaats, pas daarna wordt er ook getoetst aan de hand van een mondeling tentamen, opdrachten, nota's en presentaties. Bij de opleiding Nederlandkunde worden studenten intensief getoetst op hun schriftelijke en mondelinge taalvaardigheid. Voor de inhoudelijke cursussen laten de toetsen een mix zien van schriftelijke tentamens, werkstukken en presentaties. De schriftelijke toetsen die de commissie heeft gezien, zijn goed geconstrueerd en van het vereiste niveau. Bij de masteropleiding zijn de belangrijkste toetsvormen de nota's en referaten. Als een ingeleverde nota onvoldoende is, krijgt de student de gelegenheid deze binnen twee à drie weken te verbeteren tot het vereiste niveau. Als dat niet lukt moet de student de cursus in het volgende jaar opnieuw doen of een andere cursus kiezen. De docenten gaan ervan uit dat masterstudenten in principe in staat geacht moeten worden de opleiding te behalen, maar soms valt een student af. Dit is volgens de commissie een realistische zienswijze.

Voor het bacheloreindwerkstuk en de masterscriptie kunnen de studenten beschikken over een scriptiehandleiding die in de e-studiegids te vinden is. Studenten leveren vooraf bij de examencommissie een scriptieplan in, vergezeld van een begeleidingsplan dat ze met hun begeleider hebben opgesteld. Sinds het studiejaar 2012-2013 werken studenten met de specialisatie letterkunde in de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur in scriptiewerkgroepen. De commissie adviseert dit uit te breiden zodat alle bachelorstudenten van deze vorm van begeleiding kunnen profiteren. De docenten zijn alert op vormen van fraude. Alle werkstukken worden standaard met SafeAssign gecontroleerd op plagiaat.

De commissie stelt vast dat de wettelijke taken van de examencommissie voor het borgen van de kwaliteit van examens en tentamens voortvarend zijn opgepakt. De commissie beveelt aan dat de verschillende examencommissie's van de Leidse talenopleidingen contact met elkaar onderhouden om *best practices* uit te wisselen en dubbel werk te voorkomen. De commissie is van mening dat normen en beoordelingscriteria van eindwerkstukken door de opleidingen op elkaar afgestemd moeten worden om uitdrukking te geven aan een gezamenlijke visie op het gewenste eindniveau. Daarbij is de commissie van oordeel dat een student ook bij een bacheloreindwerkstuk alle fasen van het onderzoek moet doorlopen en dat niet volstaan kan worden met een literatuurverslag. Van het laatste was incidenteel bij de afstudeerrichting Taalbeheersing van het Nederlands sprake.

Gerealiseerd eindniveau
De commissie heeft een steekproef van eindwerkstukken en scripties gelezen om te beoordelen of het eindniveau gerealiseerd wordt. Ze heeft acht bacheloreindwerkstukken van Nederlandse taal en cultuur en zes van Nederlandkunde. Daarnaast heeft de commissie elf masterscripties bestudeerd. De oordelen van de commissie kwamen in grote lijnen overeen met die van de docenten van de opleiding. Bij de masteropleiding Neerlandistiek lag het oordeel van de commissie bij drie scripties een punt lager, maar bij drie andere scripties lag het oordeel van de commissie een punt hoger. De commissie neemt aan dat dit toevallige afwijkingen zijn die samenhangen met waarderingsverschillen tussen beoordelaars en verbindt

hier verder geen conclusie aan. Uit de bestudeerde eindwerkstukken en scripties blijkt naar het oordeel van de commissie dat de studenten van beide bacheloropleidingen en van de masteropleiding geleerd hebben een probleemstelling te formuleren en deze te onderzoeken. In het algemeen is de bestudeerde literatuur adequaat geselecteerd en benut. De conclusies zijn helder weergegeven. De commissie heeft bij de drie opleidingen enkele voldoende en enkele (zeer) goede werkstukken/scripties gezien. De gegeven cijfers weerspiegelen het niveau van het werk en de verschillen daartussen.

De kritische reflectie van de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur vermeldt dat het merendeel van de afgestudeerden doorgaat met de masteropleiding Neerlandistiek, meestal in Leiden. Een aantal wordt toegelaten tot een onderzoeksmaster in Leiden of elders. De kritische reflectie van de bacheloropleiding vermeldt niet hoe het de studenten in de masteropleidingen vergaat. Afgestudeerden van de bacheloropleiding Nederlandkunde stromen meestal uit naar de arbeidsmarkt. Een klein aantal stroomt door naar de masteropleiding Neerlandistiek en enkelen kiezen een andere masteropleiding. Hun succespercentages worden niet vermeld.

Afgestudeerden van de masteropleiding komen vooral in het onderwijs terecht, maar daarnaast in andere sectoren van de arbeidsmarkt. Volgens de opleiding vindt een beperkt aantal afgestudeerden een plaats als PhD. Uit een alumni- en arbeidsmarktonderzoek dat in 2012 is uitgevoerd, blijkt dat 86 procent binnen zes maanden na afstuderen een baan heeft gevonden, dat van tachtig procent de eerste baan op academisch of hbo-niveau ligt, en dat uiteindelijk 97 procent een baan op academisch of hbo-niveau heeft. De kritische reflectie concludeert hieruit dat de aansluiting tussen opleiding en arbeidsmarkt momenteel goed is. De commissie ondersteunt deze conclusie.

De docenten vermeldden dat er regelmatig contact is met de alumnivereniging en dat er enkele malen per jaar activiteiten worden georganiseerd per specialisatie waarvoor ook alumni worden uitgenodigd. De commissie heeft tijdens het bezoek gesproken met een aantal alumni, waaronder van de drie onderzochte opleidingen. Vrijwel iedereen van deze groep had na de bachelor een masteropleiding voltooid. Hierdoor hadden de opmerkingen die in het gesprek gemaakt werden, voor de bacheloropleidingen een beperkte waarde. De alumni met wie de commissie heeft gesproken hadden allemaal een baan en waren enthousiast over hun opleiding en wat ze geleerd hadden.

Overwegingen

De commissie heeft het toetsbeleid en de kwaliteitsbewaking van de toetsen beoordeeld. Ze is van oordeel dat de toetsen aan de eisen van validiteit, betrouwbaarheid en transparantie voldoen. De examencommissie vult haar wettelijke rol actief in en bewaakt de kwaliteit van de toetsing systematisch. De bacheloreindwerkstukken en masterscripties worden door twee docenten onafhankelijk van elkaar beoordeeld aan de hand van een beoordelingsformulier met heldere criteria. Voor de kwaliteitsbewaking van de gegeven cijfers zou het goed zijn als de feedback op het formulier verder gaat dan het aangeven van plussen en minnen.

De bacheloreindwerkstukken en masterscripties die de commissie gelezen heeft tonen aan dat de studenten de beoogde eindtermen realiseren. Zowel de bachelorwerkstukken als de masterscripties zijn van het vereiste niveau van een academische bachelor- respectievelijk masteropleiding en de gegeven cijfers weerspiegelen het behaalde niveau op correcte wijze.

Voor zover de commissie kan overzien komen de bachelorgediplomeerden goed terecht. De aansluiting tussen de masteropleiding en de arbeidsmarkt is goed.

Conclusie

Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.
Bacheloropleiding Nederlandkunde/Dutch Studies: de commissie beoordeelt Standaard 3 als ' voldoende'.
Masteropleiding Neerlandistiek: de commissie beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Algemeen eindoordeel

De commissie komt op basis van het bestudeerde materiaal en de gevoerde gesprekken tijdens het visitatiebezoek tot het oordeel dat de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur, de bacheloropleiding Nederlandkunde en de masteropleiding Neerlandistiek op de drie standaarden aan de eisen voldoen. De doelstellingen van de bacheloropleidingen, zoals geformuleerd in de beoogde eindtermen, zijn van het vereiste niveau en passend voor het wetenschapsgebied. De masteropleiding gaat daar op standaard 1 duidelijk bovenuit. De doelstellingen van de opleiding, zoals geformuleerd in de beoogde eindtermen, bestrijken door het aanbod van vijf specialisaties een zeer breed terrein waarbij sprake is van goede onderlinge afstemming en integratie. De opzet en organisatie van de onderwijsprogramma's zijn doordacht en de bijbehorende begeleiding en voorzieningen stellen de studenten in staat de beoogde eindtermen te realiseren. De wettelijke taken van de examencommissie voor het borgen van de kwaliteit van examens en tentamens zijn voortvarend opgepakt. De bachelorwerkstukken en masterscripties laten zien dat het vereiste academische niveau wordt behaald.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur* als 'voldoende'.
De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Nederlandkunde/Dutch Studies* als 'voldoende'.
De commissie beoordeelt de *masteropleiding Neerlandistiek* als 'voldoende'.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie

Prof. dr. Th. (Theo) D'haen (voorzitter van de commissie) is sinds 2002 hoogleraar in Engelse en Vergelijkende Literatuurwetenschap aan de Katholieke Universiteit Leuven. Hij behaalde in 1981 zijn doctorstitel aan de Universiteit van Massachusetts. Daarna doceerde hij onder andere aan de Universiteit Leiden en de Universiteit Utrecht. D'haen bekleedde aan de Universiteit Leiden en de Katholieke Universiteit Leuven diverse bestuurlijke functies, waaronder die van departementshoofd. Verder was hij gastprofessor aan de Sorbonne (2004), Wenen (2011) en Harvard (2007), waar hij eveneens senior research fellow was (2011). D'haen heeft diverse recente wetenschappelijke publicaties op zijn naam staan en was voorzitter van FILLM (2008-2011). Hij was als commissielid betrokken bij the International Comparative Literature Association, the International American Studies Association en de Academia Europaea.

Prof. dr. H. (Hub) Hermans (vice-voorzitter van de commissie) studeerde in 1975 af in Spaanse literatuur en Linguïstiek aan de Rijksuniversiteit Groningen. Na het behalen van zijn PhD, werd hij hoogleraar moderne Romaanse letterkunde en cultuurkunde aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij was decaan van de faculteit der Letteren en bekleedt nu de functie van voorzitter op de afdeling Romaanse Talen en Culturen. Daarnaast is hij secretaris voor het Centro de Estudios Mexicanos. Zijn interesse ligt bij de Romaanse cultuur en Spaanse en Latijn Amerikaanse films, literatuur, geschiedenis en ideologie. Hij heeft meerdere boeken en artikelen gepubliceerd over Spaanse, Mexicaanse en Nederlandse cultuurfenomenen.

Prof. dr. A.H. (Achim Hermann) Hölter is hoogleraar vergelijkende literatuurwetenschappen aan de Universiteit van Wenen (2009 – heden). Hij promoveerde in 1988 aan de Universiteit van Wuppertal en doceerde onder andere aan de universiteiten van Bochum, Düsseldorf en Bonn. Van 1997 tot 2009 was hij hoogleraar in Münster. Hölter was lid van diverse letterkundige en culturele organisaties. Hij was van 1999-2005 vicevoorzitter en van 2005-2011 voorzitter van de German Association for General and Comparative Literature. Voorts heeft hij diverse publicaties op het gebied van Duitse en internationale literatuurgeschiedenis en esthetische vraagstukken op zijn naam staan.

Dr. E.H. (Elisabeth) van der Linden studeerde Frans, Italiaans en Roemeens aan de Rijksuniversiteit Groningen en werkte daarna enkele jaren als docent Nederlands aan de universiteit van Boekarest. Van 1979 tot 2009 werkte zij aan de Universiteit van Amsterdam, eerst als ud en later als uhd, bij de opleidingen Frans en Roemeens. In 1985 promoveerde zij op een studie naar grammatikakennis van het Frans door T2-leerders van die taal. Sindsdien publiceerde zij artikelen en boeken over eerste- en tweedetaalverwerving van het Frans, Italiaans, Roemeens en Nederlands.

Prof. dr. P.J.M.C. (Peter Jan) Schellens was hoogleraar Toegepaste Taalkunde aan de Universiteit Twente (1986-2004) en hoogleraar Taalbeheersing aan de Radboud Universiteit Nijmegen (2004-2013). Hij studeerde Nederlands en Algemene Taalwetenschap in Utrecht en promoveerde daar in 1985 op een argumentatieanalytisch proefschrift, *Redelijke argumenten.* Hij gaf onderwijs in de opleidingen Toegepaste Communicatiewetenschap (UT), Bedrijfscommunicatie (RUN) en Nederlands (UU en RUN). Hij publiceerde over communicatiekundig ontwerpen en argumentatie en stijl in persuasieve teksten. Hij was onder meer decaan van de faculteit Wijsbegeerte en Maatschappijwetenschappen in Enschede en voorzitter van de afdeling Nederlandse taal en cultuur in Nijmegen.

Y. (Yara) Kaas BA is researchmasterstudent Comparative Literature aan de Universiteit Utrecht. Zij heeft gedurende haar masteropleiding een semester gestudeerd aan de University of Wisconsin in Madison. Tijdens haar bachelor Literatuurwetenschap aan de Universiteit Utrecht, heeft ze een semester gestudeerd aan de National University of Ireland te Galway. Verder was ze werkzaam als student-assistent, vervulde ze de functie van studentlid binnen de Board of Studies, en was ze studentlid van de opleidingscommissie van de bachelor Literatuurwetenschap. Tijdens haar bachelor heeft ze tevens de rol van vertegenwoordiger en rondleider vervuld tijdens de open dagen van de Universiteit Utrecht en was ze voorzitter van de studievereniging Euphorion.

Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader

Referentiekader cluster Taal- en Letterkunde

10 september 2012

1. Inleiding

Dit referentiekader is bedoeld voor een breed spectrum aan opleidingen: de wetenschappelijk georiënteerde bachelor- en masteropleidingen aan de universiteiten in Nederland die in het kader van de visitatie Taal- en Letterkunde beoordeeld worden in 2012 en 2013.

Het visitatiecluster omvat de bacheloropleidingen in de Europese vreemde talen (Xse taal en cultuur); de bacheloropleidingen die rijksstalen betreffen: Friese taal en cultuur en Nederlandse taal en cultuur en de daaraan verwante opleiding Neerlandistiek (bachelor); en de taal – en literatuurtheoretische bacheloropleidingen. Ten slotte omvat het visitatiecluster de academische en duale masteropleidingen.

De masteropleidingen zijn recent (afhankelijk van de instelling in 2011 of 2012) omgezet van taalspecifieke naar taaloverstijgende opleidingen in het kader van de zogenaamde "brede label operatie". De Europese (vreemde) talen zijn opgegaan in drie overkoepelende masteropleidingen: Letterkunde, Taalwetenschappen en Neerlandistiek. De instellingen programmeren binnen de opleidingen programma's of specialisaties. Zie voor meer informatie de bijlage.

Onder deze visitatie vallen concreet de volgende opleidingen:

1. De bacheloropleidingen in de Europese vreemde talen: Duitse taal en cultuur, Engelse taal en cultuur, Franse taal en cultuur, Fin-oegrische talen en cultuur, Italiaanse taal en cultuur, Keltische talen en cultuur, Portugese taal en cultuur, Roemeense taal en cultuur, Scandinavische talen en culturen, Spaanse taal en cultuur.
2. De bacheloropleidingen in de rijkstalen: Friese taal en cultuur, Nederlandse taal en cultuur en Neerlandistiek/Dutch studies.
3. De bacheloropleidingen Literatuurwetenschap en Taalwetenschap.
4. De academische masteropleidingen Neerlandistiek, Taalwetenschappen en Letterkunde (60 EC)
5. De duale masteropleidingen Taalwetenschappen en Neerlandistiek (90 EC) van de UvA.

De research masters en de educatieve masters worden niet in dit cluster gevisiteerd. Het referentiekader is derhalve niet opgesteld met het oog op deze opleidingen.

Het spectrum van opleidingen is breed. Er is daarom gekozen voor een referentiekader dat niet prescriptief van aard is, maar veel ruimte geeft aan opleidingen om naar de aard van het object van studie dat centraal staat en naar de aard van de invalshoek die zij gekozen hebben, eigen keuzes te maken en accenten te leggen. Het referentiekader vraagt van de opleidingen om bij die keuze heldere doelstellingen te formuleren en te onderbouwen dat aan de NVAO criteria voor niveau en oriëntatie wordt voldaan.

Het referentiekader definieert welke eisen worden gesteld aan de doelstellingen van de opleidingen, met name aan de domeinspecifieke eindtermen en kwalificaties. Vervolgens gaat het referentiekader in op de domeinspecifieke eisen aan de inrichting en inhoud van de onderwijsprogramma's in het domein Taal- en Letterkunde.

Bij de vormgeving van dit referentiekader is gebruik gemaakt van referentiekaders van collega's in het buitenland, te weten van de QAA[1] en van de VLIR[2]. De tekst is verder gebaseerd op de Dublin-descriptoren. Ten slotte is gebruik gemaakt van de visitatierapporten Germaanse talen, Romaanse talen en Taalwetenschappen uit de vorige visitatieronde (2004-2006)[3].

2. Doelstellingen en eindkwalificaties bachelor- en masteropleidingen
Zoals eerder aangegeven is het spectrum aan opleidingen dat in de visitatie Taal- en Letterkunde beoordeeld wordt breed. Het omvat:

1. bacheloropleidingen Europese vreemde talen;
2. bacheloropleidingen Rijkstalen;
3. bacheloropleidingen taalwetenschap en literatuurwetenschap;
4. masteropleidingen Taalwetenschappen en Letterkunde (veelal taaloverstijgend) en Neerlandistiek;
5. duale masteropleidingen Taalwetenschappen en Neerlandistiek.

Verschillende aspecten komen met wisselende accenten aan de orde in deze opleidingen:

1. taalvaardigheid
2. taalbeheersing (in de zin van bestudering van het gebruik van taal in verschillende situaties)
3. taalkunde
4. letterkunde
5. cultuurkunde
6. geschiedenis
7. wetenschapsbeoefening en bijbehorende onderzoeksvaardigheden
8. algemene wetenschappelijke vorming

Opleidingen leggen verschillende accenten en hanteren bijpassende doelstellingen. In een vreemde-talenopleiding (categorie 1) nemen taalvaardigheid, taalkunde en de letterkunde een belangrijke plaats in. Voor de rijkstalen (categorie 2) geldt dat er meer ruimte zal zijn voor bestudering van taal, taalgebruik, literatuur en geschiedenis in het algemeen, dit omdat er bij deze categorie geen aandacht besteed zal hoeven worden aan taalverwerving.
De opleidingen in categorie 3 zullen vooral aandacht geven aan taal- en literatuurtheoretische en taaloverstijgende aspecten. Dit alles heeft implicaties voor de omschreven eindtermen/kwalificaties en het programma van de drie categorieën van opleidingen. De hieronder omschreven doelstellingen, eindtermen/kwalificaties en het programma moeten daarom in dit licht gelezen worden.

A. Doelstelling en aard van de opleidingen
De bachelor- en masteropleidingen die in de visitatie Taal- en Letterkunde worden beoordeeld, hebben als doel studenten op te leiden tot een initieel (bachelor), dan wel meer specialistisch (master) wetenschappelijk niveau op het gebied van het object van de studie. Daarnaast bereiden ze studenten voor op een maatschappelijke loopbaan waarbij de kennis en vaardigheden die binnen de studie verworven zijn, in de praktijk kunnen worden toegepast. Dit verwijst niet zozeer naar een bepaalde beroepsactiviteit, als wel naar wat de samenleving in de eerste plaats verwacht van bachelors en masters van deze opleidingen. Dit betekent dat

[1] Subject benchmark statement Languages and related studies, The Quality Assurance Agency for Higher Education 2007
[2] De Onderwijsvisitatie Taal- en Letterkunde, VLIR, april 2010
[3] Visitatierapporten QANU Germaanse talen (2006), Romaanse talen (2005) en Taalwetenschappen (2006).

zowel het wetenschappelijk niveau als de maatschappelijke relevantie dienen te zijn gegarandeerd. Actuele ontwikkelingen binnen het vakgebied krijgen voldoende aandacht in de opleiding. Dit verwijst niet zozeer naar een bepaalde beroepsactiviteit, als wel naar wat de samenleving in de eerste plaats verwacht van academische bachelors en masters, zoals omschreven in de Dublin-descriptoren.

Van de opleidingen die in de visitatie Taal- en Letterkunde worden beoordeeld wordt additioneel een zeer goede taalvaardigheid verwacht. Deze verwachting geldt allereerst voor de de doeltaal van de opleiding en daarnaast ook voor het Nederlands (indien het een Nederlandstalige opleiding betreft).

Voor de bacheloropleiding geldt tevens dat de student zodanig wordt opgeleid dat hij gekwalificeerd is voor een academische, educatieve of research masteropleiding. Voor de masteropleiding geldt dat de student zodanig wordt opgeleid dat hij kan worden toegelaten tot een opleiding die voorbereidt op een promotie.

De commissie verwacht van de bachelor- en masteropleidingen die in het kader van de visitatie Taal- en Letterkunde beoordeeld worden, dat zij tot doel hebben:

1. kennis van en inzicht te bieden in het vakgebied van de opleiding met inbegrip van kennis van de onderwezen taal en cultuur en de daarbij horende analytische en filologische vaardigheden.

Hierin kunnen de domeinen taalkunde en letterkunde van de betreffende taal en de cultuurkunde van de sprekers van die taal, danwel van het land waarin de betreffende taal gesproken wordt, onderscheiden worden. Het domein taalbeheersing in de zin van bestudering van het gebruik van taal in verschillende situaties (pragmatiek, argumentatietheorie, retorica etc.) kan als een vierde domein aan bod komen binnen de opleiding. Het gewicht dat binnen de opleiding aan deze verschillende domeinen gegeven wordt, kan afhankelijk van de keuzes van de opleiding verschillen;

2. de student een goede beheersing van de bestudeerde taal bij te brengen;
3. de student academisch te vormen;

In het domein van de Geesteswetenschappen is een goede beheersing van het Nederlands hierbij van eminent belang;

4. de nadruk te leggen op de waarde van de wetenschappelijke benadering, van inzicht in theorie en methodologie, en van een optiek van relativiteit van interpretaties;
5. een kader te bieden waarbinnen de student probleemgericht leert omgaan met de theorie en de verworven kennis, en het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier leert toe te passen, ook op bronnen in de onderwezen taal;
6. een evenwicht te bieden tussen breedte en diepte van kennis.

De bacheloropleiding biedt een algemene en brede basisopleiding en leidt op tot een initieel academisch niveau. De masteropleiding biedt specialisatie en verdieping per vakgebied (taalkunde, letterkunde, taalbeheersing, of facetten daarbinnen). Bij de masteropleiding is het ook denkbaar dat de specialisatie en verdieping meerdere vakgebieden bestrijkt.

B. Eindtermen en kwalificaties bacheloropleiding

Studenten die een bachelor hebben afgerond in een van de opleidingen die in het kader van de visitatie Taal- en Letterkunde beoordeeld worden, beschikken over de volgende domeinspecifieke kennis en vaardigheden. Opleidingen kunnen naar de aard van het object van studie dat centraal staat en naar de aard van de invalshoek die zij gekozen hebben, keuzes maken en accenten leggen.

Kennis

De eindkwalificaties die betrekking hebben op taalvaardigheid, taalbeheersing en taalkunde omvatten ten minste:

- Taalvaardigheid in de vreemde taal, zowel lezen als schrijven, luisteren, spreken, vertalen en interpreteren, op niveau B1-C2[4], afhankelijk van de betreffende taal en de doelstellingen van de opleiding; alsmede een goede interactie met de Nederlandse taalvaardigheid.
- Kennis van de taalkundige structuur (syntaxis, fonologie, fonetiek, morfologie, semantiek, etc.) en het lexicon van de betreffende taal (zie volgende commentaar).
- Kennis van de synchrone en diachrone dimensie van de betreffende taal gekoppeld aan taalkundige theorieën.
- Basale kennis van en inzicht in de belangrijke theorieën met betrekking tot taalbeheersing en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en –technieken én de toepassing daarvan.
- Basale kennis van en inzicht in de belangrijkste taalkundige theorieën (inleidend) en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en –technieken.

De letterkundige en literatuurwetenschappelijke eindkwalificaties omvatten ten minste:

- Inzicht in de specifieke eigenschappen van literaire teksten.
- Basale kennis van en inzicht in de belangrijke literaire theorieën (inleidend) en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en –technieken.
- Kennis van de belangrijke literaire stromingen en de bijbehorende werken.
- Kennis van de literaire tradities van de taal en de vaardigheid om deze toe te passen bij het analyseren van teksten en met name teksten te kunnen situeren in een historische, cultureel-maatschappelijke en stilistische context.

De eindkwalificaties die betrekking hebben het domein van de cultuurkunde en geschiedenis van het land omvatten ten minste:

- Basale kennis van en inzicht in het land, de cultuur, gemeenschap en maatschappij waarin de taal wordt gebruikt, kennis van diens geschiedenis; inzicht in de positie van de betreffende taal en het land, de cultuur, gemeenschap en maatschappij op Europees of mondiaal niveau.

De algemene eindkwalificaties omvatten ten minste:

- Basale kennis van wetenschapfilosofische achtergronden van geesteswetenschappelijk onderzoek, gekoppeld aan vakinhoud.

[4] Zie hoofdstuk 4 en 5 uit het Common European Framework for Languages, internet: http://www.culture2.coe.int/portfolio/documents_intro/common_framework.html.

- Kennis van de wetenschapsbeoefening binnen de betreffende discipline.

Vaardigheden/ wetenschappelijke vorming
- In staat zijn om relevante wetenschappelijke teksten te lezen, deze te analyseren en te interpreteren en daarover een standpunt verdedigen, eventueel in een andere taal.
- Effectief gebruik kunnen maken van naslagwerken op het betreffende vakgebied en ICT (i.v.m. life long learning), bronnen kunnen raadplegen.
- Beheersing van de gangbare onderzoeksmethoden en -technieken van de betreffende (sub)discipline, de meeste passief, sommige actief (gegevens verzamelen, interpreteren en analyseren).
- Gegevens (literatuur-, taal-, dan wel cultuurwetenschappelijk) op een initieel academisch niveau kunnen verzamelen, analyseren, vergelijken, kritisch toetsen en hiervan op een heldere wijze schriftelijk en mondeling verslag kunnen doen.

Academische vaardigheden en attitude
Bachelorafgestudeerden zijn in staat:

- zich op het gebied van het object van de studie een oordeel te vormen mede gebaseerd op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten.
- tot reflectie op eigen verantwoordelijkheid.
- Tot goede taalvaardigheid in het Nederlands, zowel lezen als schrijven, luisteren, spreken en interpreteren.
- (afhankelijk van de keuze van de opleiding) tot een goede beheersing van het Engels.

Afstemming op het afnemend veld
De opleiding kan aantonen dat zij de eindkwalificaties heeft afgestemd op de verwachtingen van het afnemend veld.

De commissie is zich bewust van het feit dat het afnemend veld divers is. Zij verwacht echter dat de opleiding zich bewust is van het afnemend veld en op dit vlak een verantwoordelijkheid voelt. Bachelorafgestudeerden beschikken over voldoende van de genoemde vaardigheden om beroepen of functies te kunnen vervullen waarvoor een elementaire wetenschappelijke bacheloropleiding op het gebied van opleidingen die in de visitatie Taal- en Letterkunde beoordeeld worden, vereist of dienstig is.

C. Eindtermen en kwalificaties masteropleiding
De masteropleiding bouwt wat betreft kennis en vaardigheden voort op de bacheloropleiding. Studenten die een master hebben afgerond in een van de opleidingen die in het kader van de visitatie Taal- en Letterkunde worden beoordeeld, zullen over de volgende kennis en vaardigheden dienen te beschikken. Opleidingen kunnen naar de aard van het object van studie dat centraal staat en naar de aard van de invalshoek die zij gekozen hebben, keuzes maken en accenten leggen.

Kennis
De eindkwalificaties omvatten ten minste grondige kennis van en inzicht in een specialisme binnen de betreffende taal: letterkunde, taalkunde, cultuurkunde, taalbeheersing, of op het snijvlak van een of meerdere specialismen.

Afhankelijke van het specialisme omvatten de eindkwalificaties:

- Grondige kennis van en inzicht in de belangrijkste taalkundige theorieën en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en –technieken.
- Grondige kennis van en inzicht in de belangrijkste literaire theorieën en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en –technieken.
- Gedegen, specialistische kennis van en inzicht in de vertaalpraktijk.
- Grondige kennis van en inzicht in de belangrijkste theorieën met betrekking tot taalbeheersing en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en –technieken.

Vaardigheden
De eindkwalificaties omvatten ten minste:

- Goede taalvaardigheid in het Nederlands en in de bestudeerde taal, zowel lezen als schrijven, luisteren, spreken en interpreteren is daarvoor noodzakelijk.
- Kennis en vaardigheden die de afgestudeerde in staat stelt deel te nemen aan een discussie met vakgenoten.
    - Actieve beheersing van de onderzoeksmethoden en -technieken van de betreffende taal binnen het (de) gekozen vakgebied(en), zodat de student onder begeleiding zelfstandig onderzoek kan uitvoeren.
    - Gegevens (literatuur-, taal-, dan wel cultuurwetenschappelijk) op een diepgaand academisch niveau kunnen analyseren, vergelijken, kritisch toetsen en hiervan op een heldere wijze schriftelijk en mondeling verslag kunnen doen.
    - (Afhankelijk van de keuze van de opleiding) Goede taalvaardigheid in het Engels.

Afstemming op het afnemend veld
Afgestudeerden beschikken over voldoende van de genoemde vaardigheden om zelfstandig beroepen of functies te kunnen vervullen op academisch niveau - zogenaamde academische beroepen - waarvoor een wetenschappelijke masteropleiding op het gebied van opleidingen die in de visitatie Taal- en Letterkunde beoordeeld worden, vereist of dienstig is. Onder academische beroepen worden beroepen verstaan waarin duurzame kennisontwikkeling, -verwerving of -verwerking, vermogen tot omgaan met onzekerheid en interpretatieverschillen en verantwoordelijkheid samengaan[5].

Academische vaardigheden en attitude
Masterafgestudeerden zijn in staat:

- zich op het gebied van het object van de studie een oordeel te vormen op grond van onvolledige of beperkte informatie, daarbij rekening houdend met relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten.
- tot reflectie op ethische, historische, methodologische en sociaal-psychologische aspecten van de wetenschap[6] die zich richt op het object van de studie.

[5] Kuipers, T.A.F., Universiteit en Hogeschool 40, 9-18, 1993
[6] Kuipers, T.A.F., Universiteit en Hogeschool 40, 9-18, 1993

3. Inhoud en programma bachelor- en masteropleidingen

A. Inhoud en programma bacheloropleiding

In het programma van de bacheloropleiding kunnen afhankelijk van de aard van de opleiding (vreemde taal, rijkstaal, taal/literatuurtheoretisch) één of meerdere domeinen (taalkunde, letterkunde, taalbeheersing, cultuurkunde en taalvaardigheid) aan bod te komen. Bij cultuurkunde gaat het om kennis van de cultuur in verschillende aspecten. Tussen de deeldomeinen die aan bod komen, komt voldoende synergie tot stand. De student beschikt niet alleen over voldoende en actuele kennis van de bovengenoemde domeinen. Hij verwerft tevens de nodige basisvaardigheden die hem zullen toelaten zelfstandig en kritisch met wetenschappelijke literatuur en met wetenschappelijk onderzoek om te gaan.
Binnen het geheel van de opleiding is er voldoende aandacht voor academische vorming.

In de bacheloropleiding van de vreemde talen zal het taalvaardigheidsonderwijs een belangrijke plaats innemen binnen het programma. Het aantal studiepunten dat daarvoor gereserveerd is, is afhankelijk van de bestudeerde taal, en van de vraag of de taal wel of niet op de middelbare school wordt gedoceerd.

In de vreemde-talenopleidingen is het wenselijk dat studenten als onderdeel van hun studie enige tijd kennismaken met de (academische) cultuur en omgeving door een verblijf in een gebied waar de bestudeerde taal gesproken wordt.

Het verdient aanbeveling dat de studenten tijdens de bacheloropleiding reeds worden geïntroduceerd in het analyseren van teksten, in het redigeren van wetenschappelijke teksten en in het doen van wetenschappelijk onderzoek.

In de bacheloropleiding biedt het programma in de vrije ruimte mogelijkheden voor een oriëntatie op het leraarschap.

De bacheloropleiding wordt afgesloten met een integratieve, afsluitende opdracht, bijvoorbeeld een bacheloreindwerkstuk, waarin de eindkwalificaties van de opleiding in samenhang getoetst worden.

B. Inhoud/programma masteropleiding

In de masteropleiding specialiseert de student zich in een of meerdere domeinen. Het programma biedt ruimte voor grondige bestudering van geesteswetenschappelijke methodologie en theorie en voor de samenstellende of ondersteunende disciplines. De deeldomeinen dienen op elkaar afgestemd te zijn, zodat de opleiding een samenhangend en coherent geheel is. In de multidisciplinaire opleidingen krijgt de integratie van de verschillende disciplines aandacht.
In het programma van de masteropleiding is voldoende ruimte aanwezig voor de ontwikkeling van de specifieke onderzoeksvaardigheden zodat een masterstudent in staat is een masterscriptie te schrijven op het gebied van het object van studie. De masteropleiding wordt afgesloten met een integratieve, afsluitende en zelfstandig uitgevoerde opdracht, meestal een masterscriptie, waarin de eindkwalificaties van de opleiding in samenhang getoetst worden.

In de masteropleiding wordt bovendien aandacht geschonken aan de maatschappelijke inbedding van het vakgebied.

Bijlage Brede Masterlabels in de Geesteswetenschappen

Toelichting op basis van de notitie van VSNU aan de NVAO en OCW, februari 2010.

1. Inleiding

De VSNU (Disciplineoverlegorgaan Letteren en Geschiedenis) heeft een voorstel gedaan om te komen tot een reductie en herordening van het aantal masterlabels voor de sector geesteswetenschappen. Geesteswetenschappen kende meer dan 250 unieke labels in het landelijke opleidingsregister CROHO. Veel daarvan vallen nog eens uiteen in meerdere (niet landelijk geregistreerde) afstudeerrichtingen. Mede hierdoor is het onderwijs binnen GW, vooral in de masterfase, in hoge mate versnipperd en bovendien doen de opleidingslabels nauwelijks nog recht aan de inhoud en structuur van de feitelijke programma's. Het plan van minister Plasterk om de universiteiten in de gelegenheid te stellen hun masteraanbod te herordenen, heeft DLG aangegrepen als een uitstekende gelegenheid voor de voorgestelde herordening van opleidingsnamen binnen haar domein.

De tien faculteiten Geesteswetenschappen (UvA, VU, UU, RUL, RUN, RUG, EUR, UM, UvT en OU) hebben een plan ingediend om hun masteropleidingen onder te brengen onder eenentwintig brede opleidingsnamen (of uiteraard minder, als een faculteit geen programma's heeft die vallen onder een specifiek label). Zij maakten hiervoor gebruik van de omzettingsoperatie die OC&W in 2010 toeliet.

In het voorstel zijn bewust de educatieve masteropleidingen buiten beschouwing gelaten. De situatie is namelijk zo dat er tussen de universiteiten grote verschillen zijn over de zeggenschap over die opleidingen.

Het ministerie heeft het voorstel in augustus 2010 goedgekeurd (HO&S/2010/224546).
De instellingen voeren deze in per september 2011 (EUR, OU, RUN, UvT, UU) of september 2012 (RUG, UL, UM, UvA, VU).

De volgende nieuwe opleidingsnamen voor de masterfase zijn vastgesteld.

Letterkunde	(Literary Studies)
Taalwetenschappen	(Linguistics)
Archeologie	(Archeology)
Geschiedenis	(History)
Internationale Betrekkingen	(International Relations)
Oudheidstudies	(Classics & Ancient Civilizations)
Filosofie	(Philosophy)
Theologie & Religiewetenschappen	(Theology & Religious Studies)
Theologie	(Theology)
Kunst- & Cultuurwetenschappen	(Arts & Culture)
Mediastudies	(Media Studies)
Communicatie & Informatiewetenschap	(Communication & Information)
Erfgoedstudies	(Heritage Studies)
Afrika Studies	(African Studies)
Azië Studies	(Asian Studies)
Midden Oosten Studies	(Middle Eastern Studies)
Noord-Amerika Studies	(North American Studies)
Latijns-Amerika Studies	(Latin America Studies)
Eurazië Studies	(Eurasian Studies)

Europese Studies	(European Studies)
Neerlandistiek	(Dutch Studies)

2. De noodzaak tot reductie en herordening
Op zichzelf is een rijk aanbod aan opleidingen in de bachelor- en de masterfase binnen de Nederlandse geesteswetenschappen een realistische afspiegeling van de geschakeerdheid van haar wetenschappelijke onderwijs- en onderzoekspalet.

Het valt echter niet te ontkennen dat met name door de invoering van de bama de zorg voor het behoud van specialisaties heeft geleid tot een proliferatie aan opleidingen - en dus ook aan opleidingslabels - op het niveau van de master. Daar komt nog bij dat de invoering van de researchmasters met een verschillende studieduur (twee jaar versus één jaar) en ook de structuur van de educatieve masteropleidingen met een civiel effect, veelal gekoppeld aan een taal, een veelheid aan opleidingen in de hand hebben gewerkt. In andere wetenschapsgebieden waar masteropleidingen standaard een duur van twee jaar hebben, heeft zich een dergelijke proliferatie niet in die mate voorgedaan. Fundamentele wetenschappelijke vernieuwingen van bijvoorbeeld de biologie, scheikunde of natuurkunde konden altijd gemakkelijk(er) worden opgevangen binnen bestaande opleidingen.

3. Begin bij de Masters
Bij de invoering van de bama in 2003 zijn veel masters omgezet vanuit de oude gedachte dat iedere bestaande opleiding in tweeën gedeeld moest worden. Omdat er vele varianten waren in de afstudeerfase van het oude doctoraal, heeft dat geleid tot een sterke proliferatie aan masteropleidingen. [……] De wens om het aantal masteropleidingen aanzienlijk te reduceren, staat niet haaks op het feit dat de master q.q. een specialisatie betreft. Ook in het nieuwe systeem zijn masters specialisaties ten opzichte van de breder opgezette bachelors; de aard van de specialisatie binnen de geesteswetenschappen heeft zich dusdanig gewijzigd, dat de huidige opleidingslabels daaraan niet langer recht doen. Er is juist behoefte aan een flexibeler systeem waarin brede opleidingsnamen de mogelijkheid tot programma's scheppen op basis van eenduidige programmaregels. [….].

4. Vergroting van de transparantie
Voor studenten is het grote aanbod binnen de geesteswetenschappen na hun bachelor op dit moment weinig transparant. Opleidingen die qua inhoud nauwelijks of niet van elkaar verschillen, worden bij de diverse faculteiten in den lande met verschillende opleidingsnamen benoemd. Bovendien voldoen veel van de bestaande opleidingen (en hun bijbehorende labels) in de masterfase niet aan de wens om zowel in de breedte als in de diepte te kunnen specialiseren, omdat veel opleidingen die flexibiliteit niet kunnen bieden. De dynamiek van het onderwijs heeft zich de afgelopen jaren voor de masterfase dan ook anders ontwikkeld dan voor de bachelorfase. Het is niet langer zo dat de student, na bijvoorbeeld een bachelordiploma binnen een van de moderne talen te hebben behaald, zich in de masterfase uitsluitend binnen de grenzen van die taal wil specialiseren. Hij/zij zal vaak een programma kiezen met een letterkundige, een taalkundige dan wel een communicatiekundige toespitsing. Die keuze is in belangrijke mate ingegeven door de wetenschappelijke dynamiek binnen de geesteswetenschappen. Net zoals in andere domeinen van de wetenschap, is specialisatie mede gebaseerd op ontwikkelingen binnen het onderzoek. Men specialiseert zich in de masters al sinds geruime tijd eerder op de specifieke discipline (taalkunde) en daarbinnen op Frans of Italiaans in plaats van andersom, omdat de belangrijkste ontwikkelingen binnen de linguïstiek zich niet langs taalgebonden lijnen afspelen, maar langs (multi-)disciplinaire (dwars)verbanden zoals neurocognitie of tweede taalverwerving. Veel faculteiten kennen dan

ook al geruime tijd masterprogramma's als 'letterkunde' en 'taalkunde' in plaats van 'Italiaanse letterkunde' en 'Italiaanse taalkunde'.

5. Brede opleidingsnamen en nieuwe spelregels
In het voorliggende voorstel wordt het thans bestaande palet van meer dan 250 in het CROHO geregistreerde masterlabels geconcentreerd in een overzichtelijk en hanteerbaar aantal brede opleidingen ofwel wetenschappelijke domeinen. Dit betekent niet dat het huidige aanbod aan opleidingsmogelijkheden in de geesteswetenschappen verschraalt: de huidige masters kunnen als *programma's* gecontinueerd kunnen worden, maar nu wel onder overkoepelende, landelijk gelijkluidende en dus overzichtelijker namen. [….]

6. Verhoging van de doelmatigheid
Het ontwerp van een twintigtal brede opleidingsnamen waaronder elke faculteit zijn huidige opleidingen kan onderbrengen is een noodzakelijke eerste stap naar meer doelmatigheid. In het rapport *Duurzame Geesteswetenschappen* heeft de commissie Cohen terecht gewezen op de nadelige effecten van de grote versnippering van het onderwijsaanbod in de masterfase. Met name binnen de deeldomeinen waar de vraag van studenten gering is, hebben de faculteiten het in toenemende mate moeilijk om nog volwaardige programma's binnen de bestaande opleidingslabels te kunnen blijven aanbieden. Om dit probleem van doelmatigheid het hoofd te bieden, liggen twee maatregelen voor de hand: 1. een doelmatiger aanbod van programma's per faculteit (bijvoorbeeld door het aanbod te reduceren of modulen te matrificeren) en 2. meer landelijke samenwerking tussen de faculteiten. De huidige (te) grote hoeveelheid aan opleidingsnamen staat dit noodzakelijke proces van grotere doelmatigheid binnen de geesteswetenschappen in de weg. Met minder en eenduidiger opleidingsnamen is de weg naar herziening van het aantal programma's aanzienlijk eenvoudiger. Om tot meer en fundamentelere uitwisseling en samenwerking tussen faculteiten onderling te kunnen komen, is het bovendien nodig dat de opleidingslabels landelijk gezien eenduidig worden en dat helder is welke programma's onder welke opleidingsnamen vallen.

Voor de goede orde zij nog eens uitdrukkelijk opgemerkt dat met de hier voorgestelde herordening van het aantal masterlabels slechts een deel, zij het een niet gering deel, van de doelmatigheidsproblematiek binnen de geesteswetenschappen zal en kan worden opgelost. Wanneer de faculteiten immers met minder opleidingslabels het aantal masterprogramma's zou gaan vergroten, is er geen winst behaald. Mede om die reden is het van belang om na de omzetting het landelijke palet aan programma's (en dus ook afstudeerrichtingen) in samenspraak met de Commissie Regieorgaan Geesteswetenschappen tegen het licht te houden.

7. Brede labels en civiel effect
Het voorstel om te komen tot reductie van opleidingsnamen en een herordening van masteropleidingen heeft nauwelijks en in ieder geval geen nadelige effecten op het civiel effect van de bijbehorende diploma's. Het masterdiploma vermeldt altijd de naam van de *opleiding* - bijvoorbeeld 'Master Letterkunde' - en kan een meer specifieke aantekening krijgen waarin de naam van het gevolgde *programma* wordt vermeld - bijvoorbeeld 'Engels'. Net als nu het geval is, worden afstudeerrichtingen op het diplomasupplement vermeld. Op het diplomasupplement staan altijd alle vakken vermeld en daaraan is voor een ieder af te lezen hoe de gevolgde studie inhoudelijk is opgebouwd. De student met een masterdiploma 'Geschiedenis' kan aan de toekomstige werkgever laten zien dat hij/zij zich binnen de Mediëvistiek dan wel de Sociaal-Economische Geschiedenis heeft gespecialiseerd.

De gekozen opleidingsnamen zijn internationaal gangbaar. Uiteraard zal voor elk ervan een Engelstalig equivalent moeten komen. In de VS bijvoorbeeld is het vermelden van 'program' normaal, evenals een diplomasupplement waarop alle vakken staan vermeld. Voor Amerikanen is vooral ook het niveau waarop het vak gevolgd is, van belang. Ook voor de geesteswetenschappen willen wij dit onderscheid op het diploma kunnen maken, al was het maar om aan te geven of een vak op het niveau van de eenjarige master of de researchmaster is gevolgd. Faculteiten kunnen afspraken maken over de invoering van niveauaanduiding in hun module-omschrijving. Zolang de *opleidingsnamen eenduidig* blijven en de *programmanamen specifiek* kunnen zijn, zal de internationale herkenbaarheid van de Nederlandse masteropleidingen alleen maar vergroot worden.[…]

8. Brede labels en toetsing

Hoewel de opleidingsnamen in dit voorstel breder zijn, is er wel degelijk een gemeenschappelijke noemer die één specifiek domein bestrijkt en tevens aangeeft dat er sprake is van dezelfde *learning outcomes* zoals de NVAO die hanteert. Als we de GW-opleidingen vergelijken met andere gebieden, zoals de psychologie, zien we dat daar uiteenlopende velden zoals de bio-psychologie en sociale psychologie ook onder één noemer herkenbaar zijn, terwijl de specialisaties zeer uiteenlopen. Dit geldt bijvoorbeeld evenzeer voor opleidingen als Geschiedenis: de gezamenlijke didactische doelstellingen binden de vele varianten binnen de opleiding Geschiedenis - van Oudheid tot Sociaal Economische Geschiedenis - naar tevredenheid samen. Een opleiding binnen Europese Studies of Azië Studies heeft nadrukkelijk andere learning outcomes dan bijvoorbeeld Geschiedenis. Bij deze zogenaamde regiostudies gaat het om de bestudering van continentale culturen, waarvan talen en letteren onderdeel kunnen zijn, maar evenzeer de geo-politieke en sociale geschiedenis van de betreffende regio.[….]

9. Differentiatie in duur bij gelijke opleidingslabels

Het is op dit moment praktisch en juridisch niet mogelijk om opleidingen met dezelfde naam, maar met een afwijkende lengte onder te brengen onder een en de dezelfde geaccrediteerde naam of label. Dit heeft met name te maken met de studiefinanciering, maar soms ook met de bekostiging (denk aan bètabekostiging) of de wijze van beoordeling (denk aan de onderzoeksmasters). Het is echter op dit moment wèl mogelijk om opleidingen met dezelfde naam apart te registreren. Een voorbeeld: een faculteit heeft een eenjarige, een anderhalf jarige en een tweejarige researchmaster Geschiedenis. Die kunnen alle drie onder de naam Geschiedenis in het CROHO worden geregistreerd en wel als Geschiedenis (60 EC), Geschiedenis (90 EC) en Geschiedenis (120 EC). Er zijn (en blijven) dus in het CROHO wel degelijk drie registraties, maar naar buiten toe geeft het een homogeen (of homogener) beeld. Die homogeniteit geldt al helemaal wanneer we deze wijze van naamgeving binnen het hele domein van de Geesteswetenschappen hanteren.[…..]

Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties

Facultaire eindtermen voor de bacheloropleidingen

1. Algemene Academische vaardigheden
De afgestudeerde Bachelor kan:

Elementaire onderzoeksvaardigheden, waaronder heuristische vaardigheden
1. vakwetenschappelijke literatuur verzamelen en selecteren met behulp van traditionele en digitale methoden en technieken
2. deze analyseren en beoordelen op kwaliteit en betrouwbaarheid
3. op basis hiervan een goed afgebakende probleemstelling formuleren
4. onder begeleiding een onderzoek van beperkte omvang opzetten en uitvoeren met inachtneming van de voor het vakgebied relevante traditionele en digitale methoden en technieken
5. op basis daarvan een beargumenteerde conclusie formuleren
6. ook buiten zijn eigen vakgebied gebruik maken van zijn verworven onderzoeksvaardigheden

Schriftelijke presentatievaardigheden
1. onderzoeksresultaten helder en beargumenteerd uiteenzetten en
2. een antwoord formuleren op vragen betreffende (een onderwerp in) het vakgebied
   - in de vorm van een heldere en goed opgebouwde schriftelijke presentatie
   - overeenkomend met de criteria die het vakgebied daaraan stelt
   - met gebruikmaking van relevante illustratie- of multimediale technieken
   - gericht op een specifieke doelgroep

Mondelinge presentatievaardigheden
1. onderzoeksresultaten helder en beargumenteerd uiteenzetten
2. een antwoord formuleren op vragen betreffende (een onderwerp in) het vakgebied
   - in de vorm van een heldere en goed opgebouwde mondelinge presentatie
   - overeenkomend met de criteria die het vakgebied daaraan stelt
   - met gebruikmaking van moderne presentatietechnieken
   - gericht op een specifieke doelgroep
3. actief deelnemen aan een vakinhoudelijke discussie

Samenwerkings- en leervaardigheden
1. sociaal en communicatief optreden in samenwerkingssituaties
2. op constructieve wijze aan medestudenten feedback geven en van medestudenten feedback ontvangen en gegronde kritiek verwerken tot een herziening van het eigen standpunt of de eigen argumentatie
3. aanwijzingen en kritiek van begeleiders goed verwerken, en in nieuwe situaties met eerder gegeven aanwijzingen en kritiek rekening houden
4. een realistische planning kunnen maken en zich houden aan overeengekomen planningen en prioritering.

2. Bacheloropleiding Taalwetenschap
Afgestudeerden van de opleiding Taalwetenschap die voor 1 september 2011 gestart zijn met de opleiding hebben de onderstaande eindkwalificaties bereikt:

Kennis en inzicht

1. beschikken over meest recente experimentele methoden en grondige kennis in experimentele fonetiek, psycho- en neurolinguistiek;
2. beschikken over grondige kennis van en inzicht in de theoretische ontwikkelingen op het terrein van klankstructuur, syntactische structuur en betekenis;
3. beschikken over grondige kennis van en inzicht in de meest recente ontwikkelingen op het terrein van de taal- en spraaktechnologie;

Toepassen van kennis en inzicht

1. kunnen de verworven kennis en inzicht op het gebied van klankstructuur, syntactische structuur en betekenis gebruiken om wetenschappelijke vraagstellingen te formuleren en argumenten op te stellen voor het oplossen van taalkundige vraagstukken.
2. kunnen de verworven experimentele methoden en kennis op het gebied van de experimentele fonetiek, psycho- en neurolinguistiek gebruiken om kleine experimenten op te zetten en uit te voeren.
3. kunnen modellen van taal en spraak evalueren op de aard en de inzet van taalkundige kennis en bijdragen aan de ontwikkeling van de modellen.

Afgestudeerden van de opleiding Taalwetenschap die na 1 september 2011 gestart zijn met de opleiding hebben de onderstaande eindkwalificaties bereikt:

Kennis en inzicht

Elke afgestudeerde van de opleiding Taalwetenschap:

1. heeft kennis van en inzicht in de grondslagen van de taalwetenschap en van de gangbare en een aantal van de meest recente benaderingswijzen en onderzoeksmethoden daarbinnen;
2. heeft basiskennis van en inzicht in de fonologische, morfologische, syntactische, semantische en pragmatische (communicatieve), en sociolinguistische analyses van talige verschijnselen;
3. heeft basiskennis van en inzicht in belangrijke verschillen en overeenkomsten tussen de talen van de wereld en hun gebruik;
4. heeft basiskennis van en inzicht in de historische ontwikkeling van talen en hun gebruik;

Toepassen van kennis en inzicht

Elke afgestudeerde van de opleiding Taalwetenschap:

1. is zelfstandig in staat om fonologische, morfologische, syntactische, semantische, pragmatische en historisch taalkundige analyses van talige verschijnselen te maken op een elementair niveau;
2. kan onder begeleiding een taalkundig onderzoek van beperkte omvang opzetten en uitvoeren met inachtneming van de voor het vakgebied relevant traditionele en digitale methoden en technieken;

Oordeelsvorming

Elke afgestudeerde van de opleiding Taalwetenschap:

1. is in staat om taalkundige gegevens binnen het specialisatiedomein te verzamelen en te interpreteren om een wetenschappelijk oordeel te vormen, waarbij de student ook inzichten en benaderingswijzen gebruikt uit andere specialisatiedomeinen binnen de opleiding Taalwetenschap;

Communicatie

Zie facultaire eindtermen

Leervaardigheden
Zie facultaire eindtermen

In aanvulling op en ter verdieping van bovenstaande algemene eindtermen, gelden de volgende trajectspecifieke eindtermen.

A. Afgestudeerden van het traject Taal en Cognitie

Kennis en Inzicht
1. beschikken over meest recente experimentele methoden en grondige kennis in experimentele fonetiek, psycho- en neurolinguistiek;
2. beschikken over grondige kennis van en inzicht in de theoretische ontwikkelingen op het terrein van klankstructuur, syntactische structuur en betekenis;
3. beschikken over grondige kennis van en inzicht in de meest recente ontwikkelingen op het terrein van de taal- en spraaktechnologie;

Toepassen kennis en inzicht
1. kunnen de verworven kennis en inzicht op het gebied van klankstructuur, syntactische structuur en betekenis gebruiken om wetenschappelijke vraagstellingen te formuleren en argumenten op te stellen voor het oplossen van taalkundige vraagstukken.
2. kunnen de verworven experimentele methoden en kennis op het gebied van de experimentele fonetiek, psycho- en neurolinguistiek gebruiken om kleine experimenten op te zetten en uit te voeren.
3. kunnen modellen van taal en spraak evalueren op de aard en de inzet van taalkundige kennis en bijdragen aan de ontwikkeling van de modellen.

B. Afgestudeerden van het traject Taal en Communicatie

Kennis en Inzicht
1. hebben een grondig inzicht in de belangrijkste principes die ten grondslag liggen aan het gebruik van het Nederlands;
2. hebben een grondig inzicht in de werking van de taalgebruikprincipes in het algemeen, inclusief hun cultuurgebondenheid ;
3. hebben grondige kennis van de eigenschappen van verschillende typen zakelijke schriftelijke teksten in het Nederlands en de eisen die daaraan worden gesteld in verschillende institutionele en niet-institutionele contexten;

Toepassen van Kennis en Inzicht
1. kunnen de eigenschappen van en eisen aan Nederlandse zakelijke schriftelijke teksten contrasteren met de eigenschappen van en eisen aan die teksten in andere talen en culturen;
2. zijn in staat zelf verschillende typen zakelijke schriftelijke teksten in het Nederlands te produceren en rekening te houden met de verschillende culturele contexten waarin die moeten functioneren.

C. Afgestudeerden van het traject Vergelijkende Indo-Europese Taalwetenschap

Kennis en Inzicht
1. beschikken over grondige kennis van en inzicht in de historische grammatica van het Proto-Indo-Europees;

2. beschikken over algemene kennis van en inzicht in de cultuur van de sprekers van het Proto-Indo-Europees;
3. beschikken over algemene kennis van en inzicht in de externe geschiedenis van de belangrijkste Indo-Europese talen;
4. beschikken over algemene kennis van en inzicht in de geschiedenis van de bestudering van de Indo-Europese talen.
5. beschikken over grondige kennis van en inzicht in de grammatica van respectievelijk het Gotisch, het Grieks, het Hettitisch, het Litouws, het Sanskrit en nog een Indo-Europese taal;

Toepassen van Kennis en Inzicht
1. kunnen de verworven kennis van de grammatica van het Gotisch, het Grieks, het Hettitisch, het Litouws, het Sanskrit en nog een Indo-Europese taal, gebruiken om met behulp van een woordenboek een (literaire) tekst vanuit de desbetreffende taal naar het Nederlands te vertalen.

D. Afgestudeerden van het traject Taalbeschrijving

Kennis en Inzicht
1. beschikken over kennis en inzicht in de diversiteit van talen van de wereld op het gebied van de fonetiek, de fonologie, de morfologie en de syntaxis;
2. beschikken over de methoden en technieken die gebruikt worden om minder bekende talen te documenteren en te beschrijven, inclusief taalkundig veldwerk;
3. beschikken over de methodiek en problematiek van taalvergelijking en taalgeschiedenis in niet-Indo-Europese talen;
4. beschikken over taalvaardigheid in een voor de taalbeschrijving relevante taal in de gekozen regio, dan wel een verdere verbreding van het taalkundig inzicht verbreed door een overwogen keuze aan vakken uit de andere tracks;

Toepassen van Kennis en Inzicht
1. zijn in staat om empirisch onderzoek naar een minder beschreven taal uit te voeren op basis van veldwerk.

Voorts leidt elke Leidse geesteswetenschappelijke opleiding op tot facultair geformuleerde algemene academische vaardigheden.

3. Bacheloropleiding Duitse taal en cultuur

A. Algemene academische vaardigheden
De afgestudeerde Bachelor kan:

Elementaire onderzoeksvaardigheden, waaronder heuristische vaardigheden
1. vakwetenschappelijke literatuur verzamelen en selecteren met behulp van traditionele en digitale methoden en technieken
2. deze analyseren en beoordelen op kwaliteit en betrouwbaarheid
3. op basis hiervan een goed afgebakende probleemstelling formuleren
4. onder begeleiding een onderzoek van beperkte omvang opzetten en uitvoeren met inachtneming van de voor het vakgebied relevante traditionele en digitale methoden en technieken
5. op basis daarvan een beargumenteerde conclusie formuleren

6. ook buiten zijn eigen vakgebied gebruik maken van zijn verworven onderzoeksvaardigheden

Schriftelijke presentatievaardigheden
1. onderzoeksresultaten helder en beargumenteerd uiteenzetten en
2. een antwoord formuleren op vragen betreffende (een onderwerp in) het vakgebied
3. in de vorm van een heldere en goed opgebouwde schriftelijke presentatie
4. overeenkomend met de criteria die het vakgebied daaraan stelt
5. met gebruikmaking van relevante illustratie- of multimediale technieken
6. gericht op een specifieke doelgroep

Mondelinge presentatievaardigheden
1. onderzoeksresultaten helder en beargumenteerd uiteenzetten
2. een antwoord formuleren op vragen betreffende (een onderwerp in) het vakgebied
3. in de vorm van een heldere en goed opgebouwde mondelinge presentatie
4. overeenkomend met de criteria die het vakgebied daaraan stelt
5. met gebruikmaking van relevante illustratie- of multimediale technieken
6. gericht op een specifieke doelgroep
7. actief deelnemen aan een vakinhoudelijke discussie

Samenwerkings- en leervaardigheden
1. sociaal en communicatief optreden in samenwerkingssituaties
2. op constructieve wijze aan medestudenten feedback geven en van medestudenten feedback ontvangen en gegronde kritiek verwerken tot een herziening van het eigen standpunt of de eigen argumentatie
3. aanwijzingen en kritiek van begeleiders goed verwerken, en in nieuwe situaties met eerder gegeven aanwijzingen en kritiek rekening houden
4. een realistische planning kunnen maken en zich houden aan overeengekomen planningen en prioritering.

B. Vakspecifieke eindtermen

Afgestudeerden van de opleiding hebben de onderstaande eindkwalificaties bereikt:
1. een globaal inzicht in de historische ontwikkelingen van en de actuele verschijnselen betreffende de Duitse taalkunde, letterkunde en cultuur;
2. kennis van en inzicht in een beperkt, maar representatief corpus van primaire, resp. secundaire teksten uit elk van de participerende disciplines;
3. globale kennis van en inzicht in relevante theorieën uit de participerende disciplines;
4. kennis van en inzicht in maatschappelijke en culturele processen binnen het Duitse taalgebied waarin bovengenoemde teksten en theorieën een rol spelen;
5. culturele processen in het Duitse taalgebied vanuit een vergelijkende Nederlands-Duitse optiek begrijpen en analyseren (interculturele competentie), voor zover deze in taal worden gerepresenteerd;
6. het vermogen om daarbij, uitgaande van een concrete onderzoeksvraag, bestaande onderzoeksresultaten uit de verschillende disciplines bibliografisch op te sporen, te analyseren en hergroeperen, waarbij gebruik gemaakt wordt van verworven elementaire inzichten in de verschillende methodes;
7. de mogelijkheden om met behulp van theoretische inzichten de subdisciplines aan elkaar te relateren t.b.v. een bescheiden en gerichte vraagstelling;
8. het vermogen om zelfstandig niet-complexe onderzoeksvragen te formuleren en deze daarna zelfstandig op systematische wijze uit te werken;

9. het vermogen om de verworven kennis en opgedane inzichten voor een algemeen en/of wetenschappelijk publiek in het Duits weer te geven.

Dit betekent voor de literatuurwetenschap dat afgestudeerden:
1. op een elementair wetenschappelijk niveau in staat zijn een geschreven tekst op een literatuurwetenschappelijke manier te analyseren en hiervan op een wetenschappelijke of populair-wetenschappelijke manier verslag te doen;
2. de zeggingskracht van een literaire tekst in aanzet kunnen bepalen in een netwerk van gelijk- en andersoortige teksten en hiervan verslag kunnen doen;
3. kennis hebben van en inzicht hebben in een beperkt, maar representatief corpus van primaire teksten, beginnend bij de 21e eeuw en teruggaand tot de 8e eeuw.

Dit betekent voor de taalwetenschap dat afgestudeerden:
1. op een elementair wetenschappelijk niveau in staat zijn gesproken of geschreven taaluitingen op een taalwetenschappelijke manier te analyseren en hiervan op een wetenschappelijke of populair-wetenschappelijke manier verslag te doen;
2. het (cultuur)specifieke karakter van een taaluiting in aanzet kunnen bepalen in een netwerk van gelijk- en andersoortige taaluitingen en hiervan verslag kunnen doen;
3. globale kennis van en inzicht in verschillende elementaire disciplines binnen de taalkunde hebben.

Dit betekent voor de cultuurwetenschap dat afgestudeerden:
1. beschikken over een elementaire Nederlands-Duitse interculturele competentie
2. beschikken over een in aanzet gedifferentieerde kennis van en inzicht in culturele verschillen tussen Nederland en de Duitstalige gebieden;
3. in communicatieve situaties op verschillende niveaus cultureel adequaat kunnen handelen.

4. Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur

A. Algemene academische vaardigheden

De afgestudeerde Bachelor kan:

Elementaire onderzoeksvaardigheden, waaronder heuristische vaardigheden
1. vakwetenschappelijke literatuur verzamelen en selecteren met behulp van traditionele en digitale methoden en technieken
2. deze analyseren en beoordelen op kwaliteit en betrouwbaarheid
3. op basis hiervan een goed afgebakende probleemstelling formuleren
4. onder begeleiding een onderzoek van beperkte omvang opzetten en uitvoeren met inachtneming van de voor het vakgebied relevante traditionele en digitale methoden en technieken
5. op basis daarvan een beargumenteerde conclusie formuleren
6. ook buiten zijn eigen vakgebied gebruik maken van zijn verworven onderzoeksvaardigheden

Schriftelijke presentatievaardigheden
1. onderzoeksresultaten helder en beargumenteerd uiteenzetten en
2. een antwoord formuleren op vragen betreffende (een onderwerp in) het vakgebied\
3. in de vorm van een heldere en goed opgebouwde schriftelijke presentatie
4. overeenkomend met de criteria die het vakgebied daaraan stelt
5. met gebruikmaking van relevante illustratie- of multimediale technieken

6. gericht op een specifieke doelgroep

Mondelinge presentatievaardigheden
1. onderzoeksresultaten helder en beargumenteerd uiteenzetten
2. een antwoord formuleren op vragen betreffende (een onderwerp in) het vakgebied
3. in de vorm van een heldere en goed opgebouwde mondelinge presentatie
4. overeenkomend met de criteria die het vakgebied daaraan stelt
5. met gebruikmaking van relevante illustratie- of multimediale technieken
6. gericht op een specifieke doelgroep
7. actief deelnemen aan een vakinhoudelijke discussie

Samenwerkings- en leervaardigheden
1. sociaal en communicatief optreden in samenwerkingssituaties
2. op constructieve wijze aan medestudenten feedback geven en van medestudenten feedback ontvangen en gegronde kritiek verwerken tot een herziening van het eigen standpunt of de eigen argumentatie
3. aanwijzingen en kritiek van begeleiders goed verwerken, en in nieuwe situaties met eerder gegeven aanwijzingen en kritiek rekening houden
4. een realistische planning kunnen maken en zich houden aan overeengekomen planningen en prioritering.

B. Vakspecifieke eindtermen

Afgestudeerden van de opleiding hebben de volgende eindkwalificaties bereikt:
1. zij beschikken over kennis van en inzicht in de Anglistiek (c.q. Amerikanistiek), d.w.z. kennis van (a) de systematiek en de globale historische ontwikkeling van de Engelse taal, van (b) de ontwikkeling van de Engelstalige letterkunde in historisch-cultureel perspectief, en (c) een passieve (lezen, luisteren) en actieve (schrijven, spreken) beheersing van de Engelse taal op CEF-niveau C1 (en lezen op C2).
2. zij beschikken over een zodanig inzicht in de resultaten, de begrippen en de methoden van het vakgebied van de Anglistiek, dat zij in staat zijn desbetreffende problemen te onderkennen en zich aan de hand van vakliteratuur een oordeel te vormen over mogelijke oplossingen.
3. zij zijn in staat om een correct, beargumenteerd en kritisch verslag in woord en geschrift te doen van de stand van zaken betreffende onderwerpen binnen één of meer deelgebieden van de Anglistiek en uit deze bevindingen verantwoorde conclusies te trekken.
4. zij beschikken over een zodanige kennis en zodanige vaardigheden met betrekking tot het vakgebied van de Anglistiek, dat zij in staat geacht kunnen worden deze in de uitoefening van maatschappelijke betrekkingen waarvoor een wetenschappelijke opleiding in de Anglistiek nodig is of dienstig kan zijn, toe te passen.

Op taalkundig gebied hebben afgestudeerden:
1. het vermogen om basisbegrippen van de Engelse fonologie, fonetiek, morfologie, syntaxis, sociolinguïstiek, semantiek, retoriek, stilistiek, en historische taalkunde te definiëren en toe te passen in taalkundige analyses zowel op het gebied van het hedendaagse als op dat van het oudere Engels.
2. het vermogen historische, geografische en sociale taalvarianten van het Engels en processen van taalverandering te herkennen en te analyseren.
3. het vermogen de algemene lijnen van argumentatie in de taalkundige vakliteratuur te begrijpen en te evalueren.

4. het vermogen naar aanleiding van taalkundige vakliteratuur kleine niet-complexe onderzoeksopdrachten uit te voeren en daarvan op heldere en ondubbelzinnige wijze in het Engels verslag te doen.

Op letterkundig gebied hebben afgestudeerden:
1. kennis van en inzicht in een beperkt, maar representatief corpus van primaire teksten vanaf de 8e tot en met de 21e eeuw.
2. het vermogen primaire letterkundige teksten op een elementair wetenschappelijk niveau te lezen, te analyseren en te begrijpen in hun historisch-culturele en contemporaine nationale en internationale context.
3. het vermogen om op basis van zelfstandig te selecteren secundaire vakliteratuur eenvoudige onderzoeksopdrachten uit te voeren en daarvan op heldere en ondubbelzinnige wijze in het Engels verslag te doen.

5. Bacheloropleiding Franse taal en cultuur

A. Algemene academische vaardigheden

De afgestudeerde Bachelor kan:

Elementaire onderzoeksvaardigheden, waaronder heuristische vaardigheden
1. vakwetenschappelijke literatuur verzamelen en selecteren met behulp van traditionele en digitale methoden en technieken
2. deze analyseren en beoordelen op kwaliteit en betrouwbaarheid
3. op basis hiervan een goed afgebakende probleemstelling formuleren
4. onder begeleiding een onderzoek van beperkte omvang opzetten en uitvoeren met inachtneming van de voor het vakgebied relevante traditionele en digitale methoden en technieken
5. op basis daarvan een beargumenteerde conclusie formuleren
6. ook buiten zijn eigen vakgebied gebruik maken van zijn verworven onderzoeksvaardigheden

Schriftelijke presentatievaardigheden
1. onderzoeksresultaten helder en beargumenteerd uiteenzetten en
2. een antwoord formuleren op vragen betreffende (een onderwerp in) het vakgebied
3. in de vorm van een heldere en goed opgebouwde schriftelijke presentatie
4. overeenkomend met de criteria die het vakgebied daaraan stelt
5. met gebruikmaking van relevante illustratie- of multimediale technieken
6. gericht op een specifieke doelgroep

Mondelinge presentatievaardigheden
1. onderzoeksresultaten helder en beargumenteerd uiteenzetten
2. een antwoord formuleren op vragen betreffende (een onderwerp in) het vakgebied
3. in de vorm van een heldere en goed opgebouwde mondelinge presentatie
4. overeenkomend met de criteria die het vakgebied daaraan stelt
5. met gebruikmaking van relevante illustratie- of multimediale technieken
6. gericht op een specifieke doelgroep
7. actief deelnemen aan een vakinhoudelijke discussie

Samenwerkings- en leervaardigheden
1. sociaal en communicatief optreden in samenwerkingssituaties

2. op constructieve wijze aan medestudenten feedback geven en van medestudenten feedback ontvangen en gegronde kritiek verwerken tot een herziening van het eigen standpunt of de eigen argumentatie
3. aanwijzingen en kritiek van begeleiders goed verwerken, en in nieuwe situaties met eerder gegeven aanwijzingen en kritiek rekening houden
4. een realistische planning kunnen maken en zich houden aan overeengekomen planningen en prioritering.

B. Vakspecifieke eindtermen

Algemeen.
Bachelors Franse taal en cultuur beschikken over:

1. algemene kennis van en inzicht in de Franse taal, de Franse letterkunde, de Franse cultuur en de Francofonie, neerkomend op de systematiek en de globale historische ontwikkeling van de Franse taal; de belangrijkste schrijvers, stromingen en theorieën uit de Franse letterkunde van de middeleeuwen tot nu; de grote lijnen van de Franse (cultuur)geschiedenis; de belangrijkste aspecten van de hedendaagse Franse maatschappij en cultuur; de belangrijkste aspecten van de Francofonie;
2. algemene kennis van en inzicht in de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en technieken e.d. van de Franse taal- en letterkunde.

Taalkunde
Bachelors Franse taal en cultuur zijn in staat om:

1. basisbegrippen van Franse fonologie, morfologie, syntaxis en semantiek te definiëren en toe te passen in elementaire taalkundige analyses en daarvan in het Frans verslag te doen;
2. de algemene lijnen van argumentatie in de taalkundige vakliteratuur te begrijpen;
3. beargumenteerde analyses van elementaire taalkundige problemen te formuleren aan de hand van een elementair inzicht in het theoretisch begrippenapparaat van de taalkunde, en daarvan in het Frans verslag te doen;
4. geografische, historische, en sociale taalvarianten van het Frans te herkennen, op elementair niveau te analyseren, en daarvan in het Frans verslag te doen.

Letterkunde
Bachelors Franse taal en cultuur zijn in staat om:

1. basisbegrippen van de literatuurtheorie te definiëren en toe te passen in analyses van literaire teksten op het gebied van de vier hoofdgenres: narratieve teksten, poëzie, toneel en beschouwende teksten, en daarvan in het Frans verslag te doen;
2. de algemene lijnen van argumentatie in de literatuurwetenschappelijke vakliteratuur te begrijpen;
3. de belangrijkste schrijvers, stromingen en theorievorming in de Franse letterkunde te plaatsen in een literatuurwetenschappelijk, literatuurhistorisch en cultuurhistorisch kader, en daarvan in het Frans verslag te doen.

Taalvaardigheid
1. Bachelors Franse taal en cultuur beschikken over een vaardigheid in de Franse taal die overeenkomt met de volgende competentieniveaus, zoals gedefinieerd in het CEFR: luisteren C1, lezen C1, spreken C1, schrijven B2-C1.

6. Bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur

A. Algemene academische vaardigheden

De afgestudeerde Bachelor kan:

Elementaire onderzoeksvaardigheden, waaronder heuristische vaardigheden

1. vakwetenschappelijke literatuur verzamelen en selecteren met behulp van traditionele en digitale methoden en technieken
2. deze analyseren en beoordelen op kwaliteit en betrouwbaarheid
3. op basis hiervan een goed afgebakende probleemstelling formuleren
4. onder begeleiding een onderzoek van beperkte omvang opzetten en uitvoeren met inachtneming van de voor het vakgebied relevante traditionele en digitale methoden en technieken
5. op basis daarvan een beargumenteerde conclusie formuleren
6. ook buiten zijn eigen vakgebied gebruik maken van zijn verworven onderzoeksvaardigheden

Schriftelijke presentatievaardigheden

1. onderzoeksresultaten helder en beargumenteerd uiteenzetten en
2. een antwoord formuleren op vragen betreffende (een onderwerp in) het vakgebied
3. in de vorm van een heldere en goed opgebouwde schriftelijke presentatie
4. overeenkomend met de criteria die het vakgebied daaraan stelt
5. met gebruikmaking van relevante illustratie- of multimediale technieken
6. gericht op een specifieke doelgroep

Mondelinge presentatievaardigheden

1. onderzoeksresultaten helder en beargumenteerd uiteenzetten
2. een antwoord formuleren op vragen betreffende (een onderwerp in) het vakgebied
3. in de vorm van een heldere en goed opgebouwde mondelinge presentatie
4. overeenkomend met de criteria die het vakgebied daaraan stelt
5. met gebruikmaking van relevante illustratie- of multimediale technieken
6. gericht op een specifieke doelgroep
7. actief deelnemen aan een vakinhoudelijke discussie

Samenwerkings- en leervaardigheden

1. sociaal en communicatief optreden in samenwerkingssituaties
2. op constructieve wijze aan medestudenten feedback geven en van medestudenten feedback ontvangen en gegronde kritiek verwerken tot een herziening van het eigen standpunt of de eigen argumentatie
3. aanwijzingen en kritiek van begeleiders goed verwerken, en in nieuwe situaties met eerder gegeven aanwijzingen en kritiek rekening houden
4. een realistische planning kunnen maken en zich houden aan overeengekomen planningen en prioritering.

B. Vakspecifieke eindtermen

Algemeen.

Bachelors Italiaanse taal en cultuur:

1. beschikken over algemene kennis van en inzicht in de Italiaanse taal, de Italiaanse letterkunde en de Italiaanse cultuur, in het bijzonder: de systematiek en de globale

historische ontwikkeling van de Italiaanse taal; de belangrijkste schrijvers en stromingen uit de Italiaanse letterkunde; de grote lijnen van de Italiaanse (cultuur)geschiedenis; de belangrijkste aspecten van de hedendaagse Italiaanse maatschappij en cultuur.
2. beschikken over algemene kennis van en inzicht in kernbegrippen, apparaat, onderzoeksmethoden en –technieken op het gebied van de Italiaanse taalkunde en de Italiaanse letterkunde.

Taalkunde
Bachelors Italiaanse taal en cultuur zijn in staat om:

1. kernbegrippen van Italiaanse fonologie, morfologie, syntaxis en semantiek te definiëren en toe te passen in elementaire taalkundige analyses;
2. de algemene lijnen van argumentatie in de taalkundige vakliteratuur te begrijpen;
3. beargumenteerde analyses van elementaire taalkundige problemen te maken op basis van een elementair inzicht in het theoretisch begrippenapparaat van de taalkunde;
4. historische en geografische taalvarianten van het Italiaans te herkennen, op elementair niveau te analyseren, en daarvan verslag te doen.;
5. sociolinguïstische taalvarianten en gebruiksvarianten van het Italiaans te herkennen, op elementair niveau te analyseren, en daarvan verslag te doen.

Letterkunde
Bachelors Italiaanse taal en cultuur:

1. bezitten kennis van de grote lijnen van de ontwikkeling van de Italiaanse literatuur sinds haar oorsprong in de late Middeleeuwen, en kunnen daarin de momenten duiden, typeren en met voorbeelden illustreren waarin de Italiaanse literatuur in Europese context trendsetter was, en de momenten waarin zij vooral trendvolger was. Zij zijn in staat belangrijke literaire werken te plaatsen in de (Italiaanse en Europese) literair-historische context waaruit zij zijn voortgekomen, en die zij vaak op hun beurt beïnvloed hebben;
2. bezitten kennis van een aantal van de belangrijkste werken uit de Italiaanse literatuur, die zij geheel of gedeeltelijk hebben bestudeerd aan de hand van toonaangevende edities en commentaren en/of van belangrijke wetenschappelijke publicaties;
3. zijn in staat een elementaire analyse te maken van de taalkundige aspecten van belangrijke literaire werken, en deze werken te plaatsen in de ontwikkeling van de Italiaanse taal;
4. zijn in staat om langs de lijnen van gangbare onderzoeksmethoden (filologisch, retorisch, literatuurwetenschappelijk) een elementaire analyse te maken van literaire werken, en daarvan verslag te doen.

Taalvaardigheid: Doelen in termen van het Europees Referentiekader:

	Propedeuse	**Bachelor**
Luisteren	B1	C1
Lezen	B1	C1
Gesproken interactie	A2/B1	B2
Gesproken productie	B1	B2
Schrijven	A2	B2

Cultuurkunde
Bachelors Italiaanse taal en cultuur:

1. bezitten kennis van de grote lijnen van de Italiaanse (cultuur)geschiedenis;

2. bezitten kennis van de belangrijkste politieke, maatschappelijke en culturele aspecten van het eigentijdse Italië;
3. zijn in staat om de historische ontwikkelingen en de huidige situatie op het gebied van de Italiaanse taal en de Italiaanse letterkunde, en de historische ontwikkelingen en de huidige situatie op het gebied van de Italiaanse politiek, maatschappij en cultuur op weloverwogen wijze met elkaar in verband te brengen.

7. Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur en bacheloropleiding Nederlandkunde

A. Algemene academische vaardigheden

De afgestudeerde bachelor kan:

Elementaire onderzoeksvaardigheden, waaronder heuristische vaardigheden

1. vakwetenschappelijke literatuur verzamelen en selecteren met behulp van traditionele en digitale methoden en technieken
2. deze analyseren en beoordelen op kwaliteit en betrouwbaarheid
3. op basis hiervan een goed afgebakende probleemstelling formuleren
4. onder begeleiding een onderzoek van beperkte omvang opzetten en uitvoeren met inachtneming van de voor het vakgebied relevante traditionele en digitale methoden en technieken
5. op basis daarvan een beargumenteerde conclusie formuleren
6. ook buiten zijn eigen vakgebied gebruik maken van zijn verworven onderzoeksvaardigheden

Schriftelijke presentatievaardigheden

1. onderzoeksresultaten helder en beargumenteerd uiteenzetten en
2. een antwoord formuleren op vragen betreffende (een onderwerp in) het vakgebied
3. in de vorm van een heldere en goed opgebouwde schriftelijke presentatie
4. overeenkomend met de criteria die het vakgebied daaraan stelt
5. met gebruikmaking van relevante illustratie- of multimediale technieken
6. gericht op een specifieke doelgroep

Mondelinge presentatievaardigheden

1. onderzoeksresultaten helder en beargumenteerd uiteenzetten
2. een antwoord formuleren op vragen betreffende (een onderwerp in) het vakgebied
3. in de vorm van een heldere en goed opgebouwde mondelinge presentatie
4. overeenkomend met de criteria die het vakgebied daaraan stelt
5. met gebruikmaking van relevante illustratie- of multimediale technieken
6. gericht op een specifieke doelgroep
7. actief deelnemen aan een vakinhoudelijke discussie

Samenwerkings- en leervaardigheden

1. sociaal en communicatief optreden in samenwerkingssituaties
2. op constructieve wijze aan medestudenten feedback geven en van medestudenten feedback ontvangen en gegronde kritiek verwerken tot een herziening van het eigen standpunt of de eigen argumentatie
3. aanwijzingen en kritiek van begeleiders goed verwerken, en in nieuwe situaties met eerder gegeven aanwijzingen en kritiek rekening houden
4. een realistische planning kunnen maken en zich houden aan overeengekomen planningen en prioritering.

B. Vakspecifieke eindtermen bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur

Afgestudeerden van de opleiding hebben de volgende eindkwalificaties bereikt:

Zij bezitten:

1. kennis van en inzicht in de neerlandistiek, d.w.z. in (a) de systematiek en de globale historische ontwikkeling van de Nederlandse taal, (b) de belangrijkste schrijvers, stromingen, en theorieën uit de Nederlandse letterkunde en (c) de grote lijnen van de Nederlandse taalbeheersing;
2. kennis van en inzicht in de historische ontwikkeling van de neerlandistiek als discipline alsmede enige kennis van en inzicht in de grondslagen van de neerlandistiek;
3. kennis van en inzicht in de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en technieken e.d. van de Nederlandse taalkunde, letterkunde en taalbeheersing;
4. inzicht in de maatschappelijk-culturele betekenis van de neerlandistiek en de speciale positie ervan als discipline waarbinnen de studie van de moedertaal in al haar facetten hier in Nederland ter hand wordt genomen;
5. het vermogen om met behulp van de verworven kennis en inzicht een beredeneerd oordeel te vormen over een niet eerder behandeld onderwerp op het vakgebied van de Nederlandse taal en cultuur.

Zij zijn op taalkundig gebied in staat om:

1. basisbegrippen van de Nederlandse fonologie, morfologie, syntaxis en semantiek te definiëren en toe te passen in taalkundige analyses zowel op het gebied van het hedendaagse als op dat van het oudere Nederlands;
2. historische, geografische en sociale taalvarianten van het Nederlands en processen van taalverandering te herkennen en te analyseren;
3. de algemene lijnen van argumentatie in de taalkundige vakliteratuur te begrijpen en te evalueren;
4. naar aanleiding van taalkundige vakliteratuur kleine onderzoeksopdrachten uit te voeren en daarvan op heldere en ondubbelzinnige wijze verslag te doen.

Zij zijn op letterkundig gebied in staat om:

1. primaire letterkundige teksten te lezen, te analyseren en te begrijpen in hun contemporaine Nederlandse en internationale context;
2. diverse benaderingswijzen in de letterkundige vakliteratuur te herkennen en te evalueren;
3. de algemene lijnen van argumentatie in de letterkundige vakliteratuur te begrijpen en te evalueren;
4. op basis van zelfstandig te selecteren letterkundige (en andere relevante) vakliteratuur eenvoudige onderzoeksopdrachten uit te voeren en daarvan op heldere en ondubbelzinnige wijze verslag te doen.

Zij zijn op het gebied van de taalbeheersing in staat om:

1. op een elementair niveau begrippen, methoden en onderzoeksvragen van de taalbeheersing te doorgronden en te hanteren;
2. op een elementair niveau de vakontwikkeling van de taalbeheersing te doorgronden en te evalueren;
3. op een elementair niveau zakelijke (argumentatieve en informatieve, mondelinge en schriftelijke) teksten te analyseren, te beoordelen, op te stellen en te presenteren;
4. op basis van vakliteratuur op het gebied van de taalbeheersing kleine onderzoeksopdrachten uit te voeren en daarvan op heldere en ondubbelzinnige wijze verslag te doen.

C. Vakspecifieke eindtermen bacheloropleiding Nederlandkunde

Afgestudeerden van de opleiding hebben de onderstaande eindkwalificaties bereikt:

1. kennis van en inzicht in de inhoud en omvang van het vakgebied van de Nederlandkunde, neerkomend
2. op de systematiek en de historische ontwikkeling van de Nederlandse taal,
3. een overzicht van schrijvers, stromingen en werken uit de Nederlandse letterkunde
4. een overzicht van de vaderlandse geschiedenis en de Nederlandse kunst- en cultuurgeschiedenis, en
5. aspecten van de hedendaagse Nederlandse cultuur en samenleving;
6. kennis van en inzicht in de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en -technieken van de vaderlandse geschiedenis, de Nederlandse taal- en letterkunde en kunst- en cultuurgeschiedenis;
7. het vermogen om met behulp van de verworven kennis en inzicht een beredeneerd oordeel te vormen over een niet eerder behandeld onderwerp op het vakgebied van de Nederlandkunde.

Dit betekent dat afgestudeerden op het gebied van de letterkunde:

1. kennis hebben van en inzicht in een beperkt maar representatief corpus van primaire teksten van de middeleeuwen tot heden;
2. in staat zijn de verworven kennis en inzicht toe te passen door de belangrijkste schrijvers, teksten en stromingen te kunnen plaatsen in een literair-historische context;
3. in staat zijn een literaire tekst op een wetenschappelijke manier te analyseren en hiervan verslag te doen.

Dit betekent dat afgestudeerden op het gebied van de taalkunde:

1. kennis hebben van basisbegrippen van de Nederlandse fonologie, morfologie, syntaxis en semantiek;
2. in staat zijn de verworven kennis en inzicht door middel van de belangrijkste onderzoeksvragen, methoden van onderzoek, theorieën en bevindingen toe te passen op het gebied van tweedetaalverwerving;
3. in staat zijn gesproken en geschreven taal op een wetenschappelijke manier te analyseren en hiervan verslag te doen.

Dit betekent dat afgestudeerden op het gebied van de kunstgeschiedenis:

1. kennis hebben van aspecten van de beeldende kunst in de Nederlanden van de middeleeuwen tot heden en inzicht in de belangrijkste benaderingswijzen van het vakgebied;
2. in staat zijn de verworven kennis en inzicht toe te passen door de belangrijkste Nederlandse kunstwerken en stromingen, de invloed van Nederlandse kunst in het buitenland of de wisselwerking tussen Nederlandse en buitenlandse kunstenaars te kunnen plaatsen in een historische en culturele context;
3. in staat zijn de voornoemde kunsthistorische onderwerpen op een wetenschappelijke manier te analyseren en hiervan verslag te doen.

Dit betekent dat afgestudeerden op het gebied van de geschiedenis:

1. kennis hebben van aspecten van de geschiedenis van de Nederlanden van de prehistorie tot heden;
2. in staat zijn de verworven kennis en inzicht toe te passen door de belangrijkste gebeurtenissen en ontwikkelingen te kunnen plaatsen in een historische en culturele context;

3. in staat zijn van een historische onderwerp op een wetenschappelijke manier te analyseren en hiervan verslag te doen.

Doelen in termen van het Europees Referentiekader taalvaardigheid:

	Propedeuse	**Bachelor**
Luisteren	B1/B2	C1
Lezen	B1/B2	C1
Gesproken interactie	B1	B2
Gesproken productie	B1	B2
Schrijven	B1	B2

Facultaire eindtermen voor de masteropleidingen

1. Masteropleiding Neerlandistiek
Afgestudeerden van de opleiding hebben de onderstaande eindkwalificaties bereikt:

Kennis en inzicht
1. ruime kennis van en verdiept inzicht in de inhoud van het vakgebied;
2. kennis van en inzicht in de speciale positie van de Neerlandistiek als discipline waarbinnen de studie van de moedertaal in al haar facetten hier in Nederland ter hand wordt genomen;
3. kennis van en inzicht in de interdisciplinaire positie van de Nederlandse taalkunde, Oudere Nederlandse letterkunde, Moderne Nederlandse letterkunde, Taalbeheersing van het Nederlands of Nederlandkunde.

Toepassing van kennis en inzicht
1. het vermogen om zelfstandig vakwetenschappelijke literatuur en bronnen te identificeren en verzamelen met behulp van traditionele en moderne technieken (heuristische vaardigheden);
2. het vermogen om zelfstandig vakwetenschappelijke literatuur en bronnen te bestuderen;
3. het vermogen om onder deskundige begeleiding een heldere en beargumenteerde probleemstelling te formuleren voor een relatief beperkt onderzoek en deze te herleiden tot overzichtelijke en hanteerbare deelproblemen.

Oordeelsvorming
1. het vermogen om vakwetenschappelijke literatuur en bronnen te beoordelen op kwaliteit en betrouwbaarheid;
2. het vermogen om constructieve kritiek te geven op onderzoeksresultaten in woord en geschrift.

Communicatie
1. het vermogen om kritiek te verwerken tot een herziening van het eigen standpunt;
2. het vermogen om onderzoeksresultaten helder en beargumenteerd uiteen te zetten in een mondeling en schriftelijk verslag dat op grote lijnen voldoet aan de criteria die het vakgebied daaraan stelt.

Leervaardigheden
De leervaardigheden die vereist zijn om een professionele training op post-Master niveau of een grotendeels of geheel autonoom PhD-traject te kunnen volgen.

In aanvulling op bovengenoemde eindtermen zijn per specialisatie de volgende eindtermen van toepassing:

A. Specialisatie Nederlandse taalkunde

Kennis en inzicht
1. ruime kennis van en verdiept inzicht in de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en –technieken en de ontwikkeling van de Nederlandse taalkunde;
2. kennis van en inzicht in de interdisciplinaire positie van de Nederlandse taalkunde.

Toepassing van kennis en inzicht
1. het vermogen tot het relatief zelfstandig uitvoeren van taalkundig onderzoek van beperkte omvang, zowel op het gebied van het hedendaagse als op dat van het oudere Nederlands, onder kritische gebruikmaking van de relevante vakliteratuur;
2. het vermogen om de taaldata deskundig te analyseren en zowel historische, geografische en sociale taalvarianten van het Nederlands als processen van taalverandering te herkennen en te beschrijven, onder kritische gebruikmaking van de relevante vakliteratuur.

B. Specialisatie Oudere Nederlandse letterkunde

Kennis en inzicht
1. ruime kennis van en verdiept inzicht in de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en –technieken en de ontwikkeling van de Oudere Nederlandse letterkunde;
2. kennis van en inzicht in de interdisciplinaire positie van de Oudere Nederlandse letterkunde.

Toepassing van kennis en inzicht
1. het vermogen tot het relatief zelfstandig uitvoeren van onderzoek van beperkte omvang op het terrein van de Nederlandse letterkunde tot de Romantiek (waarbij teksten worden bestudeerd binnen de contemporaine letterkundige en cultuurhistorische context, zowel nationaal als internationaal);
2. het vermogen om (stadia van) teksten op te sporen en zich bewust te zijn van de (eventuele) materiële bronnenproblematiek;
3. het vermogen teksten te analyseren en te interpreteren aan de hand van traditionele en moderne benaderingswijzen, onder kritische gebruikmaking van de relevante vakliteratuur.

C. Specialisatie Moderne Nederlandse letterkunde

Kennis en inzicht
1. ruime kennis van en verdiept inzicht in de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en –technieken en de ontwikkeling van de Moderne Nederlandse letterkunde;
2. kennis van en inzicht in de interdisciplinaire positie van de Moderne Nederlandse letterkunde.

Toepassing van kennis en inzicht
1. het vermogen tot het relatief zelfstandig uitvoeren van onderzoek van beperkte omvang op het terrein van de Nederlandse letterkunde vanaf de Romantiek tot heden (waarbij

teksten worden bestudeerd binnen de contemporaine letterkundige en cultuurhistorische context, zowel nationaal als internationaal);
2. het vermogen om (stadia van) teksten op te sporen en zich bewust te zijn van de (eventuele) materiële bronnenproblematiek;
3. het vermogen teksten te analyseren en te interpreteren aan de hand van traditionele en moderne benaderingswijzen, onder kritische gebruikmaking van de relevante vakliteratuur.

D. Specialisatie Taalbeheersing van het Nederlands

Kennis en inzicht
1. ruime kennis van en verdiept inzicht in de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en –technieken en de ontwikkeling van de Taalbeheersing van het Nederlands;
2. kennis van en inzicht in de interdisciplinaire positie van de Taalbeheersing van het Nederlands.

Toepassing van kennis en inzicht
1. het vermogen om een beperkt theoretisch/analytisch dan wel kwantitatief/empirisch vervolgonderzoek uit te voeren, onder kritische gebruikmaking van de relevante vakliteratuur;
2. het vermogen de gebruikelijke onderzoeksmethoden op een correcte wijze te hanteren en op grond daarvan gemotiveerde conclusies te trekken, uitmondend in adviezen over taalgebruik (ruim opgevat: van het ontwerp van aanvaardbare en begrijpelijke teksten en het gebruik van correcte en effectieve formuleringen tot de analyse en beoordeling van bepaalde typen argumenten).

E. Specialisatie Nederlandkunde

Kennis en inzicht
1. ruime kennis van en verdiept inzicht in de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en –technieken en de ontwikkeling van het gekozen afstudeertraject (Nederlandse taalkunde, Nederlandse letterkunde, Vaderlandse geschiedenis of Nederlandse kunstgeschiedenis);
2. kennis van en inzicht in de Didactiek van het Nederlands als tweede en als vreemde taal, en/of de Vertaalwetenschap.

Toepassing van kennis en inzicht
1. het vermogen tot het relatief zelfstandig uitvoeren van onderzoek van beperkte omvang op het terrein van een van de vier afstudeertrajecten van de specialisatie Nederlandkunde (Nederlandse taalkunde, Nederlandse letterkunde, Vaderlandse geschiedenis of Nederlandse kunstgeschiedenis) en daarvan verslag te doen in de vorm van een MA-scriptie waarbij het niveau C1 van het ERK voor schrijfvaardigheid bereikt wordt;
2. het vermogen om letterkundige, taalkundige of (kunst)historische bronnen te analyseren en te interpreteren aan de hand van traditionele en moderne benaderingswijzen, onder kritische gebruikmaking van de relevante vakliteratuur.

2. Masteropleiding Literary Studies

Knowledge and insight

1. MA students will be able to demonstrate knowledge of research methods that are used in the field of English/ French/German/Italian Literary Studies;
2. MA students will be able to demonstrate advanced knowledge of at least one of the fields of English/French/German/Italian Literary Studies;
3. MA students will be able to demonstrate knowledge of the fields of English/French/German/Italian Literary Studies, the connections between these subfields, and the relations with other fields of study.

Applying knowledge and insight

1. MA students will have the ability to apply critically theoretical, analytical and descriptive research methods to literature in English/ French/German/Italian;
2. MA students will be able to apply their knowledge and insight in formulating a complex research problem in the field of English/ French/German/Italian Literary Studies, and in reporting on the research done and its results.

Making judgments

1. MA students will have the ability to critically evaluate scholarly arguments and methods within the chosen subdiscipline of English/ French/German/Italian Literary Studies, and to formulate an independent critical opinion of these arguments;
2. MA students will be able to provide a critical synthesis of scholarly arguments dealing with a given issue in the chosen subdiscipline of English/ French/German/Italian Literary Studies, outlining the difference between the scientific results acquired and the problems that remain to be solved.

Communication

1. MA students will be able to give an oral presentation in English/ French/ Italian/German (CEFR level C1/2), reporting on the work outlined in *Applying knowledge and insight* (2) and *Making judgments* (1 and 2);
2. MA students will be able to write an MA thesis in English/French/German/Italian (CEFR level C1/2), on the work outlined in *Applying knowledge and insight* (2) and *Making judgments* (1 and 2):

Final CEFR levels

	Duits	**Engels**	**Frans**	**Italiaans**
Luisteren	C2	C2	C1/C2	C1
Lezen	C2	C2	C2	C1
Gesproken interactie	C1	C2	C1	B2/C1
Gesproken productie	C2	C2	C1	B2/C1
Schrijven	C1	C2	C1	C1

Learning skills

The learning abilities required to be able to follow post-master's professional training or a PhD training of a largely self-determined or autonomous nature.

3. Masteropleiding Linguistics

Graduates of the Master's Programme in Linguistics have reached the following achievement levels:

Knowledge and insight

1. thorough knowledge of the basic tenets of the theories and research methodologies of their specialisation.

Applying knowledge and insight

1. basic research skills which are adequate to carry out original research focused on primary language data;
2. the ability to write a final thesis, i.e. to establish a scientific problem independently, to describe this problem, analyse linguistic data, and arrive at an insightful and verifiable solution.

Making judgments

1. the ability to provide constructive criticism of oral and written research results and to use others' criticism for the revision of one's own point of view;
2. the ability to recognize and critically evaluate scientific paradigms in their chosen field of research.

Communication

1. the ability to communicate the achieved research results in their chosen field of research in a clear and substantiated way in an oral and written report, meeting the general criteria laid down by the field of Linguistics.

Learning skills

1. the learning abilities required to be able to follow post-master's professional training or a PhD training of a largely self-determined or autonomous nature.

Extending and deepening these general qualifications, graduates of each of the specialisations have obtained the following achievement levels.

A. Specialisation Comparative Indo-European Linguistics

Knowledge and insight

1. thorough knowledge of and in-depth insight into the comparative linguistics of the Indo-European language family and the research methods of historical-comparative linguistics;
2. profound knowledge of one Indo-European language or language family, which implies the ability to independently analyse the philological problems of this language (family).

Applying knowledge and insight

1. the ability to carry out independent historical-comparative research in the area of the reconstruction of Proto-Indo-European or in the area of the historical grammar of one of the Indo-European languages;
2. the ability to collect for this purpose scientific literature, sources and relevant linguistic data in the field of study, independently, employing traditional and modern skills;
3. the ability to independently study scientific literature and sources in the field of study and to assess them critically;
4. the ability to provide a professional analysis of the collected linguistic data, from a historical-comparative as well as a philological perspective.

B. Specialisations English, French, German and Italian Language and Linguistics

Knowledge and insight

1. the ability to demonstrate knowledge of linguistic research methods that are used in the field of English/ French/ German/ Italian language and linguistics;
2. the ability to demonstrate advanced knowledge of at least one of the subfields of English/ French/ German/ Italian language and linguistics;
3. the ability to demonstrate knowledge of the field of English/ French/ German/ Italian language and linguistics, the connections between the various subfields, and the relations with other fields of study.

Applying knowledge and insight

1. the ability to critically apply analytical and descriptive linguistic research methods to data from English/ French/ German/ Italian;
2. the ability to apply their knowledge and insight in one or more of the following ways:
3. working within existing theoretical models, applying these critically to data from English/ French/ German/ Italian;
4. conducting experimental work and providing a report on the results of these experiments;
5. carrying out descriptive fieldwork and reporting on results.

Making judgements

1. the ability to critically evaluate scientific arguments and methods within the the chosen subdiscipline of English/ French/ German/ Italian language and linguistics, and to formulate an independent critical opinion of these arguments;
2. the ability to provide a critical synthesis of scientific arguments dealing with a given issue in the chosen subdiscipline of English/ French/ German/ Italian language and linguistics, outlining the difference between the scientific results acquired and the problems that remain to be solved.

Communication

1. the ability to comprehend oral presentations and conversations in English/ French/ German/ Italian at the CEFR levels specified in table 1 below.
2. the ability to comprehend written texts in English/ French/ German/ Italian at the CEFR levels specified in table 1 below;
3. the ability to give an oral presentation in English/ French/ German/ Italian (CEFR levels specified in table 1 below), reporting on the work outlined in *Applying knowledge and insight* (2) and *Making judgments* (1 and 2);
4. the ability to write an MA thesis in English/ French/ German/ Italian (CEFR levels specified in table 1 below), on the work outlined in *Applying knowledge and insight* (2) and *Making judgments* (1 and 2).

Final CEFR levels

	English	**French**	**German**	**Italian**
Listening	C2	C1/C2	C2	C1
Reading	C2	C2	C2	C1
Spoken interaction	C2	C1	C1	B2/C1
Spoken production	C2	C1	C2	B2/C1
Writing	C2	C1	C1	C1

C. Specialisation Language and Communication

Knowledge and insight

1. profound understanding of the relationships between human communication and the structure and use of human languages;
2. thorough knowledge of prevailing theoretical approaches in the domain of language and communication;
3. insight in the possibilities of variation between human groups in practices of communication, linguistic structure and language use, and in the causes and consequences of such variation.

Applying knowledge and insight

1. the ability to analyse texts and conversations, using advanced theoretical tools;
2. the ability to analyse problems in verbal communication, including cross-linguistic communication, to identify their causes and, if relevant, to propose possible remedies, using available theoretical tools.

D. Specialisation Language Diversity of Africa, Asia and Native-America

Knowledge and insight

1. thorough knowledge of a particular language family/language area and the analytical approaches to the characteristic linguistic features in these. They are familiar with the relevant linguistic literature of that area and its culture;
2. an understanding of the typological diversity of the world's languages.

Applying knowledge and insight

1. the ability to collect and analyse primary data of a language;
2. the ability to perform a first phonological and morphological analysis of a language;
3. the ability to study syntactic phenomena in a language.

E. Specialisation Theoretical Linguistics & Cognition

Knowledge and insight

1. thorough knowledge of the prevailing linguistic theories and issues in at least one of the following fields: syntax, phonology and semantics; psycholinguistics, neurolinguistics, first or second language acquisition.

Applying knowledge and insight

1. the ability to analyse comparative linguistic data, using advanced theoretical tools;
2. the ability to apply formal models for the research and/or for modelling of linguistic phenomena;
3. the ability to apply theoretical and/or experimental tools in order to investigate the biological, neurological and psychological dimensions of linguistic processing.

Bijlage 4: Overzicht van de programma's

Bacheloropleiding Taalwetenschap

Studiejaar	Semester	Cursustitel	ALLE deelnemende docenten	Werkvorm	Niveau	EC	Aantal deeltoetsen	Toetsvormen	Algemene academische vaardigheden	Eindtermen
1	I	Kerncurriculumvak: Talen van de wereld	Mous; Van Heuven	hc	100	5	2	so	III1,2	Ia
1	I	Sociolinguïstiek	Tieken (5 + coördinatie; Mous 3; Smakman 5)	hc	100	5	12	so	I2	Ia, Ib, Iia
1	I	Morfologie	Kossmann / Kloekhorst	hc, wc	200	5		so	I2, II2,3, III4,5, 6, IV3	Ia, Ib, IIa
1	I	Taal en cultuur van de Indo-Europeanen	Kloekhorst	hc, wc	100	5		so	I2	Ia
1	I	Fonologie I	Levelt + SA	hc wc	100	5		so	I2	Ia, Ib, IIa
1	I	Taal in gebruik	Boogaar + verhagen = HC / WG = Naerssen / Boogaart	hc, wc	100	5		so	I2	Ia, Ib, IIa
						30				
1	II	Historische taalkunde	de Vaan;	hc, wc	100	5	2	so		Ia, Id, IIa
1	II	Syntaxis I	Cheng+SA	hc, wc	200	5	2	so	I2, IV1	Ia, Ib, IIa
1	II	Taalgebruik en diversiteit	Ameka; Van Naerssen	hc, wc	200	5		se	I2	Ia, Ic, IIa
1	II	Gebonden keuzeruimte*: student kiest 3 cursussen:				15				
		(Voorbereidend op Taal & Cognitie in BA 2+)								
1	II (blok IV)	Psycholinguïstiek	Schiller	hc, wc	200	-5		so	I2	A-Ia
1	II (blok III)	Experimentele Fonetiek	Van Heuven	hc, wc	200	-5		so, mp	I2, II2	A-Ia
		(Voorbereidend op Taalbeschrijving in BA 2+)								
1	II (blok III)	Structuurcursus niet-westerse taal	Van der Kerke	hc	200	-5	1	so	II1, III, IV	Ib, D-Ib

Studiejaar	Semester	Cursustitel	ALLE deelnemende docenten	Werkvorm	Niveau	EC	Aantal deeltoetsen	Toetsvormen	Algemene academische vaardigheden	Eindtermen
1	II	Klanken van de wereld	Kossmann + SA	wc	200	-5	2	so, mt	I2, IV	Ib, D-Ia,Ib,IIa
1	II	Woord en betekenis	Ameka + INL	hc	200	-5	2	so, sw	I, III1-5, IV	Ib, D-Ib
		(Voorbereidend op Viet in BA 2+)								
1	II	Litouws	De Vaan	wc	200	-5	2	so, mp	I2, II2	Ic
I	II	Klanken van de wereld	Kossmann + SA	wc	200	-5		so, mt	I2, IV	Ib, D-Ia,Ib,IIa
1	II	Gotisch	van Beek	wc	200	-5		so, mp	I2, II2	Ic
		(Voorbereidend op Taal en Communicatie in BA 2+)								
1	II	Argumentatieve en retorische analyse	Jansen+vacature	hc, wc	200	-5		so, mp	I2, II2	B-Ia
1	II	Norm en Taal	Van Santen e.a.	hc, wc	200	-5		so, mp	I2, II2	B-Ia
1	II	Rapporteren over onderzoek	Fagel	hc, wc	200	-5				
						30				
		Taalwetenschap Nieuw								
		Taalwetenschap Oud								

De cursussen fungeren als volgt als nadere oriëntatie op de trajecten	
Psycholinguïstiek	Taal en Cognitie
Experimentele fonetiek	Taal en Cognitie
Klanken van de wereld	VIET, Taalbeschrijving
Woord en betekenis	Taalbeschrijving
Structuurcursus niet-westerse taal	Taalbeschrijving
Litouws	VIET
Gotisch	VIET
Argumentatieve en retorische analyse	Taal en Communicatie
Norm en taal	Taal en Communicatie
Rapporteren over onderzoek	Taal en Communicatie
Studenten kunnen in het tweede jaar doorstromen naar een traject als zij ten minste één cursus uit bovenstaande lijst op het gebied van dat traject hebben gevolgd.	
Voor sommige trajecten geldt dat de andere cursus(sen) op dat gebied dan verplicht worden gesteld in de trajectgebonden keuzeruimte van het tweede jaar:	
Taal en Cognitie: zowel Psycholinguïstiek als Experimentele Fonetiek moeten deel uitmaken van het gevolgde programma;	
Taal en Communicatie: zowel Argumentatieve en retorische analyse als Norm en taal of Rapporteren over onderzoek moeten deel uitmaken van het gevolgde programma;	

Studiejaar	Semester	Cursustitel	ALLE deelnemende docenten	Werkvorm	Niveau	EC	Aantal deeltoetsen	Toetsvormen	Algemene academische vaardigheden	Eindtermen
2	I	*Track Taal en Cognitie*						so	I2	
2	I	Semantiek 1	Cremers	hc	100	5		so	I2	A-Ib
2	I	Taalverwerving	Levelt	hc	200	5				A-Ia
2	I	Neurolinguistiek	Schiller	hc	200	5		so	I2	A-Ia
2	I	Analyse en synthese van spraak	Pacilly	wc	200	5				IIb, A-Ia,Ib
2	I	Syntaxis II	Cheng	hc	300	5				A-Ib,IIa
2	I	Wetenschapsfilosofie				5				
2	I	*Track Taal en Communicatie*						so	I2	
2	I	Tekst genres	Kossmann	wc	300	5		so	I2	B-Ia,Ib,Ic
2	I	Stilistiek van het Nederlands	Onder andere: De Jong / Verhagen	hc, wc	300	5				B-Ia,Ib,Ic
2	I	Wetenschapsfilosofie				5				
2	I	Traject gebonden keuzeruimte				15				
2	I	*Track Taalbeschrijving*						so	I2	
2	I	Beschrijvende taalkunde	Crevels			5	3	so	I2	D-Ia,Ib,IIa
2	I	Taal, geschiedenis en taalgeschiedenis	Kossmann			5	2			Ic
2	I	Wetenschapsfilosofie				5				
2	I	Traject gebonden keuzeruimte				15				
2	I	*Track VIET*								
2	I	Indo-Europees I	Van Beek	hc, wc	200	5		so	I2	C-Ia,Ic,Id
2	I	Hettitisch	Kloekhorst	wc	200	5				C-Ic,Ie,IIa
2	I	Grieks	[GLTC]	wc	200	10				C-Ic,Ie,IIa
2	I	Vedisch Sanskrit	Lubotsky	hc	200	5				C-Ic,Ie,IIa
2	I	Wetenschapsfilosofie				5				
2	II	*Track Taal en Cognitie*								
2	II	Fonologie II	Claartje Levelt	hc, wc	300	5		so		A-Ib,IIa
2	II	Semantiek II	Crit Cremers	hc, wc	200	5		so	I2, IV1	A-Ib
2	II	Computationele Taalkunde	Crit Cremers	hc, wc	200	5		se	I2	AIc
2	II	Werkgroep Taal en Cognitie	Claartje Levelt, Niels Schiller	wc	400	5				IIb,IIIa
2	II	Traject gebonden keuzeruimte				10				

Studiejaar	Semester	Cursustitel	ALLE deelnemende docenten	Werkvorm	Niveau	EC	Aantal deeltoetsen	Toetsvormen	Algemene academische vaardigheden	Eindtermen
2	II	*Track Taal en Communicatie*								
2	II	Taalkunde en retorica	Verhagen	hc, wc	300	5		so, mp	I2, II2	B-Ia, Ib
2	II	Tekst en gesprek analyse	Naerssen / Boogaart	hc, wc	300	5				B-Ia,Ib, Iia, Iib
2	II	Traject gebonden keuzeruimte				15				
2	II	Traject gebonden cursus				5				
2	II	*Track Taalbeschrijving*								
2	II	Beschrijvende taalkunde II	Engelenhoven / Mous			5		so, mp	I2, II2	D-Ia,Ib,IIa
2	II	Antropologische taalkunde	Ameka			5				D-Ia,Ib,IIa
2	II	Taaltypologie	Klamer			5				D-Ia,Ib
2	II	Traject gebonden keuzeruimte				15				
2	II	*Track VIET*								
2	II	Indo-Europees II	van Beek	hc, wc	300	5		so, mp	I2, II2	C-Ia,Ic,Id
2	II	De Indo-Europeanen en hun wereld	van Beek / Kloekhorst	hc	300	5				C-Ia,Ic,Ie
2	II	Historische grammatica van het Anatolisch	Kloekhorst	hc, wc	300	5				C-Ia,Ic,Ie
2	II	Sanskrit II	Bisschop [Indologie]	wc	200	10				C-Ic,Ie,IIa
2	II	Traject gebonden cursus				5				

		Keuze vakken voor Taal en Cognitie track	
	II	Taaltypologie	
	II	Topics in Tweedetaalverwerving	
	II	Psycholinguistiek	
	II	Experimentele fonetiek	
	II	Structuur niet-westerse taal	
	II	Klanken van de wereld	
		Keuze ruimte voor Taal en Communicatie track:	
		bedoeld om een samenhangend pakket cursus op	
		het gebied van taal en cultuur.	

		Keuzecursus voor Taal en Communicatie track :	
		Argumentatieve en retorische analyse	
		Norm en Taal	
		Rapporteren over onderzoek	
		Logica	
		Taalfilosofie	
		Keuzevakken voor Indo-Europese track:	
	II	Proto-Romance grammar II	Ligorio
	II	Onomastics / Naamkunde	Quak
		Toelichting 1:	
		Wij hebben de trajectgebonden keuzeruimte van 15 EC naar 10 EC veranderd.	
		Computationele taalkunde stond oorspronkelijk als een van de keuzen als semantiek III.	
		Om de werkgroep taal en spraaktechnologie betere achtergrond te geven, is het noodzakelijk dat studenten computationele taalkunde doen.	

Bachelor Taalwetenschap oude stijl

Studiejaar	**Semester**	**Cursustitel**	**ALLE deelnemende docenten**	**Werkvorm**	**Niveau**	**EC**	**Aantal deeltoetsen**	**Toetsvormen**	**Algemene academische vaardigheden**	**Eindtermen**
3	I	Werkgroep Vorm & Betekenis	Cheng / Cremers	wg	400	10	3	pr, sw	III1-6, IV2	IIa
3	I	Keuzeruimte				15				
3	I	BA-eindwerkstuk			400	5		sw	III1-6	IIa,IIb,IIc
						30				

Studiejaar	Semester	Cursustitel	ALLE deelnemende docenten	Werkvorm	Niveau	EC	Aantal deeltoetsen	Toetsvormen	Algemene academische vaardigheden	Eindtermen
3	II	Werkgroep Taal & Spraaktechnologie	Cremers / Van Heuven	wg	400	10	2	sw	III1-6, IV2	IIc
3	II	Keuzeruimte				15				
3	II	BA-eindwerkstuk			400	5		sw	III1-6	IIa,IIb,IIc
						30				

Bachelor Vergelijkende Indo-Europese Taalwetenschap oude stijl

Studiejaar	Semester	Cursustitel		Werkvorm	Niveau	EC	Aantal deeltoetsen	Toetsvormen	Algemene academische vaardigheden	Eindtermen
3	I	Vedisch Sanskrit		wc	300	5		se		III.i
3	I	Lectuur Vedische teksten I		wc	400	5		sw		III.ii
3	I	Werkcollege scriptievoorbereiding		wc	400	5		sw		II.i, II.iv
3	I	Keuzeruimte				15				
						30				
3	II	Lectuur Vedische teksten II		wc	400	5		sw		III.i, III.ii, II.ii
3	II	BA-eindwerkstuk		zs	400	10		sw		
3	II	Keuzeruimte				15				
						30				
		Keuzevakken								
	I	Proto-Romance grammar I		wc	300	5				III.ii
	I	Introduction to Old Germanic Languages		wc	300	5				III.ii
	II	Proto-Romance grammar II		wc	400	5				III.ii
	II	Onomastics/Naamkunde		wc	300	5				III.ii

Bacheloropleiding Duitse taal en cultuur

		Niveau	EC
Studiejaar 1 semester 1	De Duitse taal: fundament I	100	10
	Duitstalige literatuur in context (20/21e eeuw)	100	5
	Inleiding Literatuurwetenschap	100	5
	Inleiding Taalwetenschap	100	5
	Inleiding Historische wetenschappen	100	5
			30
Studiejaar 1 semester 2	De Duitse taal: fundament II	200	5
	Duitstalige literatuur in context (1815-1945)	200	5
	Duitsland cultuurwetenschappelijk	200	10
	De Duitse taal in de loop van de tijd	200	5
	Leeslijst	200	5
			30
Studiejaar 2 semester 1	De Duitse taal: verdieping I	200	5
	Duitstalige literatuur in context (750-1700)	200	5
	Keuzeruimte		15
	Wetenschapsfilosofie	200	5
			30
Studiejaar 2 semester 2	De Duitse taal: verdieping II	300	5
	Duitstalige literatuur in context (1700-1815)	300	5
	Taal, denken, werkelijkheid	300	5
	Keuzeruimte		15
			30
Studiejaar 3 semester 1	Verplicht buitenlandverblijf		30
	Voor studenten die niet naar het buitenland gaan cq. schakelaars:		
	Taalvaardigheid	400	5
	Annäherungen an Kafka	400	5
	Erzählungen der deutschen Romantik blok 2	400	5
	Nibelungenlied Rezeption	400	10
			30
Studiejaar 3 semester 2	Keuzevakken:	400	20
	Theorie en experiment	400	10
	Hauptseminar	400	10
	Scriptieseminar	400	0
	BA Scriptie	400	10
			30

Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur

Programmaoverzicht voltijdopleiding Engelse taal en cultuur

		Niveau	EC
Studiejaar 1 semester 1	Filologie 1: Introduction to Middle English Language and Literature	100	5
	Literatuur 1A: Introduction to Literary Studies in English	100	10
	Literatuur 1B: The Classical and Christian Legacies	100	5
	Taalkunde 1: The Phonetics of English	100	5
	Taalvaardigheid 1: From Scratch to Script	100	5
			30
Studiejaar 1 semester 2	Filologie 2: Introduction to Old English Language and Literature	100	10
	Literatuur 2: English Literature 1550-1700	200	5
	Taalkunde 2: The Syntax of English	100	10
	Taalvaardigheid 2: From Ash to Afficate	100	5
			30
Studiejaar 2 semester 1	Filologie 3: History of the English Language	300	5
	Literatuur 3B: British Literature: Eighteenth Century	300	5
	of: Literatuur 3A: The American Renaissance	300	5
	Taalvaardigheid 3: Academic Vocabulary in Use	300	5
	Keuzeruimte		15
			30
Studiejaar 2 semester 2	Literatuur 4B: The British Literature: Nineteenth Century	300	5
	of: Literatuur 4A: The Age of Realism	300	5
	Taalkunde 4: Phonology: English syllables and words	300	5
	Taalvaardigheid 4: Professional Vocabulary in Use	300	5
	Keuzeruimte		15
			30
Studiejaar 3 semester 1	Philology 5: a. Old English Literature and Culture b. Middle English Literature and Culture c. History of the English Language (Shakespeare and Early Modern English)	400	5
	Literature 5: a. American Literature 1917-9/11 b. Anglo-American Modernism c. Literary Theories	400	10
	Linguistics 5: a. Introduction to English Generative Syntax b. The Phonology and Phonetics of English c. Introduction to English Morphology	300	5
	Language Acquisition 5: Introduction to Sociolinguistics, Second Language Acquisition and Stylistics	400	5
	Kerncurriculum: Grote Boeken	200	5
			30
Studiejaar 3 semester 2	Philology 5: a. Old English Literature and Culture b. Middle English Literature and Culture c. History of the English Language (Shakespeare and Early Modern English)	400	5

		Niveau	EC
	Literature 6: a. Contemporary Literature b. Introduction to Shakespeare c. Anglo-American Film	400	10
	Linguistics 6: a. Advanced English Generative Syntax b. Advanced English Generative Phonology c. Introduction to English Semantics	 400 400 300	5
	Language Acquisition 6: From Script to Print	400	5
	Kerncurriculum: Wetenschapsfilosofie	200	5
	BA Scriptie	400	10
			30

Programmaoverzicht deeltijdopleiding Engelse taal en cultuur

	Semester 1	**Niveau**	**EC**
Studiejaar 1 semester 1	Filologie 1: Introduction to Middle English Language and Literature	100	5
	Literatuur 1A: Introduction to Literary Studies in English	100	10
	Literatuur 1B: The Classical and Christian Legacies	100	5
	Taalvaardigheid 1: From Scratch to Script	100	5
			25
Studiejaar 1 semester 2	Literatuur 2: English Literature 1550-1700	200	5
	Taalkunde 2: The Syntax of English	100	10
	Taalvaardigheid 2: From Ash to Afficate	100	5
			20
Studiejaar 2 semester 1	Taalkunde 1: The Phonetics of English	100	5
	Literatuur 3B: British Literature: Eighteenth Century	300	5
	of: Literatuur 3A: The American Renaissance	300	5
	Taalvaardigheid 3: Academic Vocabulary in Use	300	5
			15
Studiejaar 2 semester 2	Filologie 2: Introduction to Old English Language and Literature	100	10
	Literatuur 4B: The British Literature: Nineteenth Century	300	5
	of: Literatuur 4A: The Age of Realism	300	5
	Taalvaardigheid 4: Professional Vocabulary in Use	300	5
			20
Studiejaar 3 semester 1	Filologie 3: History of the English Language	300	5
	Minor		15
			20
Studiejaar 3 semester 2	Taalkunde 4: Phonology: English syllables and words	300	5
	Minor		15
			20
Studiejaar 4+5 ** semester 1	Philology 5: Middle English Literature and Culture	400	5
	Literature 5: American Literature 1917-9/11	400	10
	Literature 5: Anglo-American Literature	400	10
	Linguistics 5: Introduction to English Generative Syntax	300	5
	Linguistics 5: Introduction to English Morphology	300	5
	Language Acquisition 5: Introduction to Sociolinguistics, Second Language Acquisition and Stylistics	400	5
	Wetenschapsfilosofie	200	5
			20 +10
Studiejaar 4 semester 2	Philology 6: Old English Literature and Culture	400	5
	Philology 6: Shakespeare and Early Modern English	400	5

	Semester 1	Niveau	EC
	Literature 6: Contemporary Literature	400	10
	Linguistics 6: Introduction to English Semantics	300	5
	Language Acquisition 6: From Script to Print	400	5
			20
Studiejaar 5 semester 1	BA eindwerkstuk		10
			10

** waarvan 20 EC in jaar 4 semester 1 wordt gevolgd en 10 EC in jaar 5 semester 1.

Bacheloropleiding Franse taal en cultuur

		Niveau	EC
Studiejaar 1 semester 1	Schriftelijke taalvaardigheid I	B1	5
	Mondelinge taalvaardigheid I	B1	5
	Franse taalkunde I	100	5
	Inleiding Franse letterkunde I	100	5
	De erfenis van Trajanus	100	5
	Inleiding literatuurwetenschap	100	5
			30
Studiejaar 1 semester 2	Schriftelijke taalvaardigheid II	B2	5
	Mondelinge taalvaardigheid II	B2	5
	Romaanse taalkunde	100	5
	Inleiding Franse letterkunde II	200	5
	Middeleeuwen I	100	5
	Histoire & Civilisation I	100	5
			30
Studiejaar 2 semester 1	*Renaissance-classicisme*	300	5
	Taalkunde III	300	5
	Mondelinge taalvaardigheid III	C1	5
	Franse taalkunde II	200	5
	Dissertation	300	5
	Séminaire: kies uit a. Juridisch Frans (cultuurkunde) b. Economisch Frans (cultuurkunde) c. Algerijnse franstalige literatuur van de 20e en 21e eeuw	 300 300 400	5
			30
Studiejaar 2 semester 2	*Actualités-Francophonie*	400	5
	Taalkunde IV	400	5
	Schriftelijke taalvaardigheid III	C1	5
	Histoire & Civilisation II	300	5
	Wetenschapsfilosofie	200	5
	Séminaire: kies uit a. Taalkunde (*à préciser*) b. *La France au miroir du Maghreb et du Levant* (cultuurkunde) c. *Le roman du XXIe siècle* (letterkunde)	 400 400 400	5
			30
Studiejaar 3 semester 1	*Renaissance-classicisme* (alternerend onderdeel, zie studiejaar 2)[7]	300	5
	Taalkunde III (alternerend onderdeel, zie studiejaar 2)	300	5
	BA-eindwerkstuk (onderzoek)	400	5
	Keuzeruimte (1e deel)		15
			30
Studiejaar 3 semester 2	*Actualités-Francophonie* (alternerend onderdeel, zie studiejaar 2)	400	5
	Taalkunde IV (alternerend onderdeel, zie studiejaar 2)	400	5
	Bacheloreindwerkstuk (uitwerking)	400	5
	Keuzeruimte (2e deel)		15
			30

[7] Alternerend met: *Lumière & Romantisme, Littérature* 1850-1945, *Littérature* 1945-1980 en Middeleeuwen II.

Bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur

		Niveau	EC
Studiejaar 1 semester 1	Italiaans: Taalvaardigheid Ia	100	5
	Italiaans: Taalvaardigheid Ib	100	5
	Italiaans: Het Italië van pausen, keizers en steden (cultuurkunde)	100	5
	Italiaans: Inleiding tot de klassieke Italiaanse letterkunde	100	5
	Italiaans: De erfenis van Trajanus	100	5
	Inleiding literatuurwetenschap	100	5
			30
Studiejaar 1 semester 2	Italiaans: Taalvaardigheid Ic	100	5
	Italiaans: Taalvaardigheid Id	100	5
	Italiaans: Het moderne Italië (cultuurkunde)	100	5
	Italiaans: Moderne Italiaanse letterkunde	200	5
	Romaanse taalkunde	200	5
	Italiaanse taalkunde I	200	5
			30
Studiejaar 2 semester 1	Italiaans: Taalvaardigheid IIa	200	5
	Italiaans: Taalvaardigheid IIb	200	5
	Grammatica storica e storia della lingua italiana	300	5
	Poesia italiana	300	5
	Novecento – capolavori della letteratura e del cinema	300	5
	Wetenschapsfilosofie	200	5
			30
Studiejaar 2 semester 2	Italiaans: Taalvaardigheid IIc	200	5
	Italiaans: Taalvaardigheid IId	200	5
	La lingua e la cultura italiana oggi	300	5
	Linguistica italiana. L'italiano contemporaneo: usi e strutture	300	5
	La tradizione novellistica	300	5
	Dante poeta del mondo medievale	300	5
			30
Studiejaar 3 semester 1	*Traduzione italiano-olandese*	300	5
	L'italiano in musica	300	5
	BA-eindwerkstuk: *L'interazione orale per scopi accademici e la stesura della tesi*	400	5
	Keuzeruimte (1e deel)		15
			30
Studiejaar 3 semester 2	*Linguistica italiana. L'italiano contemporaneo: usi e strutture*	300	5
	Bacheloreindwerkstuk (uitwerking)	400	5
	Keuzeruimte (2e deel)		15
	Gebonden keuzevak: a. *La tradizione epica e cavalleresca* b. *L'italiano dell'economia e del commercio* (alternerend met *L'Italiano per gli insegnanti*	 300 300	5
			30

Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur

		Niveau	EC
Studiejaar 1 semester 1	Vorm en betekenis in het Nederlands	100	5
	Taalverleden van het Nederlands	100	5
	Taal in gebruik	100	5
	Inleiding Nederlandse letterkunde van de Middeleeuwen	100	5
	Basisapparaat en cultuurgeschiedenis	100	5
	Kerncurriculum: Inleiding literatuurgeschiedenis	100	5
			30
Studiejaar 1 semester 2	Taalverwantschap en taalverandering	200	5
	Rapporteren over onderzoek	200	5
	Argumentatieve en retorische analyse	200	5
	Inleiding Nederlandse letterkunde van de Vroegmoderne Tijd	100	5
	Analyse en interpretatie van proza en poëzie	100	5
	Inleiding Moderne Nederlandse letterkunde	100	5
			30
Studiejaar 2 semester 1	Stilistiek	300	5
	Woord en Zin	300	5
	Presenteren en presentatieonderzoek	200	5
	Taalverandering en taalvariatie	300	5
	Onderzoeksvragen	300	5
	Aspecten moderne Nederlandse letterkunde	200	5
			30
Studiejaar 2 semester 2	Klassieke en moderne retorica	200	5
	Norm en taal	300	5
	Nederlandse literatuur in internationaal verband	300	5
	Boek en tekstcultuur	200	5
	Keuze uit: a. Geschiedenis en praktijk van het taalkundig bedrijf b. Onderzoeksmethoden Taalbeheersing c. Editiewetenschap	 300 300 300	5
	Accentgroep naar keuze (zie lijst onder tabel)	400	5
			30
Studiejaar 3 semester 1	Accentgroep naar keuze	300/400	5
	Keuze uit: a. Accentgroep naar keuze b. Tentamen accent	 300/400 400	5
	Keuzeruimte		15
	Kerncurriculum: Wetenschapsfilosofie	200	5
			30
Studiejaar 3 semester 2	Keuze uit: a. Accentgroep naar keuze b. Tentamen accent	 300/400 400	5
	Keuzeruimte		15
	BA-eindwerkstuk	400	10
			30

Lijst accentgroepen:

- Van sms-taal tot verkavelingsvlaams: veranderingen in het Nederlands vroeger en nu (Sociolinguistiek modern & historisch)
- Zin & Tekst
- Letterkunde 19e eeuw

- Theorie en praktijk van het debat
- Thema's in de argumentatietheorie
- Werkgroep Middeleeuwen en Vroegmoderne Tijd
- Letterkunde na 1900
- Recente romans
- Zuid-Afrikaanse letterkunde
- Taalkunde & retorica
- Tekstontwerp en persuasieonderzoek
- Werkgroep Middeleeuwen
- Werkgroep Vroegmoderne Tijd
- Kinder- en jeugdliteratuur

Bacheloropleiding Nederlandkunde

		Niveau	EC
Studiejaar 1 semester 1	*Language acquistion* 1A, Taalverwerving I	100	15
	Art history of the Netherlands A, Cultuurgeschiedenis I	100	10
	Introduction to Dutch Studies	100	5
			30
Studiejaar 1 semester 2	Spreken/luisteren 1B, Taalverwerving I	200	5
	Lezen/woordenschat 1B, Taalverwerving I	200	5
	Schrijven 1B, Taalverwerving I	200	5
	Taalanalyse, Taalwetenschap I	200	5
	Cultuur en maatschappij van Nederland, Cultuurgeschiedenis I	200	10
			30
Studiejaar 2 semester 1	Geschiedenis van het Nederlands, Taalwetenschap II	200	5
	Woordenschat/schrijven, Taalvaardigheid II	300	5
	Grammatica, Taalvaardigheid II	300	5
	Mondelinge communicatietechnieken, Taalvaardigheid II	300	5
	Inleiding in de Nederlandse geschiedenis 1, Cultuurgeschiedenis II	200	5
	Inleiding in de Nederlandse letterkunde 1, Cultuurgeschiedenis II	200	5
			30
Studiejaar 2 semester 2	Grammatica/schrijven, Taalvaardigheid II	300	5
	Analyse literaire teksten, Taalvaardigheid II, Cultuurgeschiedenis II	300	5
	Inleiding linguïstiek, Taalwetenschap II	200	5
	Methoden en technieken van letterkundig, taalkundig en (kunst)historisch onderzoek	300	5
	Inleiding in de Nederlandse geschiedenis 2, Cultuurgeschiedenis II	200	5
	Inleiding in de Nederlandse letterkunde 2, Cultuurgeschiedenis II	200	5
			30
Studiejaar 3 semester 1	Kerncurriculumvak naar keuze (afhankelijk van de gekozen specialisatie)	100	5
	Inleiding tweedetaalverwerving	200	5
	Woordenschat/schrijven/grammatica, Taalvaardigheid III	400	10
	Grammatica, Taalvaardigheid II		15
			30
Studiejaar 3 semester 2	Wetenschapsfilosofie	100	5
	Topics in tweedetaalverwerving		
	Keuzeruimte		15
	BA-eindwerkstuk	400	10
			30

Masteropleiding Neerlandistiek

De specialisatie bestaat uit 20 EC scriptie, 20 EC vakken binnen de specialisatie, 10 EC in het verlengde van de specialisatie en 10 EC vrije keuzeruimte. De vakken in de schema's zijn (keuze)vakken die binnen de specialisatie gegeven worden.

Specialisatie Nederlandse Taalkunde

		Niveau	EC
Semester 1	Pragmatiek en grammatica: de sturende kracht van taal	500	10
	Brieven als buit: gekaapte brieven als toegang tot 'gewone taal'	500	10
	Nederlands als tweede taal	500	10
Semester 2	*Construction grammar and evolutionary linguistics*	500	10
	Historische linguïstiek: terug naar de bronnen	500	10

Specialisatie Oudere Nederlandse Letterkunde

		Niveau	EC
Semester 1	Allegorie	500	10
Semester 2	Mediëvisme en oriëntalisme bij Louis Couperus	500	10

Specialisatie Moderne Nederlandse Letterkunde

		Niveau	EC
Semester 1	Intertekstualiteit bij Nijhoff	500	10
	Migrantenauteurs in Azië	500	10
Semester 2	Mediëvisme en oriëntalisme bij Louis Couperus	500	10
	Mastergroep (onderwerp nader te bepalen)	500	10
	De veelzijdige Arnon Grunberg	500	10

Specialisatie Taalbeheersing van het Nederlands

		Niveau	EC
Semester 1	Pragmatiek en grammatica: de sturende kracht van taal	500	10
	Strategische presentatie van argumentatie	500	10
	Retorisch vuurwerk in politiek Den Haag	500	10
	Het politieke debat	500	10
Semester 2	Argumentatieve en retorische praktijken	500	10

Specialisatie Neerlandistiek

		Niveau	EC
Semester 1	Didactiek van het Nederlands als tweede taal I	400	10
	Migrantenauteurs in Azië	500	10
	Nederlands als tweede taal	500	10
Semester 2	Vertaalwetenschap	500	10
	MA-thesis	600	20

Masteropleiding Literary Studies

German Literature and Culture

Studiejaar	Semester	Cursustitel	ALLE deelnemende docenten	Studiegids nummer	Werkvorm	Niveau	EC	Status	Toets vormen	Eindtermen
1	I	Heiner Müller en Shakespaere	Visser, A.	5204IGE04	hc,wc	500	10	v	pr, pa, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
Choose two of the following three:										
1	I	Erzählungen der deutschen Romantik (Blok 2)	Gille, K.F.	5204IGE01	hc,wc	500	10	v	pr, pa, mt	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
1	I	Nibelungenlied: Rezeption	Jacobs, J.G.A.M.	5204IGE03	hc, wc	500	10	v	pr, pa, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
1	I	Annäherungen an Kafka	Crauwels, G.M.L.	5204IGE02	hc, wc	500	10	v	pr, pa, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
							30			
1	II	Thesis MA Literary Studies	Diverse docenten			600	20	v	pr, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 3a, 3b, 4b, 5a
Choose one of the following three:										
1	II	Postdramatisch theater? Heiner Müller en Elfriede Jelinek	Visser, A.	5204IGE05	hc,wc	500	10	v	pr, pa, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
1	II	Elective MA Literary Studies			hc,wc	500	10	v	pr, pa, mt	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
1	II	Elective: Exiles and Modernism: European and Mexican Emigré Writers and Artists in Southern California	Marcus, K.	5224KNA4	hc, wc	500	10	v	pr, pa, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
							30			

English Literature and Culture

Studiejaar	Semester	Cursustitel	ALLE deelnemende docenten	Studiegids nummer	Werkvorm	Niveau	EC	Status	Toets vormen	Eindtermen
Choose three of the following five:										
1	I	James Joyce as a European writer	Liebregts, P.T.M.G.	5204IEN05	hc,wc	500	10	v	pr, pa, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
1	I	Unattempted Yet in Prose or Rhyme: Paradise Lost in Context	Dijkhuizen, J.F. van	5204IEN01	hc,wc	500	10	v	pr, pa, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
1	I	The World of Beowulf	Bremmer, R.H.	5204IEN02	hc,wc	500	10	v	pr, pa, mt	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
1	I	Short stories in English, 1870-1960	Newton, M.S.	5204IEN03	hc, wc	500	10	v	pr, pa, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b
1	I	Working Through 9/11: Literature, Film, and Memorial Culture in the Shadow of No Towers	Kardux, J.C.	5224KNA2	hc, wc	500	10	v	pr, pa, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
							30			
1	II	Thesis MA Literary Studies	Diverse docenten			600	20	v	pr, pa, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 3a, 3b, 4b, 5a
Choose one of the following six:										
1	II	Beauty and the Beast: Late 19thC Prose Fiction	Tigges, W.	5204IEN06	hc,wc	500	10	v	pr, pa, mt	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
1	II	Revolt and Religion in Late Medieval England	Bremmer, R.H.	5204IEN07	hc,wc	500	10	v	pr, pa, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
1	II	Spirit Matters: the Appeal, Form and Function of Supernatural Fiction	Leeuwen, E.J. van	5204IEN08	hc,wc	500	10	v	sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b
1	II	Odesseys of Homer: Appropriations of the Iliad and Odyssey in 21st-century English culture	Liebregts, P.T.M.G.	5204IEN09	hc,wc	500	10	v	pr, pa, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
1	II	Migration Matters: (Im)migration, Memory, and Identity in American Literature and Film	Kardux, J.C.	5224KNA3	hc, wc	500	10	v	pr, pa, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
1	II	Elective: Exiles and Modernism: European and Mexican Emigré Writers and Artists in Southern California	Marcus, K.	5224KNA4	hc, wc	500	20	v	pr, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
							30			

French Literature and Culture

Studiejaar	Semester	Cursustitel	ALLE deelnemende docenten	Studiegids nummer	Werkvorm	Niveau	EC	Status	Toets vormen	Eindtermen
1	I	Montaigne européen	Smith, P.J.	5204IFR04 W	hc, wc	500	10	v	pr, pa, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b
1	I	Samuel Beckett aujourd'hui	Houppermans, J.M.M.	5204IFR01	hc, wc	500	10	v	pr, pa, mt	1a, 1b, 1c, 2a, 2b
1	I	Elective MA Literary Studies			hc, wc	500	10	v		1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
							30			
1	II	Thesis MA Literary Studies	Diverse docenten		hc, wc	500	20	v	pr, pa, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 3a, 3b, 4b, 5a
Choose one of the following four:										
1	II	Molière	Smith, P.J.	5204IFR02	hc, wc	500	10	v	pr, pa, mt	1a, 1b, 1c, 2a, 2b
1	II	Langue et signe. Introduction à l'ancien français et à la transmission du texte médiéval	Szirmai, J.C.	5204IFR03	hc, wc	500	10	v	pr, pa, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b
1	II	Politiques linguistique et culturelle de la France dans le monde arabe (1930-1970)	Sanchez, K.M.J.	5194KFR04	hc, wc	500	10	v		1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
1	II	Elective MA Literary Studies			hc, wc	500	10	v	pr, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
							30			

Italian Literature and Culture

Studiejaar	Semester	Cursustitel	ALLE deelnemende docenten	Studiegids nummer	Werkvorm	Niveau	EC	Status	Toets vormen	Eindtermen
1	I	Tutorial Italian (Literary Studies)		5204IIT03	hc, wc	500	10	v	pr, pa, sw	1a, 1c, 4a
1	I	Letteratura al femminile	Heijkant, M.J.J.P.	5204IIT01	hc, wc	500	10	v	pr, pa, mt	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
1	I	Elective MA Literary Studies			hc, wc	500	10	v		1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
							30			
1	II	Thesis MA Literary Studies			hc, wc	600	20	v	pr, pa, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 3a, 3b, 4b, 5a
Choose one of the following two:										
1	II	Il pensiero politico di Machiavelli (blok 3)	Heck, P.A.W. van	5204IIT02	hc,wc	500	10	v	pr, pa, mt	1a, 1b, 1c, 2a, 2b
1	II	Storia della lingua italiana attraverso i testi	Di Felice, C.	5604M1	hc, wc	500	10	v	pr, pa, sw	1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 4a
							30			

Masteropleiding Linguistics

Specialisation: Comparative Indo-European Linguistics

Students take eight 5 EC courses (or equivalent), as follows:	
Course 1:	Advanced Readings in Indo-European Linguistics I (5194VCI01Y)
Course 2:	Advanced Readings in Indo-European Linguistics II (5194VCI08Y)
Courses 3 and 4:	Either: Indo-European Phonology and Morphology I: Phonology (5194KCI02Y) and Indo-European Phonology and Morphology II: Morphology (5194KCI11Y) (the admissions committee may require that a student follow these courses) or: any other two 5 EC courses or one 10 EC course offered within the MA Linguistics
Courses 5 and 6:	Any two courses from Vedic Sanskrit (5194KCI03Y), Hittite (5194KCI04Y), Introduction to Old Germanic (5194KCI05Y), Introduction to the Ancient Greek Dialects (5194KCI06Y), Proto-Romance Grammar I: Phonology (5194KCI07Y), Gothic (5194KCI09Y), Lithuanian (5194KCI10Y), Old High German (5194KCI12Y), Historical Grammar of the Anatolian Languages (5194KCI13Y), Proto-Romance Grammar II: Morphology (5194KCI14Y)
Courses 7 and 8:	Any two 5 EC courses or one 10 EC course offered within the MA Linguistics, or a course or courses on a linguistic subject taught in another MA

Studiejaar	Semester	Cursustitel	Alle deelnemende docenten	Studiegids nummer	Werkvorm	Niveau	EC	Status	Afstudeerrichting	Gedeeld onderwijs met	Voertaal
MA 1	I	Advanced Readings in Indo-European Linguistics I	Lubotsky, Kloekhorst	5194VCI01Y	wc	500	5	V	CIEL		English
MA 1	I	Indo-European Phonology and Morphology I: Phonology	van Beek	5194KCI02Y	wc	500	5	K	CIEL	BA TW	English
MA 1	I	Vedic Sanskrit	Lubotsky	5194KCI03Y	wc	500	5	K	CIEL	BA TW	English
MA 1	I	Hittite	Kloekhorst	5194KCI04Y	wc	500	5	K	CIEL	BA TW	English
MA 1	I	Introduction to Old Germanic	Quak	5194KCI05Y	wc	500	5	K	CIEL	BA TW	English
MA 1	I	Introduction to the Ancient Greek Dialects	van Beek	5194KCI06Y	wc	500	5	K	CIEL	BA TW	English
MA 1	I	Proto-Romance Grammar I: Phonology	Ligorio	5194KCI07Y	wc	500	5	K	CIEL	BA TW	English
MA 1	II	Advanced Readings in Indo-European Linguistics II	Lubotsky, Kloekhorst	5194VCI08Y	wc	600	5	V	CIEL		English
MA 1	II	Gothic	Kloekhorst	5194KCI09Y	wc	500	5	K	CIEL	BA TW	English
MA 1	II	Lithuanian	de Vaan	5194KCI10Y	wc	500	5	K	CIEL	BA TW	English

Studiejaar	Semester	Cursustitel	Alle deelnemende docenten	Studiegids nummer	Werkvorm	Niveau	EC	Status	Afstudeerrichting	Gedeeld onderwijs met	Voertaal
MA 1	II	Indo-European Phonology and Morphology II: Morphology	Kloekhorst	5194KCI11Y	wc	500	5	K	CIEL	BA TW	English
MA 1	II	Old High German	Quak	5194KCI12Y	wc	500	5	K	CIEL	BA TW	English
MA 1	II	Historical Grammar of the Anatolian Languages	Kloekhorst	5194KCI13Y	wc	500	5	K	CIEL	BA TW	English
MA 1	II	Proto-Romance Grammar II: Morphology	Ligorio	5194KCI14Y	wc	500	5	K	CIEL	BA TW	English
MA 1	II	Dissertation		5194VCISCY		600	20	V	CIEL		

Specialisation: English Language and Linguistics

Students take four 10 EC courses (or equivalent), as follows:	
Courses 1 and 2:	Any two courses from American Rhetoric: The 2012 US Presidential Election for Students of English (5194KEN01Y), Second Language Learning and Teaching (5194KEN02Y), Letters as Sociohistorical-linguistic Documents (5194KEN03Y), English Word Formation (5194KEN04Y), Historical Syntax (5194KEN05Y), Lend Us a Word: Investigating the Phenomenon of Lexical Borrowing (5194KEN06Y), Advanced Translation (5194VTR01Y), Sociolinguistics (5194KEN07Y), Prescription and Prescriptivism (5194KEN08Y), Language Change (5194KEN09Y), World Englishes (5194KEN10Y)
Course 3:	Any course offered within the MA Linguistics
Course 4:	Any course offered within the MA Linguistics, a course on a linguistic subject taught in another MA or a course taught within the MA Literary Studies: English

Studiejaar	Semester	Cursustitel	Alle deelnemende docenten	Studiegids nummer	Werkvorm	Niveau	EC	Status	Afstudeerrichting	Gedeeld onderwijs met	Voertaal
MA 1	I	American Rhetoric: The 2012 US Presidential Election for Students of English	Foster	5194KEN01Y	wc	500	10	K	ENGLL		English

Studiejaar	Semester	Cursustitel	Alle deelnemende docenten	Studiegids nummer	Werkvorm	Niveau	EC	Status	Afstudeerrichting	Gedeeld onderwijs met	Voertaal
MA 1	I	Second Language Learning and Teaching	Smakman	5194KEN02Y	wc	500	10	K	ENGLL	/LC	English
MA 1	I	Letters as Sociohistorical-linguistic Documents	Tieken	5194KEN03Y	wc	500	10	K	ENGLL		English
MA 1	I	English Word Formation	Botma	5194KEN04Y	wc	500	10	K	ENGLL	/TH	English
MA 1	I	Historical Syntax	Elenbaas	5194KEN05Y	wc	500	10	K	ENGLL	/TH	English
MA 1	I	Lend Us a Word: Investigating the Phenomenon of Lexical Borrowing	Gabrovšek	5194KEN06Y	wc	500	10	K	ENGLL		English
MA 1	II	Advanced Translation	Foster	5194VTR01Y	wc	500	10	K	ENGLL	/TR	English
MA 1	II	Sociolinguistics	Smakman	5194KEN07Y	wc	500	10	K	ENGLL	/LC	English
MA 1	II	Prescription and Prescriptivism	Tieken	5194KEN08Y	wc	500	10	K	ENGLL		English
MA 1	II	Language Change	Botma	5194KEN09Y	wc	500	10	K	ENGLL		English
MA 1	II	World Englishes	Noteboom	5194KEN10Y	wc	500	10	K	ENGLL		English
MA 1	II	Dissertation		5194VENSCY		600	20	V	ENGLL		

Specialisation: French Language and Linguistics

Students take four 10 EC courses (or equivalent), as follows:	
Courses 1 and 2:	Any two courses from Doutes, on-dits, et certitudes: les sources du savoir dans le langage (5194KFR01Y), Le Français des Affaires, créer son entreprise (CCIP- prépa DFP Affaires C1 et C2) (5194KFR02Y), Français langue étrangère, français langue maternelle (5194KFR03Y), Politiques linguistique et culturelle de la France dans le monde arabe (1930-1970) (5194KFR04Y)
Course 3:	Any course offered within the MA Linguistics, a course on a linguistic subject taught in another MA or a course taught within the MA Literary Studies: French
Course 4:	Any course offered within the MA Linguistics, a course on a linguistic subject taught in another MA or a course taught within the MA Literary Studies: French

Studiejaar	Semester	Cursustitel	Alle deelnemende docenten	Studiegids nummer	Werkvorm	Niveau	EC	Status	Afstudeerrichting	Gedeeld onderwijs met	Voertaal
MA 1	I	Doutes, on-dits, et certitudes: les sources du savoir dans le langage	Rooryck	5194KFR01Y	wc	500	10	K	FRLL		French
MA 1	I	Le Français des Affaires, créer son entreprise (CCIP- prépa DFP Affaires C1 et C2)	Van de Calseyde	5194KFR02Y	wc	500	10	K	FRLL		French
MA 1	II	Français langue étrangère, français langue maternelle	Doetjes	5194KFR03Y	wc	500	10	K	FRLL		French
MA 1	II	Politiques linguistique et culturelle de la France dans le monde arabe (1930-1970)	Sanchez Summerer	5194KFR04Y	wc	500	10	K	FRLL		French
MA 1	II	Dissertation		5194VFRSCY		600	20	V	FRLL		

Specialisation: German Language and Linguistics

Students take four 10 EC courses (or equivalent), as follows:	
Course 1:	Phonologie des Deutschen (5194KGE01Y)
Course 2:	Die linguistische Struktur von Namen (5194KGE02Y)
Course 3:	Any course offered within the MA Linguistics, a course on a linguistic subject taught in another MA or a course taught within the MA Literary Studies: German
Course 4:	Any course offered within the MA Linguistics, a course on a linguistic subject taught in another MA or a course taught within the MA Literary Studies: German

Studiejaar	Semester	Cursustitel	Alle deelnemende docenten	Studiegids nummer	Werkvorm	Niveau	EC	Status	Afstudeerrichting	Gedeeld onderwijs met	Voertaal
MA 1	I	Phonologie des Deutschen	Köhnlein	5194VGE01Y	wc	500	10	V	GERLL		German
MA 1	II	Die linguistische Struktur von Namen	Köhnlein	5194VGE02Y	wc	500	10	V	GERLL		German
MA 1	II	Dissertation		5194VGESCY		600	20	V	GERLL		

Specialisation: Italian Language and Linguistics

Students take four 10 EC courses (or equivalent), as follows:	
Courses 1 and 2:	Any two courses from L'italiano lingua d'Europa (5194KIT01Y), Storia della lingua italiana attraverso i testi (5194KIT02Y), Italiano L2 e metodi per l'apprendimento dell'italiano come L2 (5194KIT03Y)
Course 3:	Hot Topics in Italian Syntax in a Comparative Romance Perspective (5194KIT04Y), any course offered within the MA Linguistics or a course on a linguistic subject taught in another MA
Course 4:	Any course offered within the MA Linguistics, a course on a linguistic subject taught in another MA or a course taught within the MA Literary Studies: Italian

Studiejaar	Semester	Cursustitel	Alle deelnemende docenten	Studiegids nummer	Werkvorm	Niveau	EC	Status	Afstudeerrichting	Gedeeld onderwijs met	Voertaal
MA 1	I	L'italiano lingua d'Europa	Franco	5194KIT01Y	wc	500	10	K	ITLL		Italian
MA 1	I	Storia della lingua italiana attraverso i testi	Di Felice	5194KIT02Y	wc	500	10	K	ITLL		Italian
MA 1	II	Italiano L2 e metodi per l'apprendimento dell'italiano come L2	Odelli	5194KIT03Y	wc	500	10	K	ITLL		Italian
MA 1	II	Hot Topics in Italian Syntax in a Comparative Romance Perspective	d'Alessandro	5194KIT04Y	wc	500	10	K	ITLL	/TH	English
MA 1	II	Dissertation		5194VITSCY		600	20	V	ITLL		

Specialisation: Language and Communication

Students take four 10 EC courses (or equivalent), as follows:	
Course 1:	Pragmatiek en Grammatica: De Sturende Kracht van Taal (5584KN912W) or Pragmatics and Grammar: Language as a Tool for Social Influence (5194KLC01Y)
Courses 2 to 4:	Any other three courses offered within the Language and Communication specialisation, viz.: Strategische Presentatie van Argumentatie (5584K823), Het Politieke Debat (5774LPD01), Retorisch Vuurwerk in Politiek Den Haag (5584K924), Onderzoeksgroep Nederlands als Tweede Taal (5584KNK03Y), Didactiek van Nederlands als Tweede Taal (5584VNK01), Argumentatieve en Retorische Praktijken (5584K921), Vertaalwetenschap (5584VNK02), Topics in Amerindian Ethnolinguistics (5194KLD10Y), Second Language Learning and Teaching (5194KEN02Y), Language, Culture and Cognition (5194KLD06Y), Using Language in Context: Narrative and Interaction (5194KY), Oral Traditions (5474OOT), Construction Grammar and Evolutionary Linguistics (5584KCOGRW), Sociolinguistics (5194KEN07Y), The Sociology of Language in Africa in a Global Perspective (5194KLC03Y)

The specialisation has 3 optional tracks, listed below. Student who choose to do one of these tracks do Course 1 above, while Courses 2-3 must be drawn from the other courses from the track. Course 4 can be any course offered within the Language and Communication specialisation.		
	Track A: Rhetoric and Grammar	Course 1: 5584KN912W or 5194KLC01Y; Courses 2-3: from Strategische Presentatie van Argumentatie (5584K823), Het Politieke Debat (5774LPD01), Retorisch Vuurwerk in Politiek Den Haag (5584K924), Argumentatieve en Retorische Praktijken (5584K921), Construction Grammar and Evolutionary Linguistics (5584KCOGRW)
	Track B: Language and Society	Course 1: 5584KN912W or 5194KLC01Y; Course 2: Sociolinguistics (5194KEN07Y); Course 3: Language, Culture and Cognition (5194KLD06Y)
	Track C: Using Another Language	Course 1: 5584KN912W or 5194KLC01Y; Courses 2-3: from Onderzoeksgroep Nederlands als Tweede Taal (5584KNK03Y), Didactiek van Nederlands als Tweede Taal (5584VNK01), Second Language Learning and Teaching (5194KEN02Y), Language, Culture and Cognition (5194KLD06Y), Vertaalwetenschap (5584VNK02)

Studiejaar	Semester	Cursustitel	Alle deelnemende docenten	Studiegids nummer	Werkvorm	Niveau	EC	Status	Afstudeerrichting	Gedeeld onderwijs met	Voertaal
MA 1	I	Pragmatiek en Grammatica: De Sturende Kracht van Taal	Verhagen	5584KN912W	wc	500	10	V	LC	MA Neer	Dutch
MA 1	I	Strategische Presentatie van Argumentatie	Tonnard	5584K823	wc	500	10	K	LC	MA Neer	Dutch
MA 1	I	Het Politieke Debat	van Haaften, te Velde	5774LPD01	wc	500	10	K	LC	MA Neer	Dutch
MA 1	I	Retorisch Vuurwerk in Politiek Den Haag	de Jong	5584K924	wc	500	10	K	LC	MA Neer	Dutch
MA 1	I	Topics in Amerindian Ethnolinguistics	Carlin	5194KLD10Y	wc	500	10	K	LC	/LD	English
MA 1	I	Onderzoeksgroep Nederlands als Tweede Taal	Caspers	5584KNK03Y	wc	500	10	K	LC	MA Neer	Dutch
MA 1	I	Didactiek van Nederlands als Tweede Taal	Arends	5584VNK01	wc	400	10	K	LC	MA Neer	Dutch
MA 1	I	Second Language Learning and Teaching	Smakman	5194KEN02Y	wc	500	10	K	LC	/EN	English

Studiejaar	Semester	Cursustitel	Alle deelnemende docenten	Studiegids nummer	Werkvorm	Niveau	EC	Status	Afstudeerrichting	Gedeeld onderwijs met	Voertaal
MA 1	I	Language, Culture and Cognition	Ameka	5194KLD06Y	wc	500	10	K	LC	/LD	English
MA 1	I	Using Language in Context: Narrative and Interaction	Länsisalmi, Yoshioka	5174KJA05	wc	500	10	K	LC	MA Asian St	English
MA1	I	Pragmatics and Grammar: Language as a Tool for Social Influence	Verhagen	5194KLC01Y	wc	500	10	K	LC		English
MA 1	I	Oral Traditions	van Engelenhoven	5474OOT	wc	500	10	K	LC	/LD, MA Asian St	English
MA 1	II	Argumentatieve en Retorische Praktijken	Boogaart	5584K921	wc	500	10	K	LC	MA Neer	Dutch
MA 1	II	Construction Grammar and Evolutionary Linguistics	Verhagen	5584KCOGRW	wc	500	10	K	LC	MA Neer	English
MA 1	II	Vertaalwetenschap	van Anrooij	5584VNK02	wc	500	10	K	LC	MA Neer	Dutch
MA 1	II	Sociolinguistics	Smakman	5194KEN07Y	wc	500	10	K	LC	/EN	English
MA 1	II	The Sociology of Language in Africa in a Global Perspective	Mous	5194KLC03Y	wc	500	10	K	LC	MA Afr	Dutch
MA 1	II	Dissertation		5194VLCSCY		600	20	V	LC		

Specialisation: Language Diversity of Africa, Asia and Native America

Students take four 10 EC courses (or equivalent), as follows:	
Course 1:	Any course from Linguistic Structures of Native America (5194KLD01Y), Austronesian and Papuan Linguistics (5194KLD02Y), Languages of Northern Africa and the Arab Peninsula (5194KLD03Y), Languages of Sub-Saharan Africa (5194KLD04Y)
Course 2:	Typology (5194VLD09Y)
Course 3:	Any course offered within the MA Linguistics, or a course on a linguistic subject taught in another MA
Course 4:	Any course offered within the MA Linguistics, or a course on a linguistic subject taught in another MA

Studiejaar	Semester	Cursustitel	Alle deelnemende docenten	Studiegids nummer	Werkvorm	Niveau	EC	Status	Afstudeerrichting	Gedeeld onderwijs met	Voertaal
MA 1	I	Linguistic Structures of Native America	Carlin, van de Kerke	5194KLD01Y	wc	500	10	K	LD	ResMA LatAm, Res MA Arch	English
MA 1	I	Austronesian and Papuan Linguistics	Klamer, Schapper	5194KLD02Y	wc	500	10	K	LD	MA AsianSt	English
MA 1	I	Languages of Northern Africa and the Arab Peninsula	Kossmann	5194KLD03Y	wc	500	10	K	LD		English
MA 1	I	Languages of Sub-Saharan Africa	Mous, Ameka, Schadeberg	5194KLD04Y	wc	500	10	K	LD		English
MA 1	I	Field Methods	Klamer	5194KLD05Y	wc	500	10	K	LD	Res MA Ling	English
MA 1	I	Language, Culture and Cognition	Ameka	5194KLD06Y	wc	500	10	K	LD	/LC	English
MA 1	I	Oral Traditions	van Engelenhoven	5474OOT	wc	500	10	K	LD	/LC, MA AsianSt	English
MA 1	I	Topics in Amerindian Ethnolinguistics	Carlin	5194KLD10Y	wc	500	10	K	LD	/LC, ResMA LatAm	English
MA 1	I	Amerindian Categorizations of the World: An Ethnolinguistic Approach	Carlin	5194KLD11Y	wc	500	5	K	LD	ResMA LatAm	English
MA 1	II	Typology	Klamer	5194VLD09Y	wc	600	10	V	LD	Res MA Ling	English
MA 1	II	Language Contact	Kossmann	5194KLD08Y	wc	500	10	K	LD		English
MA 1	II	Dissertation		5194VLDSCY		600	20	V	LC		

Specialisation: Theoretical Linguistics and Cognition

Students take four 10 EC courses (or equivalent), as follows:	
Course 1:	Any course from Semantics: Negation and Related Matters (5194KTH01Y), Syntax: Current Issues (5194KTH02Y), Phonetics: Second and Foreign Language Acquisition (5194KTH03Y), Phonology: Dealing with Many Types of Evidence (5194KTH04Y)
Course 2:	Any course from English Word Formation (5194KEN04Y), Registration, Analysis and Synthesis of Speech (5194KTH05Y), Historical Syntax (5194KEN05Y), Cognitive Neuroscience of Language (5194KTH06Y), Microvariation: Phonology

	and Syntax (5194KTH07Y), Chinese Syntax and Semantics (5194KTH08Y), Language Modeling: Exploiting Logical Form (5194KTH09Y), Statistics and Data Processing for Linguists (5194KTH10Y), Methods in Child Language Research (5194KTH11Y), Hot Topics in Italian Syntax in a Comparative Romance Perspective (5194KIT04Y), Language Change (5194KEN09Y)
Course 3:	Any course offered within the MA Linguistics, or a course on a linguistic subject taught in another MA
Course 4:	Any course offered within the MA Linguistics, or a course on a linguistic subject taught in another MA

Studiejaar	Semester	Cursustitel	Alle deelnemende docenten	Studiegids nummer	Werkvorm	Niveau	EC	Status	Afstudeerrichting	Gedeeld onderwijs met	Voertaal
MA 1	I	Semantics: Negation and Related Matters	Cremers	5194KTH01Y	wc	500	10	K	THLC		English
MA 1	I	Syntax: Current Issues	Lipták	5194KTH02Y	wc	500	10	K	THLC		English
MA 1	I	Phonetics: Second and Foreign Language Acquisition	van Heuven	5194KTH03Y	wc	500	10	K	THLC		English
MA 1	I	Phonology: Dealing with Many Types of Evidence	van Oostendorp	5194KTH04Y	wc	500	10	K	THLC		English
MA 1	I	English Word Formation	Botma	5194KEN04Y	wc	500	10	K	THLC	/EN	English
MA 1	I	Registration, Analysis and Synthesis of Speech	Pacilly	5194KTH05Y	wc	400	5	K	THLC		English
MA 1	I	Historical Syntax	Elenbaas	5194KEN05Y	wc	500	10	K	THLC	/EN	English
MA 1	II	Cognitive Neuroscience of Language	Schiller	5194KTH06Y	wc	600	10	K	THLC		English
MA 1	II	Microvariation: Phonology and Syntax	d'Alessandro, van Oostendorp	5194KTH07Y	wc	500	10	K	THLC		English
MA 1	II	Chinese Syntax and Semantics	Cheng, Sybesma	5194KTH08Y	wc	500	10	K	THLC		English
MA 1	II	Language Modeling: Exploiting Logical Form	Cremers	5194KTH09Y	wc	600	10	K	THLC		English
MA 1	II	Statistics and Data Processing for Linguists	van Heuven	5194KTH10Y	wc	500	5	K	THLC		English

Studiejaar	Semester	Cursustitel	Alle deelnemende docenten	Studiegids nummer	Werkvorm	Niveau	EC	Status	Afstudeerrichting	Gedeeld onderwijs met	Voertaal
MA 1	II	Methods in Child Language Research	Levelt	5194KTH11Y	wc	600	10	K	THLC		English
MA 1	II	Hot Topics in Italian Syntax in a Comparative Romance Perspective	d'Alessandro	5194KIT04Y	wc	500	10	K	THLC	/IT	English
MA 1	II	Language Change	Botma	5194KEN09Y	wc	500	10	K	THLC	/EN	English
MA 1	II	Dissertation		5194VTHSCY		600	20	V	LC		

Specialisation: Translation in Theory and Practice

Students take four 10 EC courses (or equivalent), as follows:	
Course 1:	Advanced Translation (5194VTR01Y)
Course 2:	Translator's Tools (5194VTR02Y)
Course 3:	Translation Studies (5194VTR03Y)
Course 4:	Literary Translation 1 (5194VTR04Y) or Legal Translation 1 (5194VTR05Y)
Course 5:	Literary Translation 2 (5194KTR06Y), Legal Translation 2 (5194KTR07Y), any course offered within the MA Linguistics, or a course on a linguistic subject taught in another MA
Students successfully completing this specialisation, including either Literary Translation 2 (5194KTR06Y) or Legal Translation 2 (5194KTR07Y), are eligible for registration in the Register of Sworn Interpreters and Translators. Students not completing one of these courses do not qualify for registration.	

Studiejaar	Semester	Cursustitel	Alle deelnemende docenten	Studiegids nummer	Werkvorm	Niveau	EC	Status	Afstudeerrichting	Gedeeld onderwijs met	Voertaal
MA 1	I	Advanced Translation	Foster	5194VTR01Y	wc	500	10	V	TRANS		English
MA 1	I	Translator's Tools	Zeven	5194VTR02Y	wc	500	5	V	TRANS		English
MA 1	I	Translation Studies	Zeven	5194VTR03Y	wc	500	5	V	TRANS		English
MA 1	I-II	Literary Translation 1	Zeven	5194VTR04Y	wc	500	10	V	TRANS		English
MA 1	I-II	Legal Translation 1	Foster	5194VTR05Y	wc	500	10	V	TRANS		English
MA	II	Literary	Zeven	5194KTR06Y	wc	600	10	K	TRANS		English

Studiejaar	Semester	Cursustitel	Alle deelnemende docenten	Studiegids nummer	Werkvorm	Niveau	EC	Status	Afstudeerrichting	Gedeeld onderwijs met	Voertaal
1		Translation 2									
MA 1	II	Legal Translation 2	Foster	5194KTR07Y	wc	600	10	K	TRANS		English
MA 1	II	Advanced Translation	Foster	5194VTR01Y	wc	500	10	V	TRANS	/EN	English
MA 1	II	Dissertation		5194VTRSCY		600	20	V	TRANS		

Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

Instroom-, doorstroom- en uitstroomgegevens

1. Bacheloropleiding Taalwetenschap

Instroom

Jaar	Cohortomvang met vooropleidingscategorie					Totaal
	VWO	HBO prop	HBO*	Buitenland	Overig	
02/ 03	5	2	1	0	0	8
03/ 04	6	0	0	1	0	7
04/ 05	9	1	2	0	0	12
05/ 06	4	0	0	1	1	6
06/ 07	7	1	1	0	1	10
07/ 08	15	1	2	0	2	20
08/ 09	5	2	0	2	2	11
09/ 10	17	2	0	2	0	21
10/ 11	21	4	0	1	3	29

* HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma/premaster doen

Vertrek

Jaar	Vertrek bachelorstudenten bij de opleiding				
	Omvang cohort absoluut	Na 1 jaar	Na 2 jaar	Na 3 jaar	Selectiviteit van 1e jaar
		Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is			
02/ 03	5	20	20	20	100
03/ 04	6	33	33	33	100
04/ 05	9	33	56	56	60
05/ 06	4	25	25	25	100
06/ 07	7	14	29	43	33
07/ 08	15	33	40	47	71
08/ 09	5	0	0	*20	*0
09/ 10	17	35	*41		
10/ 11	21	*24			

* voorlopige cijfers op peildatum 1-oktober

Rendement

Jaar	Omvang herins. absoluut	% van	Bachelorrendement van herinschrijvers					Hoop/inst
		Totale cohort	Na 3 jaar	Na 4 jaar	Na 5 jaar	Na 6 jaar	> 6 jaar	> 6 jaar
		Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is						
02/ 03	5	63	20	20	60	80	80	80
03/ 04	5	71	40	60	60	80	80	80
04/ 05	8	67	13	25	38	50	63	63
05/ 06	5	83	20	60	60	60		
06/ 07	9	90	33	56	67			
07/ 08	12	60	8	50				
08/ 09	11	100	64					
09/ 10	12	57						
10/ 11	20	69						

Uitstroom

Jaar	Aantal geslaagden
02/ 03	0
03/ 04	0
04/ 05	1
05/ 06	3
06/ 07	4
07/ 08	4
08/ 09	7
09/ 10	6
10/ 11	15

2. Bacheloropleiding Duitse taal en cultuur

Instroom

Bachelor voltijd

Jaar	Cohortomvang met vooropleidingscategorie					Totaal
	VWO	HBO prop	HBO*	Buitenland	Overig	
02/ 03	5	0	0	2	2	9
03/ 04	8	0	0	1	1	10
04/ 05	9	2	0	2	0	13
05/ 06	4	3	0	0	3	10
06/ 07	8	1	0	1	2	12
07/ 08	9	0	0	1	1	11
08/ 09	9	0	0	1	1	11
09/ 10	8	0	3	0	0	11
10/ 11	1	1	1	0	1	4

* HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma/premaster doen

Master voltijd

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
05/ 06	2	0	0	0	2
06/ 07	0	0	0	1	1
07/ 08	1	0	0	1	2
09/ 10	3	1	0	1	5
10/ 11	4	0	0	0	4

Uitstroom

Bachelor voltijd

Cohort	Vertrek bachelorstudenten bij de opleiding				
	Omvang cohort absoluut	Na 1 jaar	Na 2 jaar	Na 3 jaar	Selectiviteit van 1e jaar
		Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is			
02/ 03	5	20	40	40	50
03/ 04	8	38	50	50	75
04/ 05	9	33	33	44	75
05/ 06	4	0	0	0	#DIV/0!
06/ 07	8	38	38	50	75
07/ 08	9	33	56	56	60
08/ 09	9	56	78	*78	*71
09/ 10	8	38	*63		
10/ 11	1				

* voorlopige cijfers op peildatum 1-oktober

Rendement

Bachelor voltijd

Cohort	Omvang herins. absoluut	% van totale cohort	Bachelorrendement van herinschrijvers					Hoop /inst
			Na 3 jaar	Na 4 jaar	Na 5 jaar	Na 6 jaar	> 6 jaar	> 6 jaar
		Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is						
02/ 03	4	80	25	50	50	50	50	50
03/ 04	5	63	0	40	40	40	40	40
04/ 05	6	67	0	17	50	100	100	100
05/ 06	4	100	0	25	75	75		
06/ 07	5	63	0	40	60			
07/ 08	6	67	17	33				
08/ 09	4	44	25					
09/ 10	5	63						
10/ 11	1							

Master voltijd

	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
Afstudeer cohort	Aantal geslaagden	Verblijfs duur (gem in mnd)	Aantal geslaagden	Verblijfs duur (gem in mnd)	Aantal geslaagden	Verblijfs duur (gem in mnd)	Aantal geslaagden	Verblijfs duur (gem in mnd)
06/ 07	1	53						
07/ 08	1	72						
08/ 09	1	101					1	19
09/ 10							1	12
10/ 11	1	84						

Uitstroom

Bachelor voltijd en deeltijd gezamenlijk

Jaar	Aantal Geslaagden
02/ 03	0
03/ 04	0
04/ 05	3
05/ 06	1
06/ 07	5
07/ 08	3
08/ 09	3
09/ 10	11
10/ 11	5

Master voltijd en deeltijd gezamenlijk

Jaar	Aantal Geslaagden
03/ 04	0
04/ 05	0
05/ 06	0
06/ 07	1
07/ 08	1
08/ 09	2
09/ 10	1
10/ 11	1

3. Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur

Instroom

Bachelor voltijd

Jaar	Cohortomvang met vooropleidingscategorie					Totaal
	VWO	HBO prop	HBO*	Buitenland	Overig	
02/ 03	40	10	4	7	2	63
03/ 04	40	14	6	2	4	66
04/ 05	48	10	1	8	6	73
05/ 06	47	8	2	5	5	67
06/ 07	67	9	2	8	6	92
07/ 08	68	11	4	5	6	94
08/ 09	70	18	4	6	9	107
09/ 10	56	9	10	5	7	87
10/ 11	95	9	12	9	8	133

Bachelor deeltijd

Jaar	Cohortomvang met vooropleidingscategorie					Totaal
	VWO	HBO prop	HBO*	Buitenland	Overig	
02/ 03	3	1	7	0	5	16
03/ 04	6	3	10	0	10	29
04/ 05	4	2	6	2	12	26
05/ 06	1	1	8	1	6	17
06/ 07	3	0	3	0	7	13
07/ 08	5	1	2	1	8	17
08/ 09	4	1	6	1	5	17
09/ 10	1	1	19	0	8	29
10/ 11	1	2	10	4	5	22

* HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma/premaster doen

Master voltijd

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
04/ 05	2	0	0	7	9
05/ 06	14	1	1	20	36
06/ 07	25	2	0	8	35
07/ 08	26	5	0	4	35
08/ 09	28	3	1	7	39
09/ 10	40	4	1	17	62
10/ 11	54	7	0	10	71

HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma/premaster doen

Master deeltijd

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
04/ 05	0	0	1	1	2
05/ 06	3	0	2	0	5
06/ 07	1	0	0	1	2
07/ 08	9	1	2	1	13
08/ 09	6	0	1	0	7
09/ 10	8	0	3	1	12
10/ 11	20	0	1	2	23

Vertrek

Bachelor voltijd

Cohort	Vertrek bachelorstudenten bij de opleiding				
	Omvang cohort absoluut	Na 1 jaar	Na 2 jaar	Na 3 jaar	Selectiviteit van 1e jaar
		Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is			
02/ 03	40	33	33	33	100
03/ 04	40	28	30	33	85
04/ 05	48	31	35	44	71
05/ 06	47	30	40	40	74
06/ 07	67	24	28	30	80
07/ 08	68	26	32	34	78
08/ 09	70	24	30	*31	*77
09/ 10	56	36	*41		
10/ 11	95	*33			

* voorlopige cijfers op peildatum 1-oktober

Bachelor deeltijd

Cohort	Vertrek bachelorstudenten bij de opleiding				
	Omvang cohort absoluut	Na 1 jaar	Na 2 jaar	Na 3 jaar	Selectiviteit van 1e jaar
		Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is			
02/ 03	3				
03/ 04	6	33	50	50	67
04/ 05	4	50	50	50	100
05/ 06	1				
06/ 07	3				
07/ 08	5	20	60	60	33
08/ 09	4	25	25	*50	*50
09/ 10	1				
10/ 11	1				

* voorlopige cijfers op peildatum 1-oktober

Rendement

Bachelor voltijd

Cohort	Omvang herins. absoluut	% van totale cohort	Bachelorrendement van herinschrijvers					Hoop/ inst
			Na 3 jaar	Na 4 jaar	Na 5 jaar	Na 6 jaar	> 6 jaar	> 6 jaar
		Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is						
02/ 03	27	68	52	81	89	93	93	93
03/ 04	29	73	41	76	83	86	93	93
04/ 05	33	69	30	67	70	79	82	85
05/ 06	33	70	39	70	70	70		
06/ 07	51	76	41	69	80			
07/ 08	50	74	30	60				
08/ 09	53	76	42					
09/ 10	36	64						
10/ 11	64	67						

Bachelor deeltijd

Cohort	Omvang herins. absoluut	% van totale cohort	Bachelorrendement van herinschrijvers					Hoop/ inst
			Na 3 jaar	Na 4 jaar	Na 5 jaar	Na 6 jaar	> 6 jaar	> 6 jaar
		Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is						
02/ 03	1							
03/ 04	4	67	25	50	50	50	50	50
04/ 05	2							
05/ 06	1							
06/ 07	1							
07/ 08	4	80	0	0				
08/ 09	3							
09/ 10	1							
10/ 11	0							

Master voltijd

Afstudeer cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)
04/ 05							5	12
05/ 06	10	39					12	11
06/ 07	15	55	1	19	1	19	8	13
07/ 08	17	61	1	12			4	15
08/ 09	19	65	4	21			6	19
09/ 10	33	63	5	21			12	16
10/ 11	44	61	3	16			12	14

Master deeltijd

Afstudeer cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem) in maanden	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem) in maanden	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem) in maanden	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem) in maanden
05/ 06					1	24	1	17
06/ 07							1	12
07/ 08	5	67			1	33	1	27
08/ 09	4	77	1	20				
09/ 10	5	57			1	22		
10/ 11	3	55			3	30	1	17

Uitstroom

Bachelor voltijd en deeltijd gezamenlijk

Jaar	Aantal Geslaagden
02/ 03	0
03/ 04	0
04/ 05	21
05/ 06	37
06/ 07	52
07/ 08	50
08/ 09	67
09/ 10	76
10/ 11	84

Master voltijd en deeltijd gezamenlijk

Jaar	Aantal Geslaagden
03/ 04	0
04/ 05	5
05/ 06	24
06/ 07	26
07/ 08	29
08/ 09	34
09/ 10	56
10/ 11	66

4. Bacheloropleiding Franse taal en cultuur

Instroom Bachelor voltijd

Jaar	Cohortomvang met vooropleidingscategorie					Totaal
	VWO	HBO prop	HBO*	Buitenland	Overig	
02 / 03	13	2	1	2	2	20
03 / 04	10	3	2	3	1	19
04 / 05	15	0	2	2	2	21
05 / 06	16	2	1	2	1	22
06 / 07	19	0	1	3	2	25
07 / 08	16	3	4	1	1	25
08 / 09	14	0	3	1	3	21
09 / 10	26	0	0	1	2	29
10 / 11	14	2	0	1	1	18

* HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma / premaster doen

Instroom Bachelor deeltijd

Jaar	Cohortomvang met vooropleidingscategorie					Totaal
	VWO	HBO prop	HBO *	Buitenland	Overig	
02 / 03	2	0	1	1	7	11
03 / 04	1	1	2	0	2	6
04 / 05	0	0	0	0	4	4
05 / 06	0	1	2	0	1	4
06 / 07	1	0	1	0	0	2
07 / 08	0	0	2	2	0	4
08 / 09	0	1	2	0	0	3
09 / 10	2	0	1	0	3	6
10 / 11	0	0	4	0	2	6

* HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma / premaster doen

Vertrek Bachelor voltijd

Jaar	Vertrek bachelorstudenten bij de opleiding				
	Omvang cohort absoluut	Na 1 jaar	Na 2 jaar	Na 3 jaar	Selectiviteit van 1e jaar
		Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is			
02 / 03	13	38	38	38	100
03 / 04	10	50	50	50	100
04 / 05	15	33	33	33	100
05 / 06	16	44	44	50	88
06 / 07	19	37	37	37	100
07 / 08	16	31	31	31	100
08 / 09	14	36	36	*36	*100
09 / 10	26	42	*46		
10 / 11	14	*50			

*voorlopige cijfers op peildatum 1-oktober

Vertrek Bachelor deeltijd

Jaar	Vertrek bachelorstudenten bij de opleiding				
	Omvang cohort absoluut	Na 1 jaar	Na 2 jaar	Na 3 jaar	Selectiviteit van 1e jaar
		Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is			
02 / 03	2				
03 / 04	1				
06 / 07	1				
09 / 10	2				

* voorlopige cijfers op peildatum 1-oktober

Rendement Bachelor voltijd en deeltijd samen

Jaar	Omvang herins. absoluut	% van	Bachelorrendement van herinschrijvers					Hoop/ inst
		Totale cohort	Na 3 jaar	Na 4 jaar	Na 5 jaar	Na 6 jaar	> 6 jaar	> 6 jaar
		Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is						
02 / 03	8	62	0	50	75	75	75	75
03 / 04	5	50	0	100	100	100	100	100
04 / 05	10	67	0	50	70	80	80	90
05 / 06	9	56	0	44	56	67		
06 / 07	12	63	8	83	100			
07 / 08	11	69	18	55				
08 / 09	9	64	44					
09 / 10	15	58						
10 / 11	7	50						

Uitstroom Bachelor voltijd en deeltijd gezamenlijk

Jaar	Aantal Geslaagden
02 / 03	0
03 / 04	0
04 / 05	1
05 / 06	9
06 / 07	15
07 / 08	8
08 / 09	12
09 / 10	24
10 / 11	25

5. Bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur

Instroom Bachelor Italiaans voltijd

Jaar	Cohortomvang met vooropleidingscategorie					Totaal
	VWO	HBO prop	HBO*	Buitenland	Overig	
02/ 03	6	0	2	0	2	10
03/ 04	9	3	0	0	2	14
04/ 05	13	2	0	0	4	19
05/ 06	14	2	1	0	0	17
06/ 07	13	3	1	1	1	19
07/ 08	6	2	3	0	2	13
08/ 09	9	0	4	0	4	17
09/ 10	7	4	1	1	5	18
10/ 11	10	1	0	0	3	14

* HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma/premaster doen

Rendement Bachelor Italiaans voltijd

Cohort	Omvang herins. absoluut	% van totale cohort	Bachelorrendement van herinschrijvers					Hoop/ inst
			Na 3 jaar	Na 4 jaar	Na 5 jaar	Na 6 jaar	> 6 jaar	> 6 jaar
		Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is						
02/ 03	3							
03/ 04	7	78	0	0	29	57	57	71
04/ 05	8	62	0	38	50	50	63	63
05/ 06	5	36	0	40	40	60		
06/ 07	8	62	38	63	63			
07/ 08	2							
08/ 09	7	78	57					
09/ 10	6	86						
10/ 11	7	70						

Uitstroom Bachelor Italiaans voltijd

Jaar	Aantal Geslaagden
02/ 03	0
03/ 04	0
04/ 05	1
05/ 06	4
06/ 07	4
07/ 08	8
08/ 09	19
09/ 10	11
10/ 11	15

6. Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur

Instroom

Bachelor voltijd

Jaar	Cohortomvang met vooropleidingscategorie					Totaal
	VWO	HBO prop	HBO*	Buitenland	Overig	
02/ 03	35	2	4	0	6	47
03/ 04	26	5	3	1	3	38
04/ 05	35	2	7	0	2	46
05/ 06	41	5	5	0	2	53
06/ 07	35	3	4	0	2	44
07/ 08	39	9	1	0	4	53
08/ 09	39	12	0	1	1	53
09/ 10	38	3	10	0	8	59
10/ 11	38	5	13	0	7	63

* HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma/premaster doen

Master voltijd

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
05/ 06	14	8	0	2	24
06/ 07	18	7	0	0	25
07/ 08	25	8	1	0	34
08/ 09	23	13	4	0	40
09/ 10	34	18	4	0	56
10/ 11	51	6	0	2	59

Vertrek

Bachelor voltijd:

Jaar	Vertrek bachelorstudenten bij de opleiding				
	Omvang cohort absoluut	Na 1 jaar	Na 2 jaar	Na 3 jaar	Selectiviteit van 1e jaar
		Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is			
02/ 03	35	20	23	31	64
03/ 04	26	38	38	38	100
04/ 05	35	26	31	34	75
05/ 06	41	34	41	44	78
06/ 07	35	37	37	37	100
07/ 08	39	38	41	41	94
08/ 09	39	36	46	*46	*78
09/ 10	38	34	*34		
10/ 11	38	*24			

* voorlopige cijfers op peildatum 1-oktober

Rendement

Bachelor voltijd

Cohort	Omvang herins. absoluut	% van totale cohort	Bachelorrendement van herinschrijvers					Hoop/ inst
			Na 3 jaar	Na 4 jaar	Na 5 jaar	Na 6 jaar	> 6 jaar	> 6 jaar
		Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is						
02/ 03	28	80	32	64	71	75	79	79
03/ 04	16	62	69	94	100	100	100	100
04/ 05	26	74	46	65	77	88	88	88
05/ 06	27	66	37	67	74	74		
06/ 07	22	63	27	73	91			
07/ 08	24	62	42	75				
08/ 09	25	64	32					
09/ 10	25	66						
10/ 11	29	76						

Master voltijd

Afstudeer cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)	Aantal gesl.	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)	Aantal gesl.	Verblijfs-duur duur (gem. in mnd.)	Aan-tal gesl.	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)
05/ 06	7	55	4	12			1	12
06/ 07	10	55	2	17				
07/ 08	16	63	4	22				
08/ 09	20	64	7	19	1	15		
09/ 10	24	68	8	19	4	17		
10/ 11	33	65	19	30	3	22	1	12

Uitstroom

Bachelor voltijd en deeltijd gezamenlijk

Jaar	Aantal Geslaagden
02/ 03	0
03/ 04	0
04/ 05	12
05/ 06	25
06/ 07	34
07/ 08	29
08/ 09	27
09/ 10	39
10/ 11	30

Master voltijd en deeltijd gezamenlijk

Jaar	Aantal Geslaagden
03/ 04	0
04/ 05	0
05/ 06	12
06/ 07	12
07/ 08	20
08/ 09	28
09/ 10	36
10/ 11	56

7. Bacheloropleiding Nederlandkunde

Instroom

Bachelor voltijd

Jaar	Cohortomvang met vooropleidingscategorie					Totaal
	VWO	HBO prop	HBO*	Buitenland	Overig	
02/ 03	0	0	1	30	6	37
03/ 04	0	1	9	37	10	57
04/ 05	0	2	7	9	13	31
05/ 06	0	0	11	16	10	37
06/ 07	0	1	11	17	10	39
07/ 08	0	0	3	13	7	23
08/ 09	0	1	1	7	5	14
09/ 10	0	0	0	9	8	17
10/ 11	0	0	4	11	15	30

* HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma/premaster doen

Master voltijd

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten			
		NL	HBO	Buiten HO	
04/ 05	2	0	0	0	2
05/ 06	2	0	0	3	5
06/ 07	4	0	0	3	7
07/ 08	4	0	0	6	10
08/ 09	0	0	0	6	6
09/ 10	2	0	0	6	8
10/ 11	4	0	0	7	11

Vertrek

De keuze: B Nederlandkunde / dutch studies (56055) in voltijd levert in deze tabel geen gegevens op!

Rendement

Bachelor voltijd

Cohort	Omvang herins. absoluut	% van totale cohort	Bachelorrendement van herinschrijvers					Hoop/ inst
			Na 3 jaar	Na 4 jaar	Na 5 jaar	Na 6 jaar	> 6 jaar	> 6 jaar
		Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is						
02/ 03	16	43	19	38	50	56	56	69
03/ 04	25	44	16	32	36	36	44	48
04/ 05	10	32	0	20	30	40	50	50
05/ 06	17	46	12	18	24	24		
06/ 07	16	41	13	19	31			
07/ 08	10	43	40	40				
08/ 09	10	71	30					
09/ 10	8	47						
10/ 11	13	43						

Master voltijd

Afstudeer cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mdn.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mdn.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mdn.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mdn.)
04/ 05	1	36						
05/ 06	1	28						
06/ 07	1	52					2	19
07/ 08	2	74					4	14
08/ 09	3	59					6	19
09/ 10	2	59					6	14
10/ 11	1	65					8	14

Uitstroom

Bachelor voltijd en deeltijd gezamenlijk

Jaar	Aantal Geslaagden
03/ 04	1
04/ 05	7
05/ 06	6
06/ 07	10
07/ 08	4
08/ 09	7
09/ 10	8
10/ 11	7

Master voltijd en deeltijd gezamenlijk:

Jaar	Aantal Geslaagden
04/ 05	1
05/ 06	1
06/ 07	3
07/ 08	6
08/ 09	9
09/ 10	8
10/ 11	9

8. Masteropleiding Neerlandistiek

Instroom Master Dutch Studies voltijd

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
04/ 05	2	0	0	0	2
05/ 06	2	0	0	3	5
06/ 07	4	0	0	3	7
07/ 08	4	0	0	6	10
08/ 09	0	0	0	6	6
09/ 10	2	0	0	6	8
10/ 11	4	0	0	7	11

Rendement Master Dutch Studies voltijd

Afstudeer-cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mdn.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mdn.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mdn.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mdn.)
04/ 05	1	36						
05/ 06	1	28						
06/ 07	1	52					2	19
07/ 08	2	74					4	14
08/ 09	3	59					6	19
09/ 10	2	59					6	14
10/ 11	1	65					8	14

Uitstroom Master Dutch Studies voltijd

Jaar	Aantal geslaagden
04/ 05	1
05/ 06	1
06/ 07	3
07/ 08	6
08/ 09	9
09/ 10	8
10/ 11	9

Instroom Master Nederlandse Taal & Cultuur voltijd

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
05/ 06	14	8	0	2	24
06/ 07	18	7	0	0	25
07/ 08	25	8	1	0	34
08/ 09	23	13	4	0	40
09/ 10	34	18	4	0	56
10/ 11	51	6	0	2	59

Rendement Master Nederlandse Taal & Cultuur voltijd:

Afstudeer-cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)
05/ 06	7	55	4	12			1	12
06/ 07	10	55	2	17				
07/ 08	16	63	4	22				
08/ 09	20	64	7	19	1	15		
09/ 10	24	68	8	19	4	17		
10/ 11	33	65	19	30	3	22	1	12

Uitstroom Master Nederlandse Taal & Cultuur voltijd:

Jaar	Aantal geslaagden
03/ 04	0
04/ 05	0
05/ 06	12
06/ 07	12
07/ 08	20
08/ 09	28
09/ 10	36
10/ 11	56

9. Masteropleiding Literary Studies

Instroom Master Engels voltijd

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
04 / 05	2	0	0	7	9
05 / 06	14	1	1	20	36
06 / 07	25	2	0	8	35
07 / 08	26	5	0	4	35
08 / 09	28	3	1	7	39
09 / 10	40	4	1	17	62
10 / 11	54	7	0	10	71

HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma / premaster doen

Instroom Master Engels deeltijd

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
04 / 05	0	0	1	1	2
05 / 06	3	0	2	0	5
06 / 07	1	0	0	1	2
07 / 08	9	1	2	1	13
08 / 09	6	0	1	0	7
09 / 10	8	0	3	1	12
10 / 11	20	0	1	2	23

Rendement Master Engels voltijd

Afstudeer-cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)
04 / 05							5	12
05 / 06	10	39					12	11
06 / 07	15	55	1	19	1	19	8	13
07 / 08	17	61	1	12			4	15
08 / 09	19	65	4	21			6	19
09 / 10	33	63	5	21			12	16
10 / 11	44	61	3	16			12	14

Rendement Master Engels deeltijd

Afstudeer-cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)
05 / 06					1	24	1	17
06 / 07							1	12
07 / 08	5	67			1	33	1	27
08 / 09	4	77	1	20				
09 / 10	5	57			1	22		
10 / 11	3	55			3	30	1	17

Uitstroom Master Engels voltijd en deeltijd gezamenlijk

Jaar	Aantal Geslaagden
03 / 04	0
04 / 05	5
05 / 06	24
06 / 07	26
07 / 08	29
08 / 09	34
09 / 10	56
10 / 11	66

Instroom Master Frans voltijd:

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
05 / 06	4	0	0	1	5
06 / 07	3	0	0	1	4
07 / 08	7	1	0	1	9
08 / 09	4	1	0	0	5
09 / 10	8	0	0	0	8
10 / 11	10	0	0	2	12

Rendement Master Frans voltijd:

Afstudeer-cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden
05 / 06	1	12						
06 / 07	2	18					1	24
07 / 08	5	18					1	18
08 / 09	3	19						
09 / 10	4	18	1	16				
10 / 11	9	15	1	43				

Instroom Master Frans deeltijd:

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
05 / 06	1	0	0	0	1
08 / 09	1	1	0	0	2
09 / 10	1	0	0	0	1
10 / 11	7	0	0	0	7

Rendement Master Frans deeltijd

Afstudeer-cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden
06 / 07	1	21						
08 / 09	1	6						
09 / 10			1	21				
10 / 11	1	12						

Uitstroom Master Frans totaal voltijd en deeltijd

Jaar	Aantal geslaagden
04 / 05	0
05 / 06	1
06 / 07	4
07 / 08	6
08 / 09	4
09 / 10	6
10 / 11	11

Instroom Master Duits

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
05 / 06	2	0	0	0	2
06 / 07	0	0	0	1	1
07 / 08	1	0	0	1	2
09 / 10	3	1	0	1	5
10 / 11	4	0	0	0	4

Rendement Master Duits

Afstudeer-cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden
06 / 07	1	17						
07 / 08	1	31						
08 / 09	1	17					1	19
09 / 10							1	12
10 / 11	1	24						

Uitstroom Master Duits

Jaar	Aantal Geslaagden
03 / 04	0
04 / 05	0
05 / 06	0
06 / 07	1
07 / 08	1
08 / 09	2
09 / 10	1
10 / 11	1

Instroom Master Italiaans voltijd

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
05 / 06	0	0	0	2	2
06 / 07	5	0	0	1	6
07 / 08	2	0	0	0	2
08 / 09	2	0	0	1	3
09 / 10	8	0	0	0	8
10 / 11	6	0	0	0	6

HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma / premaster doen

Rendement Master Italiaans voltijd

Afstudeer-cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden
06 / 07	1	12					1	12
07 / 08	3	20					1	31
08 / 09	3	25						
09 / 10	2	10						
10 / 11	5	16						

Uitstroom Master Italiaans voltijd en deeltijd gezamenlijk

Jaar	Aantal Geslaagden
03 / 04	0
05 / 06	0
06 / 07	2
07 / 08	4
08 / 09	3
09 / 10	2
10 / 11	5

10. Masteropleiding Linguistics

Instroom Master Engels voltijd

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
04/ 05	2	0	0	7	9
05/ 06	14	1	1	20	36
06/ 07	25	2	0	8	35
07/ 08	26	5	0	4	35
08/ 09	28	3	1	7	39
09/ 10	40	4	1	17	62
10/ 11	54	7	0	10	71

HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma/premaster doen

Instroom Master Engels deeltijd

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
04/ 05	0	0	1	1	2
05/ 06	3	0	2	0	5
06/ 07	1	0	0	1	2
07/ 08	9	1	2	1	13
08/ 09	6	0	1	0	7
09/ 10	8	0	3	1	12
10/ 11	20	0	1	2	23

Rendement Master Engels voltijd

Afstudeer-cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)
04/ 05							5	12
05/ 06	10	39					12	11
06/ 07	15	55	1	19	1	19	8	13
07/ 08	17	61	1	12			4	15
08/ 09	19	65	4	21			6	19
09/ 10	33	63	5	21			12	16
10/ 11	44	61	3	16			12	14

Rendement Master Engels deeltijd

Afstudeer-cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)	Aantal geslaagd	Verblijfs-duur (gem. in mnd.)
05/ 06					1	24	1	17
06/ 07							1	12
07/ 08	5	67			1	33	1	27
08/ 09	4	77	1	20				
09/ 10	5	57			1	22		
10/ 11	3	55			3	30	1	17

Uitstroom Master Engels voltijd en deeltijd gezamenlijk

Jaar	Aantal Geslaagden
03/ 04	0
04/ 05	5
05/ 06	24
06/ 07	26
07/ 08	29
08/ 09	34
09/ 10	56
10/ 11	66

Instroom Master Frans voltijd:

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
05/ 06	4	0	0	1	5
06/ 07	3	0	0	1	4
07/ 08	7	1	0	1	9
08/ 09	4	1	0	0	5
09/ 10	8	0	0	0	8
10/ 11	10	0	0	2	12

Rendement Master Frans voltijd:

Afstudeer-cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden
05/ 06	1	12						
06/ 07	2	18					1	24
07/ 08	5	18					1	18
08/ 09	3	19						
09/ 10	4	18	1	16				
10/ 11	9	15	1	43				

Instroom Master Frans deeltijd:

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
05/ 06	1	0	0	0	1
08/ 09	1	1	0	0	2
09/ 10	1	0	0	0	1
10/ 11	7	0	0	0	7

Rendement Master Frans deeltijd:

Afstudeer-cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden
06/ 07	1	21						
08/ 09	1	6						
09/ 10			1	21				
10/ 11	1	12						

Uitstroom Master Frans totaal voltijd en deeltijd

Jaar	Aantal geslaagden
04/ 05	0
05/ 06	1
06/ 07	4
07/ 08	6
08/ 09	4
09/ 10	6
10/ 11	11

Instroom Master Duits

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
05/ 06	2	0	0	0	2
06/ 07	0	0	0	1	1
07/ 08	1	0	0	1	2
09/ 10	3	1	0	1	5
10/ 11	4	0	0	0	4

Rendement Master Duits

Afstudeer-cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden
06/ 07	1	17						
07/ 08	1	31						
08/ 09	1	17					1	19
09/ 10							1	12
10/ 11	1	24						

Uitstroom Master Duits

Jaar	Aantal Geslaagden
03/ 04	0
04/ 05	0
05/ 06	0
06/ 07	1
07/ 08	1
08/ 09	2
09/ 10	1
10/ 11	1

Instroom Master Italiaans voltijd

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
05/ 06	0	0	0	2	2
06/ 07	5	0	0	1	6
07/ 08	2	0	0	0	2
08/ 09	2	0	0	1	3
09/ 10	8	0	0	0	8
10/ 11	6	0	0	0	6

HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma/premaster doen

Rendement Master Italiaans voltijd

Afstudeer-cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden
06/ 07	1	12					1	12
07/ 08	3	20					1	31
08/ 09	3	25						
09/ 10	2	10						
10/ 11	5	16						

Uitstroom Master Italiaans voltijd en deeltijd gezamenlijk

Jaar	Aantal Geslaagden
03/ 04	0
05/ 06	0
06/ 07	2
07/ 08	4
08/ 09	3
09/ 10	2
10/ 11	5

Instroom Master Afrikaanse Taalkunde

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
06/ 07	4	1	0	1	6
07/ 08	1	0	0	2	3
08/ 09	1	0	0	2	3
09/ 10	0	0	0	2	2
10/ 11	0	0	0	1	1

Rendement Master Afrikaanse Taalkunde

Afstudeer cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden
06/ 07	1	3					1	12
07/ 08	1	22					1	12
08/ 09	1	4	1	29			2	12
09/ 10	1	31					2	12

Uitstroom Master Afrikaanse Taalkunde

Jaar	Aantal Geslaagden
06/ 07	2
07/ 08	2
08/ 09	4
09/ 10	3

Instroom Master Taalwetenschap

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
05/ 06	0	0	0	6	6
06/ 07	1	2	0	8	11
07/ 08	2	2	0	3	7
08/ 09	1	0	0	4	5
09/ 10	1	2	0	9	12
10/ 11	4	4	0	5	13

Rendement Master Taalwetenschap

Afstudeer cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden
05/ 06							3	6
06/ 07			1	11			7	12
07/ 08			1	10			1	19
08/ 09	1	23					4	10
09/ 10	2	24					3	10
10/ 11	2	9	1	19			4	17

Uitstroom Master Taalwetenschap

Jaar	Aantal Geslaagden
05/ 06	3
06/ 07	8
07/ 08	2
08/ 09	5
09/ 10	5
10/ 11	6

Instroom Master Talen en Culturen van Indiaans Amerika

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
05/ 06	1	0	0	0	1
06/ 07	2	0	0	0	2
07/ 08	2	0	0	0	2
08/ 09	0	1	0	0	1
09/ 10	4	0	0	0	4
10/ 11	1	0	0	0	1

Rendement Master Talen en Culturen van Indiaans Amerika

Afstudeer-cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld in maanden
06/ 07	1	16						
07/ 08	1	12						
08/ 09	1	22						

Uitstroom Master Talen en Culturen van Indiaans Amerika

Jaar	Aantal Geslaagden
06/ 07	1
07/ 08	1
08/ 09	1

Instroom Master Vergelijkende indo-europese taalwetenschap

Jaar	Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom				Totaal
	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	
		NL	HBO		
04/ 05	0	0	0	1	1
05/ 06	0	1	0	1	2
06/ 07	0	0	0	1	1
07/ 08	1	0	0	0	1
08/ 09	0	0	0	5	5
09/ 10	1	0	0	1	2
10/ 11	0	1	0	2	3

Gerealiseerde docent-studentratio

Facultaire toelichting berekening docent-studentratio
De verhouding tussen het totaal aantal ingeschreven studenten en het totaal aantal fte's aan onderwijzend personeel per opleiding is als volgt berekend. Omdat medewerkers niet zijn aangesteld bij een of meer opleidingen waar zij onderwijs verzorgen, maar bij een van de facultaire instituten, is het niet mogelijk op basis van de aanstellingsgegevens de staf-studentratio per opleiding te berekenen. Immers, docenten worden ingezet in meerdere onderwijsprogramma's. Om de staf-studentratio te berekenen hebben we de onderwijsprogramma's van 2012-2103 als uitgangspunt genomen. Als peildatum voor het aantal ingeschreven studenten per opleiding is gekozen voor 1 oktober 2012. Vervolgens is op basis van de gegevens in de e-studiegids en de universitaire onderwijsadministratie (uSis) per cursus bekeken welke docenten welk aandeel hebben in het verzorgen van het programma.

De uitkomst van de berekening is niet zonder meer vanzelfsprekend. Zo worden bijvoorbeeld cursussen door meerdere docenten gegeven, is de omvang van de onderwijsaanstelling niet altijd evident, worden colleges aangeboden door gastmedewerkers, of wordt een cursus door verschillende opleidingen aangeboden. Om tot een voor alle opleidingen vergelijkbare berekening te komen is uitgegaan van een aantal aannames:

1. Alleen de studenten zijn meegeteld voor wie de opleiding de hoofdopleiding is ('ontdubbeld'), dit betekent dat studenten die de betreffende opleiding als tweede studie volgen niet zijn meegeteld.
2. Waar per september 2012 brede masteropleidingen zijn gestart, zijn nog ingeschreven studenten van de voorgaande opleidingen meegeteld bij de verbrede opleiding. Bijvoorbeeld een student die ingeschreven staat bij de masteropleiding Classics, is meegeteld voor de verbrede masteropleiding Classics and Ancient Civilizations. Voor de moderne westerse talen geldt dat de studenten naar gelang hun specialisatie zijn meegeteld bij ofwel de masteropleiding Linguistics ofwel Literary Studies.
3. Bij meer dan vijf docenten vermeld in de studiegids, is de cursus toegewezen aan de coördinerend docent.
4. Indien een cursus gedeeld wordt over meerdere docenten (d.w.z. door vijf of minder), wordt de cursus evenredig verdeeld tussen deze docenten. Dat wil zeggen dat in geval van twee docenten, beide docenten voor de helft worden meegerekend, ook al geeft een van de twee docenten in de praktijk maar 1 college uit de reeks.
5. Voor alle cursussen nemen we een even zware onderwijslast voor de docent als uitgangspunt, ongeacht het aantal deelnemende studenten, bachelor- of mastercursussen, cursussen van 5 of 10 EC of het niveau van een cursus (100-600).
6. Voor UD's, UHD's en hoogleraren hebben we gerekend met een onderwijscapaciteit van 75% van hun totale aanstelling. Daarnaast gaan we uit van 4% bestuurs- en beheerstaken en 21% onderzoekstijd. Voor een medewerker met een aanstelling van 1,0 fte rekenen we dus met een onderwijscapaciteit van 0,75 fte.
7. Indien een docent in meerdere opleidingen onderwijs geeft, is de totale onderwijscapaciteit van deze docent evenredig over de cursussen van deze opleidingen verdeeld. Als een fulltime docent bijvoorbeeld 8 cursussen verzorgd, waarvan 3 bij opleiding X en 5 bij opleiding Y, wordt 0,75fte x 3/8 = 0,3fte meegeteld bij opleiding X en 0,75fte x 5/8 = 0,45fte bij opleiding Y.
8. Alle aangestelde onderzoekers zijn voor 15% van hun aanstellingsomvang meegeteld als docent.

9. Indien een docent geen aanstelling heeft bij de faculteit, bijvoorbeeld omdat het een gastmedewerker betreft, is uitgegaan van het principe dat één cursus een onderwijslast van 0,125 fte met zich meebrengt.

Bovenstaande heeft geleid tot een staf-studentratio zoals vermeld in de zelfevaluatierapporten van de opleidingen.

Gemiddeld voor de hele faculteit geldt een studentdocentratio van 1:18. Zoals uit de opleidingszelfstudies zal blijken, gaan achter dit gemiddelde flinke verschillen schuil, variërend van 1:4 bij de bacheloropleiding Zuid- en Zuidoost-Azië tot 1:44 bij de bacheloropleiding Engels. Veel van de opleidingen zitten echter in de range tussen 1:15 en 1:25, aantallen die zowel voor de docenten als voor de studenten goed werken.

In sommige gevallen zijn de uitschieters naar boven of beneden het gevolg van sterke wisselingen in studentaantallen of van bewuste keuzes voor 'kleine' vakgebieden, in andere gevallen wijzen deze cijfers op de noodzaak na te denken over enerzijds de efficiënte inzet van docenten en anderzijds het risico van overbelasting voor de docenten en onvoldoende aandacht voor de studenten.

In de opleidingsspecifieke zelfstudies geven de opleidingen extra informatie over de omvang van hun staf en een toelichting op de berekende studentdocentratio.

Bacheloropleiding Taalwetenschap
De staf-studentratio is in 2012-2103 1:21, gebaseerd op 106 bij de opleiding ingeschreven studenten en een voor het bachelorprogramma beschikbare onderwijscapaciteit van 5,2 fte.

Bacheloropleiding Duitse taal en cultuur
De staf-studentratio voor Duits is in 2012-2013 1:15, gebaseerd op dertig bij de opleiding ingeschreven studenten en een voor het bachelorprogramma beschikbare onderwijscapaciteit van1,9 fte. Deze ratio is berekend inclusief de feitelijke inzet van twee docenten met een zogeheten nul-aanstelling.

Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur
De staf-studentratio is in 2012-2103 1:44, gebaseerd op 358 bij de opleiding ingeschreven studenten en een voor het bachelorprogramma beschikbare onderwijscapaciteit van 8,1 fte.

Bacheloropleiding Franse taal en cultuur
De staf-studentratio is in 2012-2103 1:17, gebaseerd op 65 bij de opleiding ingeschreven studenten en een voor het bachelorprogramma beschikbare onderwijscapaciteit van 3,6 fte.

Bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur
De staf-studentratio bedraagt in 2012-13 1:12. Dit cijfer is gebaseerd op 27 bij de opleiding ingeschreven studenten en op een voor het bachelorprogramma beschikbare onderwijscapaciteit van 2,2 fte.

Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur
Volgens het berekeningsmodel van de faculteit is de huidige staf-studentratio van de bacheloropleiding Nederlandse Taal en Cultuur 1:16 (165 studenten en een berekende onderwijscapaciteit van 10,27 fte).

Bacheloropleiding Nederlandkunde

De staf-studentratio is in 2012-2103 1:16, gebaseerd op 49 bij de opleiding ingeschreven studenten en een voor het bachelorprogramma beschikbare onderwijscapaciteit van 3,0 fte.

Masteropleiding Neerlandistiek
Volgens het berekeningsmodel van de faculteit is de huidige staf-studentratio van de masteropleiding Neerlandistiek 1:20, gebaseerd op 60 studenten en een berekende onderwijscapaciteit van 3,04 fte.

Masteropleiding Literary Studies
De staf-studentratio is in 2012-2013 1:23, gebaseerd op 69 bij de opleiding ingeschreven studenten en een voor het bachelorprogramma beschikbare onderwijscapaciteit van 3 fte.

Masteropleiding Linguistics
Volgens opgave van de faculteit wordt er in totaal 8,65 fte ingezet voor het onderwijs in de masteropleiding Linguistics, hetgeen bij het studentenaantal van 147 resulteert in een staf-student-ratio van 1:17.

Gemiddeld aantal contacturen per fase van de studie

Facultaire toelichting contacturen
De contacturen die de opleidingen in hun zelfstudie opgeven, zijn alle op dezelfde wijze berekend. De faculteit heeft een rekenhulp laten ontwikkelen op basis waarvan de opleidingen de contacttijd kunnen vaststellen. De contacttijden zijn in gedefinieerde onderdelen weergegeven, zodat alle opleidingen onder bijvoorbeeld studiebegeleiding hetzelfde verstaan.

De combinatie van het semestersysteem waarin per semester meestal 13 weken college wordt gegeven en waarin de meeste cursussen 5EC omvatten, leidt er toe dat de meeste opleidingen in de collegeperiodes, in ieder geval in de eerste twee jaar van de bacheloropleiding, 12 contacturen per week of meer hebben georganiseerd. Meestal komen daar nog overige activiteiten bij, zoals introducties, mentoraat, excursies en overige vormen van begeleiding. In het derde jaar van de bachelor- en in de masteropleiding, ligt het aantal contacturen over het algemeen lager, omdat voor cursussen meer zelfwerkzaamheid wordt verwacht en eindwerkstuk en scriptie grotendeels zelfstandig worden uitgevoerd.

In het kader van de prestatieafspraken, zullen alle opleidingen komend jaar, in de propedeuse minstens 12 contacturen per week over 32 weken programmeren.

Bacheloropleiding Taalwetenschap
De propedeuse is voor 45 EC gevuld met verplichte studieonderdelen en voor 15 EC met (gebonden) keuzevakken. Per semester worden 13 / 14 onderwijsweken geprogrammeerd. Het aantal contacturen (groepsgewijs geprogrammeerd: hoorcolleges, werkcolleges, eerstejaars mentoraat in een onderwijsweek) is gemiddeld 15,6 uur per week. De overige studieweken zijn gereserveerd voor het maken van werkstukken en tentamens.

In het nieuwe programma bachelor Taalwetenschap, dat vanaf 2011-2012 stapsgewijs ingevoerd wordt, bestaat het programma van het tweede jaar, afhankelijk van het traject, uit 30-50 EC aan (trajectspecifieke) verplichte studieonderdelen en 10-30 EC aan gebonden (trajectspecifieke) keuzevakken.

Het derdejaarsprogramma is voor 20 EC gevuld met (trajectspecifieke) verplichte studieonderdelen en voor 30 EC met vrije keuzeruimte / minor (zie hiervoor de facultaire zelfstudie voor een beschrijving van de keuzeruimte / minor). Voor deze berekening gaan we ervan uit dat studenten hun vrije keuzeruimte vullen met cursorisch onderwijs, waarvoor zij in beide semesters 6 contacturen per week hebben. In het derde jaar schrijven studenten ook het bacheloreindwerkstuk (10 EC).
Het gemiddeld aantal contacturen in het tweede jaar komt uit op 12 uur per week en in het derde jaar (inclusief vrije keuzeruimte) op 12 uur in het eerste semester en 10-12 uur in het tweede semester, inclusief vrije keuzeruimte and scriptiebegeleiding.

Het oude programma bachelor Taalwetenschap, dat vanaf 2011-2012 geleidelijk uitgefaseerd wordt, heeft in tegenstelling tot het nieuwe programma geen specialisaties. In het tweede jaar bestaat het uit 60 EC aan verplichte studieonderdelen, en in het derde jaar uit 30 EC aan verplichte studieonderdelen (inclusief 10 EC voor het bacheloreindwerkstuk) en 30 EC aan vrij keuzeruimte. Het gemiddelde aantal contacturen in het tweede en het derde jaar, inclusief scriptiebegeleiding en de vrije keuzeruimte, is 10-12.

Bacheloropleiding Duitse taal en cultuur
De propedeuse is voor 60 EC gevuld met verplichte studieonderdelen. Van deze 60 EC zijn er 45 in het Duits. Per semester worden dertien onderwijsweken geprogrammeerd. Het aantal contacturen (groepsgewijs geprogrammeerd: hoorcolleges, werkcolleges, eerstejaars mentoraat) in een onderwijsweek is veertien uur per week (13 x 14 = 182 per semester). De overige studieweken zijn gereserveerd voor het lezen van de literatuurlijst primaire literatuur en voor het maken van werkstukken en tentamens.

De postpropedeuse bestaat voor 30 EC aan verplichte studieonderdelen, voor 60 EC aan gebonden keuzevakken (incl. eindwerkstuk) en voor 30 EC aan vrije keuzeruimte, geprogrammeerd in het tweede jaar vanwege het verplichte buitenlandverblijf in het eerste semester van het derde jaar (zie de facultaire zelfstudie voor een beschrijving van de keuzeruimte). In het tweede jaar hebben de studenten gemiddeld twaalf contacturen per week (2 per vijf EC; 156 uur per semester).

In het derde jaar studeren de studenten gedurende een semester aan een Duitstalige universiteit. Daar verschilt het aantal contacturen maar het is gemiddeld circa. tachtig uur per semester. In het tweede semester schrijven studenten het bacheloreindwerkstuk (10 EC). Het aantal contacturen in dit semester is lager, zodat er meer tijd beschikbaar is voor een succesvolle afronding hiervan en studenten voor hun laatste vakken zelfstandiger kunnen werken (twee colleges van 10 EC: 4 x 13 = 52 contacturen plus regelmatige bespreking voortgang bachelorwerkstuk.

Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur
De propedeuse is voor 60 EC gevuld met verplichte studieonderdelen; (gebonden) keuzevakken worden in dat jaar niet gevolgd. Per semester worden veertien onderwijsweken geprogrammeerd. Het aantal contacturen (groepsgewijs geprogrammeerd: hoorcolleges, werkcolleges, eerstejaars mentoraat) in een onderwijsweek is gemiddeld twaalf uur per week. De overige studieweken zijn gereserveerd voor de voorbereiding op het onderwijs, het maken van werkstukken en voorbereiden van de tentamens.

De postpropedeuse bestaat voor 50 EC aan verplichte studieonderdelen, voor 30 EC aan gebonden keuzevakken en voor 30 EC aan vrije keuzeruimte, geprogrammeerd in het tweede/derde jaar (zie de facultaire zelfstudie voor een beschrijving van de keuzeruimte). Bij

het vullen van de keuzeruimte met cursorisch onderwijs hebben studenten gemiddeld zes contacturen per week. In het derde jaar schrijven studenten het bacheloreindwerkstuk (10 EC).

Het gemiddeld aantal contacturen in het tweede jaar komt uit op twaalf en in het derde jaar (inclusief vrije keuzeruimte) op twaalf uur in het eerste semester en acht uur in het tweede semester (het aantal contacturen in dit semester is lager zodat er meer tijd beschikbaar is voor een succesvolle afronding van het bachelorwerkstuk; dat lagere aantal formele contacturen wordt gecompenseerd door individuele scriptiebegeleidingsgesprekken).

Het deeltijdprogramma van de bacheloropleiding beslaat 4,5 jaar. Het aantal contacturen in het eerste jaar is acht uur per semester, altijd op de dinsdag- en donderdagavond. Bij uitzondering, zoals in het geval van een kerncurriculumvak, moet er onderwijs op een ander tijdstip worden gevolgd.

Bacheloropleiding Franse taal en cultuur
Per semester worden, inclusief de toetsweek (week 7), 13 onderwijsweken geprogrammeerd – in enkele gevallen 14 onderwijsweken. Het aantal wekelijkse contacturen bedraagt voor het eerste jaar 16 (inclusief twee verplichte zelfstudie-uren Logigram). Deze contacturen zijn als volgt verdeeld: de onderdelen STV I (1e semester) en STV II (2e semester), MTV I (1e semester) en MTV II(2e semester) hebben elk vier contacturen – de overige onderdelen twee. Het tweede jaar heeft 12 wekelijkse contacturen – bij de keuze van het vak Juridisch Frans (3 contacturen in het eerste semester) komt de student op 13 contacturen in het eerste semester. Het aantal wekelijkse contacturen in het derde jaar verschilt van student tot student, en is afhankelijk van de vakken gevolgd in de vrije keuzeruimte.

Bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur
De propedeuse (60 EC) is geheel gevuld met verplichte studieonderdelen. Elk semester telt 14 onderwijsweken. Het aantal contacturen (hoorcolleges en werkcolleges) per onderwijsweek bedraagt gemiddeld 12. De overige studieweken zijn gereserveerd voor de voorbereiding van de colleges en de tentamens, en voor het maken van werkstukken.
Het postpropedeuseprogramma (120 EC) bestaat uit verplichte studieonderdelen Italiaans (65 EC), gebonden keuzevakken Italiaans (15 EC) en de vrije keuzeruimte (30 EC), die geprogrammeerd is in het derde jaar (voor een beschrijving van de keuzeruimte, zie de facultaire zelfstudie). In het derde jaar schrijven studenten voorts het verplichte bacheloreindwerkstuk (10 EC).
In het tweede jaar bedraagt het gemiddeld aantal contacturen 13; in het derde jaar (inclusief vrije keuzeruimte) 11 uur in het eerste semester en 10 uur in het tweede semester (het aantal contacturen is dan iets lager om de studenten iets meer tijd te geven voor het eindwerkstuk). Hierbij is verondersteld dat de studenten hun keuzeruimte vullen met cursorisch onderwijs met 6 contacturen per week.

Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur
De propedeuse is voor 60 EC gevuld met verplichte studieonderdelen, (gebonden) keuzevakken worden niet aangeboden. Per semester worden veertien onderwijsweken geprogrammeerd. De postpropedeuse omvat 55 EC aan verplichte studieonderdelen, 25 EC gebonden keuzevakken, 30 EC vrije keuzeruimte, geprogrammeerd in het derde jaar (zie de facultaire zelfstudie voor een beschrijving van de keuzeruimte), en 10 EC voor het bachelor-eindwerkstuk (derde jaar).

In de eerste twee jaren wordt gewerkt met een combinatie van hoor- en werkcolleges, in het derde jaar uitsluitend met werkcolleges (afgezien van het facultaire kerncurriculumvak Wetenschapsfilosofie). In het kader van de prestatieafspraken tussen de Universiteit Leiden en het ministerie worden de contacturen in het eerste jaar met ingang van 2013/2014 verhoogd. De volgende tabel geeft de (voor het eerste jaar nieuwe, verhoogde) aantallen geprogrammeerde contacturen per week, verdeeld over hoor- en werkcolleges per jaar (twee semesters):

	BA1		**BA2**		**BA3***	
Werkvorm	**1e**	**2e**	**1e**	**2e**	**1e**	**2e**
Hoorcollege	8	8	5	5	2	
Werkcollege	7	5	7	6	4	2
Totaal	15	13	12	11	6	2

* exclusief minorruimte (30 EC), mondeling tentamen (5 EC) en bachelorwerkstuk (10 EC).

Inclusief het studiementoraat in het eerste jaar komt het aantal contacturen gedurende het eerste jaar gemiddeld op 14,5 per week. Het gemiddeld aantal contacturen in het tweede jaar komt uit op 12,5 en in het derde jaar, *inclusief* vrije keuzeruimte, op 12 uur in het eerste semester en 8 uur in het tweede semester. Voor deze berekening gaan we ervan uit dat studenten hun keuzeruimte vullen met cursorisch onderwijs, waarvoor zij 6 contacturen per week hebben. In het derde jaar schrijven studenten het bacheloreindwerkstuk (10 EC).

Bacheloropleiding Nederlandkunde
De propedeuse is voor zestig EC gevuld met verplichte studieonderdelen, (gebonden) keuzevakken worden niet aangeboden. Per semester worden veertien onderwijsweken geprogrammeerd. Het aantal contacturen (groepsgewijs geprogrammeerd: hoorcolleges, werkcolleges, eerstejaars mentoraat) in een onderwijsweek is gemiddeld veertien uur per week. De overige studieweken zijn gereserveerd voor het maken van werkstukken en tentamens.

De postpropedeuse bestaat voor tachtig EC uit verplichte studieonderdelen, voor tien EC uit gebonden keuzevakken en voor dertig EC uit vrije keuzeruimte, geprogrammeerd in het derde jaar (zie de facultaire zelfstudie voor een beschrijving van de keuzeruimte). Nota bene: in verband met de beheersing van het Nederlands zijn de vakken die tot het kerncurriculum horen en de minor in het derde jaar geplaatst. Voor deze berekening gaan we ervan uit dat studenten hun keuzeruimte vullen met cursorisch onderwijs, waarvoor zij zes contacturen per week hebben. In het derde jaar schrijven studenten het bachelor eindwerkstuk (tien EC).

Het gemiddeld aantal contacturen in het tweede jaar komt uit op twaalf en in het derde jaar (inclusief vrije keuzeruimte) op twaalf uur in het eerste semester en acht uur in het tweede semester (het aantal contacturen in dit semester is lager zodat er meer tijd beschikbaar is voor een succesvolle afronding van het bachelor eindwerkstuk).

Masteropleiding Neerlandistiek
De werkgroepen omvatten twee contacturen per week, met soms additionele bijeenkomsten (bijvoorbeeld in de vorm van een studentensymposium), zodat het aantal geprogrammeerde contacturen per week in het eerste semester minimaal zes is, en in het tweede semester twee. Dat de verhouding tussen geprogrammeerde contacttijd en zelfstudie in overeenstemming is met studeren op masterniveau blijkt zowel uit het ervaringsgegeven dat deze al jaren zo functioneren als uit de onderwijsevaluaties. In het tweede semester is het contact tussen studenten en een docent intensiever, soms aanzienlijk intensiever, vanwege regelmatige

begeleidingsgesprekken in het kader van het scriptieonderzoek, zij het dat het hier niet om 'ingeroosterde' contacturen gaat.

Masteropleiding Literary Studies
De werkgroepen omvatten meestal 2 contacturen per week of 4 contacturen gedurende 7 / 8 weken, met soms additionele bijeenkomsten (bijvoorbeeld in de vorm van een studentensymposium), zodat het aantal contacturen per week in het eerste semester minimaal (3x2 =) 6 per week is, en in het tweede semester 2 per week. 20 EC wordt aan de scriptie besteed, daarvoor zijn natuurlijk regelmatige begeleidingsgesprekken, die weliswaar niet als 'college' gelden maar wel voor een goed contact met de student zorgen. Gezien de aard van de opleiding is het geringere aantal contacturen in het tweede semester gerechtvaardigd: de studenten moeten voldoende tijd voor hun lees- en schrijfwerk hebben.

Masteropleiding Linguistics
De werkgroepen omvatten in het algemeen 2 contacturen per week, met soms additionele bijeenkomsten (bijvoorbeeld in de vorm van een studentensymposium), zodat het aantal contacturen per week in het eerste semester minimaal 6 (3x2) , en in het tweede semester minimaal 2 per week bedraagt (in het semester waarin de scriptie (20 EC) geschreven wordt, vinden daarvoor regelmatig begeleidingsgesprekken plaats).

Bijlage 6: Bezoekprogramma

Programma Onderwijsvisitatie cluster Taal- en Letterkunde 10, 11 en 12 juni 2013

Locatie: Academiegebouw, Rapenburg 67-73
Ontvangst in Faculteitskamer Geneeskunde: 15 minuten voor aanvang!
Gesprekken in Faculteitskamer Archeologie
Terugkoppeling en borrel in Rectoren- en curatorenkamer

Tijd		**10 juni**	**Panelleden**
09:00	10.00	Inzien documenten	Commissie intern
10.00	12.00	Startbijeenkomst (incl. lunch) en bespreken scripties	Commissie intern
12.00	13.00	Management (inhoudelijk verantwoordelijken opleidingen)	BA Italiaanse taal en cultuur: Prof.dr. Roberta d'Alessandro BA Nederlandse taal en cultuur MA Neerlandistiek en BA Nederlandkunde: Prof.dr. Wim van Anrooij BA Taalwetenschap: Prof.dr. Lisa Cheng MA Linguistics: Prof.dr. Colin Ewen BA Engelse taal en cultuur: Prof.dr. Peter Liebregts BA Franse taal en cultuur: Prof.dr. Paul Smith BA Duitse taal en cultuur en MA Literary Studies: Prof.dr. Anthonya Visser
13.00	13.45	Studenten BA Taalwetenschap	Merijn Kooijman (1e jaar) Rogier te Paske (1e jaar) Ruby Sleeman (2e jaar, track taal en cognitie) Anna Wielenga (2e jaar, track taal en communicatie) Thomas Jansen (2e jaar, track taalbeschrijving) Jesse Wichers Schreur (2e jaar, track Verg. Indo-Eur. Taalwetenschap) Marjolein Driessen (3e jaar, Verg. Indo- Eur.Taalw.) Maartje Lindhout (3e jaar, taalwetenschap)
13.45	14.30	Docenten BA Taalwetenschap	Dr. Crit Cremers (computationele taalkunde en formele semantiek) Mw. Dr. Marian Klamer (Austronesische taalkunde en taalkunde van de papoeatalen) Prof.dr. Sasha Lubotsky (Vergelijkende Indo-Europese taalwetenschap) Prof.dr. Maarten Mous (Afrikaanse taalkunde) Maaike van Naerssen (taal en communicatie) Prof.dr. Niels Schiller (neuro- psycholinguistiek)
14.30	15.00	Pauze en intern overleg Taalwetenschap	Commissie intern
15.00	15.45	Studenten BA Nederlandse taal en cultuur en Nederlandkunde	BA Nederlandse taal en cultuur: Rik Janse (1e jaar) Jelmar Hugen (2e jaar) Ellen Dekker (3e jaar) Tineke Frederiks (3e jaar) BA Nederlandkunde: Daniel Anghelescu (1e jaar) Aleksandra Galinowicz (2e jaar) Jun Hao (2e jaar) Jie Chen (3e jaar)

Tijd		10 juni	Panelleden
15.45	16.30	Docenten BA Nederlandse taal en cultuur en Nederlandkunde	BA Nederlandse taal en cultuur Mw. Dr. Henrike Jansen (argumentatie en retoriek) Mw. Prof.dr. Helma van Lierop-Debrauwer (jeugdliteratuur) Mw. Dr. Olga van Marion (vroegmoderne Nederlandse letterkunde) Prof.dr. Arie Verhagen (cognitieve taalkunde) BA Nederlandkunde Mw. Dr. Johanneke Caspers (Fonetiek) Prof.dr. Olf Praamstra (Nederlandse literatuur na 1800; koloniale en postkoloniale literatuur) Mw. Drs. Liesbet Winkelmolen (taalverwerving)
16.30	16.45	Pauze en intern overleg Nederlands en Nederlandkunde	Commissie intern
16.45	17.30	Studenten BA Duitse taal en cultuur en BA Engelse taal en cultuur	BA Engelse taal en cultuur Jasper Hagenbeek (1e jaar) Rosalie van Hofwegen (2e jaar) Annamika Singh (2e jaar) Marloes van Duijvenvoorde (3e jaar) Annemarie Moeijes (3e jaar - DEELTIJD) BA Duitse taal en Cultuur Cindy de Groot (1e jaar) Nynke van der Wal (1e jaar) Jasper de Bruijn (3e jaar) Dorine Schellens (3e jaar)
17.30	18.15	Docenten BA Duitse taal en cultuur en BA Engelse taal en cultuur	BA Engelse taal en cultuur Mw. Dr. Marion Elenbaas (syntaxis) Dr. Evert Jan van Leeuwen (moderne Engelstalige letterkunde) Thijs Porck MPhil (oude Britse letterkunde) Dr. Dick Smakman (taalvariatie) Mw. Drs. Katinka Zeven (vertalen) BA Duitse taal en cultuur Dr. Geert Crauwels (moderne letterkunde) Dr. Björn Köhnlein (taalkunde, fonologie)
18.15	18.45	Nabespreking Duits en Engels en vertrek	Commissie intern
19.00	21.30	Diner commissie: commissieoverleg	Commissie intern

Tijd		11 juni	Panelleden
8:30	9:00	Voorbespreking gesprekken	Commissie intern
9:00	9.45	Studenten BA Franse taal en cultuur en Italiaanse taal en cultuur	BA Italiaanse taal en cultuur Susanne Verkade (1e jaar) Sanne Boomsma (2e jaar) Philip Coenen (3e jaar) Fredericke van Damme (3e jaar) BA Franse taal en cultuur Merel van Leeuwen (1e jaar) Floor Leenen (2e jaar) Vicky van Loe (3e jaar) Frances Gramende (3e jaar, deeltijd)
9.45	10.30	Docenten BA Franse taal en cultuur en Italiaanse taal en cultuur	BA Italiaanse taal en cultuur Mw. Dr. Irene Franco (Italiaanse taalkunde) Dr. Paul van Heck (Italiaanse letterkunde) Drs. Enrico Odelli (Italiaanse taalvaardigheid) BA Franse taal en cultuur Dr. Sjef Houppermans (Franse letterkunde) Prof.dr. Johan Rooryck (syntaxis) Mw. Dr. Annelies Schulte Nordholt (Franse letterkunde van 1850 tot heden) Mw. Isabelle Van de Calseyde (taalverwerving)
10.30	11.00	Pauze en intern overleg Frans en Italiaans	Commissie intern
11.00	11.45	Studenten MA Neerlandistiek	Miriam Dam (Taalkunde van het Nederlands) Bram van Dijk (Moderne Nederlandse letterkunde) Iulia Nicolau (Moderne Nederlandse letterkunde) Natalie Boers (Historische taalkunde) Edwin de Vette (Oudere Nederlandse letterkunde) Bibiane Vroegindewey (Taalbeheersing van het Nederlands) Rolf Wink (Taalbeheersing van het Nederlands) Jing Jing Zhang (Moderne Nederlandse letterkunde)
11.45	12.30	Docenten MA Neerlandistiek	Dr. Ronny Boogaart (semantiek en pragmatiek) Mw. Dr. Johanneke Caspers (fonetiek) Prof.dr. Ton van Haaften (taalbeheersing) Dr. Rick Honings (moderne letterkunde, 19e eeuw) Prof.dr. Jaap de Jong (taalbeheersing) Prof.dr. Olf Praamstra (Nederlandse letterkunde na 1800) Dr. Geert Warnar (Middeleeuwse letterkunde)
12.30	13.30	Lunch en intern overleg Neerlandistiek	Commissie intern
13.30	14.15	Studenten MA Literary studies	Sander Stolk (track Engels) Christiaan van Dijk (track Engels) Janine Dankers (track Duits) Annemieke Geerlings (track Duits) Jan-Pieter Bos (track Frans) Karin v.d. Wurff (track Frans) Sanne Baart (track Italiaans)

Tijd		11 juni	Panelleden
14.15	15.00	Docenten MA Literary studies	Prof.dr. Peter Liebregts (Engelse letterkunde) Dr. Michael Newton (Engelse letterkunde) Dr. Sjef Houppermans (Franse letterkunde) Prof.dr. Paul Smith (Franse letterkunde) Dr. Geert Crauwels (Duitse letterkunde) Dr. Paul van Heck (Italiaanse letterkunde) Dr. Marie-José Otten-Heijkant (Italiaanse letterkunde)
15.00	15.30	Pauze en intern overleg Literary studies	Commissie intern
15.30	16.15	Studenten MA Linguistics	Ben Daigle (track Language Diversity) Kim Groothuis (track Italiaans) Charlotte Serrarens (track Engels) Toos Stoker (track Language Diversity) Chloe White (track Language and Communication) Ingeborg Rulkens (track Translation in Theory and Practice)
16.15	17.00	Docenten MA Linguistics	Mw. Dr. Eithne Carlin (Amerindiaanse taalkunde) Tony Foster, LLM, MA (Engelse taalkunde, juridisch vertalen) Mw. Dr. Irene Franco (Italiaanse taalkunde, syntaxis) Dr. Alwin Kloekhorst (Verg. Indo-Eur. Taalwet.) Mw. Dr. Claartje Levelt (Fonologie/ taalverwerving) Prof.dr. Johan Rooryck (Franse taalkunde, syntaxis) Mw. Prof.dr. Ingrid Tieken-Boon van Ostade (socio-historische taalkunde) Prof.dr. Arie Verhagen (cognitieve taalkunde)
17.00	17.30	Pauze en intern overleg Linguistics	Commissie intern
17.30	18.15	Alumni alle opleidingen	Engelse taal en cultuur: Laura Meershoek Franse taal en cultuur: Georgine Dat Taalwetenschap: Anne-Marie Roorda Dutch Studies: Sofie Sun Nederlandse taal en cultuur: Jos de Snoo Duitse taal en cultuur: Maaike van Hennik Italiaanse taal en cultuur: Selma Hoogzand Linguistics: Merel van Wijk
18.15	18.45	Algemene nabespreking en vertrek	Commissie intern
19:00	21:00	Diner commissie: commissieoverleg	commissie intern

Tijd		12 juni	Panelleden
8.30	9.00	Voorbespreking gesprekken	commissie intern
9.00	9.45	Opleidingscommissies deel 1: BA Duitse taal en cultuur BA Engelse taal en cultuur BA Franse taal en cultuur BA Italiaans taal en cultuur	BA Duitse taal en cultuur Dr. Björn Köhnlein (voorzitter) Maxime Koning (studentlid) BA Engelse taal en cultuur Marloes van Stormbroek (voorzitter/student) Prof.dr. Rolf Bremmer (secretaris/staflid) BA Italiaanse taal en cultuur Dr. Enrico Odelli (voorzitter a.i.) Anne Coumans (studentlid) BA Franse taal en cultuur Dr. Jenny Doetjes (voorzitter) Camille Clerx (studentlid)
9.45	10.30	Opleidingscommissies deel 2: BA Taalwetenschap Ma Linguistics MA Literary Studies BA Nederlands, BA Nederlandkunde en MA Neerlandistiek (samen 1 commissie)	BA Nederlands, BA Nederlandkunde en MA Neerlandistiek Mw. Drs. Myra Arends (voorzitter) Jelmar Hugen (studentlid) BA Taalwetenschap Dr. Alwin Kloekhorst (voorzitter) Maud Westendorp (studentlid) MA Linguistics Mw. Dr. Marion Elenbaas Sophie Kerstens (studentlid) MA Literary Studies Mw. Dr. Annelies Schulte Nordholt (voorzitter) Tamara Bos (studentlid)
10.30	10.45	Pauze en intern overleg	commissie intern
10.45	11.30	Examencommissie en studiecoördinator BA Nederlandse taal en cultuur, BA Nederlandkunde/Dutch Studies en MA Neerlandistiek	Dhr. Prof.dr. Arie Verhagen (voorzitter) Dhr. Dr. Geert Warnar Dr. Berry Dongelmans (studiecoördinator) Mw. Drs. Irena Zagar (studiecoördinator)
11.30	12.00	Examencommissies en studiecoördinatoren BA Taalwetenschap en MA Linguistics	BA Taalwetenschap Mw. Dr. Claartje Levelt (voorzitter) Dr. Maarten Kossmann Dr. Michiel de Vaan Mw. D. Grace Rowicka (studiecoördinator) MA Linguistics Prof.dr. Niels Schiller (voorzitter) Mw. Dr. Jenny Doetjes Dr. Alwin Kloekhorst Tessa Obbens MA (studiecoördinator)
12.00	12.45	Lunch	commissie intern

Tijd		12 juni	Panelleden
12.45	13.30	Examencommissies en studiecoördinatoren bacheloropleidingen Engelse-, Duitse-, Franse- en Italiaanse taal en cultuur	BA Engelse taal en cultuur Dr. Jan Frans van Dijkhuizen (voorzitter) Tessa Obbens, MA (studiecoördinator) BA Italiaanse taal en cultuur Dr. Marie-José Otten-Heijkant (voorzitter) Dr. Irene Franco Mw. Drs. Ellen Poolman (studiecoördinator) BA Franse taal en cultuur Dr. Annelies Schulte Nordholt Mw. Drs. Ellen Poolman (studiecoördinator) BA Duits Dr. Geert Crauwels (voorzitter) Dr. Björn Köhnlein
13.30	14.00	Examencommissie en studiecoördinator masteropleiding Literary Studies	MA Literary Studies Dr. Jan Frans van Dijkhuizen (voorzitter examencommissie Art and Literature and American Studies) Mw. Drs. Ellen Poolman (studiecoördinator) Drs. Sander Bos (ambtelijk secretaris)
14.00	14.45	Inloopspreekuur / intern overleg	commissie intern
14.45	15.15	Voorbereiden eindgesprek	commissie intern
15.15	16.15	Eindgesprek management	Prof.dr. Wim van den Doel (decaan) Mw. Prof.dr. Heleen Murre-van den Berg (vice-decaan) Mw. Drs. Jolanda Riel (portefeuillehouder bedrijfsvoering) Emma Kastelein, MA (assessor) Marian Wilts (beleidsmedewerker)
16.15	17.15	Opstellen voorlopige bevindingen	commissie intern
17.15	17.30	Voorbereiden mondelinge rapportage voorzitter	commissie intern
17:30	17:45	Mondelinge rapportage voorlopig oordeel	Alle betrokkenen en belangstellenden
17:45		Afsluitende borrel	Alle betrokkenen en belangstellenden

Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten

Voor het bezoek heeft de commissie de afstudeerscripties bestudeerd van de studenten met de volgende studentnummers:

Bacheloropleiding Taalwetenschap

963968
545457
856924
857432

Bacheloropleiding Duitse taal en cultuur

0803634
0932345
0935662
0728055

Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur

Eerste leesronde:	Tweede leesronde:
0555932	0712051
0317357	0544361
0828203	0746274
0229318	0858536
0847313	0954519
0935689	0938262
0709913	

Bacheloropleiding Franse taal en cultuur

055835
8926883
0135437
728411
0980471

Bacheloropleiding Italiaanse taal en cultuur

Eerste leesronde:	Tweede leesronde:
0517747	0606804
0912409	0815632
0780545	0769959
0828238	0718726
	0629650
	0801313

Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur

0627666
0856932
0607053
0723290
0935654
0951099
0931098
1062808

Bacheloropleiding Nederlandkunde

0873829
0938025
0587834
0325430
0707767
0656178

Masteropleiding Neerlandistiek

0628166
0401137
0420670
0772011
0516880
1136534
0556017
0812471
1100815
0542164
0939587

Masteropleiding Literary Studies

0000884
0720488
0347663
1048708
9544682
0844810
0732338

Masteropleiding Linguistics

0877441
0950718
1125362
0836222
0629650

0581410
8926883
1128515
0712078
0422002
0634204
0656526
0885126
0882356

Tijdens het bezoek heeft de commissie onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels als *hard copies* en deels via de elektronische leeromgeving):

Algemeen
- BA-eindwerkstuk-/scriptiereglementen (f)
- studenttevredenheidsonderzoekresultaten (f)
- medewerkerstevredenonderzoek (f)
- verslagen/rapporten facultaire onderwijscommissie (f)
- stagereglement (f)
- arbeidsmarktonderzoek (f)
- midtermreview (f)
- regels en richtlijnen examencommissies (f)
- relevante facultaire notities (f)
- voorlichtingsmateriaal: opleidingsbrochure en facultaire brochures (f)

Opleidingsspecifiek
De commissie maakte een selectie uit het cursusaanbod van de opleidingen (zie onder), waarvan al het studiemateriaal tijdens de site visit ter inzage werd gelegd, te weten:

- programma (weekplanning, nadere informatie over de cursus etc.)
- cursusbeschrijving uit de e-gids
- literatuurlijst
- reader (indien van toepassing)
- verplichte secundaire en/of primaire literatuur
- overig materiaal op blackboard
- alle toetsopdrachten (d.w.z. deeltoetsen, eindtoetsen, werkstukopdrachten etc.)
- alle antwoordmodellen
- representatieve selectie van gemaakte toetsen (5 laag, 5 gemiddeld, 5 hoog becijferde toetsen)

Daarnaast werd per opleiding het volgende materiaal opgevraagd:

- BA-eindwerkstuk-/MA-scriptiehandleidingen
- scriptie/eindwerkstuk-begeleidingsplan
- materiaal over academische vaardigheden
- onderwijsevaluaties van de afgelopen twee studiejaren
- notulen/verslagen van opleidingscommissie van afgelopen drie studiejaren

- notulen/verslagen, besluitenlijsten en jaarverslagen van examencommissie van afgelopen drie studiejaren
- opleidingsjaarverslagen van afgelopen drie studiejaren
- alumni-enquêtes (indien aanwezig)
- materiaal over/van studievereniging
- alle documenten waaraan de opleiding in het Zelfevaluatierapport aan refereert

Selectie cursusmateriaal
De commissie selecteerde van iedere opleiding een aantal vakken. Hierbij hield zij rekening met vakniveau's en specialisaties binnen opleidingen. De cursusselectie wordt hieronder opgesomd.

Vanwege het belang dat wordt gehecht aan de kwaliteit van toetsing, selecteerde de commissie nog extra vakken waarvan alleen het toetsmateriaal ter inzage werd gelegd. Voor de bacheloropleidingen betrof deze selectie alle verplichte vakken. Bij de masteropleidingen werd gekozen voor een selectie van cursusmateriaal uit iedere aanwezige specialisatie.

<u>BA Duitse Taal en cultuur</u>

Niveau 1:	Duitstalige literatuur in context (20/21e eeuw)
	De Duitse taal in de loop van de tijd
Niveau 2:	De Duitse taal: verdieping II
	Taal, denken, werkelijkheid
Niveau 3:	Taalvaardigheid
	Nibelungenlied Rezeption

<u>BA Engelse Taal en cultuur</u>

Niveau 1:	Taalvaardigheid 1: From Scratch to Script
	Literatuur 1B: The Classical and Christian Legacies
Niveau 2:	Taalkunde 4: Phonology: English syllables and words
	Taalvaardigheid 4: Professional Vocabulary in Use
Niveau 3:	Philology 6 Old English Literature and Culture
	Literature 6B: Introduction to Shakespeare

<u>BA Franse Taal en cultuur</u>

Niveau 1:	Inleiding Franse letterkunde II
	Mondelinge taalvaardigheid I
Niveau 2:	Schriftelijke taalvaardigheid III
	Taalkunde IV
Niveau 3:	Renaissance-classicisme
	Actualités Francophonie

<u>BA Italiaanse Taal en cultuur</u>

Niveau 1:	Italiaans: Taalvaardigheid Id
	Italiaans: Het moderne Italië (cultuurkunde)
Niveau 2:	Italiaans: Taalvaardigheid IId
	Linguistica italiana. L'italiano contemporaneo: usi e strutture
Niveau 3:	Traduzione italiano-olandese
	La tradizione novellistica

BA Nederlandkunde

Niveau 1:	Spreken/luisteren 1B, Taalverwerving I
	Cultuur en maatschappij van Nederland, Cultuurgeschiedenis I
Niveau 2:	Geschiedenis van het Nederlands, Taalwetenschap II
	Methoden en technieken van letterkundig, taalkundig en (kunst)historisch onderzoek
Niveau 3:	Wetenschapsfilosofie
	Inleiding Tweedetaalverwerving

BA Nederlandse Taal en cultuur

Niveau 1:	Inleiding Nederlandse letterkunde van de Middeleeuwen
	Vorm en betekenis in het Nederlands
Niveau 2:	Aspecten moderne Nederlandse letterkunde
	Presenteren en presentatieonderzoek
	Nederlandse literatuur in internationaal verband
Niveau 3:	Taalverandering en taalvariatie
	Wetenschapsfilosofie

BA Taalwetenschap

Niveau 1:	Taal en cultuur van de IndoEuropeanen
	Syntaxis I
Niveau 2:	Track Taal & Cognitie: Semantiek II
	Track Taal & Communicatie: Tekstgenres
	Track Taalbeschrijving: Beschrijvende taalkunde
	Track VIET: Historische grammatica van het Anatolisch
Niveau 3:	Werkgroep Vorm & Betekenis
	Werkgroep Taal & Spraaktechnologie

MA Linguistics

Specialisation: Comparative Indo-European Linguistics
Advanced Readings in Indo-European Linguistics II

Specialisation: English Language and Linguistics
American Rhetoric: The 2012 US Presidential Election for Students of English

Specialisation: French Language and Linguistics
Politiques linguistique et culturelle de la France dans le monde arabe (1930-1970)

Specialisation: German Language and Linguistics
Phonologie des Deutschen

Specialisation: Italian Language and Linguistics
Hot Topics in Italian Syntax in a Comparative Romance Perspective

Specialisation: Language and Communication
Pragmatiek en Grammatica: De Sturende Kracht van Taal

Specialisation: Language Diversity of Africa, Asia and Native America
Language, Culture and Cognition

Specialisation: Theoretical Linguistics and Cognition
Phonology: Dealing with Many Types of Evidence

Specialisation: Translation in Theory and Practice
Legal Translation 1

MA Literary Studies

German Literature and Culture
Annäherungen an Kafka

English Literature and Culture
Short stories in English, 1870-1960

French Literature and Culture
Montaigne européen

Italian Literature and Culture
Letteratura al femminile

MA Neerlandistiek

Nederlandse Taalkunde
Historische sociolinguïstiek: terug naar de bronnen

Oudere Nederlandse Letterkunde
Allegorie

Moderne Nederlandse Letterkunde
De veelzijdige Arnon Grunberg

Taalbeheersing van het Nederlands
Strategische presentatie van argumentatie

Nederlandkunde
Vertaalwetenschap

Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen

nvao
nederlands - vlaamse accreditatieorganisatie

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: THEO D'HAEN

PRIVÉ ADRES: PRINSENDREEF 6
3070 KORTENBERG
BELGIË

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOUDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

1

nvao
nederlands - vlaamse accreditatieorganisatie

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Leiden

DATUM: 06.06.2012

HANDTEKENING:

QO317

nvao
nederlands - vlaamse accreditatieorganisatie

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: F.J. Schellens

PRIVÉ ADRES: De Ganzeboom 102

7433 GA Schalkhaar

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Taal- en Letterkunde

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOUDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Utrecht DATUM: 12-10-2012

HANDTEKENING:

G 0317

nvao
nederlands-vlaamse accreditatieorganisatie

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Dr Elisabeth van der Linden

PRIVÉ ADRES:

Oosterpark 33 II
1092 AK Amsterdam

IS ALS DESKUNDIGE / ~~SECRETARIS~~ GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

opleidingen op het gebied van de Taal- en Letterkunde

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

VU, UL, UU, RUN, RUG

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOUDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

E H van der Linden
Amsterdam, 13-6-2012

GL0317

nvao
nederlands - vlaamse accreditatieorganisatie

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: PROF. DR. HOLTER, ACHIM HERMANN

PRIVÉ ADRES: t/m 31 mei 2012 - Strozzigasse 4, 1080 Wien, Österreich
vanaf 1 juni 2012 - Lerchenfelder Str. 52, 1080 Wien, "

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Taal- en Letterkunde

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOUDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

nvao
nederlands-vlaamse accreditatieorganisatie

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Wien DATUM: 3.5.2012

HANDTEKENING:

Univ.-Prof. Dr. Achim Hermann Hölter, M.A.
Institut für Europäische und Vergleichende
Sprach- und Literaturwissenschaft
Abteilung für Vergleichende Literaturwissenschaft
Universität Wien
Sensengasse 3a
A-1090 Wien

Q0317

nvao
nederlands - vlaamse accreditatieorganisatie

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: HWJ. Hermans

PRIVÉ ADRES: Hoptede de Groothade 42
9718 KC Groningen

IS ALS DESKUNDIGE / ~~SECRETARIS~~ GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

[Spaanse] Taal- en Letterkunde

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

UvA, RU, UU, UL

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOUDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

1

nvao
nederlands - vlaamse accreditatieorganisatie

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Groningen DATUM: 4/5/12

HANDTEKENING:

GL0317

nvao

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Yara Kaas

PRIVÉ ADRES: Jungfrau 42
3524 WH Utrecht

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Taal- en Letterkunde

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

Universiteit Leiden

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOUDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

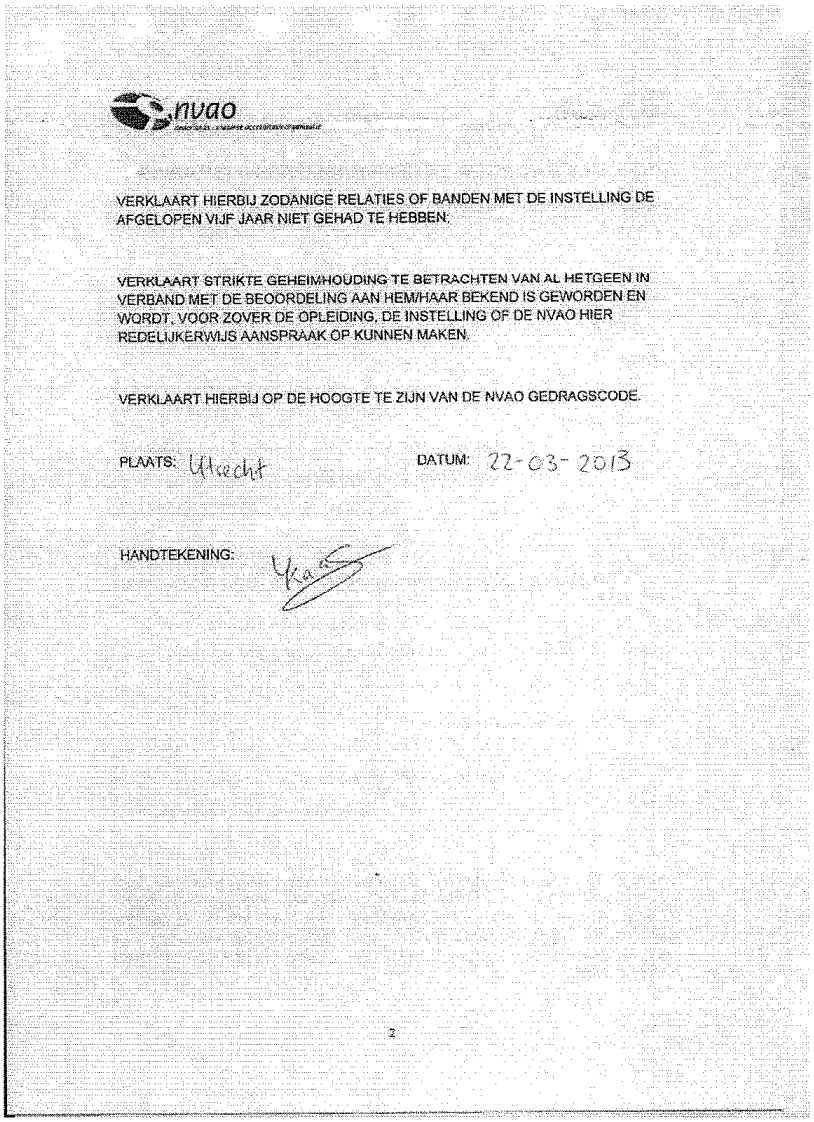

nvao

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Utrecht DATUM: 22-03-2013

HANDTEKENING:

2

nvao
nederlands · vlaamse accreditatieorganisatie

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Marianne van der Weiden

PRIVÉ ADRES: Homerus laan 62

3581 NJ Utrecht

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Taal- en letterkunde

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

QANU

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOUDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

1

nvao
nederlands - vlaamse accreditatieorganisatie

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Utrecht

DATUM: 12-10-2012

HANDTEKENING:

nvao
nederlands - vlaamse accreditatieorganisatie

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Terry Gianna Verseput

PRIVÉ ADRES:

Leistraat 20 BIS
3572 RE Utrecht

IS ALS ~~DESKUNDIGE~~ / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Bacheloropleiding Taalwetenschap
Masteropleiding Linguistics
Masteropleiding Literary Studies

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

Universiteit Leiden

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOUDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Utrecht DATUM: 28-05-2013

HANDTEKENING: